

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡΚΟΣ-ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΣΑΡΑΤΣΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2024

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Υπεύθυνη Δήλωση Φοιτητή

Δηλώνω ότι είμαι ο δημιουργός της παρούσας εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που έλαβα για την προετοιμασία της έχει αναγνωριστεί πλήρως και αναφέρεται ρητά στην εργασία. Επιπλέον, έχω κάνει σαφείς αναφορές (όνομα συγγραφέα, χρονολογία, τίτλος εργασίας, σελίδα) για κάθε πηγή από την οποία χρησιμοποίησα δεδομένα, προτάσεις, ιδέες ή λέξεις, είτε αυτά παρατίθενται αυτολεξεί, είτε έχουν παραφραστεί. Κατανοώ ότι η μη συμμόρφωση με τα παραπάνω συνιστά λογοκλοπή και θα αποτελέσει αιτία αποτυχίας τόσο για αυτή τη διπλωματική εργασία όσο και για τον συνολικό βαθμό μου. Επίσης, δηλώνω ότι η παρούσα γραπτή εργασία έχει συνταχθεί από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά, και αναλαμβάνω πλήρως την ευθύνη για τις συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία δεν είναι δικό μου έργο.

Ονοματεπώνυμο: Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ημερομηνία: 27/09/2024

Title: Development plan of the regional unit of Halkidiki

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους ήταν δίπλα μου και συνέβαλαν στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας μου. Πρώτα από όλους, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου που μου έδωσαν κίνητρο και με βοηθούσαν να συνεχίσω χωρίς να τα παρατάω. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κο. Σαράτση Ιωάννη για την πολύτιμη βοήθεια του, τις συμβουλές του και την υπομονή που έδειξε κατά το διάστημα που χρειάστηκε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας και τους καθηγητές της εξεταστικής επιτροπής κο. Νιαβή Σπύρο και κο. Καλλιώρα Δημήτριο για τις προτροπές και παρατηρήσεις τους. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους και συμπαίκτες μου που με έκαναν να ξεχνιέμαι και να ηρεμώ καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει την εφαρμογή του στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδιασμού για την ανάπτυξη μιας περιοχής. Αρχικά, παρουσιάζεται ένα θεωρητικό πλαίσιο που αφορά την έννοια και τα είδη σχεδιασμού, με έμφαση στον στρατηγικό σχεδιασμό και τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως διαμορφώνονται στο σύγχρονο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Στη συνέχεια, αναλύεται η τρέχουσα κατάσταση της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής με ιδιαίτερη έμφαση στον τουριστικό κλάδο και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Στην τρίτη ενότητα της εργασίας, πραγματοποιείται μια ανάλυση SWOT, η οποία εξετάζει τα δυνατά σημεία (Strengths), τις αδυναμίες (Weaknesses), τις ευκαιρίες (Opportunities) και τις απειλές (Threats) της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής. Αυτή η ανάλυση βοηθά στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης εικόνας για την τρέχουσα κατάσταση της περιοχής και τις προοπτικές ανάπτυξης της. Στην τέταρτη ενότητα, παρουσιάζονται οι πολιτικές και παρεμβάσεις που θα συμβάλουν στην αναπτυξιακή πορεία της Περιφερειακής Ενότητας. Τέλος, διατυπώνονται τα τελικά συμπεράσματα σχετικά με την αναπτυξιακή προοπτική της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής και τις μελλοντικές προκλήσεις που πιθανόν να αντιμετωπίσει.

Abstract

This paper examines the application of strategic development planning for the growth of a region. Initially, a theoretical framework is presented, addressing the concept and types of planning, with an emphasis on strategic planning and the principles of sustainable development, as shaped by the modern European context. Next, the current state of the Regional Unit of Halkidiki is analyzed, with particular focus on the tourism sector and the challenges it faces. In the third section of the paper, a SWOT analysis is conducted, which examines the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the Regional Unit of Halkidiki. This analysis helps to form a comprehensive view of the current situation in the area and its development prospects. In the fourth section, the policies and interventions that will contribute to the developmental trajectory of the Regional Unit are presented. Finally, the conclusions regarding the developmental outlook of the Regional Unit of Halkidiki and the future challenges it may face are articulated.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο. 1ο	Εισαγωγή.....	1
1.1	Η έννοια του Σχεδιασμού	1
1.2	Χωροταξικός και Αναπτυξιακός σχεδιασμός στην Ελλάδα	2
1.2.1	Το σύστημα του Χωρικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα	2
1.2.2	Το σύστημα του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα.....	4
1.3	Πολιτική Συνοχής – Περιφερειακή Πολιτική της ΕΕ.....	7
1.3.1	Η Πολιτική Συνοχής για την περίοδο 2021-2027	9
1.4	Ελληνικό ΕΣΠΑ 2021-2027	10
1.4.1	Οι κυριότερες διαφορές με το ΕΣΠΑ 2014-2020.....	11
1.4.2	Στόχοι Πολιτικής	12
1.5	Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της Εθνικής Στρατηγικής	17
1.6	Ελλάδα 2.0- Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	19
1.6.1	Μηχανισμός ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας ΕΕ	19
1.6.2	Το Σχέδιο Ελλάδα 2.0.....	20
1.7	Η Στρατηγική Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	24
1.8	Ο κλάδος του Τουρισμού και η Χαλκιδική	25
1.8.1	Χωρικός και Αναπτυξιακός σχεδιασμός και τουριστική ανάπτυξη	27
1.9	Επίλογος.....	27
Κεφάλαιο. 2ο	Περιγραφή της περιοχής μελέτης	28
2.1	Βασικά χαρακτηριστικά της Χαλκιδικής.....	29
2.1.1	Η Ιστορική εξέλιξη του Νομού Χαλκιδικής	30
2.1.2	Διοικητική διαίρεση του Νομού Χαλκιδικής.....	31
2.1.3	Οικιστικό δίκτυο	32
2.1.4	Χρήσεις γης	33
2.2	Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	34
2.2.1	Καταγραφή των δημογραφικών δεδομένων στο Νομό Χαλκιδικής	35
2.2.2	Ηλικιακή Κατανομή πληθυσμού	36
2.2.3	Δημογραφικοί δείκτες	38
2.2.4	Μετανάστευση	40
2.2.5	Επίπεδο Εκπαίδευσης.....	41
2.3	Οικονομικά Χαρακτηριστικά.....	43
2.3.1	Επίπεδο Ανάπτυξης	43
2.3.2	Απασχόληση-Ανεργία	48
2.4	Πρωτογενής Τομέας	56

2.4.1	Γεωργία	57
2.4.2	Κτηνοτροφία.....	58
2.4.3	Δάση.....	59
2.4.4	Αλιεία	59
2.5	Δευτερογενής Τομέας	61
2.5.1	Διάρθρωση του δευτερογενή τομέα	62
2.5.2	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία	64
2.6	Τριτογενής Τομέας	65
2.6.1	Τουριστική προσφορά - Ξενοδοχειακό δυναμικό.....	66
2.6.2	Τουριστικοί πόροι.....	80
2.6.3	Γαστρονομία και Οίνος	86
2.6.4	Αθλητικές Εκδηλώσεις και Πολιτιστικά Φεστιβάλ	87
2.6.5	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό	89
2.6.6	Υπηρεσίες.....	94
2.6.7	Υποδομές.....	97
2.6.7.1	Βασικές υποδομές της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.....	97
2.6.7.2	Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας	99
2.6.7.3	Υποδομές παιδείας	101
2.7	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.....	102
2.8	Διαχείριση αποβλήτων	102
2.9	Φυσικό Περιβάλλον	105
2.9.1	Έδαφος.....	105
2.9.2	Κλίμα.....	107
2.9.3	Θερμοκρασία.....	108
2.9.4	Φυσικοί Πόροι.....	109
2.9.4.1	Ύδατα	109
2.9.4.2	Χλωρίδα και Πανίδα της Περιοχής	110
2.9.4.3	Ορυκτοί Πόροι	111
2.9.4.4	Προστατευόμενες Περιοχές	112
2.9.4.5	Περιβαλλοντικές απειλές.....	117
2.10	Πολεοδομική Οργάνωση	119
2.10.1	Β' Κατοικία	120
2.10.2	Συγκρούσεις Χρήσεων Γης	123
Κεφάλαιο. 3ο	SWOT Ανάλυση.....	124
Κεφάλαιο. 4ο	Η Στρατηγική Ανάπτυξης της Π.Ε Χαλκιδικής.....	134

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

4.1	Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής	134
4.2	Στρατηγικοί στόχοι & δράσεις	137
4.3	Συνοπτική παρουσίαση του προγράμματος ανάπτυξης της Χαλκιδικής	145
4.4	Συμπεράσματα.....	152
Κεφάλαιο. 5ο	Γενικά Συμπεράσματα	153
Βιβλιογραφία		157
Παράρτημα Χαρτών.....		161

Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 2.2.1-1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά (Μόνιμος πληθυσμός)	35
Πίνακας 2.2.5-1: Επίπεδο εκπαίδευσης σε ποσοστά για το 2011	42
Πίνακας 2.2.5-2: Επίπεδο εκπαίδευσης σε ποσοστά για το 2021	42
Πίνακας 2.3.1-1: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (σε εκ €, σε τρέχουσες τιμές)	44
Πίνακας 2.3.1-2: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ. ΑΕΠ της Ελλάδας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα	46
Πίνακας 2.3.2-1: Τομεακή διάρθρωση της Απασχόλησης για το 2011	49
Πίνακας 2.3.2-2: Τομεακή διάρθρωση της Απασχόλησης για το 2021	51
Πίνακας 2.3.2-3 : Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός 2011	54
Πίνακας 2.3.2-4: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός 2021	55
Πίνακας 2.4.4-1: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών και Αριθμός απασχολούμενων σε Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Χώρας (σε ποσοστά), ως προς το σύνολο της κάθε χωρικής ενότητας για τον κλάδο της αλιείας το έτος 2021	60
Πίνακας 2.5.1-1: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών και Αριθμός απασχολούμενων σε Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Χώρας (σε ποσοστά), ως προς το σύνολο της κάθε χωρικής ενότητας για το δευτερογενή τομέα το έτος 2021	62
Πίνακας 2.6.1-1: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2020	66
Πίνακας 2.6.1-2: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2021	66
Πίνακας 2.6.1-3: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2022	67
Πίνακας 2.6.1-4: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2023	67
Πίνακας 2.6.1-5: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022	69
Πίνακας 2.6.1-6: Δυναμικό καταλυμάτων (μονάδες) βραχυχρόνιας μίσθωσης ανά μήνα, 2019-2023	70
Πίνακας 2.6.1-7: Ενοικιαζόμενα δωμάτια για το 2019 στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα	72
Πίνακας 2.6.1-8: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022	74
Πίνακας 2.6.1-9: Δυναμικό camping στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2022	75
Πίνακας 2.6.1-10: Αφίξεις, διανυκτερεύσεις και πληρότητα σε ξενοδοχειακά καταλύματα από το 2010-2022 για τις Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής σε ποσοστά ως προς το σύνολο της Περιφέρειας	76
Πίνακας 2.6.1-11: Διακινηθέντες εσωτερικού από το 2019-2022 για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	79
Πίνακας 2.6.2-1: Επισκέπτες σε Μουσεία / Αρχαιολογικούς Χώρους από 2010-2022 για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	83
Πίνακας 2.6.2-2: Αρχαιολογικοί χώροι της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής	85
Πίνακας 2.6.2-3: Μουσεία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής	85
Πίνακας 2.6.4-1: Αθλητικές εκδηλώσεις στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής	87
Πίνακας 2.6.4-2: Φεστιβάλ και εκδηλώσεις στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής	88

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.6-1: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών και αριθμός απασχολούμενων (σε ποσοστά), στον τριτογενή τομέα, στο σύνολο της Χώρας, Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και Π.Ε Χαλκιδικής για το 2021	95
Πίνακας 2.6.7-1: Λιμάνια – Μαρίνες στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής	99
Πίνακας 2.6.7-2: Κέντρα υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.....	100
Πίνακας 2.6.7-3: Κατανομή Νηπιαγωγείων, Δημοτικών, Γυμνασίων & Λυκείων στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής.....	101
Πίνακας 2.8-1: Ποσότητες (tn) ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2022	103
Πίνακας 2.8-2: Ποσότητες (tn) ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2021	104
Πίνακας 2.8-3: Ποσότητες (tn) ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2020	104
Πίνακας 2.9.3-1: Συγκεντρωτικά δεδομένα θερμοκρασίας για το μετεωρολογικό σταθμό Πολυγύρου	108
Πίνακας 2.9.3-2: Συγκεντρωτικά δεδομένα θερμοκρασίας για το μετεωρολογικό σταθμό Κασσανδρείας.....	108
Πίνακας 2.9.3-3: Συγκεντρωτικά δεδομένα θερμοκρασίας για το μετεωρολογικό σταθμό Στρατωνίου	108
Πίνακας 2.9.4.4-1: Περιοχές εθνικού καταλόγου του προγράμματος Natura 2000	113
Πίνακας 2.9.4.4-2: Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν.Δ. 996/71)	114
Πίνακας 2.9.4.4-3: Θεσμοθετημένα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής.....	115
Πίνακας 2.9.4.4-4: Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους από την Βάση Δεδομένων «ΦΙΛΟΤΗΣ»	115
Πίνακας 2.9.4.4-5: Καταφύγια άγριας ζωής στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής	116
Πίνακας 2.9.4.4-6: Υφιστάμενες περιοχές εξορύξεων.....	117
Πίνακας 2.10-1: Κατοικίες ανά κατάσταση κατοικίας για το σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για το 2011.....	120
Πίνακας 4.3-1: Δράσεις αναπτυξιακής στρατηγικής και χρηματοδότηση.....	146

Περιεχόμενα Εικόνων

Εικόνα 1.3-1: Χρόνια εξέλιξης της περιφερειακής πολιτικής στην Ε.Ε.....	8
Εικόνα 1.3.1-1: Κατανομή σε δις στα κράτη-μέλη στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής για την περίοδο 2021-2027.....	10
Εικόνα 1.5-1: Τα τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027.....	17
Εικόνα 1.5-2: Τα Περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027	18
Εικόνα 2.9.1-1: Χάρτης εδαφικών ενώσεων της Ελλάδας	106
Εικόνα 2.9.2-1: Κλιματική κατάταξη της Ελλάδας (κατά KOPPEN)	107
Εικόνα 2.9.4-1: Υδατικό διαμέρισμα Π.Ε Χαλκιδικής	110

Περιεχόμενα Χαρτών

Χάρτης 2.1-1: Γεωγραφική θέση της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.....	29
Χάρτης 2.1.2-1: Διοικητική Διάρθρωση της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής	32
Χάρτης 2.1.4-1: Χρήσεις γης της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής	34
Χάρτης 2.6.3-1: Διαδρομή του κρασιού της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.....	87
Χάρτης 2.8-1: Ποσότητες παραγωγής ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας (2023) - Δείκτης Μοναδιαίας Ποσότητας Απορριμμάτων (ΜΠΑ)	103
Χάρτης 2.9.4.3-1 Χάρτης 2.9.4-3 : Μεταλλικές Ορυκτές Πρώτες Ύλες	112
Χάρτης 2.9.4.4-1: Προστατευόμενες περιοχές της Π.Ε Χαλκιδικής.....	114
Χάρτης 2.9.4.4-2: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Π.Ε Χαλκιδικής	116

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.2.1-1: Απεικόνιση του συστήματος Χωρικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα	4
Διάγραμμα 1.2.2-1: Απεικόνιση του συστήματος Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα.....	6
Διάγραμμα 2.2.1-1: Ποσοστιαία μεταβολή στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα από το έτος 2001-2021	35
Διάγραμμα 2.2.2-1: Πληθυσμιακή Πυραμίδα της Ελλάδας για το 2021.....	37
Διάγραμμα 2.2.2-2: Πληθυσμιακή Πυραμίδα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για το 2021	37
Διάγραμμα 2.2.2-3: Πληθυσμιακή Πυραμίδα της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής για το 2021	38
Διάγραμμα 2.2.4-1: Εγκατασταθέντες από το εξωτερικό κατά το τελευταίο έτος πριν την απογραφή, κατά τόπο διαμονής κατά την Απογραφή 2011, λόγο εγκατάστασης και Υπηκοότητα στην Ελλάδα	40
Διάγραμμα 2.3.2-1: Απασχόληση κατά τομέα στην Π.Ε Χαλκιδικής για το 2011	50
Διάγραμμα 2.3.2-2: Απασχόληση κατά τομέα στην Π.Ε Χαλκιδικής για το 2021	52
Διάγραμμα 2.6.1-1: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2022	74
Διάγραμμα 2.10-1 : Ποσοστά εξοχικών κατοικιών (Β κατοικίας) για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα για το 2011	121

Περιεχόμενα Γραφημάτων

Γράφημα 2.3.1-1: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ ΑΕΠ (2011-2021) (σε τρεχ. τιμές, σε εκ. ευρώ) για την Ε.Ε, τη Χώρα, την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες.....	47
Γράφημα 2.4.1-1: Εξέλιξη των χρήσεων γης γεωργίας για την Π.Ε Χαλκιδικής από το 1991-2020.....	57
Γράφημα 2.4.2-1: Εξέλιξη των κυριότερων ζωικών πληθυσμών της Π.Ε Χαλκιδικής από το 2011-2021	58
Γράφημα 2.6.1-1: Ξενοδοχειακό δυναμικό 2023 για το σύνολο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και των Π.Ε Θεσσαλονίκης και Σύνολο Μονάδες Δωμάτια Κλίνες	68

Κεφάλαιο. 1ο Εισαγωγή

1.1 Η έννοια του Σχεδιασμού

Ξεκινώντας με την έννοια του σχεδιασμού, οι Montana και Charnow υποστήριζαν ότι «**σχεδιασμός** είναι η διεργασία ορισμού του οργανισμού, ο καθορισμός του σκοπού και των στόχων ανάπτυξης του και η εξέταση εναλλακτικών λύσεων προς αυτούς τους στόχους» και ότι αποτελεί μια προσπάθεια να ελέγξουμε το μέλλον». Ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους που μια επιχείρηση, ένας ΟΤΑ ή ακόμα και μια χώρα αποτυγχάνει στην πραγματοποίηση των στόχων που έχει θέσει χωρίς να επιτυγχάνει τα επιθυμητά αποτελέσματα, είναι είτε η απουσία σχεδιασμού είτε ο λάθος σχεδιασμός. Η διαδικασία του σχεδιασμού περιλαμβάνει μια σειρά από ενέργειες οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, οι οποίοι εκφράζονται από τα κέντρα λήψης αποφάσεων στα επιμέρους στάδια της εκάστοτε διαδικασίας παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός του **χώρου-η στο χώρο**, εκφράζεται διαχρονικά, στη βάση της διάδρασης των συστημάτων του **Χωρικού** και **Αναπτυξιακού** σχεδιασμού. Το σύστημα του χωρικού σχεδιασμού επικεντρώνεται στη φυσική διάσταση του σχεδιασμού, καθώς και στη διευθέτηση και στην οργάνωση του χώρου, μέσα από τη ρύθμιση και τον έλεγχο των χρήσεων γης, και του σχηματισμού υποδομών σε διάφορες κλίμακες. Το σύστημα του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού, επικεντρώνεται στην οικονομική διάσταση του σχεδιασμού, καθώς και στη διευθέτηση και στην οργάνωση του χώρου, κυρίως μέσω της ενδυνάμωσης της ποιότητας και της επάρκειας των παραγωγικών συστημάτων, στις διάφορες κλίμακες.

Η συσχέτιση της περιφερειακής πολιτικής και του χωρικού σχεδιασμού αποτελεί σημάδι μακροπρόθεσμης και στρατηγικής οπτικής για το σχεδιασμό της επικράτειας του κράτους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, το Βέλγιο στο οποίο τα «σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης» αναπτύσσουν και ζητήματα χωρικού σχεδιασμού ενώ σε άλλες χώρες όπως η Δανία και η Σουηδία διαθέτουν διατομεακό χαρακτήρα με χωρικές εκφάνσεις.

Στην ελληνική πραγματικότητα, παρατηρείται διαχρονικά η ανεπαρκής σύνδεση που καθορίζει τον ρόλο και τη σχέση μεταξύ των πολιτικών Χωρικού και Αναπτυξιακού Σχεδιασμού. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα συστήματα Χωρικού και Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα, τα οποία εσωτερικά βασίζονται σε κατακόρυφα ιεραρχικές και δεσμευτικές δομές, αλληλοεπιδρούν με περιορισμένη αποτελεσματικότητα. Με το δεδομένο ότι αυτά τα δύο συστήματα δεν εναρμονίζονται καθώς και με την απουσία οικείας θεσμικής υποχρέωσης, σηματοδοτείται η αποσύνδεση του χωρικού και του αναπτυξιακού προγραμματισμού παρόλο που η σχέση τους θεωρείται αμφίδρομη και αλληλοσχετιζόμενη.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να κυριαρχούν οι επιλογές του αναπτυξιακού σχεδιασμού, ενώ παράλληλα προκύπτουν δυσκολίες στην υλοποίησή τους λόγω της ανεπαρκούς αντιμετώπισης των χωρικών ζητημάτων. Συνεπώς, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι επιπτώσεις στη χωρική ανάπτυξη και το περιβάλλον πηγάζουν από την έλλειψη επαρκούς αλληλεπίδρασης μεταξύ αυτών των συστημάτων (Ζωγράφου, 2022, Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020).

1.2 Χωροταξικός και Αναπτυξιακός σχεδιασμός στην Ελλάδα

Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομική και η επέκταση των πόλεων, και των οικιστικών, γενικά, περιοχών, υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και στον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Τούτο κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα της Ελλάδας (Άρθρο 24), γεγονός το οποίο ανάγει το σχεδιασμό σε έννομο αγαθό που τελεί υπό την προστασία του Κράτους.

1.2.1 Το σύστημα του Χωρικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα παρακολουθώντας τις εξελίξεις στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο, σε επίπεδο πολεοδομικής κλίμακας, εισάγονται νέες πρακτικές και εργαλεία χωρικού σχεδιασμού με σκοπό να αντιμετωπιστούν ζητήματα σχετικά με την ανάπτυξη των αστικών κέντρων. Έπειτα, οι πρακτικές και τα εργαλεία εφαρμόζονται σε περιφερειακό επίπεδο με στόχο την αντιμετώπιση ζητημάτων αναπτυξιακής υστέρησης και χωρικών ανισοτήτων. Η έννοια της **Βιώσιμης Ανάπτυξης** επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται ο Χωρικός Σχεδιασμός στην Ελλάδα, εισάγοντας στόχους με παγκόσμιο και διαγενεακό προσανατολισμό και επιβάλλοντας μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση σε τοπικό επίπεδο.

Επιπλέον, η προσέγγιση της διακυβέρνησης έχει εμπλουτίσει τον Χωρικό Σχεδιασμό με: α) μια πιο ολοκληρωμένη οπτική, β) μεγαλύτερη έμφαση στη στρατηγική μεθοδολογία κατά τον καθορισμό στόχων και προτεραιοτήτων με έμφαση στην ανάπτυξη, και γ) την επιβεβαίωση της σημασίας της συνεργασίας και του διαλόγου.

Το υφιστάμενο σύστημα Χωρικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα (Ν. 4447/2016) καλύπτει το εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στο εθνικό επίπεδο, ο χωρικός σχεδιασμός περιλαμβάνει την Εθνική Χωρική Στρατηγική (ΕΘΧΣ), ένα πολιτικό κείμενο αρχών που περιλαμβάνει τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές και στόχους για την οργάνωση και ανάπτυξη του χώρου, καθώς και τα προτεινόμενα συναφή μέτρα, χωρίς όμως να αποτελεί συγκεκριμένο επίπεδο χωρικού σχεδιασμού. Η εναρμόνιση των επιπέδων του Χωρικού Σχεδιασμού είναι άμεση νομική υποχρέωση της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης.

Τα εργαλεία του Χωρικού Σχεδιασμού, αναλόγως με το χαρακτήρα τους διακρίνονται σε **Χωροταξικά** και σε **Πολεοδομικά**.

Τα Χωροταξικά, η αλλιώς ο Χωροταξικός Σχεδιασμός, εκπονείται σε εθνική και περιφερειακή κλίμακα με σκοπό να τεθούν στόχοι ανάπτυξης και οργάνωσης του χώρου καθώς και να διαμορφωθούν, μέσα από γενικές κατευθύνσεις και αναγκαίες ρυθμίσεις, οι οικιστικές περιοχές οι περιοχές άσκησης παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και οι περιοχές προστασίας. Σε επίπεδο Εθνικής κλίμακας υπάρχουν τα **Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια** (ΕΧΣ), τα οποία ονομάζονται με βάση προγενέστερη ισχύ ως ΕΠΧΣΑΑ, και τα οποία ανάγονται σε τομείς όπως οι Υδατοκαλλιέργειες, ο Τουρισμός, η Βιομηχανία, οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, και τα Καταστήματα Κράτησης. Αντίθετα, σε επίπεδο Περιφερειακής κλίμακας προβλέπονται τα **Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια** (ΠΧΠ). Τα εργαλεία αυτά, συνοδεύονται από άλλα προγράμματα όπως το Πρόγραμμα Έργων, Ενεργειών και Προτεραιοτήτων το οποίο συντελεί στην εξειδίκευση των απαιτούμενων ενεργειών και δράσεων καθώς και των φορέων και των χρονοδιαγραμμάτων εφαρμογής τους (Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020).

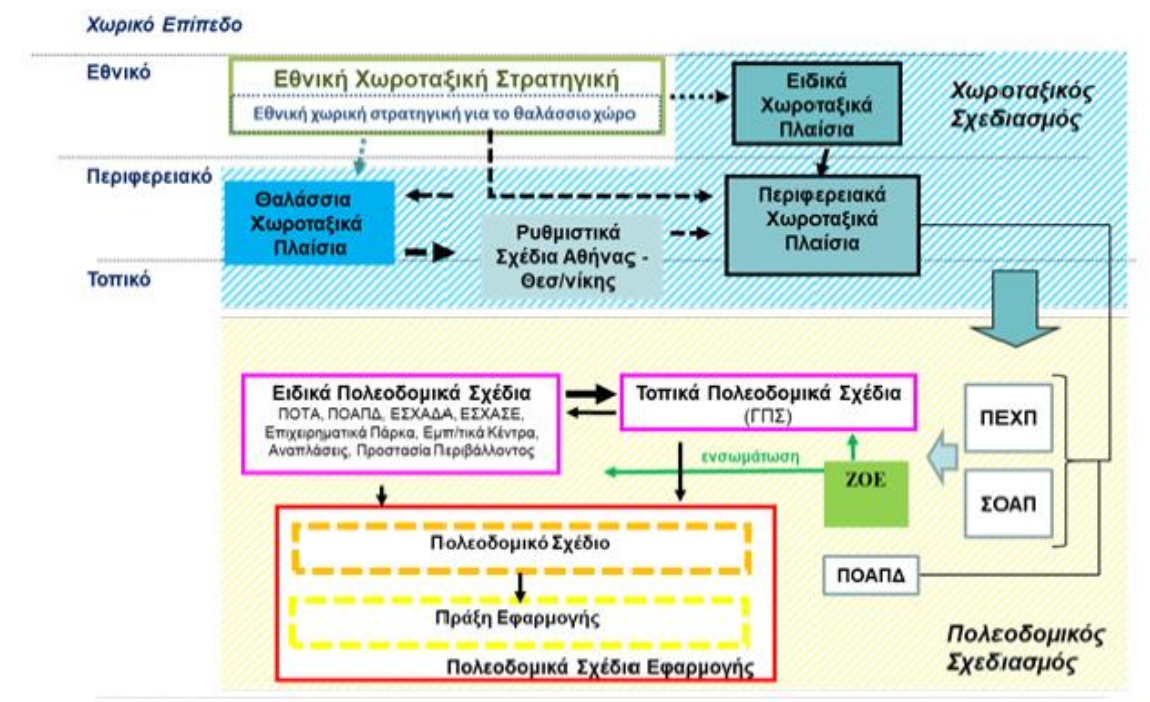

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Στη συνέχεια, τα Πολεοδομικά ή αλλιώς ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός καθορίζει κανόνες για τη χρήση, τη δόμηση και τη συνολική αξιοποίηση του εδάφους στην ύπαιθρο και στον αστικό χώρο σε τοπική κλίμακα, σε δύο επίπεδα. Όσον αφορά το πρώτο επίπεδο, το οποίο περιλαμβάνει τα **Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια** (ΤΠΣ), με τα οποία ρυθμίζεται η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση ενός Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), ή επιμέρους ενοτήτων του (Δημοτικών Ενοτήτων), και τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ), τα οποία διαδραματίζουν ρόλο υποδοχέα σχεδίων, έργων και προγραμμάτων ανεξαρτήτως διοικητικών ορίων. Όσον αφορά το δεύτερο επίπεδο, αυτό περιλαμβάνει τα Πολεοδομικά Σχέδια Εφαρμογής (ΠΣΕ), με τα οποία εξειδικεύονται και εφαρμόζονται τα σχέδια του πρώτου επιπέδου (Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020).

Διάγραμμα 1.2.1-1: Απεικόνιση του συστήματος Χωρικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα

Πηγή: Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020

1.2.2 Το σύστημα του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα

Η φιλοσοφία του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού επικεντρώνεται στην αξιοποίηση της υπάρχουσας γνώσης σχετικά με τα αναπτυξιακά ζητήματα για τη διαμόρφωση προγραμμάτων ανάπτυξης. Στόχος αυτών των προγραμμάτων είναι η διαμόρφωση ρεαλιστικών και δημοσιονομικά βιώσιμων αναπτυξιακών πολιτικών, οι οποίες συγκεκριμενοποιούνται σε χρονικούς και χρηματοδοτικούς όρους, μέσα από στόχους, άξονες, μέτρα και δράσεις. Αυτές οι πολιτικές βασίζονται στα υπάρχοντα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά και στην προτεινόμενη στρατηγική ανάπτυξης. Η αξιολόγηση των αναπτυξιακών πολιτικών πραγματοποιείται κατά τα διάφορα στάδια της διαμόρφωσης και εφαρμογής των προγραμμάτων ανάπτυξης, με κριτήρια την προσαρμογή τους στις διαπιστωμένες ανάγκες και στους διαθέσιμους πόρους, την εφαρμογή των διαδικασιών και την πρόοδο της υλοποίησής τους, καθώς και τα αποτελέσματα και τις συνέπειες τους.

Η οργάνωση του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα πραγματοποιείται μέσω της καθιέρωσης της **Πολιτικής Συνοχής** (Cohesion Policy) της ΕΕ, η οποία λειτουργεί ως συμπληρωματική δύναμη στην πολιτική για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς και ως συγκεκριμένη έκφραση κοινοτικής αλληλεγγύης. Η συγκεκριμένη διαδικασία οργάνωσης περιλαμβάνει τη μετάβαση από τη χρηματοδότηση μεμονωμένων αναπτυξιακών έργων προς ένα σύστημα συγχρηματοδότησης ευρύτερων αναπτυξιακών προγραμμάτων. Αυτή η αλλαγή σηματοδοτεί την ουσιαστική ενσωμάτωση του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στις διαδικασίες της Πολιτικής Συνοχής.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Το **ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης)** αποτελεί το υφιστάμενο στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της Ελλάδας εξειδικεύεται σε Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΤΕΠ), σε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και σε Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας (ΠΕΣ). Τα ΤΕΠ στοχεύουν σε συγκεκριμένους τομείς, καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας και είναι τα εξής: (α) «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», (β) «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», (γ) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», (δ) «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα», (ε) «Τεχνική Βοήθεια», (στ) «Αγροτική Ανάπτυξη» και (ζ) «Αλιείας και Θάλασσας». Αντίθετα τα ΠΕΠ είναι πολύ-τομεακά, εστιάζουν χωρικά και αφορούν τις 13 Περιφέρειες. Τα ΠΕΣ ως εργαλεία στοχεύουν στη βελτίωση της χωρικής συνεργασίας με χώρες της ΕΕ, καθώς και με «τρίτες» χώρες, και είναι τα εξής: (α) «Ελλάδα - Κύπρος», (β) «Ελλάδα - Βουλγαρία», (γ) «Ελλάδα - Ιταλία», (δ) «Ελλάδα - Αλβανία», (ε) «Ελλάδα – Βόρεια Μακεδονία», (στ) «Αδριατικής - Ιονίου», (ζ) «MED», (η) «MED ENI CBC», (θ) «Black Sea basin ENI CBC», (ι) «INTERREG Europe» και (ια) Balkan Mediterranean. Ένα τμήμα από τη χρηματοδότηση του ΠΕΠ «δεσμεύεται» και «κατευθύνεται» ως προς την υλοποίηση των οικείων Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (ΣΕΚΕΕ).

Η ΣΕΚΕΕ αποτελεί μια ολοκληρωμένη ατζέντα οικονομικού μετασχηματισμού, η οποία εξυπηρετεί το στόχο πολιτικής 1 των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων «**Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού**». Οι περιφερειακές ΣΕΚΕΕ εντάσσονται στην Εθνική ΣΕΚΕΕ η οποία ανακάλυψε τους κλάδους στους οποίους η έρευνα και η καινοτομία μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη σημαντικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Οι κλάδοι αυτοί είναι οι εξής: (α) της αγρο-διατροφής, (β) της υγείας φαρμάκων, (γ) των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, (δ) της ενέργειας, (ε) του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης, (στ) των μεταφορών, (ζ) των υλικών κατασκευών και (η) του τουρισμού-πολιτισμού-δημιουργικών βιομηχανιών.

Επίσης, ένα μέρος της χρηματοδότησης των ΠΕΠ «δεσμεύεται» και «κατευθύνεται» και στην πραγματοποίηση δράσεων σχετικών με την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη (ΟΧΑ). Με την ΟΧΑ, αξιοποιούνται (νέα) εργαλεία με στόχο την αντιμετώπιση αναπτυξιακών ανασχέσεων και τη διερεύνηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων επιμέρους χωρικών ενότητων (υπο-περιφερειακές, δια-περιφερειακές, αστικές, αγροτικές, αστικές-αγροτικές) στα θεμέλια συνδυασμού παρεμβάσεων και με πρωτοβουλία των τοπικών αναπτυξιακών φορέων. Αυτά τα εργαλεία αποτελούνται από τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ), και την Τοπική Ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), και αξιοποιούνται στο πλαίσιο άσκησης της Αναπτυξιακής Πολιτικής. Επιπρόσθετα, στον χρηματοδοτικό τομέα, τέτοια εργαλεία υποστηρίζονται συνήθως από Ευρωπαϊκές και από κρατικές ενισχύσεις.

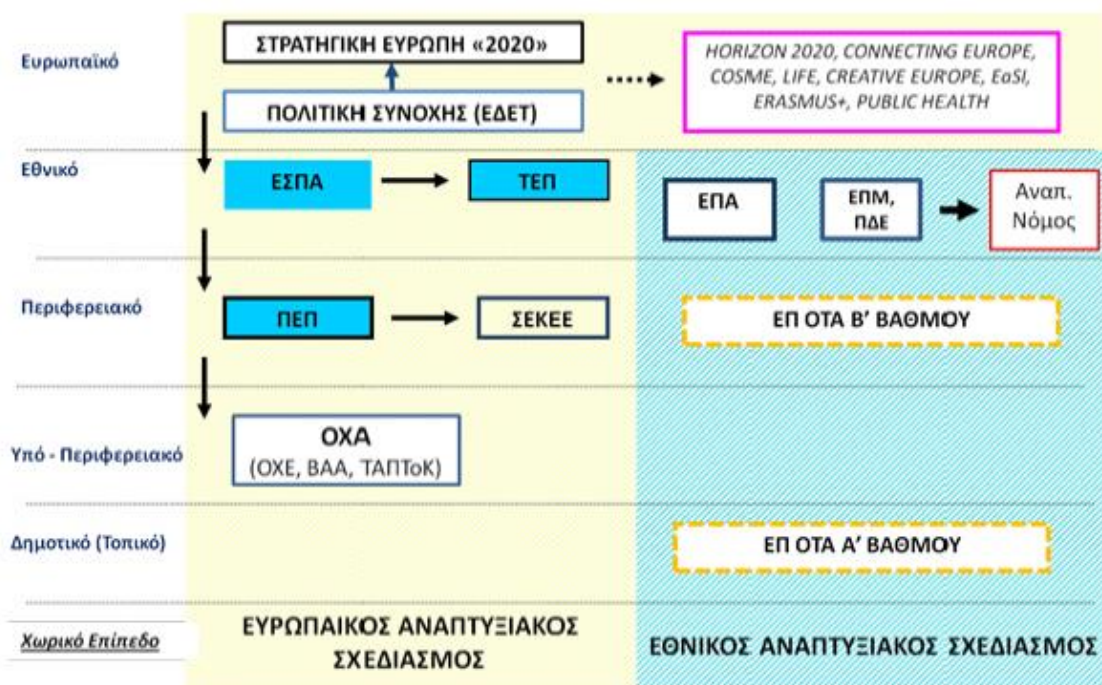

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ένα ακόμα πρόγραμμα το οποίο συνεισφέρει στον Εθνικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό και μπορεί να καλύψει ενδεχόμενα κενά, είναι το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Στόχος του είναι να χρηματοδοτεί την αναπτυξιακή πολιτική με έργα τα οποία συνεισφέρουν στην αύξηση του ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας και υποστηρίζουν τον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση. Επιπλέον, υπάρχει και ο Αναπτυξιακός Νόμος, ένα εργαλείο που στοχεύει τόσο στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων στη χώρα όσο και στην κατεύθυνση αυτών των επενδύσεων προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Ο νόμος αυτός καλύπτει μέρος του επενδυτικού κόστους μέσω της παροχής κινήτρων, τα οποία περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις επιτοκίων δανείων και φορολογικές απαλλαγές. Ο ισχύων Αναπτυξιακός Νόμος (Ν. 4635/2019, ΦΕΚ 167/Α'/30.10.2019) στοχεύει στην προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων, δηλαδή επενδύσεων που δημιουργούν προστιθέμενη αξία για την οικονομία και την κοινωνία. Ο Νόμος 4608/2019 εισάγει ως καινοτομία την κατάρτιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ). (<https://www.ggde-espa.gov.gr/pde/>)

Το ΕΠΑ αποτελεί ένα συγκροτημένο σύστημα διαχείρισης για την κατάρτιση και την υλοποίηση του ΠΔΕ, βελτιώνοντας σαφώς το Εθνικό σκέλος του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό, με το ΕΠΑ προβλέπεται η κατάρτιση Τομεακών Προγραμμάτων Ανάπτυξης (ΤΠΑ) και Περιφερειακών Προγραμμάτων Ανάπτυξης (ΠΠΑ) «αναπαράγοντας», κατ' αυτόν τον τρόπο, τη διάρθρωση η οποία διαχωρίζει το ευρωπαϊκό σκέλος του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020).

Διάγραμμα 1.2.2-1: Απεικόνιση του συστήματος Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα

Πηγή: Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020

1.3 Πολιτική Συνοχής – Περιφερειακή Πολιτική της ΕΕ

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο χρησιμοποιούνται συχνά οι όροι «**περιφερειακή πολιτική**», «**πολιτική συνοχής**» και «**διαρθρωτική πολιτική**» με σκοπό να δηλωθεί μια οργανωμένη ευρωπαϊκή πολιτική. Ο όρος «**συνοχή**» δεν δηλώνεται ξεκάθαρα σε κάποιο επίσημο Ευρωπαϊκό έγγραφο, ενώ χρησιμοποιείται στην Ένωση με μία γενική και ευρεία χροιά. Με τον όρο επιδιώκεται να εκφραστεί ένα ενιαίο σύνολο ποικίλων στόχων της Ένωσης, βασισμένοι στις αρχές της θέτοντας διαφορετικές προτεραιότητες (Βούζιου, 2022),

Η **Περιφερειακή πολιτική** ως όρος προηγείται χρονικά του αντίστοιχου της **Πολιτικής συνοχής**, ο οποίος και εισήχθη στην ευρωπαϊκή ορολογία μετά τη συνθήκη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (1986), ενώ η περιφερειακή πολιτική υλοποιείται τουλάχιστον από το 1975 (έτος ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης-ΕΤΠΑ) και κατ' ουσία υπονοείται ήδη στις ιδρυτικές συνθήκες (1957).

Ο όρος Περιφερειακή Πολιτική είναι πιο λειτουργικός αποτελώντας ένα σύνολο μέσων-διαδικασιών με στόχο την επίτευξη του σκοπού της συνοχής και αντιμετωπίζεται ως ο τελικός σκοπός προς επίτευξη. Η έννοια της Πολιτικής Συνοχής, βασίζεται στη φράση ότι αποτελεί τη μόνη ευρωπαϊκή πολιτική η οποία έχει χωρική/γεωγραφική στόχευση και τη μόνη όπου η ανακατανομή των πόρων εμπεριέχεται ρητά στα μέσα άσκησης της, παρά το γεγονός ότι υφίστανται και άλλες πολιτικές που έχουν γεωγραφικές συνέπειες αναδιανομής η λειτουργούν ρυθμιστικά στην κατανομή του πλούτου μεταξύ των περιφερειών-κρατών της Ε.Ε. (Μοσχοβίδης, 2022). Η πολιτική συνοχής, ωστόσο λειτουργεί βασισμένη στο χαρακτηριστικό ότι μια διαπεριφερειακή ισότητα και ανάπτυξη θα οδηγήσει σε μια μακροχρόνια συνολική ανάπτυξη και ευημερία σε όλα τα επίπεδα. Η «χωρική σκοπιά» της προσδιορίζει και τα μέσα άσκησης της με τις αναδιανεμητικές συνέπειές τους. Παρά το γεγονός ότι τα κριτήρια λήψης αποφάσεων είναι κυρίως πολιτικά, κυριαρχεί και ένα αίσθημα δικαιοσύνης και αλληλεγγύης και στη λογική της αποδοτικότητας και της ανάπτυξης (Βούζιου, 2022).

Στην έννοια της συνοχής έχουν προστεθεί οι προσδιορισμοί «**οικονομική**», «**κοινωνική**» και «**εδαφική**», καθώς αφορά και τους τρεις αυτούς τομείς, ο ρόλος των οποίων είναι πλέον καθοριστικός για τη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της Ένωσης και για τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων από τα θεσμικά όργανα και τους θεσμούς. Καθίσταται σαφές το γεγονός ότι η συνοχή, εν μέρει υλοποιείται αποκλειστικά μέσα από την παράλληλη πραγμάτωση συνοχής στους επιμέρους αυτούς τομείς, η σύνδεση των οποίων είναι αλληλένδετη. Οι μεγάλες ανισότητες οι οποίες κυριαρχούν στις ευρωπαϊκές περιφέρειες, και ο έντονος ανταγωνισμός, τόσο στο διεθνές περιβάλλον όσο και στο εσωτερικό της ένωσης, ανάγκασαν και αναγκάζουν, έως και σήμερα, να διαμορφωθούν από την Ένωση μηχανισμοί με στόχο την αποκατάσταση της ισορροπίας, την αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων όλης της επικράτειας και την επάνοδο της συνοχής.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Αντιλαμβανόμενοι τα παραπάνω, είναι φανερό ότι οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες επηρεάζονται τόσο από κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες όσο και από ιστορικούς και εδαφικούς. Επομένως, διαπιστώνεται ότι η φιλοσοφία της πολιτικής συνοχής είναι βασισμένη στην σύγκλιση των λιγότερο αναπτυγμένων με τις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και στην ομαλή ανάπτυξή τους στον ευρωπαϊκό χώρο. Όντας ένα ευρωπαϊκό αγαθό και μια ουσιαστική ένδειξη αλληλεγγύης, η πολιτική αυτή, θέτει ως κύρια γραμμή το όφελος όλων των μερών με σκοπό να εξασφαλιστούν οι ισορροπίες μεταξύ των κρατών, χωρίς να επέλθει μείωση της οικονομικής ανάπτυξης των πλούσιων περιοχών, ώστε οι τελευταίες να έρθουν πιο κοντά με τις λιγότερο αναπτυγμένες ή το αντίστροφο.

Στον παρακάτω **πίνακα 1.3.1** παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή και σημαντικά ορόσημα της εξέλιξης της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής από το 1957 μέχρι το 2020, καταδεικνύοντας πώς οι στρατηγικές και οι προτεραιότητες της ΕΕ έχουν διαμορφωθεί για να ανταποκρίνονται στις αναδυόμενες προκλήσεις και ανάγκες των περιφερειών της (Βούζιου, 2022).

Εικόνα 1.3-1: Χρόνια εξέλιξης της περιφερειακής πολιτικής στην Ε.Ε.

- **1957** Πρώτη αναφορά για περιφερειακές διαφορές στη Συνθήκη της Ρώμης.
- **1958** Θεσπίζεται το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.
- **1975** Δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- **1986** Θεσπίζεται η νομική βάση για την «Περιφερειακή Πολιτική» στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πρόδη.
- **1988** Για την προσαρμογή στην ένταξη της Ελλάδας (1981), της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (1986), τα διαρθρωτικά ταμεία ενσωματώνονται στην κυρίαρχη «Πολιτική Συνοχής». Προϋπολογισμός: 64 δις Ευρωπαϊκές Λογιστικές Μονάδες.
- **1993** Η Συνθήκη του Μάαστριχτ εισάγει το Ταμείο Συνοχής, την Επιτροπή των Περιφερειών και την αρχή της επικουρικότητας.
- **1994-1999** Διπλασιάζονται οι πόροι για τα Ταμεία ώστε να είναι ισόποσα με ένα τρίτο του προϋπολογισμού της ΕΕ.
- **1995** Προστίθεται ειδικός στόχος για τη στήριξη των αραιοκατοικημένων περιοχών της Φινλανδίας και της Σουηδίας.
- **2000** Η «στρατηγική της Λισαβόνας» μεταθέτει τις προτεραιότητες της ΕΕ προς την ανάπτυξη, τις θέσεις εργασίας και την καινοτομία.
- **2000-2006** Οι προτεραιότητες αυτής της περιόδου αντικατοπτρίζουν τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας. Προενταξιακοί μηχανισμοί παρέχουν χρηματοδότηση και εμπειρογνώμονη στις χώρες που αναμένουν να προσχωρήσουν στην ΕΕ.
- **2004** Εντάσσονται δέκα νέες χώρες αυξάνοντας τον πληθυσμό της ΕΕ κατά 20% αλλά το ΑΕγχΠ της κατά μόλις 5%. Διατίθεται ειδικός προϋπολογισμός για τα νέα Κράτη Μέλη (2004-06).
- **2007-2013** Διατίθεται το 30% του προϋπολογισμού για περιβαλλοντική υποδομή και μέτρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, και 25% για έρευνα και καινοτομία.
- **2014-2020** Η νέα προγραμματική περίοδος εισάγει απλοποιημένους κοινούς κανόνες και βελτίωση της επικέντρωσης σε αποδόσεις και αποτελέσματα. Ο προϋπολογισμός των 351,8 δις EUR εστιάζει ιδιαίτερα σε 11 θεματικούς στόχους που θα βοηθήσουν στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Πηγή: Χατζηνικολάου, 2022

1.3.1 Η Πολιτική Συνοχής για την περίοδο 2021-2027

Για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής για την τρέχουσα περίοδο (2021-2027) θα δοθούν 392 δισ. € από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο στόχος αυτής της νέας «αρχιτεκτονικής» της δημοσιονομικής πολιτικής είναι «η δημιουργία ενός σταθερού και αποδοτικού πλαισίου για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών».

Τόσο η χωρική συνοχή όσο και η χωρική ανάπτυξη συγκαταλέγονται στους κύριους στόχους που επιδιώκει να επιτύχει η πολιτική συνοχής, καθώς και η Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της. Επιπλέον, για την επίτευξη μιας ενιαίας ανάπτυξης σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο, προωθείται η ενίσχυση των ευρωπαϊκών πόλεων σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Ο γενικότερος στόχος παραμένει η αειφόρος και βιώσιμη ανάπτυξη σε όλα τα επίπεδα, ενώ στο επίκεντρο των πολιτικών βρίσκεται η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος. Επιπρόσθετα, επιδιώκεται η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και η σωστή ενσωμάτωσή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Επιπλέον, προωθούνται όλο και περισσότερα ερευνητικά προγράμματα και επενδύσεις πάνω σε αυτά, ενώ επισημαίνεται η σημασία ενίσχυσης τομέων όπως η εκπαίδευση και η καινοτομία.

Παράλληλα, επείγει να βρεθούν τρόποι για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε νέους τομείς και νέα επαγγέλματα.

Για την περίοδο 2021-2027 η πολιτική συνοχής περιορίστηκε στους εξής τομείς: στην καινοτομία-ψηφιοποίηση, στην ενεργειακή μετάβαση, στα ψηφιακά δίκτυα, στην ποιοτική απασχόληση, στην εκπαίδευση, στις δεξιότητες και στην κοινωνική ένταξη. Επήλθε μείωση των προτεραιοτήτων της ένωσης από τους 11 θεματικούς στόχους στους 5 σε σχέση με την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Πιο συγκεκριμένα, οι 5 στόχοι πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027 επιδιώκουν η Ευρώπη να καταστεί:

1. **πιο ανταγωνιστική και έξυπνη (ΣΠ 1)**
2. **πιο πράσινη, μέσω της μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και μιας οικονομίας με καθαρό μηδενικό άνθρακα (ΣΠ 2)**
3. **πιο διαδυνάμενη με την προώθηση και ενίσχυση της κινητικότητας (ΣΠ 3)**
4. **πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς (ΣΠ 4)**
4. **πιο κοντά στους πολίτες της εμβαθύνοντας στην προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε όλους τους τύπους των εδαφών της (ΣΠ5).**

Σε σχέση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020, όπου βασικό στόχο αποτελούσε η ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημοσίων αρχών και η εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, πλέον επιδιώκεται η επέκταση των ορίων συνεργασίας με εταίρους εντός και εκτός των κρατών μελών με σκοπό να γενικευτεί η εφαρμογή προγραμμάτων και να γίνουν πιο άμεσες και μονιμότερες αλλαγές. Επιπλέον, λαμβάνονται μέτρα για να είναι γενικά πιο πρόσφορο το έδαφος για την υλοποίηση των διαφόρων προγραμμάτων (Βούζιου, 2022).

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Εικόνα 1.3.1-1: Κατανομή σε δις στα κράτη-μέλη στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής για την περίοδο 2021-2027.

	2018 prices	Current prices
BE	2 443 732 247	2 754 198 305
BG	8 929 511 492	10 081 635 710
CZ	17 848 116 938	20 115 646 252
DK	573 517 899	646 380 972
DE	15 688 212 843	17 681 335 291
EE	2 914 906 456	3 285 233 245
IE	1 087 980 532	1 226 203 951
EL	19 239 335 692	21 696 841 512
ES	34 004 950 482	38 325 138 562
FR	16 022 440 880	18 058 025 615
HR	8 767 737 011	9 888 093 817
IT	38 564 071 866	43 463 477 430
CY	877 368 784	988 834 854
LV	4 262 268 627	4 812 229 539
LT	5 642 442 504	6 359 291 448
LU	64 879 682	73 122 377
HU	17 933 628 471	20 247 570 927
MT	596 961 418	672 802 893
NL	1 441 843 260	1 625 023 473
AT	1 279 708 248	1 442 289 880
PL	64 396 905 118	72 724 130 923
PT	21 171 877 482	23 861 676 803
RO	27 203 590 880	30 765 592 532
SI	3 073 103 392	3 463 528 447
SK	11 779 580 537	13 304 565 383
FI	1 604 638 379	1 808 501 037
SE	2 141 077 508	2 413 092 535

Πηγή: Χατζηνικολάου, 2022

1.4 Ελληνικό ΕΣΠΑ 2021-2027

Το Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης, το οποίο ορίζει σαφείς προτεραιότητες και στόχους. Μέσα από το ΕΣΠΑ, όντας το βασικότερο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης, υλοποιείται ο στόχος της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η βιώσιμη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών. Ο μακροπρόθεσμος δημοσιονομικός προγραμματισμός της Ένωσης είναι αυτός που καθορίζει τα ποσά που παραχωρούνται σε κάθε κράτος-μέλος. Για την περίοδο αυτή, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους θεσμούς της, να παραχωρηθεί στην Ελλάδα το ποσό των 20,9 δισ. €. Σύμφωνα με ανάρτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ποσό θα προσφερθεί «για μια πιο πράσινη και ψηφιακή οικονομία, για μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και για μια νέα προσέγγιση στους τομείς της αλιείας και της ναυτιλίας». Το συνολικό ποσό αυξήθηκε στα 26,2 δισ. € με την Εθνική συνεισφορά ύψους 5,3 δισ. €.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Στόχος του νέου προγραμματισμού αποτελεί η εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα και με τις κύριες συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, καθώς και η ενίσχυση των υπόλοιπων Εθνικών Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης του Ταμείου για τη Δίκαιη Μετάβαση. Αναφέρεται επιπλέον, ότι το νέο ΕΣΠΑ θα πρέπει να συμβαδίζει τόσο με το Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων για την Ελληνική Οικονομία «Ελλάδα Μπροστά», το οποίο στοχεύει στον μετασχηματισμό του αναπτυξιακού μοντέλου της ελληνικής οικονομίας με την παράλληλη ενίσχυση των επενδύσεων, την πάταξη της φοροδιαφυγής και τη αναπροσαρμογή της φορολογίας, όσο και με το γενικότερο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και με την Έκθεση της Επιτροπής Πισσαρίδη, στην οποία εμπεριέχονται ολοκληρωμένες μελέτες που αφορούν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια.

Τα προγράμματα που περιλαμβάνονται στη νέα περίοδο είναι 22, από τα οποία τα 13 είναι περιφερειακά και τα 9 είναι εθνικά. Τα 13 προγράμματα αντιστοιχούν στις 13 περιφέρειες και τα οποία θα βοηθηθούν χρηματικά από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ (Βούζιου, 2022).

1.4.1 Οι κυριότερες διαφορές με το ΕΣΠΑ 2014-2020

Η Ελλάδα, αντιλαμβανόμενη τη σημασία του ΕΣΠΑ σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, προχώρησε σε μελετημένες και συντονισμένες ενέργειες με στόχο να πετύχει μέσω διαπραγματεύσεων, τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για το ΕΣΠΑ 2021-2027. Όσον αφορά τις επενδύσεις που σημειώθηκαν στη χώρα κατά την προηγούμενη περίοδο ΕΣΠΑ 2014-2020, αξίζει να σημειωθεί ότι μπορεί να κάλυψαν τις αδυναμίες των περιφερειών, ωστόσο κατέδειξαν την ανάγκη για περαιτέρω ενδυνάμωση συγκεκριμένων τομέων καθώς και τη λήψη κατάλληλων ενεργειών με σκοπό την αντιμετώπιση νέων προβλημάτων και προκλήσεων που προκύπτουν (Βούζιου, 2022).

Αναφορικά με την περίοδο 2014-2020, οι κυριότερες διαφορές που προκύπτουν είναι οι εξής:

- Υπήρξε αύξηση της τάξεως των 2,2 δις. € στην χρηματοδότηση των 13 ΠΕΠ (Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα) για την περίοδο 2021-2027 από τα 5,9 δις. € σε 8,1 δις. €.
- Ανάδειξη του Ψηφιακού Μετασχηματισμού σε καθοριστικό πυλώνα για την νέα περίοδο, με δημιουργία ενός διακριτού προγράμματος με ενισχυμένους πόρους και μια νέα Διαχειριστική αρχή.
- Για την αντιμετώπιση φαινομένων όπως καταστροφές, σεισμοί, φωτιές, πλημμύρες κ.α. και την προστασία της ζωής και της παρουσίας των ανθρώπων δημιουργήθηκε ένα διακριτό πρόγραμμα για την Πολιτική Προστασία και μια νέα διαχειριστική αρχή. Επιπλέον, σε τομείς περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής και ενέργειας κρίθηκε σημαντική η δημιουργία ενός διακριτού προγράμματος με στόχο την προστασία όλων αυτών των τομέων που χρήζουν δραστικών επεμβάσεων και παρεμβάσεων.
- Ακόμα, δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα για τη Δίκαιη Μετάβαση και μια νέα διαχειριστική αρχή, με αφορμή τις αποφάσεις της Ε.Ε στο πλαίσιο της πράσινης συμφωνίας με στόχο την μετάβαση των περιοχών της χώρας σε κλιματικά ουδέτερες οικονομίες.

- Με στόχο να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των επιχειρήσεων σε ένα άκρως ανταγωνιστικό οικονομικό σύστημα, με δυσκολίες προσαρμογής στα νέα δεδομένα, δημιουργήθηκε ένα νέο πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα με προώθηση δράσεων ανάδειξης και ενίσχυσης των επιχειρήσεων.
- Τέλος, στο προηγούμενο ΕΣΠΑ 2014-2020, παρατηρούνταν προβλήματα των διαχειριστικών αρχών να συντονίσουν τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, ενώ οι φορείς αδυνατούσαν, λόγω ελλιπούς τεχνικής υποστήριξης, να τα υλοποιήσουν αποτελεσματικά. Έτσι, λοιπόν, έγιναν ενέργειες για ενίσχυση και ποιοτική αναβάθμιση της Τεχνικής Υποστήριξης και για βελτιστοποίηση του πλαισίου διαχείρισης και συντονισμού των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (ΕΣΠΑ 2021-2027).

1.4.2 Στόχοι Πολιτικής

Οι στόχοι πολιτικής του ΕΣΠΑ 2021-2027 εναρμονίζονται με τους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το αναπτυξιακό σχέδιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021-2027. Σύμφωνα με τις εθνικές αναπτυξιακές στρατηγικές και τις ιδιαίτερες ανάγκες των ελληνικών εδαφών και των κατοίκων διαμορφώθηκαν οι αναπτυξιακοί στόχοι του νέου ΕΣΠΑ. Οι στόχοι πολιτικής (ΣΠ) είναι πέντε στον αριθμό και συμπληρώνονται από τον Ειδικό στόχο Δίκαιη Μετάβαση (Βούζιου, 2022).

- **ΣΠ1-Μια Εξυπνότερη Ευρώπη**

Ο συγκεκριμένος στόχος αφορά στην προώθηση ενός καινοτόμου και έξυπνου μετασχηματισμού με χρηματοδότηση η οποία λαμβάνει το 20% των συνολικών πόρων εκτός από την εθνική συνεισφορά. Ειδικότερα, σκοπός του ΣΠ1 είναι να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η εξωστρέφεια της οικονομίας, δηλαδή να αυξηθούν οι εξαγωγές από τις Ελληνικές επιχειρήσεις, πράγμα το οποίο προϋποθέτει εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων και διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία.

Οι δράσεις που σχεδιάζονται θα υλοποιηθούν από τα 13 Περιφερειακά και τρία τομεακά προγράμματα (τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα», «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» και «Πολιτική Προστασία»), ενώ ο προσανατολισμός τους θα είναι στην ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας, στον ψηφιακό μετασχηματισμό, στη διασύνδεση των επιχειρήσεων και στην υποστήριξη των δημόσιων υπηρεσιών.

Στον τομέα της επιχειρηματικότητας προωθείται η ενδυνάμωση της καινοτομίας για τις υφιστάμενες και νεοφυείς επιχειρήσεις μέσα από την παροχή κινήτρων για αξιοποίηση νέων ιδεών και ερευνητικών αποτελεσμάτων. Επιδιώκεται, ακόμα, μεταξύ άλλων, να ενισχυθεί ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα Ελληνικά δεδομένα καθώς στηρίζεται σε αυτόν η ανάκαμψη και ενδυνάμωση της οικονομίας.

Έτσι, σχεδιάζονται στρατηγικές επενδύσεις στο τουριστικό προϊόν οι οποίες θα συμβαδίζουν με τα Εθνικά και περιφερειακά προγραμματικά σχέδια ενώ ταυτόχρονα θα υλοποιούνται δράσεις για επανεκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό με σκοπό να γίνει ομαλότερη η μετάβαση στα νέα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Στη σύγχρονη εποχή, πολύ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο ψηφιακός μετασχηματισμός με το νέο ΕΣΠΑ να προβλέπει την ενίσχυση του με νέες επενδύσεις πιο παραγωγικές και με μεθόδους φιλικότερες προς το περιβάλλον. Επιπλέον, προβλέπεται και η διεύρυνση της συνδεσιμότητας με μία ευρυζωνική πρόσβασης υψηλών ταχυτήτων με σκοπό να εξασφαλιστεί η πρόσβαση σε ταχύτητες διαδικτύου τουλάχιστον 100Mbps για τα ελληνικά νοικοκυριά και 1Gbps για τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς. Τέλος, ενισχύεται ο ψηφιακός μετασχηματισμός στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα μέσα από τη ψηφιοποίηση της παραγωγικής βάσης αλλά και πολλών υπηρεσιών και μέσων ώστε να διευκολύνονται τόσο οι πολίτες όσο και οι επιχειρήσεις.

Επιπρόσθετα, με στόχο την υποστήριξη των δημόσιων υπηρεσιών προγραμματίζονται να γίνουν παρεμβάσεις, ώστε οι ψηφιακές συναλλαγές που γίνονται να είναι διαφανείς, αξιόπιστες και ασφαλείς, ενώ θα παρέχονται σύμφωνα με την αρχή **once-only principle**, η οποία δίνει τη δυνατότητα στις δημόσιες διαχειριστικές αρχές να μοιράζονται πληροφορίες μεταξύ τους, επιτρέποντας στα φυσικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις να εισάγουν μόνο μία φορά τις απαιτούμενες πληροφορίες όταν πραγματοποιούν συναλλαγές με τη δημόσια διοίκηση. Απαραίτητες κρίνονται και οι ενέργειες για ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας στο πλαίσιο της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης με γνώμονα την ενδυνάμωση της οικονομίας.

Τέλος, στο πλαίσιο της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, με σκοπό τη διασύνδεση των επιχειρήσεων, προβλέπεται η ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού και η στήριξη των επιχειρήσεων σε τομείς βιομηχανίας, καινοτομίας ψηφιακού μετασχηματισμού και κυκλικής οικονομίας μέσα από τη δημιουργία υποδομών και μηχανισμών. Ακόμα, προβλέπεται προώθηση των συνεργασιών (cluster) μεταξύ επιχειρήσεων με σκοπό την ενδυνάμωση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων (ΕΣΠΑ 2021-2027).

● **ΣΠ2-Μια πιο πράσινη Ευρώπη**

Ο παραπάνω στόχος είναι εφικτό να υλοποιηθεί μόνο μέσα από :

1. Την ανάπτυξη μηχανισμών και δράσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
2. Τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας
3. Τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου άνθρακα
4. Τις επενδύσεις στο περιβάλλον

Πολύ σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του ΣΠ2 αποτελεί η κυκλική οικονομία καθώς και η σωστή διαχείριση και πρόληψη των κινδύνων.

Αναφορικά με την προώθηση της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης και των πράσινων και μπλε επενδύσεων θα παραχωρηθεί το 27% των συνολικών πόρων με χρηματοδοτήσεις οι οποίες θα προέρχονται από το Ταμείο Συνοχής σε εθνική κλίμακα ενώ σε περιφερειακή κλίμακα από το ΕΤΘΑΥ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας) και από το ΕΓΤΑΑ (Ευρωπαϊκό Αγροτικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης) και με το ΤΔΜ (Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης) στις περιοχές σε μετάβαση. Τα χορηγούμενα ποσά θα διοχετευτούν σε τομείς που αφορούν την ενέργεια, την αντιμετώπιση των κινδύνων και των καταστροφών, τις μονάδες ανάκτησης και ανακύκλωσης και τους υδάτινους πόρους.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Αρχικά, στον ενεργειακό τομέα θα υλοποιηθούν πρωτοβουλίες για την ενίσχυση και προώθηση των δομών ΑΠΕ (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας) για αυτοπαραγωγή, καθώς και των συστημάτων αποθήκευσης, συμβάλλοντας έτσι στην ενεργειακή αυτονομία των περιοχών. Επιπλέον, τα νησιά και οι αστικές οδικές συγκοινωνίες θα ενταχθούν σε ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και σταδιακής μετάβασης σε καθαρότερες μορφές ενέργειας. Παράλληλα, τα νησιά θα ενταχθούν σταδιακά στην πρωτοβουλία **GR-eco Islands**, ενώ τα διασυνοριακά έργα θα ενισχυθούν με πιο βιώσιμες μεθόδους διασύνδεσης (Εφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 5/9/2024).

Ακόμα, ο ΣΠ2 θα συμβαδίζει με την Εθνική Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων και την Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή με στόχο να παρθούν όλα τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα, να καλυφθούν οι ανάγκες και να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των ελληνικών περιφερειών. Στο επίκεντρο των προβλημάτων αυτών βρίσκονται τα δάση και η βιοποικιλότητα οι προστατευόμενες περιοχές και οι ζώνες που εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000 τα οποία κρίνουν καλύτερης διαχείρισης μέσα από δράσεις ενίσχυσης και βελτίωσης της ανθεκτικότητας των περιοχών αυτών.

Σχετικά με τα απορρίμματα, βασικός στόχος είναι η βελτίωση των μονάδων συλλογής και επεξεργασίας, καθώς πλέον θα γίνεται τόσο συλλογή των βιολογικών και ανακυκλώσιμων αποβλήτων όσο και κατάλληλη διαχείριση των επικίνδυνων. Επιπλέον, προβλέπονται δράσεις σχετικά με την ανακύκλωση και διαλογή με σκοπό να περιοριστεί η χρήση των πλαστικών και να γίνεται αποδοτικότερα η κυκλική οικονομία. Όλα αυτά φυσικά προϋποθέτουν ενέργειες και δράσεις από τον κάθε πολίτη ξεχωριστά, και γι αυτό το λόγο προωθείται η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού με αφορμή την προστασία, την ανάδειξη και διατήρηση των οικοσυστημάτων.

Τέλος, έμφαση δίνεται και στη σωστή και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, στην εξασφάλιση πρόσβασης σε καθαρό νερό, με σκοπό όλες οι περιοχές ακόμα και οι πιο απομακρυσμένες να έχουν καλής ποιότητας νερό. Γι' αυτό, θα αναβαθμιστούν και αναπτυχθούν νέες υποδομές και θα ενσωματωθούν νέες τεχνολογίες με σκοπό την ενίσχυση τέτοιων δράσεων, καθώς και θα προωθηθούν δράσεις για επανάχρηση του νερού για σκοπούς άρδευσης. (Βούζιου, 2022)

- **ΣΠ3-Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη**

Ο ΣΠ3 ακολουθεί την επιδίωξη για την ενίσχυση των υποδομών και των συστημάτων μεταφορών για την βελτίωση της κινητικότητας και της διασύνδεσης μεταξύ των περιφερειών της. Θα αξιοποιηθεί ένα ποσοστό της τάξης του 8% των συνολικών πόρων με χρηματοδοτήσεις που θα προέρχονται από το ΕΤΠΑ και το ΤΑ, ενώ οι τομείς που θα λάβουν τη χρηματοδότηση θα είναι οι οδικές, σιδηροδρομικές και θαλάσσιες μεταφορές καθώς και η εναέρια κυκλοφορία και η μετακίνηση των ατόμων με αναπηρία.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Αρχικά, οι δράσεις που σχετίζονται με τις μεταφορές προβλέπουν την αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών, ενώ πρέπει να συμβαδίζουν με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ), με στόχο τη βελτίωση της περιφερειακής συνδεσιμότητας. Στο πλαίσιο αυτό, στόχο του ΣΠ3 αποτελεί η ολοκλήρωση των υποδομών του βασικού Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου (ΔΟΔ) καθώς και του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), ώστε να διασυνδεθούν οι ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα και οι επιμέρους περιφέρειες της. Σημαντικές κρίνονται και οι παρεμβάσεις σε θέματα οδικής ασφάλειας εκτός του ΔΟΔ μέσα από την αξιοποίηση ΤΠΕ και έξυπνων συστημάτων μεταφορών.

Παράλληλα, όσον αφορά το σιδηροδρομικό δίκτυο, προβλέπονται δράσεις για εκσυγχρονισμό ώστε να βελτιωθούν τόσο οι διασυνοριακές συνδέσεις όσο και οι σιδηροδρομικοί κόμβοι με τα δίκτυα μεταφορών και τα λιμάνια. Ακόμα, οι θαλάσσιες μεταφορές αποσκοπούν σε δράσεις ώστε να εξασφαλισθεί μια διαρκής σύνδεση των άγονων νησιών και γενικότερα για όλα τα νησιά με την ηπειρωτική χώρα, ενώ επιδιώκεται και η αναβάθμιση των λιμανιών ώστε να γίνουν πιο λειτουργικά και να παρέχουν καλύτερες και πιο αποτελεσματικές υπηρεσίες.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά την εναέρια κυκλοφορία, σημαντικές κρίνονται οι επεμβάσεις στον τρόπο διαχείρισης της ασφάλειας των συστημάτων μέσα από στοχευμένες επενδύσεις όπως είναι τα συστήματα SESAR (Ευρωπαϊκή Ένωση-Κοινή Επιχείρηση SESAR 3). Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι μια από τις κυριότερες επιδιώξεις του ΣΠ3 είναι η ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία καθώς και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα σε όλα τα μεταφορικά μέσα, με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την εξάλειψη κάθε τύπου διακρίσεων.

• **ΣΠ4 – Μια πιο κοινωνική Ευρώπη**

Ο συγκεκριμένος στόχος πολιτικής αφορά στην κατοχύρωση της ισότιμης πρόσβασης για όλους όσον αφορά τα αγαθά και τις υπηρεσίες ενώ παράλληλα θα επενδύσει στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού με σκοπό να υλοποιηθεί ο ευρωπαϊκός πυλώνας - μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη, δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς και γεμάτη ευκαιρίες. Για το στόχο αυτό θα δαπανηθεί το 30% των συνολικών πόρων με χρηματοδοτήσεις που θα προέρχονται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+, ενώ οι δράσεις που θα πραγματοποιηθούν στα πλαίσια του ΣΠ4 θα αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό, την εκπαίδευση, την κοινωνική αλληλεγγύη και την υγειονομική κάλυψη.

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα, σε σύγκριση με άλλες χώρες, έχουν δημιουργήσει την ανάγκη για αυξημένη επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό. Επομένως, βασική προτεραιότητα της πολιτικής στρατηγικής είναι η ενίσχυση της απασχόλησης και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, με τη δημιουργία θέσεων εργασίας για όλες τις κοινωνικές ομάδες, χωρίς διακρίσεις. Επιπλέον, στοχεύεται η προώθηση της εκπαίδευσης για όλες τις ηλικιακές ομάδες, με ιδιαίτερη έμφαση στους ενήλικες, η οποία, μέσω αναβαθμισμένων σύγχρονων υποδομών και νέων τεχνολογιών, θα προσφέρει ποιοτικά προγράμματα σπουδών και σημαντικά μαθησιακά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η σύνδεση της δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας, προκειμένου να βελτιώνονται συνεχώς οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, δεδομένου ότι η συμμετοχή των εργαζομένων σε προγράμματα κατάρτισης στην Ελλάδα παραμένει χαμηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Επίσης, όσον αφορά την κοινωνική αλληλεγγύη, επιδιώκεται να αναβαθμιστούν και να εκσυγχρονιστούν οι μηχανισμοί και οι θεσμοί, ενώ παράλληλα προωθείται η ισότητα και η κοινωνική ένταξη. Προσπάθειες γίνονται και για τη μείωση των ποσοστών φτώχειας, κυρίως της παιδικής, ενώ παράλληλα ενισχύεται η διασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.

Τέλος, στον τομέα της υγείας, έμφαση δίνεται τόσο στην αποτελεσματική υποστήριξη των ευπαθών και ευάλωτων ομάδων, όσο και στην παροχή βοήθειας σε άτομα με θέματα ψυχικής υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύεται το σύστημα υγείας και οι υποδομές του με σκοπό να αντιδρούν καλύτερα σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Παράλληλα, πολύ σημαντική είναι η ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης των εργαζομένων στον τομέα της υγείας καθώς και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων και γνώσεων τους, ώστε να ενημερωθούν όσον αφορά τις νέες εξελίξεις στον κλάδο τους (Βούζιου, 2022).

● **ΣΠ5 – Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της**

Στον συγκεκριμένο στόχο πολιτικής προωθείται η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη μέσα από τη στήριξη και τη ενίσχυση τοπικών πρωτοβουλιών. Το ποσό που θα δαπανηθεί καλύπτει το 6% των συνολικών πόρων με χρηματοδοτήσεις οι οποίες θα προέρχονται από το ΕΤΠΑ, καθώς και από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑΥ. Οι τομείς που θα επικεντρώνεται ο συγκεκριμένος στόχος πολιτικής θα αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, τις αστικές, αγροτικές και νησιωτικές περιοχές.

Αρχικά, η βιώσιμη ανάπτυξη κυριαρχεί στις προτεραιότητες του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027 και προωθεί παρεμβάσεις διασφάλισης ενός ποιοτικού επιπέδου διαβίωσης για όλους, με έμφαση σε περιοχές λιγότερο αναπτυγμένες. Επιπλέον, ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί σε επενδύσεις σε περιοχές οι οποίες έχουν ανεπτυγμένο δίκτυο οικονομικών δραστηριοτήτων, αξιοσημείωτα τοπικά χαρακτηριστικά, πλούσιους φυσικούς πόρους και ιδιαίτερη πολιτιστική παράδοση, με σκοπό να προστεθεί αξία στις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες και να ενισχυθεί η πολιτισμική ταυτότητα τους.

Η κάθε περιοχή που θα επιλεγεί, θα πρέπει να συμβαδίζει με τις κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, να υποστηρίζει βασικές ανάγκες του πληθυσμού, να προσφέρει επάρκεια σε υποδομές και να διαχειρίζεται τις περιβαλλοντικές προκλήσεις που μπορεί να προκύψουν.

Τέλος, μέσω της πρωτοβουλίας “GReco Islands” προωθούνται οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε όλα τα ελληνικά νησιά, με σκοπό να καταστούν «πρότυπα πράσινης οικονομίας, ενεργειακής αυτονομίας, ψηφιακής καινοτομίας και οικολογικής κινητικότητας». Επίσης, επισημαίνεται η σύνδεση όλων των περιοχών (νησιωτικών, παράκτιων, ορεινών) μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και προγράμματα.

1.5 Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της Εθνικής Στρατηγικής

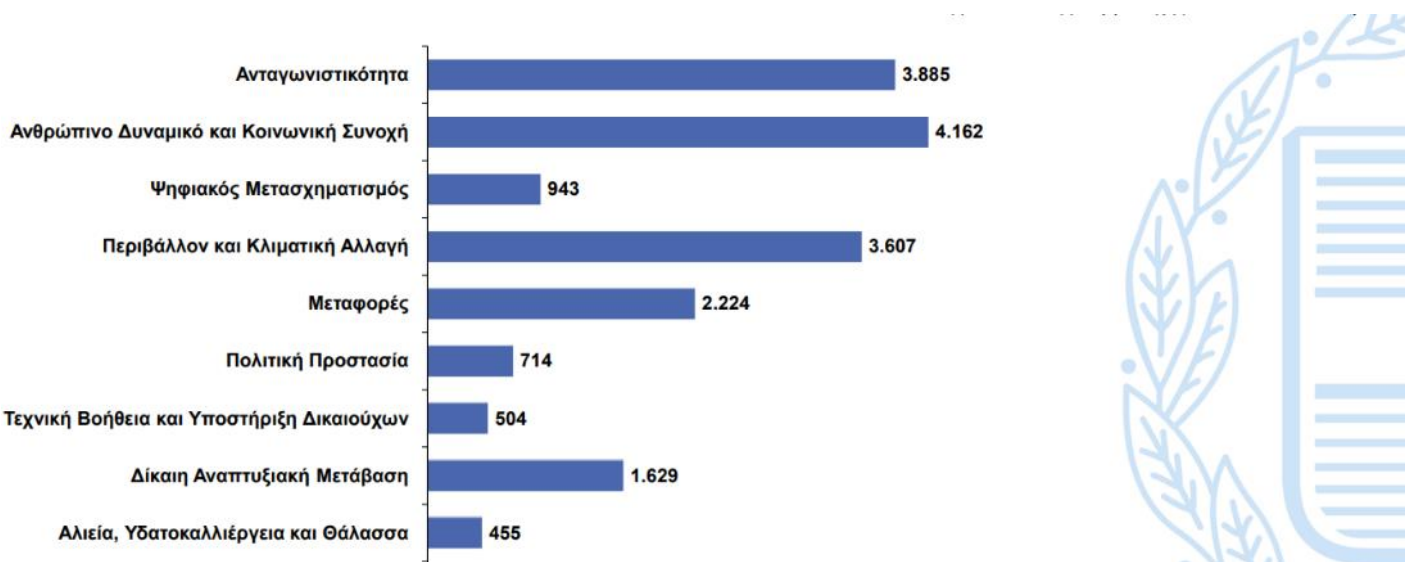
Στόχος των νέων επιχειρησιακών προγραμμάτων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι η υποστήριξη των τομέων της οικονομίας που είναι πιο παραγωγικοί, ανταγωνιστικοί και εξωστρεφείς με σκοπό να ενισχυθούν τα αναπτυξιακά πρότυπα. Η διάκριση τους είναι σε τομεακά και περιφερειακά με τα τομεακά να είναι 8 ενώ τα περιφερειακά να είναι 13. Για τα τομεακά θα δαπανηθούν 17,6 δισ. €. ενώ για τα Περιφερειακά 8,1 δισ. €. Τα προγράμματα αυτά μαζί με το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας (0,5 δισ. €), αποτελούν τους τομείς που διοχετεύτηκε το συνολικό ποσό των 26,2 δισ. €. Αναλυτικότερα, τα προγράμματα του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2021-2027 αναφέρονται παρακάτω:

Τα προγράμματα, λοιπόν, διακρίνονται ως εξής:

Α. Τομεακά Προγράμματα

1. ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»
2. ΕΠ «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»
3. ΕΠ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»
4. ΕΠ «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή»
5. ΕΠ «Μεταφορές»
6. ΕΠ «Πολιτική Προστασία»
7. ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων»
8. ΕΠ «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση»
9. Πρόγραμμα «Αλιεία, υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα»

Εικόνα 1.5-1: Τα τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΣΠΑ 2021-2027

Β. Περιφερειακά Προγράμματα

- ΕΠ Ηπείρου
- ΕΠ Δυτικής Ελλάδας
- ΕΠ Βορείου Αιγαίου

- ΕΠ Ιονίων Νήσων
- ΕΠ Πελοποννήσου
- ΕΠ Κρήτης
- ΕΠ Δυτικής Μακεδονίας
- ΕΠ Νοτίου Αιγαίου
- ΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- ΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας
- ΕΠ Θεσσαλίας
- ΕΠ Στερεάς Ελλάδας
- ΕΠ Αττικής

Εκτός από τα 8 Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027 και το πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας, υπάρχουν και άλλα προγράμματα όπως για παράδειγμα το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027, το Τομεακό Σχέδιο Τουρισμού, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Ελλάδα 2.0), τα Τοπικά Προγράμματα LEADER κ.α.

Εικόνα 1.5-2: Τα Περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

Κατανομή πόρων 2021-2027 ανά Περιφερειακό Πρόγραμμα (εκατ. Ευρώ)	
Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	639,1
Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας	1.440,1
Πρόγραμμα Θεσσαλίας	553,9
Πρόγραμμα Ηπείρου	426,0
Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας	628,4
Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας	394,1
Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας	426,0
Πρόγραμμα Πελοποννήσου	410,1
Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων	287,6
Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου	394,0
Πρόγραμμα Κρήτης	564,5
Πρόγραμμα Αττικής	1.617,0
Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου	285,3

Πηγή: ΕΣΠΑ 2021-2027

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Αναφορικά με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), χρειάζεται να σημειωθεί ότι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίηση των εθνικών στρατηγικών στόχων, καθώς όχι μόνο αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τα χαρακτηριστικά της κάθε περιφέρειας, αλλά λαμβάνουν και τα κατάλληλα μέτρα για την ικανοποίηση τους. Τα προγράμματα αυτά θα βελτιώσουν τις περιφέρειες σε κλάδους, όπως οι κοινωνικές υποδομές, έργα που αφορούν τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και το περιβάλλον κ.α. Αναλυτικότερα, οι στρατηγικοί στόχοι των προγραμμάτων αυτών, σύμφωνα με το επίσημο κείμενο του ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι:

- Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας
- Ενίσχυση- Ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού
- Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων και αντιμετώπιση του φαινομένου της Κλιματικής Αλλαγής
- Ενίσχυση-βελτίωση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας
- Υποστήριξη της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς χωρικής ανάπτυξης

Τέλος, στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι η χώρα αναπτύσσει και προγράμματα εδαφικής συνεργασίας με τις γειτονικές της χώρες, και συγκεκριμένα με την Ιταλία, την Αλβανία, τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας και τη Βουλγαρία (ΕΣΠΑ 2021-2027).

1.6 Ελλάδα 2.0- Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

1.6.1 Μηχανισμός ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας ΕΕ

Το **πρόγραμμα Ελλάδα 2.0** αποτελεί τμήμα της υποστήριξης που παρέχει ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ελλάδα. Ο ΜΑΑ είναι η κεντρική συνιστώσα του **NextGenerationEU**, το οποίο δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τα κράτη-μέλη της ΕΕ να ανακάμψουν και να αναδιοργανωθούν μετά τις συνέπειες της πανδημίας του κορονοϊού. Το NextGenerationEU, το οποίο ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2021, έχει συνολικό προϋπολογισμό άνω των 800 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ο στόχος του είναι, αφενός, η οικονομική ανάκαμψη των κρατών της Ένωσης από τις επιπτώσεις της πανδημίας και αφετέρου, η προώθηση ενός πιο οικολογικού, ψηφιακού και ανθεκτικού περιβάλλοντος εντός της ΕΕ. Το πρόγραμμα αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Ο ΜΑΑ προσφέρει στα κράτη-μέλη της ΕΕ συνολικά 723,8 δισεκατομμύρια ευρώ, τα οποία διατίθενται με τη μορφή δανείων και επιχορηγήσεων, υπό την προϋπόθεση ότι τα κράτη αυτά έχουν αναπτύξει σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, στα οποία περιγράφουν λεπτομερώς πώς θα αξιοποιηθούν οι πόροι. Εκτός από τον ΜΑΑ, το NextGenerationEU προσφέρει χρηματοδότηση στα κράτη-μέλη μέσω επιπρόσθετων προγραμμάτων, όπως η Αγροτική Ανάπτυξη, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το Invest EU, και άλλα. Οι πόροι του ΜΑΑ περιλαμβάνουν 385,5 δισεκατομμύρια ευρώ σε δάνεια και 388 δισεκατομμύρια ευρώ σε επιχορηγήσεις. Οι τομείς που αποτελούν τους πυλώνες του ΜΑΑ είναι στενά συνδεδεμένοι με καίριες περιοχές προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Τσίτσος, 2023). Αυτοί οι τομείς είναι οι εξής:

1. Πράσινη Μετάβαση
2. Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

3. Έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η οποία θα ενσωματώνει την κοινωνική συνοχή, την παραγωγικότητα, την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την αύξηση της έρευνας, την ανάπτυξη και την καινοτομία και μια αγορά η οποία θα λειτουργεί με ομαλούς ρυθμούς και θα διασφαλίζει ισχυρές μικρομεσαίες επιχειρήσεις
4. Κοινωνική και εδαφική συνοχή
5. Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις
6. Πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες

Το **Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας**, το οποίο λειτουργεί ως το χρηματοδοτικό εργαλείο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει καταλύτη για την εξέλιξη της πολιτικής συνοχής της ΕΕ και να αποτελέσει την αρχή για την περαιτέρω δημοσιονομική ενοποίηση της Ένωσης. Η κατανομή των πόρων του Ταμείου βασίζεται στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάθε χώρας, με τις χρηματοδοτήσεις να γίνονται σε εθνικό επίπεδο (χωρικό επίπεδο NUTS 0), χωρίς να υπάρχει η περιφερειακή διάσταση που παρατηρείται στα προγράμματα ΕΣΠΑ.

Αυτή η προσέγγιση μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ευνοϊκότερη μεταχείριση των πιο εύρωστων χωρών της Ένωσης σε σχέση με τις οικονομικά ασθενέστερες. Σε περιφερειακό επίπεδο, αυτό συνεπάγεται ότι οι πιο πλούσιες και ανεπτυγμένες περιφέρειες θα έχουν μεγαλύτερη ικανότητα να αξιοποιήσουν τους πόρους που θα εισρεύσουν στη χώρα τους, λόγω καλύτερης τεχνογνωσίας, ισχυρότερου ανθρώπινου κεφαλαίου και ανώτερης παραγωγικής δυναμικότητας. Με αυτόν τον τρόπο, οι περιφερειακές ανισότητες μπορεί να ενταθούν αντί να μειωθούν.

Σύμφωνα με μελέτες, με την αξιοποίηση ενός γενικού μοντέλου χωρικής ισορροπίας αξιολογήθηκε η επίδραση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης στην αύξηση του ΑΕΠ της ΕΕ και στις περιφερειακές ανισότητες. Το μοντέλο προβλέπει ότι το Ταμείο θα συνεισφέρει στην αύξηση του ΑΕΠ της ΕΕ μέχρι το 2026, με την επίδραση να κυμαίνεται από 0,85% έως 1,36% ανάλογα με την ενσωμάτωση ή όχι των δανείων. Η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων εξαρτάται από τον τρόπο κατανομής των πόρων: αν ωφεληθούν οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, οι ανισότητες θα μειωθούν, αλλά με αρνητική επίδραση στο συνολικό ΑΕΠ της ΕΕ. Αντίθετα, κατανομή με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος μπορεί να αυξήσει το συνολικό ΑΕΠ, αλλά θα επιδεινώσει τις περιφερειακές ανισότητες (Τσίτσος, 2023).

1.6.2 Το Σχέδιο Ελλάδα 2.0

Το **πρόγραμμα Ελλάδα 2.0**, το οποίο έχει ήδη εγκριθεί από το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων της ΕΕ (Ecofin), θα περιλαμβάνει 106 επενδυτικά έργα και 68 μεταρρυθμιστικές δράσεις, που θα διαρθρωθούν σε τέσσερις βασικούς πυλώνες. Αυτοί οι πυλώνες αφορούν την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, την απασχόληση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την κοινωνική συνοχή, καθώς και τις ιδιωτικές επενδύσεις και τον οικονομικό μετασχηματισμό. Στους τέσσερις αυτούς πυλώνες ενσωματώνονται συνολικά 18 επιμέρους άξονες, οι οποίοι εξειδικεύουν τις δράσεις ανά πυλώνα. Οι συνολικοί διαθέσιμοι πόροι ανέρχονται σε 31,16 δισεκατομμύρια ευρώ, από τα οποία 30,5 δισεκατομμύρια αφορούν δάνεια και επιχορηγήσεις (με 17,8 δισεκατομμύρια σε επιχορηγήσεις και 12,7 δισεκατομμύρια σε δάνεια). Επιπλέον, εκτιμάται ότι το πρόγραμμα θα κινητοποιήσει περίπου 60 δισεκατομμύρια ευρώ σε επενδύσεις σε ολόκληρη την Ελλάδα μέχρι το 2026, οπότε και αναμένεται να ολοκληρωθεί (Τσίτσος, 2023).

• Πράσινη Μετάβαση

Αναλύοντας τον κάθε πυλώνα του προγράμματος μεμονωμένα, οι μεταρρυθμίσεις για την **πράσινη μετάβαση** χωρίζονται σε τέσσερις βασικούς τομείς. Αυτοί περιλαμβάνουν τη μετάβαση σε ένα νέο, πιο φιλικό προς το περιβάλλον ενεργειακό μοντέλο, την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων και τις χωροταξικές μεταρρυθμίσεις, τη μετάβαση σε ένα βιώσιμο και πράσινο σύστημα μεταφορών, καθώς και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας απέναντι στην κλιματική αλλαγή, τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Ένας από τους κύριους στόχους είναι η **μετατροπή του ενεργειακού συστήματος** της Ελλάδας σε ένα σύγχρονο μοντέλο που δεν θα εξαρτάται από τα ορυκτά καύσιμα, όπως η απολιγνιτοποίηση στην Πτολεμαΐδα και τη Μεγαλόπολη, αλλά θα στηρίζεται στις **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)**. Επιπλέον, η αναβάθμιση του ηλεκτρικού δικτύου, με αύξηση της χωρητικότητας και βελτίωση των δικτύων διανομής, αποτελεί βασική προτεραιότητα.

Στο πλαίσιο της ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων, το σχέδιο παρέχει κίνητρα για την **αναζωογόνηση αστικών περιοχών**, την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων, τη μείωση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, επηρεάζοντας θετικά την ελληνική οικονομία. Όσον αφορά τον πολεοδομικό σχεδιασμό, υπάρχει στόχος για ολοκλήρωση των τοπικών πολεοδομικών σχεδίων, τα οποία θα επιλύσουν χρόνιες προκλήσεις των δήμων, όπως η νόμιμη δόμηση και ο καθορισμός των χρήσεων γης, διευκολύνοντας τις επενδύσεις και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Στον τομέα των μεταφορών, η **ηλεκτροκίνηση** αποτελεί κεντρικό στοιχείο, με το πρόγραμμα να προβλέπει περισσότερα από 8.000 σημεία φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα σε όλη τη χώρα, ενώ παράλληλα επιδιώκεται η σταδιακή απομάκρυνση των βενζινοκίνητων αυτοκινήτων.

Τέλος, το πρόγραμμα δίνει ιδιαίτερη σημασία στην **κυκλική οικονομία**, την προστασία των υδάτινων πόρων μέσω έξυπνων υδρομέτρων και βελτιωμένης διαχείρισης πόσιμου νερού, καθώς και σε επενδύσεις για την πρόληψη πλημμυρών. Η προστασία του περιβάλλοντος περιλαμβάνει δράσεις όπως αναδάσωση, πρόληψη πυρκαγιών και την εκπόνηση Εθνικού Προγράμματος για τη διαχείριση φυσικών καταστροφών, τονίζοντας τις κύριες προτεραιότητες του Σχεδίου Ελλάδα 2.0.

• Ψηφιακή Μετάβαση

Στον δεύτερο πυλώνα της **ψηφιακής μετάβασης**, το Σχέδιο περιλαμβάνει άξονες που αφορούν τη **βελτίωση της συνδεσιμότητας** μεταξύ πολιτών, κράτους και επιχειρήσεων, καθώς και τον **ψηφιακό μετασχηματισμό** τους. Στόχος είναι η εγκατάσταση υποδομών οπτικών ινών σε όλο και περισσότερα κτίρια σε ολόκληρη τη χώρα, η επέκταση του δικτύου 5G για την κάλυψη σημαντικών οδικών αξόνων, καθώς και η εξασφάλιση ασφαλών ευρυζωνικών συνδέσεων ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα νησιά, μέσω της τοποθέτησης υποθαλάσσιων καλωδίων. Αυτές οι ενέργειες θα βελτιώσουν τη θέση της Ελλάδας στη διεθνή κατάταξη όσον αφορά τις ευρυζωνικές συνδέσεις και θα επιτρέψουν την παροχή προηγμένων υπηρεσιών σε απομονωμένες περιοχές. Ένας από τους βασικότερους στόχους του προγράμματος είναι ο **ψηφιακός εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα**.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η υιοθέτηση σύγχρονων τεχνολογιών από τις κρατικές υπηρεσίες θα ενισχύσει την αποδοτικότητά τους, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται σε πολίτες και επιχειρήσεις. Οι δημόσιοι υπάλληλοι θα μπορούν να αξιοποιούν ταχύτερα και πιο προηγμένα τεχνολογικά εργαλεία, με αποτέλεσμα να εργάζονται πιο αποτελεσματικά. Η βελτίωση της **κυβερνοασφάλειας** αποτελεί επίσης σημαντική προτεραιότητα, καθώς η ενίσχυση των ψηφιακών συστημάτων ασφαλείας θα μειώσει τις κυβερνοεπιθέσεις και τις παραβιάσεις δεδομένων σε δημόσιους οργανισμούς. Επιπλέον, η ευρύτερη χρήση τεχνολογιών όπως το **cloud computing** και τα **big data** θα συμβάλλει στη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα.

Στον τομέα των επιχειρήσεων, το Σχέδιο προβλέπει επενδύσεις σε ψηφιακά εργαλεία που θα διευκολύνουν τον **ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων**, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων. Παράλληλα, θα δημιουργηθεί ένας κεντρικός μηχανισμός που θα αναλύει τις ανάγκες των επιχειρήσεων για τον ψηφιακό τους εκσυγχρονισμό, θα παρακολουθεί την πρόοδο τους σε αυτόν τον τομέα και θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία και εκπαίδευση στους εργαζομένους.

Το πρόγραμμα προβλέπει επίσης τη διάθεση **φορολογικών κινήτρων** για την ενθάρρυνση των επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες, καθιστώντας τα ψηφιακά εργαλεία πιο προσιτά για όλες τις επιχειρήσεις και επιταχύνοντας τη διαδικασία της ψηφιακής μετάβασης

- **Απασχόληση, Ανάπτυξη Δεξιοτήτων και Κοινωνική Συνοχή**

Ο πυλώνας της **απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής συνοχής** περιλαμβάνει δράσεις για την αύξηση των θέσεων εργασίας, τη διευρυμένη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση και την προσαρμογή της επαγγελματικής κατάρτισης στις σύγχρονες ψηφιακές απαιτήσεις. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στην **βελτίωση της πρόσβασης στο σύστημα υγείας**, με στόχο την παροχή ποιοτικών και αποτελεσματικών υπηρεσιών, καθώς και στην ενίσχυση των κοινωνικών πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς.

Πιο συγκεκριμένα, μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων που αφορούν την αναθεώρηση και τον εκσυγχρονισμό του **εργατικού δικαίου**, την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών απασχόλησης και της δημόσιας διοίκησης, αναμένεται να επιτευχθεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και η ενίσχυση της κοινωνικής ανθεκτικότητας. Η **ψηφιοποίηση των συστημάτων κατάρτισης** και της δηλωμένης απασχόλησης, καθώς και των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης της ΔΥΠΑ, θα οδηγήσει σε ένα πιο αποτελεσματικό και αξιόπιστο σύστημα που θα προσαρμόζεται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η μακροχρόνια απασχόληση και η παραγωγικότητα μπορούν να βελτιωθούν μέσα από την ανάπτυξη του **ανθρώπινου δυναμικού** και την καλύτερη σύνδεση των εργαζομένων με την αγορά. Ο εκσυγχρονισμός των πολιτικών απασχόλησης στοχεύει στην ενίσχυση της συνεχούς εκπαίδευσης και επανακατάρτισης, σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς στόχους.

Όσον αφορά τη **βελτίωση του συστήματος υγείας**, ο βασικός στόχος είναι η αναδιάρθρωση μέσω οργανωτικών μεταρρυθμίσεων, η καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, η προώθηση της πρόληψης και η πλήρης αναθεώρηση του πρωτοβάθμιου συστήματος υγείας. Ο **ψηφιακός μετασχηματισμός του τομέα της υγείας** και η αναβάθμιση των υποδομών, τόσο των κτιριακών όσο και του ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού, θα συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της **κοινωνικής ένταξης**, το πρόγραμμα στοχεύει στην παροχή ίσων ευκαιριών σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, προσφέροντας ευκαιρίες εκπαίδευσης, μαθητείας και πρόσβασης σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες. Οι μεταρρυθμίσεις υποστηρίζουν την ανάπτυξη από την παιδική ηλικία, την προώθηση της ισορροπίας μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, καθώς και την ισότιμη συμμετοχή των φύλων σε σχετικές πολιτικές. Τέλος, ένα σημαντικό στοιχείο του προγράμματος είναι η **προώθηση της διαφορετικότητας στον εργασιακό και κοινωνικό χώρο**, μέσω ενός μηχανισμού καταγραφής δεδομένων και ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που θα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των εργαζομένων σε ζητήματα πολυπολιτισμικότητας και ίσων ευκαιριών, εναρμονισμένο με τις διεθνείς τάσεις.

- **Ιδιωτικές Επενδύσεις και Οικονομικός μετασχηματισμός**

Ο τελευταίος πυλώνας αφορά στις **ιδιωτικές επενδύσεις** και τον **οικονομικό μετασχηματισμό**. Οι βασικοί άξονες περιλαμβάνουν τον **εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης**, την ανάπτυξη φορολογικών εργαλείων που ευνοούν την επιχειρηματικότητα, τη βελτίωση της φορολογικής διοίκησης, την αναβάθμιση του συστήματος δικαιοσύνης και την ενίσχυση της καινοτομίας και της έρευνας. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στον εκσυγχρονισμό βασικών τομέων της οικονομίας, όπως η αγροδιατροφή, ο τουρισμός, η μεταποίηση και οι υποδομές, καθώς και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την υποστήριξη των ξένων επενδύσεων και των εξαγωγών.

Η **φορολογική διοίκηση** στοχεύει στη βελτίωση της διαφάνειας και στην κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, ενώ προωθείται και ένας νέος νόμος για την καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης προϊόντων με ειδικούς φόρους κατανάλωσης (π.χ. καπνικά, ποτά, ενέργεια). Επιπλέον, προβλέπονται μέτρα για τη θωράκιση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, την αυτοματοποίηση της διαδικασίας επιστροφής ΦΠΑ και τη χρήση ταμειακών μηχανών που συνδέονται άμεσα με τις φορολογικές αρχές για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Επίσης, προγραμματίζεται η εισαγωγή **τεχνητής νοημοσύνης** στους φορολογικούς ελέγχους για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας.

Ο **ψηφιακός μετασχηματισμός της δημόσιας διοίκησης** περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της διαφάνειας και την καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς και την αναβάθμιση της λειτουργίας των ΔΕΚΟ και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων. Σημαντική είναι και η βελτίωση των **δημόσιων επενδύσεων** μέσω της αναβάθμισης του νομικού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις, της εκπαίδευσης των υπαλλήλων και της βελτίωσης των ηλεκτρονικών συστημάτων προμηθειών.

Στον τομέα της **δικαιοσύνης**, οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται στην επιτάχυνση των διαδικασιών, την ανάπτυξη ψηφιακών συστημάτων, την αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών και την εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών σε νέες τεχνολογίες και ηγετικές δεξιότητες. Ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός του συστήματος δικαιοσύνης θα βοηθήσει στη δημιουργία μιας σχέσης εμπιστοσύνης με τους πολίτες.

Στον **χρηματοπιστωτικό τομέα**, το σχέδιο προβλέπει παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους μέσω της δημιουργίας μητρώου παρακολούθησης και στοχευμένων μεταρρυθμίσεων, καθώς και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της κεφαλαιαγοράς. Η **καινοτομία και η έρευνα** ενισχύονται μέσω της σύνδεσης της επιστήμης με τις επιχειρήσεις, επενδύσεων σε ερευνητικά κέντρα και τεχνολογικά πάρκα, και της προώθησης του προγράμματος "Ερευνώ, Δημιουργώ, Καινοτομώ". Η συνεργασία μέσω της πλατφόρμας **Elevate Greece** και του προγράμματος **Horizon** της ΕΕ θα ενισχύσει τη νεοφυή επιχειρηματικότητα και την έρευνα και ανάπτυξη.

Στους τομείς της **αγροδιατροφής** και της **μεταποίησης**, προωθείται η καινοτομία και ο ψηφιακός μετασχηματισμός, ενώ το πρόγραμμα **Βιομηχανία 4.0** στοχεύει στην ανάπτυξη της έξυπνης παραγωγής και των βιομηχανικών πάρκων.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Στον **τουρισμό**, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ανάδειξη εμβληματικών κτιρίων και η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός και ο γαστρονομικός τουρισμός, είναι κεντρικά σημεία των μεταρρυθμίσεων.

Τέλος, οι **ιδιωτικές επενδύσεις** και η ενίσχυση της **ανταγωνιστικότητας** στοχεύουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, την τόνωση των εξαγωγών και τη μείωση της ανεργίας, συμβάλλοντας στην αναστροφή του φαινομένου του brain drain (Τσίτσος, 2023).

1.7 Η Στρατηγική Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας εστιάζει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και στην προσαρμογή της στις προκλήσεις του ευρωπαϊκού και διεθνούς περιβάλλοντος, με βάση τις δυνατότητες του παραγωγικού της συστήματος για αναδιάρθρωση. Ένα από τα βασικά στοιχεία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρει η οικονομία της γνώσης, είναι η ανάπτυξη μιας περιφερειακής στρατηγικής για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα. Παράλληλα, η γεωγραφική θέση της περιοχής προσφέρει ένα εξαιρετικά ευνοϊκό υπόβαθρο για την ανάπτυξη της Κεντρικής Μακεδονίας, καθιστώντας τη Θεσσαλονίκη ένα μητροπολιτικό κέντρο στα Βαλκάνια και έναν σημαντικό πόλο διακρατικής συνεργασίας και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Με βάση αυτά, το όραμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας διαμορφώνεται ως εξής: «Περιφέρεια Καινοτομίας και Ισορροπημένης, Αειφόρου Ανάπτυξης, με Κομβικό Ρόλο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη».

Το όραμα περιλαμβάνει τέσσερις βασικές έννοιες, οι οποίες δίνουν έμφαση και κατεύθυνση στον στρατηγικό προσανατολισμό της Περιφέρειας, ώστε οι δράσεις να αποτελέσουν τον κύριο μοχλό ανάπτυξης και επίτευξης της πραγματικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης με τους ευρωπαϊούς εταίρους. Οι βασικές αρχές σχεδιασμού είναι οι εξής:

- **Καινοτομία:** Η συνεχής αναζήτηση, ανανέωση και επαναπροσδιορισμός των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας καθίσταται αναγκαία, δεδομένων των ταχέων αλλαγών στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Η καινοτομία θα αποτελέσει στρατηγική προσέγγιση για την παραγωγή νέων επιστημονικών γνώσεων, τεχνολογιών, διαδικασιών παραγωγής, καθώς και νέων προϊόντων και υπηρεσιών, διοίκησης, οργάνωσης και συνεργασίας, που θα εφαρμοστούν από τους συντελεστές ανάπτυξης της Κεντρικής Μακεδονίας και θα αποτελέσουν τα στρατηγικά πλεονεκτήματά της σε επιλεγμένους τομείς παραγωγής που μπορούν να πρωταγωνιστήσουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- **Ισορροπημένη Ανάπτυξη:** Η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων βασίζεται στην ανάπτυξη ενός πολυκεντρικού συστήματος με σημαντικά και βιώσιμα δημογραφικά και παραγωγικά μεγέθη στην Κεντρική Μακεδονία, σε αρμονία με την ενίσχυση του μητροπολιτικού ρόλου της Θεσσαλονίκης. Η μη ισορροπημένη ανάπτυξη οδηγεί όχι μόνο στη συρρίκνωση των παραγωγικών και κοινωνικών δομών της περιφέρειας πλην της Θεσσαλονίκης, αλλά και στον κίνδυνο περαιτέρω ανεξέλεγκτης συγκέντρωσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων στη Θεσσαλονίκη, με συνέπειες όπως η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και η αύξηση περιβαλλοντικών και κυκλοφοριακών προβλημάτων.

- **Αειφόρος Ανάπτυξη:** Η αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας στο φυσικό περιβάλλον, μέσω μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής προσέγγισης που δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη βιωσιμότητα και την ορθολογική διαχείριση των πόρων, θεσπίζεται ως ενδημικό χαρακτηριστικό της Κεντρικής Μακεδονίας. Στόχος είναι να τερματιστεί η αναπαραγωγή αρνητικών προτύπων που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής, την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα της περιφέρειας.
- **Κομβικός Ρόλος στη ΝΑ Ευρώπη:** Η σταδιακή ομογενοποίηση του βαλκανικού οικονομικού χώρου, με την άρση των διεθνικών ανταγωνισμών του παρελθόντος, τη φιλελευθεροποίηση των αγορών και τη μελλοντική ένταξη ορισμένων χωρών στην Ε.Ε., δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη της Κεντρικής Μακεδονίας. Η Περιφέρεια επιδιώκει να αναδειχθεί ως κομβικός παράγοντας στις εξελίξεις στα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αξιοποιώντας τη γεωγραφική της θέση ως πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κόμβος εθνικών και διεθνών δικτύων μεταφορών, επικοινωνιών και ενέργειας, προωθώντας τις δυνατότητες ανάπτυξης που προσφέρει η μητροπολιτική λειτουργία της Θεσσαλονίκης και της ευρύτερης περιοχής (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κασσάνδρας 2020-2023/Α φάση).

1.8 Ο κλάδος του Τουρισμού και η Χαλκιδική

Εισαγωγή

Ο κλάδος του τουρισμού, αποτελεί ένα κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με πολύ έντονη δυναμική ανάπτυξη η οποία κρατάει από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα έως και σήμερα. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της πορείας, η τουριστική δραστηριότητα βρισκόταν και βρίσκεται σε τροχιά εξέλιξης και μετασχηματισμού ακολουθώντας τις εξελίξεις στην τεχνολογία και τη διεθνή οικονομία, καθώς και τα πρότυπα κατανάλωσης και τα κυρίαρχα κοινωνικά πρότυπα κάθε εποχής. Η χωρική διάσταση αποτελεί μία από τις κεντρικές παραμέτρους της τουριστικής ανάπτυξης. Ο χώρος είναι ο κύριος αποδέκτης των επιπτώσεων που προκύπτουν από την τουριστική δραστηριότητα, την οποία επηρεάζει και μετασχηματίζει σε διάφορα επίπεδα. Παράλληλα, λειτουργεί ως μήτρα, τα πολιτιστικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της οποίας επηρεάζουν σε κάποιο βαθμό το είδος και την ένταση της τουριστικής δραστηριότητας (Γουργιώτης κ.α., 2022).

Στην περίπτωση της **Χαλκιδικής**, ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της τοπικής οικονομίας, συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση της περιοχής. Η Χαλκιδική, με τις εκπληκτικές παραλίες, το μοναδικό φυσικό τοπίο και τον πλούσιο πολιτιστικό της πλούτο, έχει αναδειχθεί σε δημοφιλή προορισμό για Έλληνες και ξένους τουρίστες. Η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα στη Χαλκιδική έχει οδηγήσει στη δημιουργία μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων που εξυπηρετούν τις ανάγκες των επισκεπτών, από ξενοδοχεία και εστιατόρια μέχρι τουριστικά γραφεία και καταστήματα.

Ο τουρισμός, επομένως, δεν είναι μόνο πηγή εσόδων για την περιοχή, αλλά και βασικός μοχλός για την κοινωνική και οικονομική της ευημερία.

Ο **χωρικός σχεδιασμός** στον τομέα του τουρισμού είναι μια εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία, που πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές συνιστώσες, καθώς και τα στοιχεία που συγκροτούν το τουριστικό προϊόν, όπως οι τουριστικοί πόροι, οι εγκαταστάσεις και οι υπηρεσίες προς τον επισκέπτη/τουρίστα. Σε μια ορθολογικά οργανωμένη και καλά διοικούμενη κοινωνία, ο χωρικός σχεδιασμός μπορεί να παίξει θετικό ρόλο στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, στη διαμόρφωση του επιθυμητού προτύπου οργάνωσης του τουρισμού, στην ενίσχυση της ελκυστικότητας των τουριστικών περιοχών και, φυσικά, στην προσέλκυση και διασφάλιση υγιούς επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, πρέπει να εξελίσσεται συνεχώς, ώστε να μπορεί να προσαρμόζεται και να διαχειρίζεται τους ταχέως μεταβαλλόμενους μετασχηματισμούς στον τομέα του τουρισμού.

Αντίστοιχα, ο **αναπτυξιακός σχεδιασμός** στον τουριστικό κλάδο επικεντρώνεται στην οργανωμένη και στρατηγική ανάπτυξη συγκεκριμένων περιοχών και τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο τη συνολική βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών που προσφέρονται στους επισκέπτες. Αυτό περιλαμβάνει τη δημιουργία ή αναβάθμιση των βασικών τουριστικών υποδομών, όπως ξενοδοχειακές μονάδες, συγκοινωνιακά δίκτυα (δρόμοι, αεροδρόμια, λιμάνια), πολιτιστικά κέντρα και άλλες διευκολύνσεις που ενισχύουν την τουριστική εμπειρία. Μέσω αυτών των επενδύσεων, ο στόχος είναι η προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών, είτε εγχώριων είτε διεθνών, καθιστώντας τον εκάστοτε προορισμό πιο ελκυστικό και ανταγωνιστικό.

Παράλληλα, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός έχει ως κύριο στόχο την ενίσχυση της τοπικής και εθνικής οικονομίας, αξιοποιώντας την τουριστική δραστηριότητα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αύξηση των εισοδημάτων. Μέσω στρατηγικών πρωτοβουλιών, όπως η προώθηση επενδύσεων από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, η υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και η ανάπτυξη ενός ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, διαμορφώνεται ένα πλαίσιο που επιτρέπει την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας με τρόπο βιώσιμο και μακροπρόθεσμο.

Επιπλέον, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών και της συνολικής εμπειρίας των τουριστών, αναβαθμίζοντας παράλληλα τις τοπικές κοινότητες και προστατεύοντας τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από στρατηγικές που προωθούν τη βιωσιμότητα και την ευημερία, τόσο για τους τουρίστες όσο και για τους μόνιμους κατοίκους των περιοχών αυτών. Σημειώνεται ότι σε επίπεδο στρατηγικών υπάρχουν οι μελέτες του ΕΟΤ και του ΣΕΤΕ (ΣΕΤΕ, 2021; Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, 2002).

Στην Ελλάδα, το φαινόμενο της **άναρξης ή ασύντακτης** χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού είναι ιδιαίτερα έντονο, καθώς οι τουριστικές περιοχές για μεγάλο διάστημα δεν εντάχθηκαν αποτελεσματικά στον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό. Η έλλειψη ενός ολοκληρωμένου, ώριμου και συνεκτικού χωρικού σχεδιασμού με προσανατολισμό στην ανάπτυξη του τουρισμού είχε ως συνέπεια η εξέλιξη της τουριστικής δραστηριότητας και της τουριστικής επιχειρηματικότητας να επηρεάζεται από την εφαρμογή ενός συνόλου ασύνδετων και συχνά αντιφατικών πολιτικών. Το υπάρχον σύστημα χωρικού σχεδιασμού χαρακτηρίζεται, σε μεγάλο βαθμό, από παράγοντες που δρουν αρνητικά στην τουριστική επιχειρηματικότητα, όπως η έλλειψη σαφούς προσανατολισμού και συντονισμού με την αναπτυξιακή πολιτική, η ασταθής φύση της υφιστάμενης χωροθέτησης ιδιωτικών επιχειρήσεων, και η συνεπαγόμενη νομική αβεβαιότητα για τις επιχειρήσεις (Γουργιώτης κ.α., 2022).

1.8.1 Χωρικός και Αναπτυξιακός σχεδιασμός και τουριστική ανάπτυξη

Σύμφωνα με μελετητές, το κύριο ζητούμενο στη σημερινή φάση είναι ο **συνδυασμός** του χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού στην προσέγγιση της διαχείρισης των τουριστικών προορισμών, κάτι που αποτελεί πρόκληση για πολλά συστήματα σχεδιασμού παγκοσμίως. Παρά τη μεγάλη ποικιλία παραδόσεων σχεδιασμού σε διάφορες χώρες, υποστηρίζεται ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός στον τομέα της τουριστικής επιχειρηματικότητας είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός μηχανισμού ρύθμισης, ο οποίος εξασφάλιζε ένα πλαίσιο ισορροπίας μεταξύ των διαφορετικών και συχνά ανταγωνιστικών χρήσεων του χώρου. Ωστόσο, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των κοινωνικών φαινομένων, οι ταχύτατες τεχνολογικές αλλαγές και η ανάγκη αντιμετώπισης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής ανέδειξαν τις αδυναμίες αυτών των στατικών και παραδοσιακών προσεγγίσεων.

Στον τομέα της τουριστικής επιχειρηματικότητας, ο σύγχρονος χωρικός και αναπτυξιακός σχεδιασμός εστιάζει στη βελτίωση της ευελιξίας και ανθεκτικότητας, καθώς και στην ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων, ώστε οι περιοχές να εκμεταλλευτούν τις νέες ευκαιρίες που προκύπτουν. Η διεθνής και ευρωπαϊκή τάση ενθαρρύνει τη μετάβαση προς συστήματα υψηλής «ωριμότητας», στα οποία κυρίαρχο στοιχείο είναι η πολυεπίπεδη ευελιξία. Αυτά τα συστήματα εστιάζουν κυρίως σε εργαλεία που βασίζονται σε κίνητρα και λιγότερο σε περιοριστικούς κανονισμούς και πολιτικές. Τα εργαλεία αυτά, μεγαλώνουν το βαθμό ελευθερίας του συστήματος, εφόσον ενθαρρύνουν την ιδιωτική πρωτοβουλία και ευθύνη. Μετατρέπουν το σχεδιασμό από μία στατική, άκαμπτη διαδικασία σε μια δυναμική πρακτική, ενσωματώνοντας σύγχρονα συστήματα παρακολούθησης (monitoring) και εκτιμήσεων (evaluations) μέσω δεικτών που βοηθούν στην περεταίρω ωρίμανση του συστήματος και την καθιστούν κατάλληλη να ανταποκριθεί σε μελλοντικές αλλαγές και προκλήσεις (Γουργιώτης κ.α., 2022).

1.9 Επίλογος

Με βάση τα όσα προηγήθηκαν, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η ανάγκη για συνδυασμένο αναπτυξιακό και χωρικό σχεδιασμό είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη μιας περιοχής. Αυτό το είδος σχεδιασμού είναι απαραίτητο για την εξασφάλιση βιώσιμης και ισορροπημένης ανάπτυξης, η οποία λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός επικεντρώνεται στην οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της ενδυνάμωσης των παραγωγικών συστημάτων και της εφαρμογής στρατηγικών που αποσκοπούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανθεκτικότητας. Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός προσαρμόζεται στις ανάγκες και τις δυνατότητες της κάθε περιοχής, επιδιώκοντας να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από τις τοπικές ιδιαιτερότητες, όπως οι φυσικοί πόροι, το ανθρώπινο δυναμικό, και οι πολιτιστικές παραδόσεις.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Από την άλλη πλευρά, ο χωρικός σχεδιασμός επικεντρώνεται στην οργάνωση και τη ρύθμιση του φυσικού χώρου. Στόχος του είναι να διασφαλίσει τη σωστή χρήση της γης και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για προστασία του περιβάλλοντος και την ορθολογική ανάπτυξη των υποδομών. Ο χωρικός σχεδιασμός είναι κρίσιμος για την εξισορρόπηση των διαφορετικών χρήσεων της γης, όπως η γεωργία, η βιομηχανία, οι κατοικίες, και οι τουριστικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να αποφεύγονται συγκρούσεις και να διασφαλίζεται η αρμονική συνύπαρξή τους.

Ο συνδυασμός αυτών των δύο συστημάτων σχεδιασμού είναι απαραίτητος για την επίτευξη μιας αποτελεσματικής και ολοκληρωμένης ανάπτυξης. Στην περίπτωση της Χαλκιδικής, η οποία είναι γνωστή για τη φυσική της ομορφιά και την ισχυρή τουριστική της οικονομία, ο συνδυασμός του αναπτυξιακού και του χωρικού σχεδιασμού είναι ιδιαίτερα κρίσιμος. Ο χωρικός σχεδιασμός στην περιοχή πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι τουριστικές, αγροτικές, και άλλες οικονομικές δραστηριότητες μπορούν να συνυπάρχουν με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός πρέπει να προωθεί την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής με τρόπους που ενισχύουν την τοπική οικονομία, διατηρώντας παράλληλα την περιβαλλοντική και πολιτιστική κληρονομιά της Χαλκιδικής. Ειδικότερα, η ενσωμάτωση του αναπτυξιακού και χωρικού σχεδιασμού στη Χαλκιδική είναι απαραίτητη για την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, η οποία όχι μόνο θα διαφυλάσσει το φυσικό περιβάλλον αλλά και θα ενισχύει την τοπική οικονομία.

Μέσω του συνδυασμού αυτών των στρατηγικών, η Χαλκιδική μπορεί να αναπτύξει μια μακροπρόθεσμη και ανθεκτική οικονομική βάση, η οποία θα εξασφαλίσει την ευημερία των κατοίκων της και θα επιτρέψει την αειφόρο αξιοποίηση των φυσικών της πόρων. Αυτό το είδος ανάπτυξης θα ενισχύσει τη θέση της Χαλκιδικής και θα την αναδείξει ως κορυφαίο τουριστικό προορισμό, ενώ παράλληλα θα διασφαλίσει ότι οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της θα παραμείνουν βιώσιμοι και για τις μελλοντικές γενιές.

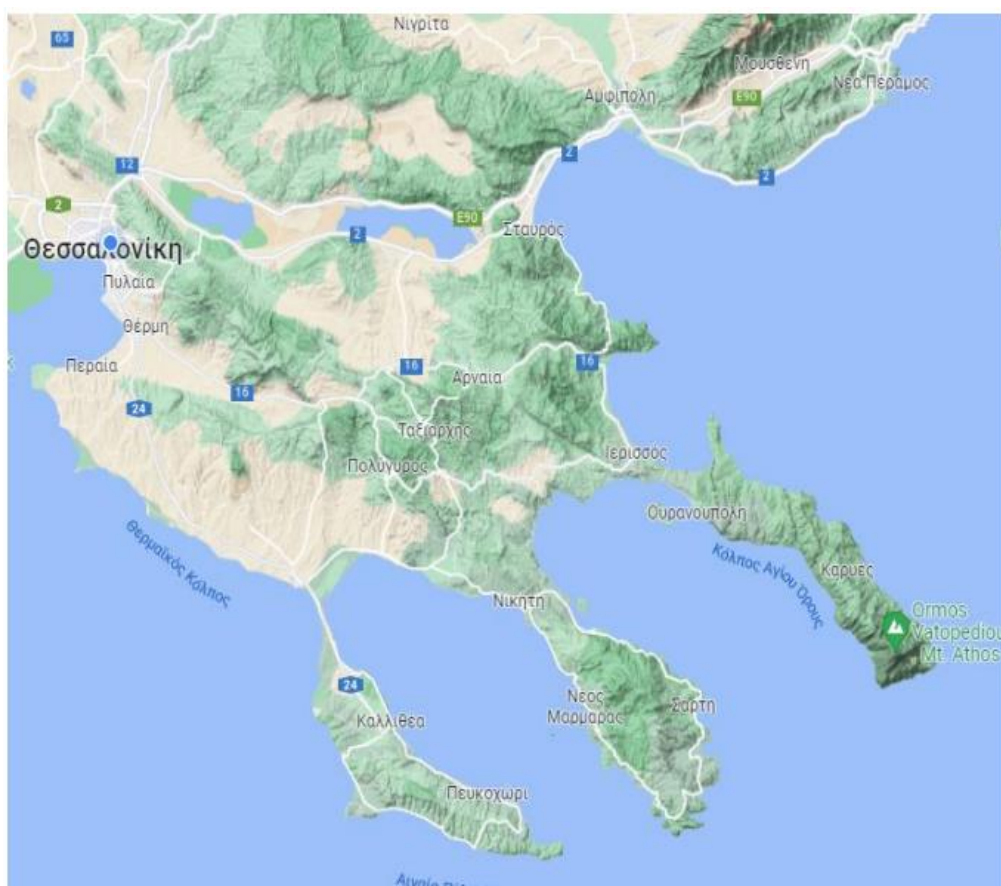
Κεφάλαιο. 2ο Περιγραφή της περιοχής μελέτης

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μια αναλυτική περιγραφή της περιοχής μελέτης, εστιάζοντας στα βασικά χαρακτηριστικά της Χαλκιδικής. Η ανάλυση καλύπτει γεωγραφικά, ιστορικά και οικονομικά δεδομένα της περιοχής, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η περιοχή. Επίσης, εξετάζονται οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν, καθώς και οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που προκύπτουν για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Χαλκιδικής.

2.1 Βασικά χαρακτηριστικά της Χαλκιδικής

Η Χαλκιδική ανήκει στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα, βρίσκεται νότια της Θεσσαλονίκης και αποτελεί μια μεγάλη χερσόνησο μεταξύ του Θερμαϊκού και Στρυμονικού κόλπου και εκτείνεται στο Αιγαίο Πέλαγος, με τρεις μικρότερες επιμήκεις χερσονήσους. Αυτές ονομάζονται αλλιώς «πόδια της Χαλκιδικής» και είναι η Κασσάνδρα, η Σιθωνία και η χερσόνησος του Άθω. Η ακτογραμμή της Χαλκιδικής ανέρχεται περί τα 550 χλμ. γεγονός το οποίο την καθιστά ως τη μεγαλύτερη στην Ελλάδα. Πρωτεύουσα του Νομού είναι ο Πολύγυρος ο οποίος αποτελεί το διοικητικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής. Σύμφωνα με την απογραφή του 2021, ο νομός Χαλκιδικής είχε πληθυσμό περί 100.400 κατοίκους, με την πρωτεύουσα του να έχει 6.000 κατοίκους.

Χάρτης 2.1-1: Γεωγραφική θέση της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Πηγή: Κουφός, 2022

Η κατανομή του εδάφους της Χαλκιδικής έχει ως εξής: 24,7% πεδινή, 50,6% ημιορεινή και 24,7% ορεινή. Τα κυριότερα Όρη της είναι ο Χορτιάτης (1.009μ.), ο Χολομώντας (1.165μ.), το Στρατονικό (823μ.) και ο Ίταμος (753μ.). Ποταμοί στην Χαλκιδική δεν υπάρχουν. Υπάρχουν μόνο χείμαρροι και ρέματα όπως: ο Βατούνας, ο Κούντουρας, ο Κουγιουμελός, ο Πλάτανος και ο Ρήχιος. Η έκταση της ανέρχεται στα 2.886 τετρ. Χλμ. αποτελώντας μια περιοχή με σπάνιο φυσικό περιβάλλον, καθώς διαθέτει αφενός μοναδικές παραλίες και υπέροχα καταπράσινα δάση (INSETE, 2023).

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Το κλίμα της Χαλκιδικής είναι γενικά ήπιο με λίγες βροχές, ενώ φημίζεται για την ηλιοφάνεια και τα ζεστά του καλοκαίρια. Ετησίως φτάνει έως και τις 250 ημέρες ηλιοφάνειας ενώ οι χαμηλότερες θερμοκρασίες παρατηρούνται από το Δεκέμβριο έως το Φεβρουάριο με τη θερμοκρασία να κυμαίνεται μεταξύ 2°C και 10°C. Αντίθετα, ψηλότερες θερμοκρασίες εμφανίζονται το καλοκαίρι με τη θερμοκρασία να κυμαίνεται μεταξύ 23°C και 36°C.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς της οικονομίας της Χαλκιδικής, ο οποίος συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Ο ρόλος του τουρισμού στην οικονομική ευημερία της περιοχής είναι πολυδιάστατος, καθώς συνεισφέρει στην ταυτόχρονη ανάπτυξη άλλων σχετικών κλάδων, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας και προωθώντας γενικότερα την οικονομική πρόοδο της περιοχής.

Επιπρόσθετα, η Χαλκιδική είναι μια περιοχή όπου μεγάλο μέρος του πληθυσμού ασχολείται με τον αγροτικό τομέα. Ειδικότερα, ένας σημαντικός αριθμός κατοίκων ασχολείται με την καλλιέργεια της ελιάς, είτε ως κύρια, είτε ως δευτερεύουσα εργασία. Ένας ακόμη αξιοσημείωτος τομέας στον οποίο εργάζονται κάτοικοι της περιοχής είναι η μελισσοκομία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο μελισσοκομικός συνεταιρισμός «Σίθων», ο οποίος βρίσκεται στη Νικήτη και είναι ο μεγαλύτερος μελισσοκομικός συνεταιρισμός στην Ελλάδα. Επιπλέον, η εξόρυξη μεταλλευμάτων αποτελεί έναν ακόμη τομέα στον οποίο απασχολείται ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού, κυρίως στην βορειοανατολική Χαλκιδική. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη αυτού του τομέα έχει προκαλέσει πολλές αντιδράσεις στην περιοχή, καθώς η δραστηριότητα αυτή ενδέχεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και ενδεχομένως στη δημόσια υγεία, εάν δεν τηρηθούν οι απαραίτητες περιβαλλοντικές προδιαγραφές (Κουφός, 2022).

2.1.1 Η Ιστορική εξέλιξη του Νομού Χαλκιδικής

Μια από τις σημαντικότερες ανακαλύψεις αποτελεί το απολιθωμένο κρανίο και άλλα παλαιολιθικά εργαλεία τα οποία βρέθηκαν στο σπήλαιο των Πετραλώνων, και σηματοδότησαν την ύπαρξη ζωής στην περιοχή εδώ και 75.000-50.000 χρόνια, από τη Μέση Παλαιολιθική εποχή. Ωστόσο, εκτός από την περιοχή των Πετραλώνων βρέθηκαν και σε άλλα μέρη κατάλοιπα της ίδιας περιόδου, όπως η Νικήτη, η νέα Τρίγλια, κ.α.

Κατά την Αρχαϊκή και Κλασική εποχή, ιδρύθηκαν πολλές πόλεις από Έλληνες αποίκους, όπως η Όλυνθος, οι οποίες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις εμπορικές και πολιτιστικές εξελίξεις της εποχής. Επίσης, ιδρύονται τρεις μεγάλες πόλεις κατά τα Ελληνιστικά χρόνια: Η Κασσανδρεία, η Ουρανούπολη και η Αντιγόνεια, ωστόσο κατά την Ρωμαϊκή περίοδο ο Νομός περνάει στα χέρια των Ρωμαίων δημιουργώντας μια παρακμή. Κατά τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η Χαλκιδική συνέχισε να είναι σημαντική περιοχή. Μετά την επιδρομή που δέχτηκε από τους Γότθους και άλλους λαούς κατά το 269 μ.Χ., η Χαλκιδική, έχτισε πολλές Μονές, αποτελώντας ένα κόσμο σκληρής άσκησης και πνευματικού προσανατολισμού όπως το ο Άγιον Όρος, μια αυτόνομη μοναστική πολιτεία το οποίο ιδρύθηκε τον 9ο αιώνα και αποτέλεσε σημαντικό κέντρο της Ορθοδοξίας. Μέχρι και τον 15ο αιώνα η Χαλκιδική αποτελούσε μια γεωκτηνοτροφική περιοχή με κυρίαρχα προϊόντα το σιτάρι, τα όσπρια, το κρασί και το μέλι, ενώ σημαντικό ρόλο είχαν και τα μεταλλεία της ανατολικής Χαλκιδικής, τα οποία οργάνωσαν την παραγωγή τους σε άργυρο και μόλυβδο.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Έπειτα ακολούθησε η Οθωμανική περίοδος, όπου η Χαλκιδική υποδουλώθηκε στους Τούρκους και παρέμεινε υπό την κυριαρχία τους μέχρι και την Ελληνική Επανάσταση. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το Άγιο Όρος, αποτελούσε μια ξεχωριστή περιοχή και απολάμβανε μεγάλη αυτονομία, καθώς η Οθωμανοί έδειχναν τεράστιο σεβασμό στη μοναστική πολιτεία.

Αναφορικά με την Ελληνική Επανάσταση, η Χαλκιδική κατείχε ενεργό ρόλο στους επαναστατικούς αγώνες ενώ έβγαλε και έναν από τους σημαντικότερους αγωνιστικές τον Εμμανουήλ Παππά.

Η πολυπόθητη ελευθερία ήρθε τελικά τον Οκτώβριο του 1922, όπου οι αντάρτες έδιωξαν τις Τούρκικες φρουρές και κήρυξαν την ένωση της περιοχής με την υπόλοιπη Ελλάδα. Μετά την απελευθέρωση, ξεκίνησε μια νέα φάση για τη Χαλκιδική, όπου δημιουργήθηκαν 27 νέα χωριά συμβάλλοντας στην οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη.

Πλέον, η Χαλκιδική αποτελεί μια περιοχή με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και ιστορία, που αντανακλά τη μακρά της πορεία από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, όντας γνωστή για τον τουρισμό, τις όμορφες παραλίες και τα ιστορικά της μνημεία (Πνευματικός, 2007).

2.1.2 Διοικητική διαίρεση του Νομού Χαλκιδικής

Η διοικητική διαίρεση του νομού περιλαμβάνει 5 Δήμους, σύμφωνα με την αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης που έγινε με το πρόγραμμα "Καλλικράτης" το 2011. Οι δήμοι αυτοί είναι:

- Ο Δήμος Αριστοτέλη, ο οποίος περιλαμβάνει περιοχές της ανατολικής Χαλκιδικής, με σημαντικές πόλεις όπως η Αρναία, η Ολυμπιάδα και η Ιερισσός η οποία είναι και η πρωτεύουσα του Δήμου.
- Ο Δήμος Κασσάνδρας, ο οποίος περιλαμβάνει το πρώτο πόδι της Χαλκιδικής, την Κασσάνδρα. Οι κυριότερες πόλεις είναι η Κασσανδρεία και το Πολύχρονο, με την Κασσάνδρα να αποτελεί μια ιδιαίτερα τουριστική περιοχή με αρκετές παραθαλάσσιες κοινότητες.
- Ο Δήμος Νέας Προποντίδας, ο οποίος περιλαμβάνει την δυτική Χαλκιδική, με πρωτεύουσα τα Νέα Μουδανιά.
- Ο Δήμος Πολυγύρου, ο οποίος είναι κεντρικός δήμος της Χαλκιδικής και περιλαμβάνει την πρωτεύουσα του νομού τον Πολύγυρο. Η περιοχή του Δήμου είναι κυρίως ορεινή με αρκετά σημαντική γεωργική δραστηριότητα.
- Ο Δήμος Σιθωνίας, ο οποίος περιλαμβάνει το δεύτερο πόδι της Χαλκιδικής, τη Σιθωνία. Πρωτεύουσα του Δήμου είναι ο Νέος Μαρμαράς. Η περιοχή είναι γνωστή για τις πανέμορφες παραλίες και τα καταπράσινα τοπία της.

Αυτοί οι πέντε δήμοι αποτελούν τη διοικητική διαίρεση της Χαλκιδικής, καλύπτοντας την ποικιλόμορφη γεωγραφία και οικονομία της περιοχής(Υπουργείο Εσωτερικών, 2024).

Χάρτης 2.1.2-1: Διοικητική Διάρθρωση της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Πηγή: <https://www.halkidikipost.gr/2021/05/oles-oi-allages-stous-dimous-tis-chalkidikis/>

2.1.3 Οικιστικό δίκτυο

Κομβικό χαρακτηριστικό στο οικιστικό δίκτυο του Νομού Χαλκιδικής είναι η α-πολικότητα του, δηλαδή η ικανότητα του να μην δημιουργεί ανισότητες αναφορικά με το πόσο ανεπτυγμένη είναι μια περιοχή, δηλαδή να υπερέχει έναντι άλλων και να λειτουργεί ως κέντρο ανάπτυξης. Ωστόσο, ο Πολύγυρος κυριαρχεί, καθώς αποτελεί την πρωτεύουσα του νομού, συγκεντρώνοντας τις διοικητικές και οικονομικές λειτουργίες. Αυτό συμβαίνει εξ 'αιτίας της γειννίας του νομού με το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης καθώς δέχεται έντονες επιρροές από αυτό.

Σύμφωνα με το **Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΠΧΣΑΑΚΜ)**, η κατάταξη των οικιστικών κέντρων του νομού Χαλκιδικής είναι σε κέντρα 3^{ου} και 5^{ου} επιπέδου. Αντίθετα, κέντρα 1^{ου} και 2^{ου} επιπέδου δεν υφίστανται στο νομό καθώς αυτό το ρόλο διαδραματίζει η Θεσσαλονίκη, από την οποία εξαρτάται το οικιστικό δίκτυο της Χαλκιδικής.

Οι μελλοντικές κατευθύνσεις που αναφέρονται στο Χωροταξικό Σχέδιο της Κεντρικής Μακεδονίας υπογραμμίζουν την ανάγκη για ενίσχυση του αναπτυξιακού προτύπου, με ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο συγκεκριμένων οικισμών σε όλα τα επίπεδα, με σκοπό τη σταδιακή εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για τους κατοίκους του νομού, ανεξάρτητα από την τοποθεσία τους, καθώς και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, κρίνεται απαραίτητο να εφαρμοστεί διαφοροποιημένος βαθμός υποστήριξης, ανάλογα με τον ρόλο που αναμένεται να παίξουν τα οικιστικά κέντρα στο πλαίσιο του αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού του νομού.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η κατεύθυνση που προτείνεται να ακολουθήσει η συνολική ενδυνάμωση του κάθε οικιστικού κέντρου, στοχεύει στην κάλυψη των αναγκών που πηγάζουν από το συγκεκριμένο ρόλο καθενός από αυτά, σύμφωνα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματά του, προβάλλοντας παράλληλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνθέτουν τη δική του ταυτότητα. Βασική επιλογή της πολιτικής αυτής αποτελούν η εξειδίκευση/διαφοροποίηση/συμπληρωματικότητα των οικιστικών κέντρων, καθώς και η διαδημοτική συνεργασία και γενικά η «δικτύωση» τους με βάση κοινά χαρακτηριστικά (δυνατότητες/προβλήματα). Σύμφωνα με τα παραπάνω το Χωροταξικό Σχέδιο προβλέπει τα εξής:

- Διατήρηση της Θεσσαλονίκης ως κέντρου με εξυπηρετήσεις 1^{ου} επιπέδου για όλους τους οικισμούς του νομού.
- Αναβάθμιση του Πολυγύρου σε οικιστικό κέντρο με εξυπηρετήσεις 2^{ου} επιπέδου.
- Αναβάθμιση των Ν. Μουδανίων και της Αρναίας σε κέντρα 3^{ου} επιπέδου.

2.1.4 Χρήσεις γης

Οι χρήσεις γης στο Νομό Χαλκιδικής χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία αντανακλώντας την οικονομική και γεωγραφική ποικιλότητα της περιοχής. Αρχικά, υπάρχουν αστικές και ημιαστικές περιοχές, οι οποίες περιλαμβάνουν πόλεις και χωριά του νομού, όπως τον Πολύγυρο, τα Νέα Μουδανιά κ.ά., και φιλοξενούν κατοικίες, εμπορικές δραστηριότητες, δημόσιες υπηρεσίες και τουριστικές υποδομές. Επίσης, η Χαλκιδική χαρακτηρίζεται από γεωργικές εκτάσεις, με τη γεωργία να είναι μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες, περιλαμβάνοντας εκτεταμένες καλλιέργειες ελαιόδεντρων, αμπελώνων και άλλων γεωργικών προϊόντων. Οι περιοχές αυτές παρατηρούνται κυρίως σε πεδινές και ημιορεινές ζώνες του νομού.

Επιπλέον, η περιοχή κυριαρχείται από δασικές εκτάσεις, σε μεγάλο ποσοστό κυρίως στις ορεινές περιοχές (όπως ο Χολομώντας και το Άγιο Όρος), οι οποίες ταυτόχρονα αποτελούν σημαντικά οικολογικά στοιχεία προσφέροντας ευκαιρίες για υπαίθριες δραστηριότητες. Ακόμα, η Χαλκιδική εντάσσεται ως επί το πλείστον σε τουριστικές ζώνες, όντας ένας από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς στην Ελλάδα, με μια πληθώρα τουριστικών υποδομών όπως ξενοδοχεία, θέρετρα και κάμπινγκ, οι οποίες παρατηρούνται σε πολλές παραθαλάσσιες ζώνες.

Σε λιγότερο εκτεταμένη έκταση σε σχέση με τις άλλες χρήσεις γης, παρατηρούνται οι βιομηχανικές και βιοτεχνικές ζώνες, κυρίως κοντά σε αστικά κέντρα και σε περιοχές με τη βέλτιστη προσβασιμότητα. Τέλος, έχουμε τις προστατευόμενες περιοχές, που αφορούν στα δίκτυα NATURA 2000 και άλλες προστατευόμενες ζώνες, όπου υπάρχει αυστηρός έλεγχος ως προς την προστασία της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας. Παράλληλα, το Άγιο Όρος, αποτελεί μια ιδιαίτερη περιοχή με αυστηρούς κανόνες προστασίας εξαιτίας της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ωστόσο, εντοπίζονται συγκρούσεις χρήσεων γης κυρίως στις παράκτιες περιοχές της Χαλκιδικής λόγω της τουριστικής κατοικίας, της γεωργίας και των εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Σε αυτές τις περιοχές, όπως και σε περιοχές με αυθαίρετη δόμηση, παρατηρείται αλλαγή χρήσης γης και υποβάθμιση σημαντικών πόρων, όπως είναι οι δασικές εκτάσεις και η γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας. Το φαινόμενο της «εξειδίκευσης» των παραθαλάσσιων περιοχών στον τουρισμό και η οικιστική διασπορά στον εξωαστικό χώρο έχει ως αποτέλεσμα την υπερβολική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων στις ακτές της Χαλκιδικής (Επιχειρησιακό πρόγραμμα ΠΚΜ 2015-2019).

Χάρτης 2.1.4-1: Χρήσεις γης της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Πηγή: <https://dasodata.gr/images/EFARMOGES/Perifereia/chalkidiki.htm>

2.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Εισαγωγή

Ένας από τους κύριους παράγοντες που μπορούν να καθορίσουν την ανάπτυξη μιας περιοχής είναι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Παρακάτω, προσδιορίζεται η σχετική θέση του νομού Χαλκιδικής σε σχέση με τη Χώρα, την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τους υπόλοιπους νομούς, αναφορικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

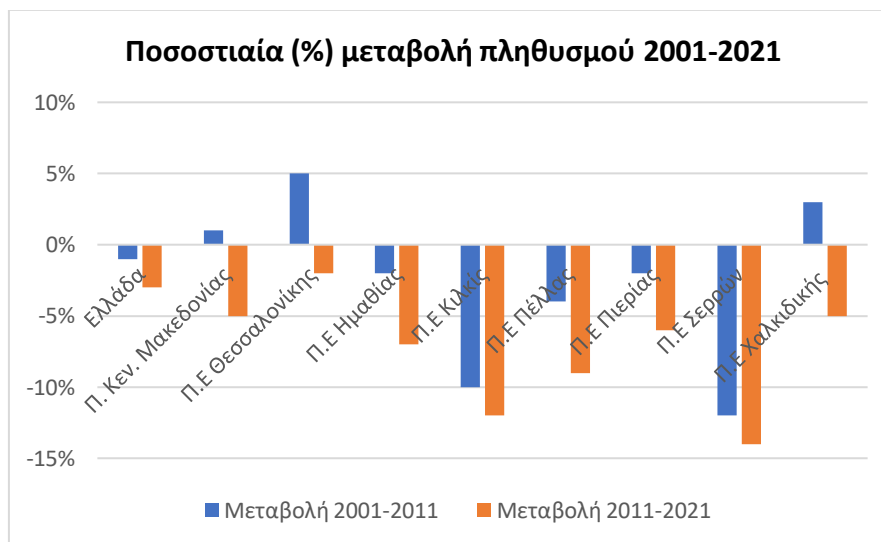
2.2.1 Καταγραφή των δημογραφικών δεδομένων στο Νομό Χαλκιδικής

Πίνακας 2.2.1-1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά (Μόνιμος πληθυσμός)

Γεωγραφική Ενότητα	Πληθυσμός 2001	Μεταβολή 2001-2011	Πληθυσμός 2011	Μεταβολή 2011-2021	Πληθυσμός 2021
Σύνολο Χώρας	10.964.020	-1%	10.816.286	-3%	10.482.487
Π. Κεν. Μακεδονίας	1.871.952	1%	1.882.108	-5%	1.795.669
Π.Ε Θεσσαλονίκης	1.057.825	5%	1.110.551	-2%	1.092.919
Π.Ε Ημαθίας	143.618	-2%	140.611	-7%	131.001
Π.Ε Κιλκίς	89.056	-10%	80.419	-12%	70.477
Π.Ε Πέλλας	145.797	-4%	139.680	-9%	126.740
Π.Ε Πιερίας	129.846	-2%	126.698	-6%	119.384
Π.Ε Σερρών	200.916	-12%	176.430	-14%	151.317
Π.Ε Χαλκιδικής και Άγιο Όρος (Αυτοδιοίκητο)	104.894	3%	107.719	-5%	102.085

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.2.1-1: Ποσοστιαία μεταβολή στην Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα από το έτος 2001-2021

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι η Χαλκιδική παρουσίασε ενδιαφέρουσα πληθυσμιακή δυναμική. Μεταξύ 2001 και 2011, η περιοχή σημείωσε αύξηση πληθυσμού κατά 3%, γεγονός που δείχνει μια περίοδο ανάπτυξης και πιθανώς ευημερίας. Ωστόσο, στην επόμενη δεκαετία (2011-2021), υπήρξε μια μείωση του πληθυσμού κατά 5%. Αυτή η μείωση υποδηλώνει ότι η περιοχή ενδεχομένως αντιμετώπισε προκλήσεις, όπως οικονομικές δυσκολίες, μετανάστευση προς άλλες περιοχές ή πτώση στη γεννητικότητα. Από την περίοδο (2001-2011) τα χαρακτηριστικά αύξησης του πληθυσμού της Χαλκιδικής ήταν πανομοιότυπα με αυτά της Π.Κ.Μ ενώ από το (2011-2021) με το σύνολο της Χώρας. Ενδοπεριφερειακά, τη μεγαλύτερη μείωση στην πληθυσμό διαχρονικά κατέχουν οι Π.Ε Σερρών και Π.Ε Κιλκίς ενώ τη μεγαλύτερη αύξηση η Π.Ε Θεσσαλονίκης η οποία παρουσίασε ανάπτυξη κατά την πρώτη δεκαετία, αλλά ακολούθησε μια μικρή μείωση την επόμενη δεκαετία, υποδεικνύοντας σταθερότητα με ελαφρά πτωτική τάση πρόσφατα (**Χάρτης 1- Παράρτημα Χαρτών**).

2.2.2 Ηλικιακή Κατανομή πληθυσμού

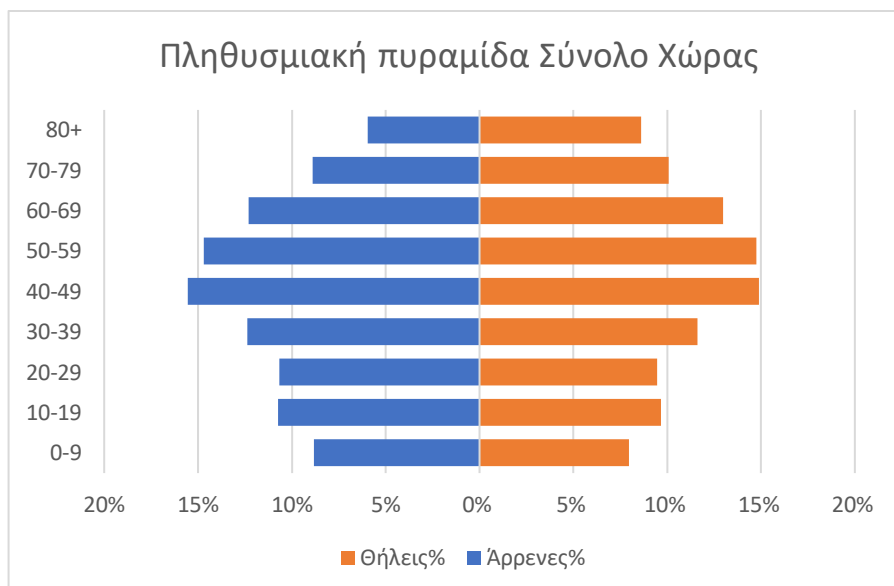
Απαραίτητη θεωρείται η εξέταση της ηλικιακής κατανομής του πληθυσμού του νομού με σκοπό να διαπιστωθεί, εάν παρουσιάζεται διαφορετικό ηλικιακό μοντέλο μεταξύ της Χώρας, της Περιφέρειας και της Περιφερειακής Ενότητας. Η εξέταση θα πραγματοποιηθεί μέσα από την ανάλυση πληθυσμιακών πυραμίδων τις οποίες έχουμε αναγάγει επί των ποσοστών κάθε ηλικιακής ομάδας στο σύνολο του πληθυσμού της κάθε χωρικής ενότητας.

Αναφορικά με τα παρακάτω διαγράμματα, παρατηρείται ότι η πληθυσμιακή κατανομή στην Π.Ε Χαλκιδικής ακολουθεί τις γενικότερες τάσεις στο σύνολο της Χώρας καθώς και της Περιφέρειας με τα μεγαλύτερα ποσοστά να συγκεντρώνονται στις ηλικίες από 40-59. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται:

- **Γήρανση του πληθυσμού:** Η πυραμίδα δείχνει μια σημαντική παρουσία ηλικιωμένων, πράγμα το οποίο υποδηλώνει μια ανάγκη για επενδύσεις σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας με σκοπό την υποστήριξη της συγκεκριμένης ηλικιακής μονάδας.
- **Σταθερή γονιμότητα:** Υπάρχει μια σταθερή γεννητικότητα, γεγονός το οποίο φαίνεται από την παρουσία αρκετών νέων και παιδιών, προσφέροντας μια θετική εξέλιξη για το μέλλον της περιοχής.
- **Εργατικό δυναμικό:** Η πλειοψηφία των ατόμων βρίσκεται σε παραγωγικές ηλικίες υποστηρίζοντας την οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή.

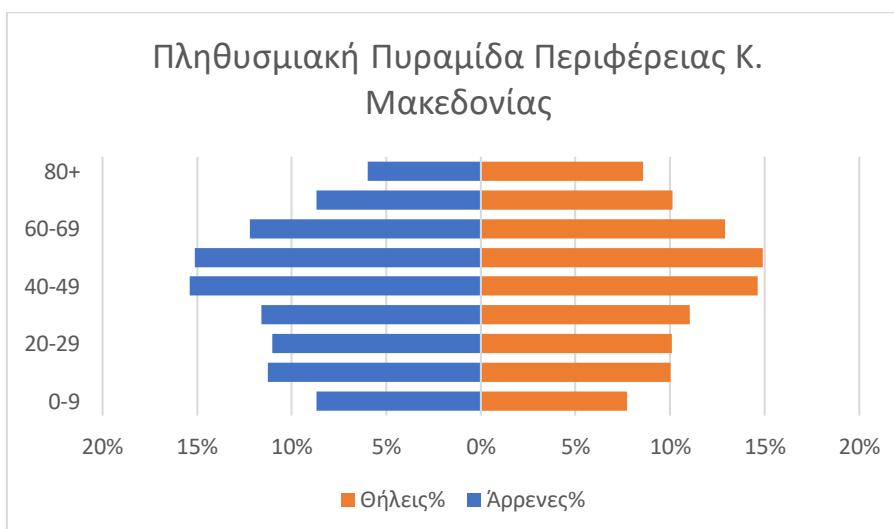
Η πυραμίδα ηλικιών της Χαλκιδικής για το 2021 αντικατοπτρίζει μια ισορροπημένη δημογραφική κατανομή με έντονα χαρακτηριστικά γήρανσης, γεγονός που απαιτεί στρατηγικές για τη διατήρηση της οικονομικής ευημερίας και την υποστήριξη των ηλικιωμένων κατοίκων.

Διάγραμμα 2.2.2-1: Πληθυσμιακή Πυραμίδα της Ελλάδας για το 2021

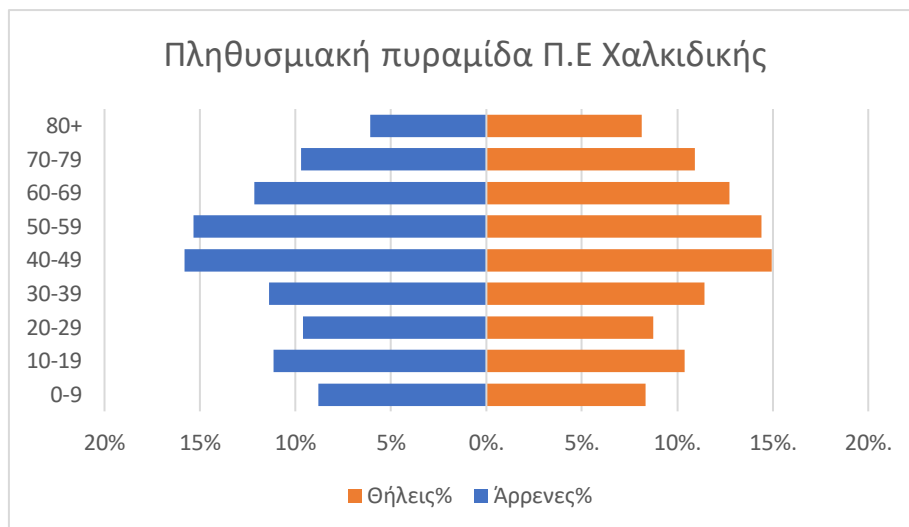
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.2.2-2: Πληθυσμιακή Πυραμίδα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για το 2021

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.2.2-3: Πληθυσμιακή Πυραμίδα της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής για το 2021

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

2.2.3 Δημογραφικοί δείκτες

Παρακάτω προσδιορίζονται με τη χρήση δημογραφικών δεικτών επιπλέον δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Π.Ε Χαλκιδικής. Οι δείκτες αυτοί είναι:

- Δείκτης γήρανσης: Θα δοθεί μια πιο ευρεία εικόνα χρησιμοποιώντας ηλικίες από 70 ετών και άνω και από 0-19 ετών.

Έτσι ο τύπος με τον υπολογίζεται ο συγκεκριμένος δείκτης είναι :

Δείκτης γήρανσης = (Πληθυσμός 70 ετών και άνω / Πληθυσμός 0-14 ετών) * 100

Με το δείκτη αυτό θέλουμε να δείξουμε το ποσοστό των γερόντων που αναλογεί σε 100 νέους. Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης τόσο πιο νεανικός είναι ο πληθυσμός. Όσο ο δείκτης αυξάνει, τόσο ο πληθυσμός ωριμάζει ή/και γηράσκει.

- **Δείκτης γήρανσης (Χαλκιδικής) = $(15.345/16.110) * 100 = 95,24$**

Αυτό υποδηλώνει ότι για το 2021 στη Π.Ε Χαλκιδικής, για κάθε 100 άτομα ηλικίας από 0-19 ετών αντιστοιχούν περίπου 95 άτομα ηλικίας 70 ετών και άνω.

Αντίστοιχα για να γίνει μια σύγκριση, υπολογίζουμε τον αντίστοιχο δείκτη σε επίπεδο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και σε επίπεδο Χώρας. Επομένως έχουμε:

- **Δείκτης γήρανσης (Περιφέρειας) = $(300.700 / 337.954) * 100 = 88,97$**
- **Δείκτης γήρανσης (Χώρας) = $(1.815.263 / 2.115.479) * 100 \approx 85,85$**

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Έτσι, σε επίπεδο Περιφέρειας παρατηρούμε ότι για κάθε 100 άτομα ηλικίας από 0-19 ετών υπάρχουν περίπου 89 άτομα ηλικίας 70 ετών και άνω στην Περιφέρει Κεντρικής Μακεδονίας για το 2021.

Ενώ σε επίπεδο χώρας για κάθε 100 άτομα ηλικίας 0-19 ετών, υπάρχουν περίπου 86 άτομα ηλικίας 70 ετών και άνω στην Ελλάδα για το 2021. Αυτός ο δείκτης υποδεικνύει το βαθμό γήρανσης του πληθυσμού με μια πιο αυστηρή προσέγγιση που επικεντρώνεται στις πιο ηλικιωμένες ομάδες.

- Επόμενος δείκτης είναι ο **Δείκτης Ενεργού Πληθυσμού** ο οποίος υπολογίζεται σύμφωνα με:
- **$\Delta.Ε. = (\text{Πληθυσμός } 19-69 \text{ ετών} / \text{Συνολικός πληθυσμός}) * 100$**

$\Delta.Ε$ (Χαλκιδικής) = 63,3

$\Delta.Ε$ (Περιφέρειας) = 64,4

$\Delta.Ε$ (Χώρας) = 64,6

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι για την Π.Ε Χαλκιδικής το 63,3% του πληθυσμού για το έτος 2021 βρίσκεται σε παραγωγική ηλικίας, ποσοστό αρκετά κοντά σε αυτό της Περιφέρειας αλλά και της Χώρας.

- Τέλος, υπολογίζεται και ο **Δείκτης Εξάρτησης** σύμφωνα με τον τύπο:
- **$\Delta.Ε = (\text{Πληθυσμός } 0-19 + 70 \text{ ετών και άνω} / \text{πληθυσμός } 20-69 \text{ ετών}) * 100$**

$\Delta.Ε$ (Χαλκιδικής) = 58,1

$\Delta.Ε$ (Περιφέρειας) = 55, 2

$\Delta.Ε$ (Χώρας) = 54,8

2.2.4 Μετανάστευση

Διάγραμμα 2.2.4-1: Εγκατασταθέντες από το εξωτερικό κατά το τελευταίο έτος πριν την απογραφή, κατά τόπο διαμονής κατά την Απογραφή 2011, λόγο εγκατάστασης και Υπηκοότητα στην Ελλάδα

Τόπος διαμονής κατά την Απογραφή 2011	Σύνολο	Υπηκοότητα		Λόγος εγκατάστασης στην Ελλάδα		
		Ελληνική	Ξένης χώρας	Εργασία	Επανένωση οικογένειας	Άλλος λόγος/ Δε δήλωσαν
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	79.554	33.751	45.803	22.710	13.421	43.423
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	13.821	7.064	6.757	3.773	2.565	7.483
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	6.404	3.355	3.049	1.371	1.224	3.809
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	1.188	464	724	488	220	480
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	588	401	187	111	120	357
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	1.549	584	965	719	286	544
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	1.060	606	454	264	242	554
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	2.038	1.350	688	533	251	1.254
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟ)	994	304	690	287	222	485

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2011 & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η Χαλκιδική αντιπροσωπεύει περίπου το 7,19% του συνολικού μεταναστευτικού πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, με τα μεγαλύτερα ποσοστά να σημειώνονται στις κατηγορίες ξένης υπηκοότητας και επανένωσης οικογένειας.

Τα μεγαλύτερα ποσοστά ενδοπεριφερειακά κατέχουν οι Π.Ε Θεσσαλονίκης και Σερρών με ποσοστά 46% και 15% αντίστοιχα με τους περισσότερους μετανάστες να έχουν Ελληνική υπηκοότητα και κύριο λόγω μετανάστευσης την εργασία σε όσους δήλωσαν.

Τέλος, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κατέχει ένα ποσοστό της τάξης του 17% του συνόλου των μεταναστών της Χώρας για το 2011 πράγμα το οποίο μπορεί να οφείλεται στους εξής παράγοντες:

- **Οικονομικές Ευκαιρίες:** Η περιοχή διαθέτει μεγάλες βιομηχανικές και αγροτικές ζώνες, ειδικά γύρω από τη Θεσσαλονίκη, που προσφέρουν θέσεις εργασίας σε μετανάστες, κυρίως σε γεωργία, αλιεία, και κατασκευές.
- **Κοινωνικοί Δεσμοί:** Πολλοί μετανάστες εγκαθίστανται για οικογενειακή επανένωση, καθώς η περιοχή φιλοξενεί ήδη μεγάλες κοινότητες μεταναστών.
- **Γεωγραφική Θέση:** Η στρατηγική θέση της Κεντρικής Μακεδονίας ως κόμβος μεταφορών προσελκύει μετανάστες τόσο από τα Βαλκάνια όσο και από άλλες περιοχές.

2.2.5 Επίπεδο Εκπαίδευσης

Για την ποιοτικότερη ανάλυση του πληθυσμιακού δυναμικού της Π.Ε Χαλκιδικής πολύ σημαντική κρίνεται η εξέταση των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των κατοίκων της περιοχής. Στο παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Π.Ε Χαλκιδικής σε σχέση με το σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις υπόλοιπες Π. Ενότητες, όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης για το 2021.

Αρχικά, σε μια γενική προσέγγιση η Π.Ε Χαλκιδικής παρουσιάζει ίδιες τάσεις τόσο με την Ελλάδα όσο και με την Περιφέρεια. Πιο συγκεκριμένα, η Π.Ε Χαλκιδικής παρουσίασε μια αύξηση στα περισσότερα επίπεδα από το 2011-2021, εκτός από τα άτομα με απολυτήριο Δημοτικού καθώς και τα άτομα που εγκατέλειψαν ή δεν φοίτησαν στο Δημοτικό. Εσωτερικά της Π.Ε Χαλκιδικής τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνονται στους κατόχους με απολυτήριο Λυκείου και Δημοτικού πράγμα το οποίο συμβαίνει και στις δύο χρονολογίες της ανάλυσης. Τέλος, παρατηρούμε ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο της Χαλκιδικής είναι ικανοποιητικό καθώς εσωτερικά της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας καταλαμβάνει αρκετά υψηλή θέση στα περισσότερα επίπεδα εκπαίδευσης, με τα χαμηλότερα ποσοστά να εμφανίζονται μόνο στα άτομα με διδακτορικό-μεταπτυχιακό ή πτυχίο πανεπιστημίου, δείγμα ίσως και της απουσίας Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έντονης ασχολίας με τον τουριστικό κλάδο.

Πίνακας 2.2.5-1: Επίπεδο εκπαίδευσης σε ποσοστά για το 2011

Περιγραφή	Σύνολο	Και των δύο φύλων Επίπεδο εκπαίδευσης						
		Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισοτίμων σχολών	Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)	Απολυτήριο Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου)	Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών / Απολυτήριο τριτάξιου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Εγκατέλειψε ή δε φοίτησε στο Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζει γραφή	Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	17%	5%	23%	13%	23%	12%	6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.882.108	16%	5%	23%	13%	24%	13%	6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1.110.551	20%	5%	26%	13%	19%	10%	7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	140.611	12%	4%	18%	14%	30%	16%	7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	80.419	10%	3%	19%	15%	30%	17%	6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	139.680	10%	3%	17%	15%	32%	16%	6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	126.698	13%	4%	19%	14%	28%	16%	7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	176.430	11%	3%	18%	13%	32%	18%	5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟ)	107.719	11%	4%	20%	15%	30%	13%	7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2011 & Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 2.2.5-2: Επίπεδο εκπαίδευσης σε ποσοστά για το 2021

Περιγραφή	Σύνολο	Και των δύο φύλων Επίπεδο εκπαίδευσης						
		Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισοτίμων σχολών	Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)	Απολυτήριο Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου)	Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών / Απολυτήριο τριτάξιου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Εγκατέλειψε ή δε φοίτησε στο Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2016)
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.482.487	21%	6%	27%	13%	19%	9%	5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.795.670	21%	6%	27%	14%	19%	9%	4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1.092.919	25%	7%	28%	13%	15%	8%	5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	131.002	16%	5%	24%	15%	25%	11%	4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	70.477	13%	4%	25%	16%	26%	12%	4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	126.739	14%	5%	24%	15%	27%	10%	4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	119.385	16%	5%	25%	14%	23%	11%	4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	151.317	16%	4%	23%	14%	29%	11%	4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	102.084	13%	6%	26%	16%	24%	9%	5%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2021 & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Συμπεράσματα: Η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής καταγράφει μια τάση δημογραφικής στασιμότητας, με ενδείξεις ακόμη και μείωσης του πληθυσμού την τελευταία δεκαετία (2011-2021). Αυτή η αρνητική δημογραφική εξέλιξη συνοδεύεται από ένα σοβαρό ζήτημα: την έντονη γήρανση του πληθυσμού. Η αύξηση της αναλογίας των ηλικιωμένων ατόμων σε συνδυασμό με τη μείωση των νέων και των ατόμων σε παραγωγική ηλικία δημιουργεί προκλήσεις για την τοπική κοινωνία και οικονομία.

Η γήρανση του πληθυσμού έχει άμεσες επιπτώσεις στην κοινωνική πρόνοια και στις υπηρεσίες υγείας, ενώ παράλληλα μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της δυναμικής στην αγορά εργασίας και σε περιορισμένη οικονομική ανάπτυξη.

Παρά τις προκλήσεις, η Χαλκιδική εξακολουθεί να διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν. Ένα από αυτά είναι το ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού. Η παρουσία εκπαιδευμένων ατόμων παρέχει μια ισχυρή βάση για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, παρόλο που η γήρανση αποτελεί πρόκληση, η Χαλκιδική διατηρεί ακόμα ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού της σε παραγωγική ηλικία. Αυτό το δυναμικό εργατικό δυναμικό μπορεί να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για την τοπική οικονομία, εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες ευκαιρίες και υποστήριξη για τη δημιουργία καινοτόμων και βιώσιμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

2.3 Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Εισαγωγή

Οι βασικότεροι παράγοντες για τον προσδιορισμό του επιπέδου διαβίωσης, απασχόλησης και ευημερίας των κατοίκων μιας περιοχής είναι το ύψος και η διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας. Οι σύγχρονες οικονομίες θα πρέπει να είναι αρκετά ανταγωνιστικές με σκοπό να μπορούν να διασφαλίσουν και να βελτιώσουν την ανάπτυξη και την ευημερία των κατοίκων τους με στόχο την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τα υψηλότερα εισοδήματα, την προσφορά καλύτερων υπηρεσιών εκπαίδευσης και υγείας κ.α.

2.3.1 Επίπεδο Ανάπτυξης

Ο βασικότερος δείκτης με τον οποίο αξιολογείται το μέγεθος και η αποτελεσματικότητα μιας οικονομίας είναι τα ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν), με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να αποτελεί τον πλέον διαδεδομένο δείκτη αξιολόγησης. Με το ΑΕΠ υπολογίζεται η αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία σε ετήσια βάση, ενώ με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ υπολογίζεται η παραγωγικότητα των κατοίκων της κάθε οικονομίας. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται το ΑΕΠ για το σύνολο της Χώρας και ενδοπεριφερειακά για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας από το 2011 έως και το 2021.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.3.1-1: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (σε εκ €, σε τρέχουσες τιμές)

Έτη/Χωρική Ενότητα	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Περιφέρειες και νομοί											
ΕΛΛΑΔΑ	203.308	188.381	179.884	177.236	176.369	174.494	176.903	179.558	183.347	165.016	181.500
Κεντρική Μακεδονία	27.535	25.476	23.966	23.419	23.817	23.801	24.037	24.601	25.045	22.742	24.916
Ημαθία	1.848	1.746	1.671	1.583	1.584	1.556	1.549	1.589	1.622	1.526	1.663
Θεσσαλονίκη	17.812	16.229	15.197	14.864	15.084	15.169	15.404	15.772	16.054	14.527	16.003
Κιλκίς	1.029	944	887	883	924	929	900	906	924	853	942
Πέλλα	1.771	1.720	1.594	1.575	1.627	1.586	1.599	1.647	1.699	1.645	1.583
Πιερία	1.633	1.510	1.434	1.400	1.429	1.417	1.419	1.447	1.485	1.323	1.477
Σέρρες	1.832	1.781	1.712	1.659	1.712	1.688	1.695	1.719	1.729	1.612	1.781
Χαλκιδική	1.610	1.547	1.471	1.455	1.457	1.457	1.471	1.521	1.532	1.255	1.468
%Χαλκ/Ελλάδα	0,79%	0,82%	0,82%	0,82%	0,83%	0,84%	0,83%	0,85%	0,84%	0,76%	0,81%
%Χαλκ/Περιφέρεια	5,8%	6,1%	6,1%	6,2%	6,1%	6,1%	6,1%	6,2%	6,1%	5,5%	5,9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Στον **πίνακα 2.3.1.1** παρουσιάζεται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε εκατομμύρια ευρώ (€) σε τρέχουσες τιμές για την Ελλάδα και τις Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.) της Κεντρικής Μακεδονίας από το 2011 έως το 2021. Ο πίνακας περιλαμβάνει τα στοιχεία για κάθε Π.Ε. ξεχωριστά, καθώς και το ποσοστό συνεισφοράς της Χαλκιδικής στο συνολικό ΑΕΠ της Ελλάδας και της Κεντρικής Μακεδονίας.

Τα κύρια συμπεράσματα από τον πίνακα είναι τα εξής:

- **Δύο περίοδοι πτώσης του ΑΕΠ:** Η πρώτη περίοδος (2011-2013) και η δεύτερη (2019-2021) χαρακτηρίζονται από πτώση του ΑΕΠ. Η πρώτη πτώση συνδέεται με την οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα, ενώ η δεύτερη αποδίδεται στις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19. Κατά τις περιόδους αυτές, το ΑΕΠ της Χαλκιδικής ακολούθησε τις εθνικές και περιφερειακές τάσεις, καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση ενδοπεριφερειακά, πίσω από τις Π.Ε. Θεσσαλονίκης, Πιερίας και Σερρών. Τα ποσοστά συνεισφοράς της Χαλκιδικής στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας και της Κεντρικής Μακεδονίας παρέμειναν σχετικά σταθερά, κυμαινόμενα από 0,76% έως 0,82% για την Ελλάδα και από 5,5% έως 6,1% για την Περιφέρεια.
- **Δύο περίοδοι ανάκαμψης:** Η πρώτη περίοδος ανάκαμψης είναι από το 2014 έως το 2019 και η δεύτερη αρχίζει μετά το 2021. Κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων, παρατηρείται σταδιακή αύξηση του ΑΕΠ τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Τα ποσοστά συνεισφοράς της Χαλκιδικής παρέμειναν σχετικά σταθερά, κυμαινόμενα από 0,82% έως 0,85% για την Ελλάδα και από 5,9% έως 6,2% για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.3.1-2: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ. ΑΕΠ της Ελλάδας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα

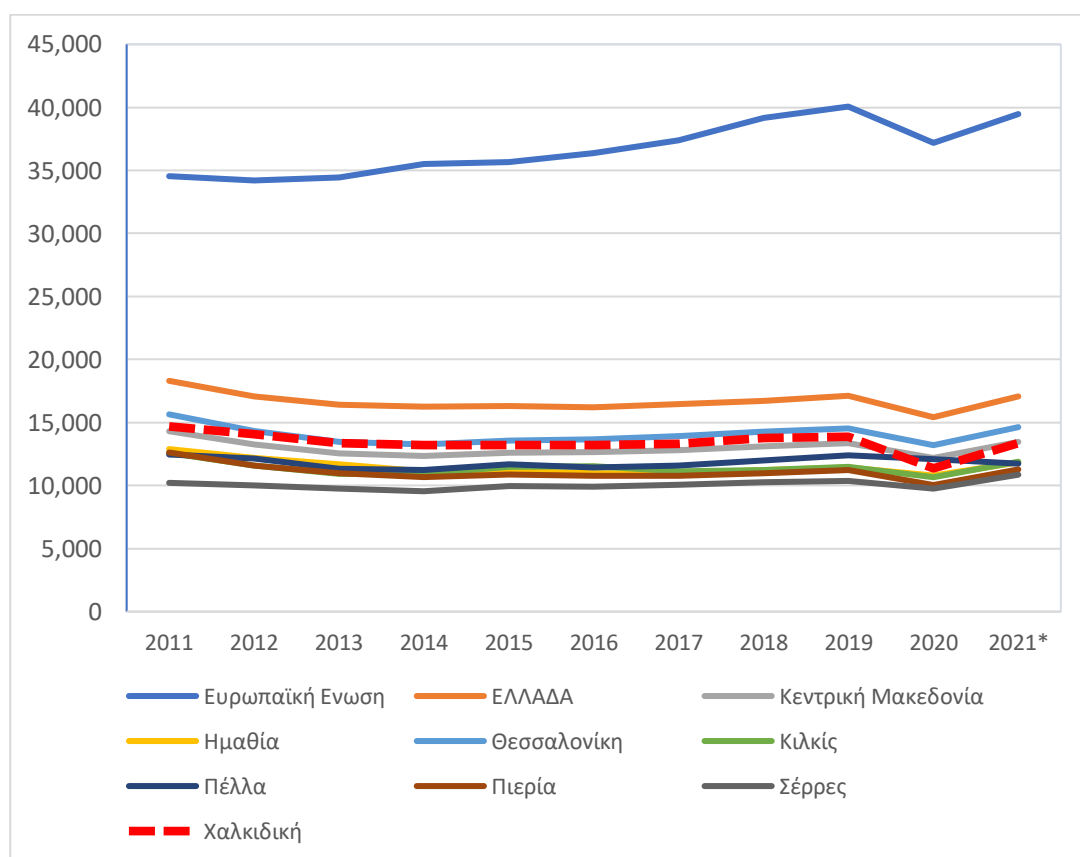
Έτη/Χωρική Ενότητα	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Ευρωπαϊκή Ένωση	34.519	34.202	34.452	35.522	35.635	36.378	37.394	39.143	40.065	37.169	39.493
ΕΛΛΑΔΑ	18.308	17.056	16.405	16.272	16.299	16.193	16.449	16.730	17.101	15.424	17.058
Κεντρική Μακεδονία	14.311	13.285	12.561	12.335	12.611	12.649	12.799	13.121	13.372	12.191	13.453
Ημαθία	12.893	12.201	11.706	11.123	11.176	10.996	10.953	11.230	11.450	10.796	11.850
Θεσσαλονίκη	15.647	14.315	13.485	13.267	13.546	13.677	13.916	14.271	14.537	13.203	14.644
Κιλκίς	12.589	11.570	10.922	10.928	11.498	11.542	11.155	11.252	11.481	10.663	11.875
Πέλλα	12.462	12.151	11.316	11.235	11.665	11.424	11.567	11.972	12.411	12.100	11.734
Πιερία	12.623	11.612	10.986	10.694	10.895	10.791	10.791	10.979	11.248	10.042	11.277
Σέρρες	10.203	10.018	9.750	9.548	9.956	9.922	10.045	10.244	10.357	9.734	10.862
Χαλκιδική	14.694	14.068	13.356	13.198	13.197	13.192	13.300	13.755	13.855	11.366	13.361
Χαλκιδική/Σύνολο Χώρας	80,3%	82,5%	81,4%	81,1%	81,0%	81,5%	80,9%	82,2%	81,0%	73,7%	78,3%
Χαλκιδική/Ε.Ε	42,6%	41,1%	38,8%	37,2%	37,0%	36,3%	35,6%	35,1%	34,6%	30,6%	33,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Στον **πίνακα 2.3.1.2** παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την Ελλάδα και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας από το 2011 έως το 2021. Παρατηρείται ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Π.Ε. Χαλκιδικής είναι σταθερά υψηλότερο από τον μέσο όρο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση ενδοπεριφερειακά, πίσω μόνο από την Π.Ε. Θεσσαλονίκης. Ωστόσο, σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας, το κ.κ. ΑΕΠ της Χαλκιδικής παραμένει χαμηλότερο, καταλαμβάνοντας κατά μέσο όρο το 80,3% του εθνικού μέσου όρου.

Διαχρονικά, το κ.κ. ΑΕΠ της Χαλκιδικής παρουσιάζει σχετική σταθερότητα από το 2011 έως το 2017, με μικρές αυξομειώσεις. Η σημαντική μεταβολή παρατηρείται την περίοδο 2019-2020, λόγω της πανδημίας του κορονοϊού, ενώ από το 2020 και έπειτα παρατηρείται ανάκαμψη. Τέλος, το κ.κ. ΑΕΠ της Χαλκιδικής σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται κατά μέσο όρο στο 36,6%.

Γράφημα 2.3.1-1: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ ΑΕΠ (2011-2021) (σε τρεχ. τιμές, σε εκ. ευρώ) για την Ε.Ε, τη Χώρα, την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

2.3.2 Απασχόληση-Ανεργία

Στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί μια ανάλυση των χαρακτηριστικών της απασχόλησης, αναφορικά με το ποσοστό που καταλαμβάνει ο κάθε τομέας εσωτερικά σε κάθε γεωγραφική ενότητα και ταυτόχρονα το ποσοστό που καταλαμβάνει η κάθε ενότητα ως προς το σύνολο της χώρας σε κάθε τομέα ξεχωριστά.

Σύμφωνα με τον **πίνακα 2.3.2.1**, για το έτος 2011, ο τριτογενής τομέας αποτελεί τον κυρίαρχο τομέα απασχόλησης στην Π.Ε. Χαλκιδικής, με ποσοστό 63%, ακολουθούμενος από τον δευτερογενή τομέα με 20% και τον πρωτογενή τομέα με 17%. Παρά τη σημαντική του θέση, το ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα είναι χαμηλότερο σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ποσοστά της Χώρας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Ωστόσο, εντός της περιφέρειας, η Χαλκιδική καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση, πίσω από τη Θεσσαλονίκη. Παρά την κυριαρχία του τριτογενούς τομέα, η Χαλκιδική διατηρεί έντονο τον αγροτικό της χαρακτήρα, καθώς το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα υπερβαίνει τα αντίστοιχα ποσοστά τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στην Περιφέρεια.

Το 2021, η κατάσταση στον πρωτογενή τομέα της Π.Ε. Χαλκιδικής παρουσιάζει ελαφρά αύξηση 2,2%, φτάνοντας το 19,2%, ενώ ο δευτερογενής τομέας σημειώνει μείωση 2,3%, πέφτοντας στο 17,8%. Ο τριτογενής τομέας παραμένει σταθερός, γεγονός που οφείλεται ενδεχομένως στο γεγονός ότι, παρά την έντονη ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου, η Χαλκιδική δεν έχει αναπτύξει επαρκώς τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας. Τέλος, τα ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή και δευτερογενή για την Π.Ε. Χαλκιδικής είναι εμφανώς μεγαλύτερα σε σχέση με το σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

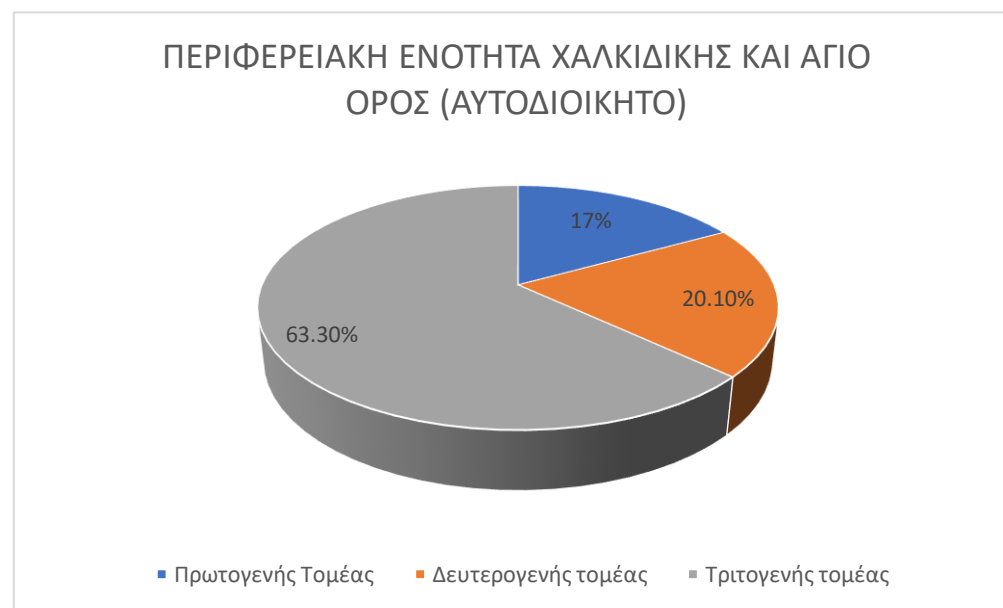
Πίνακας 2.3.2-1: Τομεακή διάρθρωση της Απασχόλησης για το 2011

Περιγραφή	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας	
	Ποσοστό συμμετοχής στη Χώρα	Ποσοστό συμμετοχής στην Ενότητα	Ποσοστό συμμετοχής στη Χώρα	Ποσοστό συμμετοχής στην Ενότητα	Ποσοστό συμμετοχής στη Χώρα	Ποσοστό συμμετοχής στην Ενότητα
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	100%	10%	100%	17,6%	100%	72,5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	18,7%	12%	17,2%	18,7%	15,6%	69,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	3,4%	3%	10,9%	19,3%	10,6%	77,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	2,9%	25%	1,2%	18,0%	0,9%	56,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	1,1%	18%	0,9%	25,6%	0,5%	56,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	3,9%	33%	1,1%	16,1%	0,8%	51,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	2,1%	20%	1,0%	16,7%	0,9%	63,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	3,8%	28%	1,1%	14,5%	1,1%	57,2%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟ)	1,5%	17%	1,1%	20,1%	0,8%	63,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.3.2-1: Απασχόληση κατά τομέα στην Π.Ε Χαλκιδικής για το 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 2.3.2-2: Τομεακή διάρθρωση της Απασχόλησης για το 2021

Περιγραφή	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας	
	Ποσοστό συμμετοχής στη Χώρα	Ποσοστό συμμετοχής στην Ενότητα	Ποσοστό συμμετοχής στη Χώρα	Ποσοστό συμμετοχής στην Ενότητα	Ποσοστό συμμετοχής στη Χώρα	Ποσοστό συμμετοχής στην Ενότητα
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	100%	9,1%	100%	14,9%	100%	76,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	18,2%	10,1%	18,7%	17,0%	15,7%	72,9%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	3,8%	3,3%	11,8%	17,0%	10,9%	79,7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	2,5%	20,4%	1,3%	18,0%	0,9%	61,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	1,2%	18,2%	1,1%	27,3%	0,4%	54,5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	3,7%	30,0%	1,2%	15,6%	0,8%	54,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	2,0%	17,4%	1,0%	15,2%	0,9%	67,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	3,2%	23,6%	1,1%	13,8%	1,0%	62,5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	2,0%	19,2%	1,1%	17,8%	0,8%	63,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Διάγραμμα 2.3.2-2: Απασχόληση κατά τομέα στην Π.Ε Χαλκιδικής για το 2021

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Στην ενότητα αυτή αναλύεται ο οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός της Π.Ε. Χαλκιδικής, καθώς και το επίπεδο της ανεργίας. Από τους **πίνακες 2.3.2.3 και 2.3.2.4** προκύπτει ότι το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην Π.Ε. Χαλκιδικής σημείωσε αύξηση της τάξης του **9,77%** από το 2011 έως το 2021. Επιπλέον, ενδοπεριφερειακά, η Π.Ε. Χαλκιδικής καταλαμβάνει τη **2η θέση** σε ό,τι αφορά το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το ποσοστό ανεργίας στην Π.Ε. Χαλκιδικής παρουσίασε μια μικρή μείωση κατά τη διάρκεια της δεκαετίας. Για το 2021, η Χαλκιδική έχει το **5ο χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας** στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, γεγονός που υποδεικνύει θετικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας της περιοχής κατά την εν λόγω περίοδο.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.3.2-3 : Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός 2011

Γεωγραφική Ενότητα	Σύνολο Πληθυσμού	Σύνολο οικονομικών ενεργών	Σύνολο απασχολούμενων	Άνεργοι	Οικονομικά μη ενεργοί
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	42,4%	34,5%	7,9%	57,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.882.108	41,0%	32,0%	9,0%	59,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1.110.551	42,9%	33,3%	9,6%	57,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	140.611	39,7%	30,7%	9,0%	60,3%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	80.419	36,8%	28,6%	8,2%	63,2%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	139.680	39,1%	31,4%	7,7%	60,9%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	126.698	39,0%	31,1%	7,9%	61,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	176.430	35,7%	28,3%	7,4%	64,3%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟ)	107.719	39,9%	32,0%	7,9%	60,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.3.2-4: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός 2021

Γεωγραφική Ενότητα	Σύνολο Πληθυσμού	Σύνολο Οικονομικά Ενεργών	Σύνολο Απασχολούμενων	Ανεργοί	Οικονομικά μη ενεργοί
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.482.487	44,3%	38,0%	6,3%	55,7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.795.670	43,6%	36,4%	7,2%	56,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1.092.919	44,9%	37,7%	7,2%	55,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	131.002	41,3%	33,9%	7,4%	58,7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	70.477	40,6%	33,7%	7,0%	59,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	126.739	42,6%	35,5%	7,1%	57,4%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	119.385	41,9%	34,3%	7,6%	58,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	151.317	38,9%	32,2%	6,7%	61,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	102.084	43,8%	36,5%	7,3%	56,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Συμπεράσματα: Αναλύοντας τα οικονομικά χαρακτηριστικά της Π.Ε Χαλκιδικής οδηγούμαστε στο πόρισμα ότι η περιοχή βρίσκεται σε καλό αναπτυξιακό επίπεδο, σε σύγκριση με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες, ωστόσο σε σχέση με το σύνολο της Χώρας βρίσκεται ακόμα σχετικά χαμηλά. Συγκεκριμένα για το 2021 το κ.κ. ΑΕΠ βρίσκεται στο 78% του μέσου όρου της Χώρας και παρουσιάζεται στα ίδια επίπεδα με αυτό της Περιφέρειας. Επίσης, η Χαλκιδική διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τον αγροτικό της χαρακτήρα καθώς το ποσοστό απασχόλησης του πρωτογενούς τομέα για το 2021 παραμένει αρκετά υψηλό (σχεδόν 20%), ενώ το φαινόμενο της τριτογενοποίησης της οικονομίας είναι πολύ έντονο.

Σχετικά με τα ποσοστά του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, η περιοχή εμφανίζει αύξηση από το 2011-2021 της τάξης του 9,77%, γεγονός το οποίο μπορεί να οφείλεται στον αυξανόμενο τουρισμό και στις ευκαιρίες απασχόλησης που προκύπτουν από τον τριτογενή τομέα, καθώς και στη σταδιακή διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας προς πιο υπηρεσιοκεντρικές δραστηριότητες. Η ανεργία παρουσιάζει πολύ μικρή μείωση κατά 0,6% στην ίδια περίοδο πράγμα το οποίο ενδεχομένως να υποδεικνύει ότι οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν ήταν αρκετά περιορισμένες ή ότι η ζήτηση για εργασία δεν αυξήθηκε σημαντικά.

Για την επίτευξη ενός πιο δυναμικού ρυθμού ανάπτυξης, αναγκαία είναι η διαμόρφωση και εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών και πολιτικών. Αυτές οι πολιτικές δεν πρέπει να λαμβάνουν υπόψη μόνο τις ειδικές ανάγκες του νομού, αλλά να εντρυφήσουν ακόμα περισσότερο στις εξειδικευμένες ανάγκες των επιμέρους πληθυσμιακών ομάδων.

2.4 Πρωτογενής Τομέας

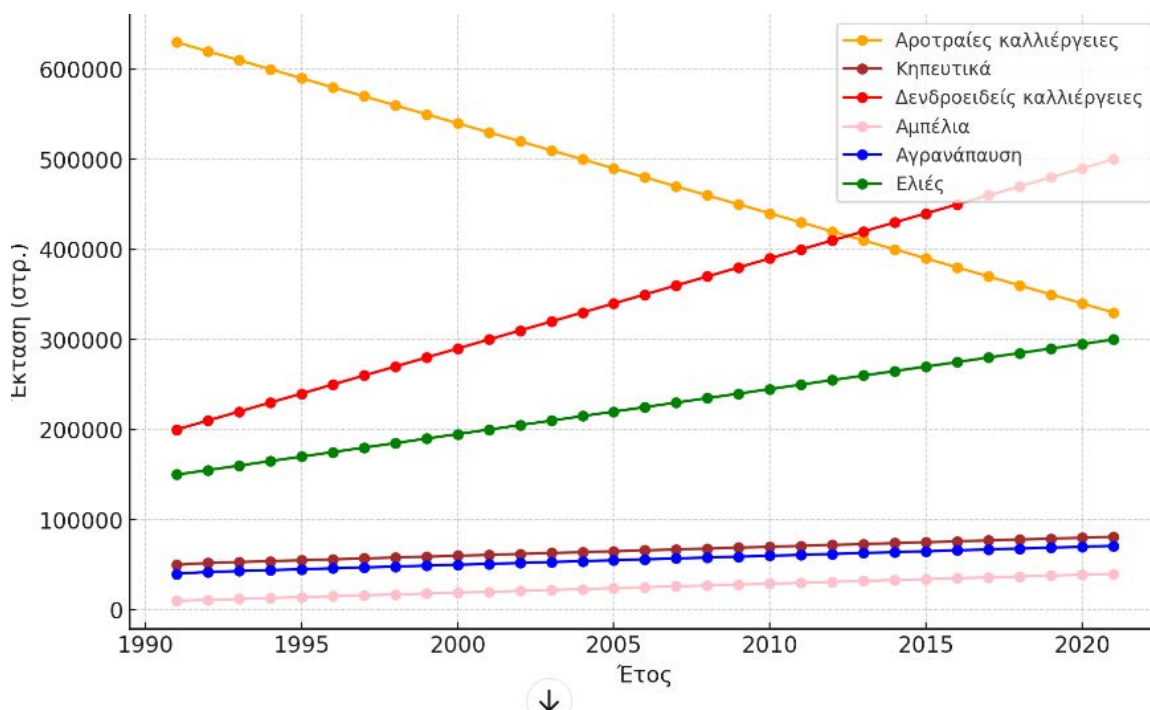
Εισαγωγή

Ο **Πρωτογενής τομέας** στην Π.Ε Χαλκιδικής, όπως έχει ήδη επισημανθεί στην προηγούμενη ανάλυση, αποτελεί έναν από τους **σημαντικότερους** τομείς και κυριότερους παράγοντες παραγωγής εισοδήματος, καθώς η περιοχή διαθέτει τόσο στο χώρο της φυτικής όσο και στο χώρο της ζωικής παραγωγής μια μεγάλη ποικιλία παραγωγικών δραστηριοτήτων. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η γεωμορφολογία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής αφού η περιοχή χαρακτηρίζεται τόσο από ορεινές και ημιορεινές περιοχές που βρίσκονται κυρίως στη βόρεια Χαλκιδική, όσο και από πεδινές που βρίσκονται στο νότιο τμήμα. Η σωστή εκμετάλλευση του χώρου μπορεί να οδηγήσει στην επίλυση των έντονων προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα ο τομέας, δημιουργώντας καλύτερες προϋποθέσεις για το μέλλον.

2.4.1 Γεωργία

Γράφημα 2.4.1-1: Εξέλιξη των χρήσεων γης γεωργίας για την Π.Ε Χαλκιδικής από το 1991-2020

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Στον πίνακα παρουσιάζονται οι κυριότερες αγροτικές χρήσεις γης της Π.Ε. Χαλκιδικής από το 1991 έως το 2020. Αρχικά, παρατηρείται ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα οι αροτραίες εκτάσεις κατείχαν τη μεγαλύτερη έκταση στην περιοχή. Ωστόσο, στις πιο πρόσφατες δεκαετίες, οι δενδρώδεις καλλιέργειες έχουν αυξηθεί σημαντικά και πλέον καταλαμβάνουν τη μεγαλύτερη έκταση, φτάνοντας τα **500.000 στρέμματα**. Αντίστοιχα, οι εκτάσεις που αφορούν αμπέλια, αγροάναυση και κηπευτικά βρίσκονται σε χαμηλότερα επίπεδα, αν και παρουσιάζουν αυξητική τάση με την πάροδο του χρόνου. Σημαντική είναι η άνοδος των εκτάσεων που αφορούν την καλλιέργεια ελιάς, οι οποίες μέχρι το 2020 έφτασαν τα **300.000 στρέμματα** στην Π.Ε. Χαλκιδικής, υποδεικνύοντας τη σταθερή ενίσχυση του αγροτικού τομέα, ειδικά όσον αφορά τις δενδρώδεις καλλιέργειες και δείχνοντας μια εξειδίκευση στη συγκεκριμένη παραγωγή. (<https://www.halkidiki-hotels.gr/el/things-to-do/local-gastronomy/local-products/>)

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, έντονη είναι η κυριαρχία των **ελαιοκαλλιεργειών**, και συγκεκριμένα η παραγωγή ελαιόλαδου και επιτραπέζιων ελιών (πχ βρώσιμη ελιά). Συγκεκριμένα, οι πράσινες ελιές αποτελούν και προϊόν ΠΟΠ (Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης) για τη Χαλκιδική. Οι ευνοϊκές συνθήκες όπως το κλίμα και το έδαφος, η μακρά παράδοση και οι νέες τεχνολογίες ευφυούς γεωργίας καθιστούν την ελαιοκαλλιέργεια μια πολύ σημαντική πηγή εισοδήματος για πολλούς γεωργούς δίνοντας την ευκαιρία και για εξαγωγές σε πολλές χώρες (π.χ. Γερμανία, Ιταλία, Αγγλία), αυξάνοντας την αναγνωσιμότητα των τοπικών προϊόντων της Χαλκιδικής.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

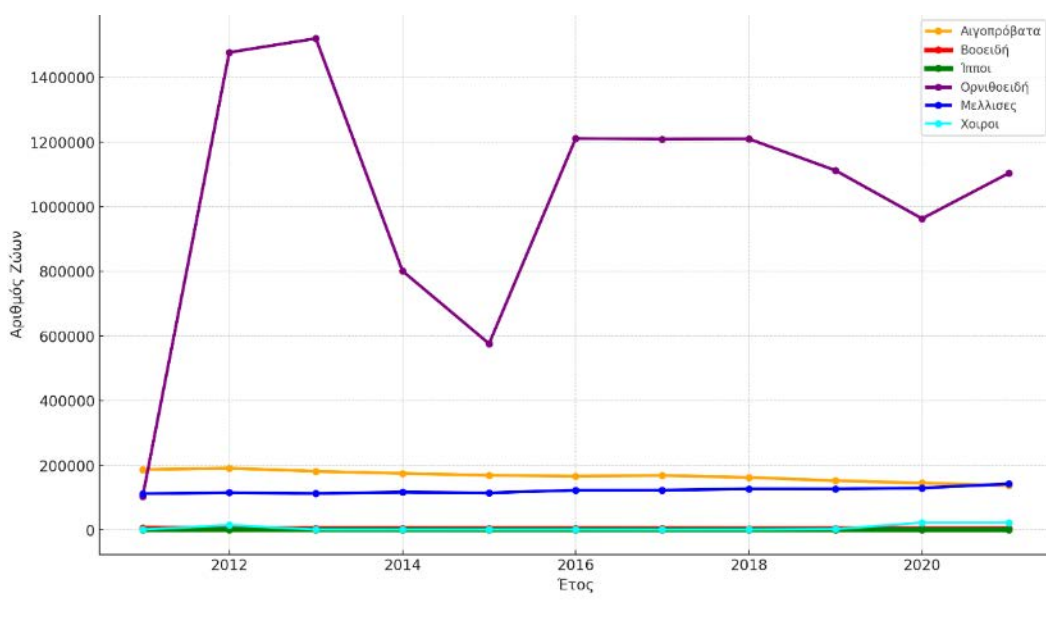
Ωστόσο, η παραγωγή ελιάς αντιμετωπίζει ορισμένα προβλήματα όπως η λειψυδρία καθώς και οι χαμηλές τιμές διάθεσης στο εμπόριο (Μουτάφης, 2015), (<https://www.yraithros.gr/ypiresia-efyous-georgias-sti-xalkidiki/>) & (<https://www.makthes.gr/chalkidiki-istoria-2000-chronon-stin-paragogi-elias-32633>).

2.4.2 Κτηνοτροφία

Όσον αφορά την εξέλιξη της κτηνοτροφίας, η ανάπτυξη εντοπίζεται στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας, κυρίως στη βόρεια πλευρά η οποία είναι αυτή που διαμορφώνει κατά κύριο λόγο τον κτηνοτροφικό χαρακτήρα της περιοχής. Στον νομό Χαλκιδικής υπάρχουν εκτροφεία αιγοπροβάτων, βοοειδών, χοίρων, πτηνών και αλόγων. Η περιοχή διαθέτει διάφορες μονάδες κτηνοτροφίας και χοιροτροφίας, ιδιαίτερα στη Νέα Τρίγλια και τη Σωζόπολη. (<https://www.xo.gr/dir-az/K/Ktinotrofeia-Choirotrofeia-Ptinotrofeia/Nomos%20Chalkidikis/>)

Επίσης, η Χαλκιδική είναι γνωστή για την παραγωγή **μελιού υψηλής ποιότητας**. Οι ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες και η πλούσια χλωρίδα ευνοούν την ανάπτυξη της **μελισσοκομίας**, καθιστώντας την περιοχή μία από τις κορυφαίες στην Ελλάδα για την παραγωγή μελιού. Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα παρατηρείται ότι κυρίαρχο είδος στην κτηνοτροφία είναι τα ορνιθοειδή τα οποία παρουσιάζουν μια μεγάλη διακύμανση καθώς και υψηλούς αριθμούς σε σχέση με τα άλλα είδη. Ακολουθούν τα αιγοπρόβατα τα οποία παρουσιάζουν μια σταθερή μείωση ενώ οι μέλισσες βρίσκονται στα ίδια επίπεδα ωστόσο παρουσιάζουν μια σταθερή αύξηση ξεπερνώντας τον αριθμό των αιγοπροβάτων από το 2020 και μετά. Οι υπόλοιπες κατηγορίες βρίσκονται σε χαμηλά αλλά σταθερά επίπεδα.

Γράφημα 2.4.2-1: Εξέλιξη των κυριότερων ζωικών πληθυσμών της Π.Ε Χαλκιδικής από το 2011-2021

ΠΗΓΗ: ΟΠΕΚΕΠΕ (2011-2021) & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Κάποια ακόμα σημαντικά προϊόντα ζωικής παραγωγής που παράγονται στη Χαλκιδική είναι το κρέας, τα γαλακτοκομικά και τα αυγά παρουσιάζοντας μεγάλη ποικιλία αντικατοπτρίζοντας την πλούσια κτηνοτροφική παράδοση της περιοχής. Αυτά τα προϊόντα όχι μόνο καλύπτουν τις ανάγκες της τοπικής αγοράς αλλά και εξάγονται, συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομία της περιοχής.

2.4.3 Δάση

Τα δάση της περιοχής διαδραματίζουν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο τόσο στην οικονομία όσο και στην μεγάλη οικολογική και αισθητική αξία της περιοχής. Επίσης, ο ρόλος τους επεκτείνεται στην προστασία από τη διάβρωση των εδαφών, στη ελάττωση των πλημμυρών, στην παροχή ευκαιριών υπαίθριας δασικής αναψυχής κ.α.

Τα δάση της Π.Ε Χαλκιδικής καταλαμβάνουν μια έκταση περί τα 1.330.000 στρέμματα, και αποτελούν περίπου το 45% της συνολικής έκτασης του νομού, ενώ υπάγονται στα δασαρχεία Πολυγύρου, Αρναίας και Κασσάνδρας που διαχειρίζονται από τη διεύθυνση δασών Χαλκιδικής και Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς, το μεγαλύτερο μέρος των δασών της Π.Ε Χαλκιδικής ανήκει στο δημόσιο ενώ οι υπόλοιπες εκτάσεις ανήκουν είτε στους δήμους είτε σε ιδιώτες και μοναστήρια. Αναφορικά με τη διαχείριση των δασών και πιο συγκεκριμένα την εκμετάλλευση, συντήρηση και αναβάθμιση τους, οι εκτάσεις που ανήκουν στην αρμοδιότητα των δημόσιων φορέων παραχωρούνται στους δασικούς συνεταιρισμούς.

Κάποια από τα κυρίαρχα είδη δασών στην Π.Ε Χαλκιδικής είναι οι Δρυς, τα Πεύκα και τα Έλατα. Οι Δρυς αποτελούν τα πιο διαδεδομένα δέντρα στα δάση της Χαλκιδικής συμβάλλοντας στη βιοποικιλότητα της περιοχής και παρέχοντας πολύτιμο ξύλο. Επίσης, συνεισφέρουν στην οικολογική ισορροπία και αποτελούν καταφύγιο για πολλά είδη πανίδας. Τα πεύκα, και ιδιαίτερα η χαλέπιος πεύκη, είναι επίσης πολύ διαδεδομένα.

Τα πευκοδάση εκτείνονται σε μεγάλες περιοχές και προσφέρουν ξυλεία και ρητίνη. Τα πεύκα είναι προσαρμοσμένα στις μεσογειακές κλιματικές συνθήκες και παίζουν ρόλο στη διατήρηση του εδάφους και την πρόληψη της διάβρωσης. Τα έλατα βρίσκονται κυρίως σε μεγαλύτερα υψόμετρα, όπως στο δάσος του Χολομώντα. Αυτά τα δάση είναι σημαντικά για την παραγωγή ξυλείας και για την περιβαλλοντική προστασία. Τα έλατα συμβάλλουν στη ρύθμιση του υδρολογικού κύκλου και την παροχή καθαρού νερού (Πνευματικός, 2007). Τέλος, τα σημαντικότερα δασικά προϊόντα είναι η ξυλεία από δρυς, πεύκο και έλατο, η ρητίνη από τα πεύκα καθώς και τα μη ξυλώδη προϊόντα όπως τα φαρμακευτικά φυτά, τα βελανίδια κ.α. (https://dasarxeio.com/dasergates_dase/) (Χάρτης 2-Παράρτημα Χαρτών)

2.4.4 Αλιεία

Η αλιεία στην Π.Ε Χαλκιδικής αποτελεί μέρος της τοπικής οικονομίας διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του εισοδήματος των κατοίκων. Ωστόσο, ο κλάδος αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα τα τελευταία χρόνια τα οποία είναι κυρίως διαρθρωτικά και περιλαμβάνουν τον τύπο και το επίπεδο ανάπτυξης των αλιευτικών επιχειρήσεων, τη διάρθρωση της παραγωγής, το βαθμό εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων, την έρευνα και καινοτομία καθώς και τις δομές εμπορίας και μεταποίησης σε συνδυασμό με την ελλιπή υποστήριξη της παραγωγής.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.4.4-1: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών και Αριθμός απασχολούμενων σε Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Χώρας (σε ποσοστά), ως προς το σύνολο της κάθε χωρικής ενότητας για τον κλάδο της αλιείας το έτος 2021

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
	Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή			
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	3	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	3,1%	4,0%	7,0%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3		1,2%	2,2%	3,3%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	3		1,4%	8,5%	3,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2021 & Ιδία Επεξεργασία

Από τον **πίνακα 2.4.4.1** παρατηρούμε ότι στον κλάδο της Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας η Π.Ε Χαλκιδικής παρουσιάζει εξειδίκευση σε σχέση με τις υπόλοιπες χωρικές ενότητες (Χώρα και Περιφέρεια) με ένα ποσοστό (3,1%) στο σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα για την Περιφερειακή Ενότητα. Αντίστοιχα, κατέχει το (7%) στον αριθμό των απασχολούμενων ωστόσο ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος σε σχέση με αυτό στο σύνολο της Χώρας (4%) έναντι (8,5%).

Οι νομικές μονάδες στην περιοχή συνδυάζουν την παραδοσιακή αλιεία με πιο σύγχρονες πρακτικές υδατοκαλλιέργειας, αξιοποιώντας το πλούσιο φυσικό περιβάλλον και τη γεωγραφική θέση της περιοχής. Ωστόσο, προκλήσεις όπως προστασία των θαλάσσιων πόρων, η κλιματική αλλαγή, και η ανάγκη για εκσυγχρονισμό των υποδομών και τεχνολογιών παραμένουν κρίσιμες για τη βιωσιμότητα του τομέα.

Συμπεράσματα: Η Χαλκιδική διαθέτει ένα πολυδιάστατο πρωτογενή τομέα, με κύριους πυλώνες τη γεωργία, την κτηνοτροφία, τα δάση και την αλιεία. Η γεωμορφολογία της περιοχής, με συνδυασμό ορεινών, ημιορεινών και πεδινών περιοχών, επιτρέπει την ανάπτυξη ποικίλων δραστηριοτήτων που συμβάλλουν σημαντικά στην τοπική οικονομία.

Η γεωργία είναι ένας από τους κυριότερους τομείς της Χαλκιδικής, με τις δενδρώδεις καλλιέργειες να κυριαρχούν, ιδιαίτερα οι ελαιοκαλλιέργειες. Το εύφορο έδαφος και το κλίμα της περιοχής ευνοούν την παραγωγή υψηλής ποιότητας ελαιόλαδου και επιτραπέζιων ελιών, οι οποίες όχι μόνο καλύπτουν την τοπική αγορά αλλά και εξάγονται σε διεθνές επίπεδο.

Η κτηνοτροφία, ιδιαίτερα οι εκτροφές αιγοπροβάτων και πτηνών, παίζει σημαντικό ρόλο στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές της Χαλκιδικής. Η μελισσοκομία είναι επίσης μια σημαντική δραστηριότητα λόγω των ευνοϊκών κλιματικών συνθηκών και της πλούσιας χλωρίδας, με τη Χαλκιδική να θεωρείται μία από τις κορυφαίες περιοχές για την παραγωγή μελιού στην Ελλάδα.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Τα δάση καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος της Χαλκιδικής και προσφέρουν σημαντική οικονομική και οικολογική αξία. Προσφέρουν προϊόντα όπως ξυλεία και ρητίνη, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος από διάβρωση και πλημμύρες.

Η αλιεία είναι ένας τομέας με δυναμική παρουσία, αλλά αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα και προκλήσεις, όπως η προστασία των θαλάσσιων πόρων και η ανάγκη για εκσυγχρονισμό. Παρά τις προκλήσεις, η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια παραμένουν σημαντικές για την τοπική οικονομία και την απασχόληση.

Η σωστή διαχείριση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της Χαλκιδικής μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Η ποικιλία των δραστηριοτήτων στον πρωτογενή τομέα προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη, με την προϋπόθεση της αντιμετώπισης των τρεχουσών προκλήσεων και της προώθησης της καινοτομίας.

2.5 Δευτερογενής Τομέας

Εισαγωγή

Ο δευτερογενής τομέας στη Χαλκιδική περιλαμβάνει κυρίως τη μεταποίηση και τις κατασκευές. Ο τομέας αυτός είναι λιγότερο ανεπτυγμένος σε σχέση με τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα της οικονομίας, που κυριαρχούν στην περιοχή. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες σημαντικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην τοπική οικονομία. Ο δευτερογενής τομέας επικεντρώνεται κυρίως στη **μεταποίηση** των γεωργικών προϊόντων, (π.χ. ελαιόλαδο, κρασί, τυρί κ.α). Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μεταποίησης επεξεργάζονται τα τοπικά προϊόντα, προσθέτοντας αξία και δημιουργώντας θέσεις εργασίας στην περιοχή. Στον τομέα των **κατασκευών**, υπάρχουν εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην κατασκευή και επισκευή πλοίων, καθώς και στην κατασκευή οικοδομικών έργων. Η ανάπτυξη του τουρισμού έχει οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης για κατασκευαστικά έργα, όπως ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα.

Η βιομηχανία ξυλείας και επίπλων έχει σημαντική παρουσία στη Χαλκιδική. Οι τοπικές επιχειρήσεις κατασκευάζουν έπιπλα, κουφώματα και άλλα ξυλουργικά προϊόντα, χρησιμοποιώντας ξυλεία από τα δάση της περιοχής. Η παραδοσιακή τέχνη της ξυλουργικής διατηρείται και αναπτύσσεται, με πολλές μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις να συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους. Εκτός από τα γεωργικά προϊόντα, υπάρχουν επιχειρήσεις που παράγουν διάφορα καταναλωτικά αγαθά, όπως τρόφιμα και ποτά, είδη προσωπικής φροντίδας και καλλυντικά.

2.5.1 Διάρθρωση του δευτερογενή τομέα

Πίνακας 2.5.1-1: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών και Αριθμός απασχολούμενων σε Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Χώρας (σε ποσοστά), ως προς το σύνολο της κάθε χωρικής ενότητας για το δευτερογενή τομέα το έτος 2021

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ			ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)			ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ		
Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	Χαλκ/Συνολο	Περιφ/Συνολο	Χωρα/Συνολο	Χαλκ/Συνολο	Περιφ/Συνολο	Χωρα/Συνολο	Χαλκ/Συνολο	Περιφ/Συνολο	Χωρα/Συνολο
Β	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	0,3%	0,2%	0,4%	0,7%	0,3%	0,9%	0,7%	0,4%	1,1%
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	31,8%	49,2%	41,4%	80,4%	77,1%	64,8%	59,7%	70,7%	62,5%
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	7,2%	9,2%	8,2%	2,3%	6,6%	21,4%	2,5%	2,8%	5,3%
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	2,0%	1,6%	1,5%	0,8%	3,5%	1,7%	1,3%	2,2%	2,9%
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	58,7%	39,7%	48,5%	15,7%	12,4%	11,1%	35,9%	24,0%	28,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Σύμφωνα με τον **πίνακα 2.5.1.1**, παρατηρείται έντονη εξειδίκευση στον κατασκευαστικό κλάδο της Π.Ε. Χαλκιδικής, με τις επιχειρήσεις να αντιπροσωπεύουν πάνω από το 50% των επιχειρήσεων στον δευτερογενή τομέα, ποσοστό που υπερβαίνει εκείνο της Χώρας και της Περιφέρειας. Παρόμοια τάση παρατηρείται και στον κύκλο εργασιών και τον αριθμό των απασχολουμένων. Ο κλάδος της μεταποίησης έχει επίσης σημαντική παρουσία στην Περιφερειακή Ενότητα, καταλαμβάνοντας περίπου το 1/3 των επιχειρήσεων, ενώ παρουσιάζει ιδιαίτερα δυναμική στον κύκλο εργασιών, φτάνοντας το 80% το 2021.

2.5.2 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία 2009 στοχεύει στον ανασχηματισμό της χωρικής δομής του δευτερογενούς τομέα προς μια βιώσιμη ανάπτυξη. Το Πλαίσιο προσφέρει οδηγίες για τη μακρο-χωρική οργάνωση της βιομηχανίας και τη χωροθέτησή της σε τοπικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τις χρήσεις γης.

Συμπεριλαμβάνονται κατευθύνσεις για την εθνική χωροταξική οργάνωση της βιομηχανίας, με έμφαση σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, καθώς και οδηγίες για βιομηχανικές μονάδες μεγάλης σημασίας. **Για την Π.Ε Χαλκιδικής, το Πλαίσιο προσφέρει συγκεκριμένες κατευθύνσεις που αναφέρονται στο Χάρτη 3 του Παραρτήματος Χαρτών.**

Όσον αφορά τη Χαλκιδική, αναφέρεται ότι η χωρική ρύθμιση της βιομηχανίας για τη Μητροπολιτική Περιοχή της Θεσσαλονίκης περιλαμβάνει σχεδόν το σύνολο του Νομού Χαλκιδικής. Αυτό υποδηλώνει ότι οι βιομηχανικές δραστηριότητες στο δυτικό τμήμα της Χαλκιδικής πρέπει να ενταχθούν στις ζώνες χωρικής ολοκλήρωσης της βιομηχανίας που καθορίζονται για την ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης. Επίσης, επισημαίνεται ότι ο τομέας της εξόρυξης στη Χαλκιδική έχει τη δυνατότητα να προσελκύσει νέες βιομηχανικές μονάδες για την καθετοποίηση της παραγωγής ορυκτών υλών. Αυτή η διαδικασία θεωρείται σημαντική και πρέπει να υποστηριχθεί για να ενισχυθεί η βιομηχανική ανάπτυξη στην περιοχή. Επιπλέον, αναφέρονται τα εξής:

- **Γενική προτεραιότητα:** Η βαρύτητα της χωρικής πολιτικής για τη μεταποίηση στη Χαλκιδική είναι χαμηλή, καταγράφοντας προτεραιότητα 0,5.
- **Χωροταξικό πρότυπο:** Οι κύριες εστίες μεταποίησης εντοπίζονται στον Πολύγυρο, τα Μουδανιά και τον Άγιο Παύλο, που μπορεί να βοηθήσει στην αποσυμφόρηση της ευρύτερης περιοχής Θεσσαλονίκης.
- **Χρήσεις γης και άλλες δραστηριότητες:** Η Χαλκιδική είναι σημαντική τουριστική περιοχή με εκτεταμένες παράκτιες ζώνες και εσωτερικές περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος, που απαιτούν προστασία των φυσικών πόρων. Παράλληλα, πρέπει να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της εξόρυξης και της βιομηχανικής δραστηριότητας που συνδέεται με αυτήν, καθώς και η πρόσβαση στο βασικό οδικό δίκτυο και το θαλάσσιο μέτωπο.
- **Περιβαλλοντικές επιπτώσεις:** Οι επιπτώσεις από τη μεταποίηση δεν είναι σημαντικές, ωστόσο υπάρχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εξόρυξη.
- **Πολιτική για περιοχές με χαμηλή παρουσία βιομηχανίας:** Εφαρμογή πολιτικής τύπου 6, με ειδική στήριξη για περιοχές με δυνητική καθετοποίηση με την εξόρυξη.
- **Βιομηχανία και αγορά εργασίας:** Εφαρμογή πολιτικής τύπου 3 για τη βιομηχανία και την αγορά εργασίας.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Τέλος, το Πλαίσιο επισημαίνει ότι υπάρχει μεσαία ανάγκη για απόλυτη αύξηση σε στρέμματα και μεγάλη ανάγκη για σχετική αύξηση των υποδοχέων βιομηχανίας ως ποσοστό των υφιστάμενων. Ο τομέας της εξόρυξης στη Χαλκιδική θα μπορούσε να προσελκύσει βιομηχανικές μονάδες για την καθετοποίηση της παραγωγής ορυκτών υλών, μια διαδικασία που πρέπει να υποστηριχθεί. Στις ορεινές περιοχές, πρέπει να διατηρηθεί ένας ιστός μικρών και πολύ μικρών βιοτεχνικών μονάδων, ενώ στις παραθαλάσσιες ζώνες πρέπει να αποθαρρύνεται η εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων, εκτός από αυτές που χρειάζονται άμεση πρόσβαση στη θάλασσα (Πνευματικός,2007; Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 2009).

Συμπεράσματα: Οι περισσότερες επιχειρήσεις στον δευτερογενή τομέα της Π.Ε. Χαλκιδικής δραστηριοποιούνται κυρίως στον κλάδο των κατασκευών και της μεταποίησης. Η έντονη τουριστική δραστηριότητα, ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες, σε συνδυασμό με τον αναπτυγμένο πρωτογενή τομέα, συμβάλλουν στη διαμόρφωση της οικονομικής δυναμικής της περιοχής. Αυτοί οι παράγοντες ενισχύουν την ανάγκη για κατασκευαστικές υποδομές και προϊόντα μεταποίησης, προσαρμοσμένα στις ανάγκες της τοπικής οικονομίας, ενώ παράλληλα δημιουργούν νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη και απασχόληση.

Η μελλοντική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του δευτερογενούς τομέα στη Χαλκιδική θα εξαρτηθεί από τις αναπτυξιακές πολιτικές που θα εφαρμοστούν. Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο προσφέρει κατευθύνσεις για την οργάνωση και τη χωρική διάρθρωση του τομέα, τονίζοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη και την αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στον τουρισμό. Απαραίτητες δράσεις περιλαμβάνουν τη βελτίωση και την επέκταση των παραγωγικών και τεχνολογικών υποδομών, τον εκσυγχρονισμό, την έρευνα και ανάπτυξη, την επιχειρηματικότητα, τις δικτυώσεις και συνεργασίες, τον εξαγωγικό προσανατολισμό και την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού (Πνευματικός,2007).

2.6 Τριτογενής Τομέας

Εισαγωγή

Ο τριτογενής τομέας είναι πλέον κυρίαρχος σε όλες τις εθνικές και περιφερειακές οικονομίες, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ και δημιουργεί θέσεις εργασίας, καθορίζοντας έτσι την πορεία της οικονομικής ανάπτυξης. Στην Π.Ε Χαλκιδικής, το έτος 2021 ο τριτογενής τομέας είχε σημαντική συμμετοχή στο συνολικό ΑΕΠ με αποτέλεσμα να παρατηρείται και στη Χαλκιδική η αυξημένη στροφή προς τον τριτογενή τομέα της τοπικής οικονομίας. Η ανάλυση του τριτογενούς τομέα χωρίζεται σε δύο μέρη: το πρώτο μέρος επικεντρώνεται στον τουρισμό, ο οποίος αποτελεί έναν καθοριστικό κλάδο για την οικονομία του Νομού, ειδικά στο νότιο τμήμα του. Το δεύτερο μέρος εξετάζει τη δομή και την εξέλιξη των υπόλοιπων σημαντικών κλάδων του τριτογενούς τομέα (Πνευματικός,2007).

2.6.1 Τουριστική προσφορά - Ξενοδοχειακό δυναμικό

Πίνακας 2.6.1-1: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2020

Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	15	31	42	24	31	143
	Δωμάτια	2.113	2.099	2.314	812	740	8.078
	Κλίνες	3.924	3.937	4.469	1.540	1.570	15.440
Χαλκιδικής	Μονάδες	38	62	98	147	168	513
	Δωμάτια	6.734	6.349	4.229	3.694	3.634	24.640
	Κλίνες	14.552	12.881	8.515	7.229	7.011	50.188
Πιερίας	Μονάδες	4	22	66	121	162	375
	Δωμάτια	598	1.294	1.861	3.133	3.303	10.189
	Κλίνες	1.250	2.733	3.931	6.149	6.573	20.636
Σύνολο Κεντρικής Μακεδονίας	Μονάδες	57	132	289	322	375	1.175
	Δωμάτια	9.445	10.331	10.366	8.356	7.902	46.400
	Κλίνες	19.726	20.856	21.083	16.548	15.627	93.840

Πηγή: INSETTE Intelligence

Πίνακας 2.6.1-2: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2021

Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	19	32	42	23	29	145
	Δωμάτια	2.286	2.166	2.190	775	760	8.177
	Κλίνες	4.286	4.060	4.263	1.469	1.571	15.649
Χαλκιδικής	Μονάδες	39	66	96	143	161	505
	Δωμάτια	6.874	6.638	4.027	3.589	3.444	24.572
	Κλίνες	14.972	13.370	8.150	7.109	6.688	50.289
Πιερίας	Μονάδες	4	22	67	117	158	368
	Δωμάτια	598	1.295	1.877	3.075	3.216	10.061
	Κλίνες	1.250	2.813	3.948	6.066	6.616	20.693
Σύνολο Κεντρικής Μακεδονίας	Μονάδες	62	138	288	312	362	1.162
	Δωμάτια	9.758	10.698	10.093	8.108	7.647	46.304
	Κλίνες	20.508	21.572	20.615	16.127	15.352	94.174

Πηγή: INSETTE Intelligence

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.1-3: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2022

Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	21	36	42	22	28	149
	Δωμάτια	2.474	2.334	2.191	741	727	8.467
	Κλίνες	4.736	4.388	4.274	1.404	1.492	16.294
Χαλκιδικής	Μονάδες	40	66	100	138	159	503
	Δωμάτια	7.037	6.640	4.103	3.452	3.497	24.729
	Κλίνες	15.350	13.433	8.353	6.786	6.763	50.685
Πιερίας	Μονάδες	4	25	69	109	148	355
	Δωμάτια	598	1.460	1.868	2.804	2.955	9.685
	Κλίνες	1.234	3.178	3.915	5.551	6.251	20.129
Σύνολο Κεντρικής Μακεδονίας	Μονάδες	65	146	291	297	349	1.148
	Δωμάτια	10.109	11.076	10.079	7.664	7.406	46.334
	Κλίνες	21.320	22.419	20.617	15.220	14.981	94.557

Πηγή: INSETTE Intelligence

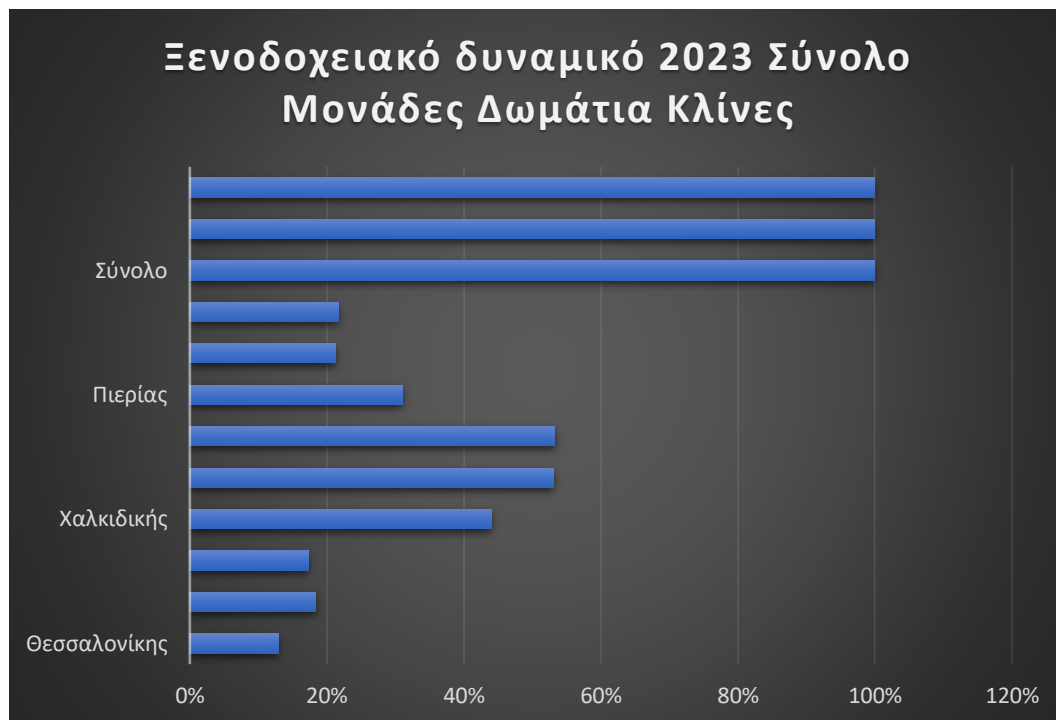
Πίνακας 2.6.1-4: Ξενοδοχειακό δυναμικό για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής την περίοδο 2023

Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	21	35	43	20	28	147
	Δωμάτια	2.475	2.278	2.209	681	730	8.373
	Κλίνες	4.710	4.235	4.311	1.292	1.501	16.049
Χαλκιδικής	Μονάδες	43	63	104	136	155	501
	Δωμάτια	7.249	5.917	4.177	3.408	3.389	24.140
	Κλίνες	15.884	11.820	8.492	6.648	6.570	49.414
Πιερίας	Μονάδες	4	26	73	108	141	352
	Δωμάτια	598	1.497	1.993	2.774	2.782	9.644
	Κλίνες	1.250	3.307	4.170	5.605	5.773	20.105
Σύνολο Κεντρικής Μακεδονίας	Μονάδες	68	142	298	293	335	1.136
	Δωμάτια	10.322	10.368	10.172	7.541	7.093	45.496
	Κλίνες	21.844	20.830	20.756	15.045	14.248	92.723

Πηγή: INSETTE Intelligence

Γράφημα 2.6.1-1: Ξενοδοχειακό δυναμικό 2023 για το σύνολο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και των Π.Ε Θεσσαλονίκης και Σύνολο Μονάδες Δωμάτια Κλίνες

Πηγή: INSETTE Intelligence & Ιδία Επεξεργασία

Αναφορικά με το ξενοδοχειακό δυναμικό της Π.Ε Χαλκιδικής παρατηρείται ότι από το 2020-2023 οι ξενοδοχειακές μονάδες έχουν μια σταθερή μείωση, με μια τάση να δημιουργούνται υψηλότερης ποιότητας ξενοδοχεία. Αντίστοιχα, οι κλίνες παρουσιάζουν μια αύξηση από το 2020-2022 όπου από 50.188 το 2020 πήγαν σε 50.685 το 2022. Ωστόσο, το 2023 παρατηρείται μια μείωση σε όλα τα επίπεδα σε σχέση με το 2022. Συγκριτικά με τις Π.Ε Θεσσαλονίκης και Πιερίας, διακρίνεται ότι παρουσιάζουν μικρότερο αριθμό μονάδων, δωματίων και κλινών σε σχέση με την Π.Ε Χαλκιδικής, γεγονός που αναδεικνύει τη διαφορετική τουριστική δυναμική και προσανατολισμό των τριών περιοχών. Στο σύνολο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, η Π.Ε Χαλκιδικής καλύπτει πάνω από το **50%** των μονάδων, κλινών, δωματίων υποδεικνύοντας τη σημαντική συμβολή του τουρισμού στην περιοχή.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση είναι ότι η Π.Ε Χαλκιδικής αποτελεί το κύριο συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στον τομέα του τουρισμού. Αυτή η δυναμική και σημαντική εξειδίκευση είναι κρίσιμη για τη διαμόρφωση της συνολικής αναπτυξιακής στρατηγικής τόσο για τον ίδιο τον νομό όσο και για ολόκληρη την περιφέρεια. Μια στρατηγική που θα πρέπει να δίνει έμφαση στην ανάπτυξη του τουρισμού και στη βόρεια Χαλκιδική μέσω της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι με την αναφορά στον ανεπτυγμένο τουρισμό στη Χαλκιδική εννοείται κυρίως η νότια Χαλκιδική (Πνευματικός, 2007).

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.1-5: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022

Ενότητα	2019	2021	2022
Χαλκιδικής	49%	49%	57%
Θεσσαλονίκης	53%	31%	46%
Πιερίας	33%	36%	44%
Σερρών	33%	18%	35%
Ημαθίας	20%	11%	24%
Κιλκίς	24%	16%	22%
Πέλλας	19%	20%	19%
Σύνολο Περιφέρειας	44%	39%	49%

Πηγή: INSETTE Intelligence

Σύμφωνα με τον **πίνακα 2.6.1.5**, κατά την περίοδο 2019-2022, η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια παρουσιάζει άνοδο (από 44% το 2019 σε 49% το 2022). Ειδικότερα, η εικόνα ποικίλλει, με τις Περιφερειακές Ενότητες Χαλκιδικής (από 49% το 2019 σε 57% το 2022), Πιερίας (από 33% το 2019 σε 44% το 2022), Σερρών (από 33% το 2019 σε 35% το 2022) και Ημαθίας (από 20% το 2019 σε 24% το 2022) να παρουσιάζουν βελτίωση. Αντίθετα, οι Ενότητες Θεσσαλονίκης (από 53% το 2019 σε 46% το 2022), Κιλκίς (από 24% το 2019 σε 22% το 2022) και Πέλλας (από 19,3% το 2019 σε 18,5% το 2022) κατέγραψαν μείωση.

Πίνακας 2.6.1-6: Δυναμικό καταλυμάτων (μονάδες) βραχυχρόνιας μίσθωσης ανά μήνα, 2019-2023

Περιφερειακή Ενότητα	Μήνας	2019	2020	2021	2022	2023
Χαλκιδικής	1	8.789	8.971	9.111	9.263	9.942
	2	8.322	9.564	9.418	9.553	10.468
	3	8.722	9.802	9.895	9.931	11.066
	4	8.920	9.766	10.520	10.772	11.660
	5	9.149	9.985	10.860	11.307	12.554
	6	10.118	10.710	11.416	12.493	13.409
	7	10.413	11.470	11.705	12.997	13.850
	8	10.462	11.775	11.442	12.490	13.631
	9	10.368	11.599	11.417	12.276	13.522
	10	9.855	10.436	10.360	11.439	12.365
	11	8.573	9.094	8.683	9.451	9.651
	12	8.605	8.709	8.438	9.284	9.471
Θεσσαλονίκης	1	3.834	4.413	4.457	4.554	5.342
	2	3.632	4.913	4.421	4.619	5.581
	3	3.825	4.990	4.581	4.752	5.869
	4	3.954	4.958	4.671	5.036	6.081
	5	4.183	4.935	4.716	5.228	6.306
	6	4.528	5.075	4.878	5.621	6.596
	7	4.657	5.201	4.959	5.748	6.856
	8	4.712	5.189	4.892	5.714	6.800
	9	4.805	5.150	4.941	5.788	6.976
	10	4.617	4.744	4.777	5.591	6.835
	11	4.337	4.474	4.474	5.234	6.424
	12	4.342	4.392	4.320	5.289	6.546
Πιερίας	1	1.366	1.259	1.214	1.346	1.464
	2	1.336	1.334	1.234	1.403	1.532
	3	1.352	1.346	1.328	1.450	1.641
	4	1.286	1.384	1.430	1.565	1.791
	5	1.353	1.397	1.593	1.669	1.932
	6	1.500	1.506	1.721	1.912	2.133
	7	1.481	1.659	1.770	2.007	2.191
	8	1.439	1.783	1.758	1.964	2.172
	9	1.468	1.747	1.738	1.956	2.163
	10	1.329	1.506	1.607	1.742	1.890
	11	1.123	1.290	1.297	1.403	1.477
	12	1.156	1.199	1.207	1.380	1.467
Κεντρική Μακεδονία	1	14.623	15.303	15.324	15.794	17.502
	2	13.890	16.484	15.589	16.206	18.340
	3	14.480	16.817	16.316	16.753	19.352
	4	14.726	16.721	17.139	18.009	20.304

Περιφερειακή Ενότητα	Μήνας	2019	2020	2021	2022	2023
	5	15.240	16.895	17.692	18.815	21.541
	6	16.688	17.859	18.536	20.636	22.868
	7	17.076	18.904	18.943	21.379	23.594
	8	17.153	19.346	18.596	20.793	23.311
	9	17.222	19.112	18.595	20.681	23.393
	10	16.432	17.316	17.307	19.483	21.884
	11	14.669	15.486	15.039	16.811	18.359
	12	14.770	14.897	14.569	16.711	18.329

Πηγή: INSETTE Intelligence

Ο **πίνακας 2.6.1.6** απεικονίζει το δυναμικό καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης (σε μονάδες) ανά μήνα για τις Περιφερειακές Ενότητες Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκης και Πιερίας καθώς και στο σύνολο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για τα έτη 2019 έως 2023. Όσον αφορά την Π.Ε Χαλκιδικής, παρατηρούμε ότι μια αύξηση στη δυναμικότητα των καταλυμάτων από το 2019-2023 με τη μεγαλύτερη να εμφανίζεται το 2023. Στο πλαίσιο της εποχικότητας παρατηρείται μια αύξηση της δυναμικότητας κατά τους θερινούς μήνες (Ιούνιος - Αύγουστος) κάθε έτους, γεγονός που συνάδει με την αυξημένη ζήτηση για τουριστικά καταλύματα κατά την περίοδο αυτή.

Αναφορικά με την Π.Ε Θεσσαλονίκης, εμφανίζεται παρόμοια αύξηση στη δυναμικότητα, καθώς και η εποχικότητα αν και λιγότερο έντονη από τη Χαλκιδική, εμφανίζει αυξημένη δυναμικότητα τους θερινούς μήνες αλλά η αύξηση είναι πιο ισορροπημένη καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενδεικτική της συνεχούς ζήτησης για καταλύματα στην πόλη. Επιπλέον, η Π.Ε Πιερίας παρουσιάζει τη μικρότερη δυναμική σε καταλύματα ενδοπεριφερειακά ωστόσο παρατηρείται η ίδια εποχικότητα με τις υπόλοιπες Π.Ε. Τέλος, τα χαμηλά νούμερα στα έτη 2019-2020 οφείλονται στην επίπτωση της πανδημίας του covid-19 και στην επικείμενη μείωση της ζήτησης για τουριστικά καταλύματα.

Συγκριτική Ανάλυση: Η Χαλκιδική έχει μεγαλύτερη δυναμικότητα σε σχέση με τη Θεσσαλονίκη και την Πιερία, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, υποδεικνύοντας την τουριστική φύση της περιοχής σε σύγκριση με την πιο αστική και σταθερή ζήτηση στις άλλες δύο ενότητες.

Πίνακας 2.6.1-7: Ενοικιαζόμενα δωμάτια για το 2019 στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2019							Ενότητα/Περιφέρεια (%)
Ενότητα		4Κ	3Κ	2Κ	1Κ	Σύνολο	
Χαλκιδικής	Μονάδες	61	615	1.080	556	2.312	56,9%
	Δωμάτια	516	4.320	7.066	3.206	15.108	52,0%
	Κλίνες	1.325	10.181	17.222	7.634	36.362	53,2%
Πιερίας	Μονάδες	7	184	458	448	1.097	27,0%
	Δωμάτια	61	1.875	3.859	3.246	9.041	31,1%
	Κλίνες	131	3.785	8.904	7.547	20.367	29,8%
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	12	105	282	121	520	12,8%
	Δωμάτια	127	1.055	2.137	790	4.109	14,1%
	Κλίνες	324	2.254	5.158	2.015	9.751	14,3%
Πέλλας	Μονάδες	8	55	32	2	97	2,4%
	Δωμάτια	51	324	161	10	546	1,9%
	Κλίνες	119	733	351	20	1.223	1,8%
Ημαθίας	Μονάδες	12	8	2	1	23	0,6%
	Δωμάτια	89	45	14	3	151	0,5%
	Κλίνες	197	106	33	9	345	0,5%
Σερρών	Μονάδες	2	9	1	0	12	0,3%
	Δωμάτια	17	62	4	0	83	0,3%
	Κλίνες	32	138	8	0	178	0,3%
Κιλκίς	Μονάδες	1	1	2	0	4	0,1%
	Δωμάτια	8	7	8	0	23	0,1%
	Κλίνες	16	14	31	0	61	0%
Σύνολο	Μονάδες	103	977	1.857	1.128	4.065	100%
	Δωμάτια	869	7.688	13.249	7.255	29.061	100%
	Κλίνες	2.144	17.211	31.707	17.225	68.287	100%

Πηγή: INSETTE Intelligence

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Σύμφωνα με τον **πίνακα 2.6.1.7**, διακρίνεται ότι η Π.Ε Χαλκιδικής καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό ενοικιαζόμενων καταλυμάτων ενδοπεριφερειακά (57%) ενώ ακολουθούν οι Π.Ε Πιερίας με (27%) και η Π.Ε Θεσσαλονίκης με (13%). Αντίστοιχα, η μεγαλύτερη δυναμική εμφανίζεται στα 2Κ καταλύματα σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες. Η Χαλκιδική είναι η κύρια τουριστική περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας, με το μεγαλύτερο ποσοστό μονάδων και κλινών. Ακολουθεί η Πιερία, η οποία διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στον τουρισμό της περιοχής, αν και σε μικρότερο βαθμό. Οι υπόλοιπες περιφερειακές ενότητες (Θεσσαλονίκη, Πέλλα, Ημαθία, Σέρρες, Κιλκίς) έχουν σχετικά μικρότερη τουριστική δραστηριότητα σε σύγκριση με τις δύο πρώτες.

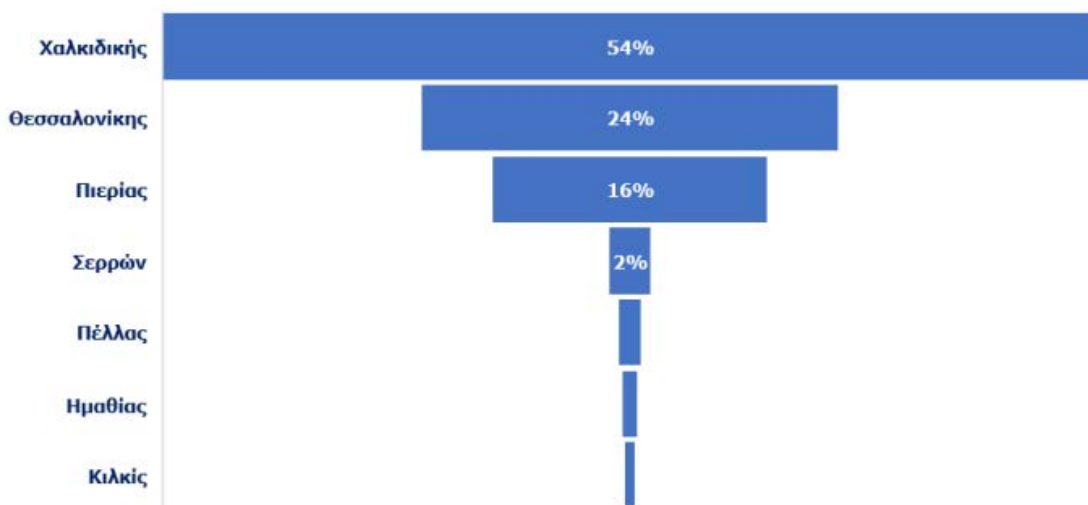
Πίνακας 2.6.1-8: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022

Ενότητα		2019	2021	2022	%Δ 2019-2021	%Δ 2019-2022
Χαλκιδικής	Αλλοδαποί	5.048.484	2.833.958	4.804.742	-44%	-5%
	Ημεδαποί	598.522	502.435	542.899	-16%	-9%
Θεσσαλονίκης	Αλλοδαποί	1.488.668	584.129	1.251.010	-61%	-16%
	Ημεδαποί	1.375.986	682.238	1.134.521	-50%	-18%
Πιερίας	Αλλοδαποί	1.376.558	746.333	1.284.634	-46%	-7%
	Ημεδαποί	325.858	226.368	292.501	-31%	-10%
Σερρών	Αλλοδαποί	146.932	29.901	121.641	-80%	-17%
	Ημεδαποί	115.109	56.827	119.868	-51%	4%
Πέλλας	Αλλοδαποί	12.654	4.156	11.858	-67%	-6%
	Ημεδαποί	149.699	71.557	122.107	-52%	-18%
Ημαθίας	Αλλοδαποί	27.805	6.046	28.644	-78%	3%
	Ημεδαποί	73.658	19.268	56.591	-74%	-23%
Κιλκίς	Αλλοδαποί	47.928	13.481	44.005	-72%	-8%
	Ημεδαποί	21.482	15.802	20.751	-26%	-3%
Σύνολο	Αλλοδαποί	8.149.029	4.218.004	7.546.534	-48%	-7%
	Ημεδαποί	2.660.314	1.574.495	2.289.238	-41%	-14%
Σύνολο Περιφέρειας		10.809.343	5.792.499	9.835.772	-46%	-9%

Πηγή: INSETTE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα η οποία απεικονίζεται στον **πίνακα 2.6.1.8**, η Ενότητα Χαλκιδικής εμφάνισε το 2022 το υψηλότερο ποσοστό (54%) και ακολουθούν οι Ενότητες Θεσσαλονίκης (24%), Πιερίας (16%), Σερρών (2%), Πέλλας (1%), Κιλκίς (1%) και Ημαθίας (1%).

Διάγραμμα 2.6.1-1: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2022

Πηγή: INSETTE & Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 2.6.1-9: Δυναμικό *camping* στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2022

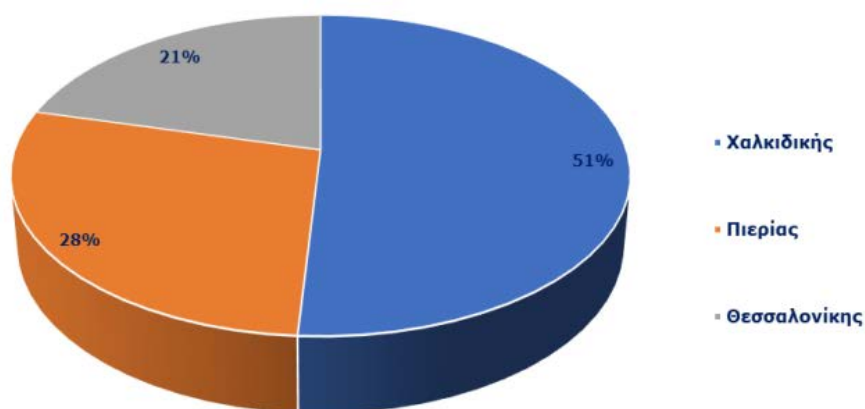
Ενότητα		4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Χαλκιδικής	Μονάδες	8	7	19	3	37
	Οικίσκοι	28	55	40	0	123
	Θέσεις	1.031	1.023	1.044	137	3.235
Πιερίας	Μονάδες	1	2	22	3	28
	Οικίσκοι	0	28	167	26	221
	Θέσεις	160	147	1.280	192	1.779
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	1	0	2	0	3
	Οικίσκοι	0	0	15	0	15
	Θέσεις	560	0	768	0	1.328
Σύνολο	Μονάδες	10	9	43	6	68
	Οικίσκοι	28	83	222	26	359
	Θέσεις	1.751	1.170	3.092	329	6.342

Πηγή: INSETI Intelligence

Αναφορικά με τον **πίνακα 2.6.1.9** παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Χαλκιδικής αντιπροσωπεύει το 51% του δυναμικού των θέσεων της Περιφέρειας με 37 μονάδες, 123 οικίσκους και 3.235 θέσεις,
- Η Ενότητα Πιερίας διαθέτει το 28% του δυναμικού της Περιφέρειας με 28 μονάδες, 221 οικίσκους και 1.779 θέσεις και
- Η Ενότητα Θεσσαλονίκης διαθέτει το 21% του δυναμικού της Περιφέρειας με 3 μονάδες, 15 οικίσκους και 1.328 θέσεις

Διάγραμμα 2.6.1.2: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2022

Πηγή: INSETI Intelligence & Ιδία Επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.1-10: Αφίξεις, διανυκτερεύσεις και πληρότητα σε ξενοδοχειακά καταλύματα από το 2010-2022 για τις Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής σε ποσοστά ως προς το σύνολο της Περιφέρειας

Περιφερειακές Ενότητες		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Θεσσαλονίκης	Αφίξεις αλλοδαπών	35%	36%	38%	41%	41%	41%	41%	35%	36%	38%	27%	33%
	Αφίξεις ημεδαπών	56%	61%	63%	66%	66%	65%	65%	59%	59%	52%	53%	56%
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	15%	18%	17%	18%	19%	21%	21%	18%	18%	23%	14%	17%
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	46%	52%	55%	57%	58%	58%	57%	52%	52%	44%	43%	50%
	Πληρότητα	41,1%	42,2%	42,7%	46,0%	50,4%	53,9%	56,3%	53,7%	52,8%	24,9%	30,9%	46,0%
Χαλκιδικής	Αφίξεις αλλοδαπών	52%	52%	49%	46%	46%	47%	46%	49%	48%	43%	55%	51%
	Αφίξεις ημεδαπών	18%	15%	14%	12%	12%	12%	12%	15%	15%	17%	21%	17%
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	71%	70%	68%	68%	66%	65%	63%	63%	62%	57%	67%	64%
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	29%	24%	22%	21%	21%	20%	19%	22%	22%	25%	32%	24%
	Πληρότητα	56,1%	53,2%	53,7%	56,5%	53,9%	52,5%	54,8%	49,4%	48,9%	27,1%	49,2%	56,8%
Πιερίας	Αφίξεις αλλοδαπών	11%	11%	10%	10%	10%	10%	10%	11%	14%	13%	15%	15%
	Αφίξεις ημεδαπών	9%	8%	6%	6%	6%	6%	7%	8%	10%	11%	17%	13%

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Περιφερειακές Ενότητες		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	14%	13%	12%	14%	13%	13%	13%	14%	18%	17%	18%	18%
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	12%	10%	8%	9%	8%	8%	9%	8%	10%	12%	18%	
	Πληρότητα	35,8%	29,1%	34,8%	29,1%	32,8%	33,0%	37,2%	33,1%	32,7%	18,1%	35,9%	44,0%
Σύνολο Περιφέρειας	Αφίξεις αλλοδαπών	950.758	998.519	1.134.627	1.222.426	1.345.235	1.338.542	1.476.417	1.840.904	1.875.158	389.180	968.014	1.730.733
	Αφίξεις ημεδαπών	1.052.183	869.948	904.121	936.001	1.046.867	1.091.544	1.071.127	1.237.420	1.217.009	574.915	690.445	1.063.013
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	4.925.659	5.161.144	5.484.542	5.850.424	5.909.053	5.934.225	6.692.506	8.016.353	8.149.029	1.486.463	4.218.004	7.546.534
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	2.501.961	1.972.636	1.990.614	2.074.872	2.285.342	2.433.334	2.393.495	2.725.044	2.660.314	1.286.613	1.574.495	2.289.238
	Πληρότητα	29,3%	42,2%	43,4%	44,4%	45,6%	46,3%	49,1%	44,0%	43,9%	22,8%	38,9%	48,6%

Πηγή: INSETTE Intelligence

Στον πίνακα 2.6.1.10, παρουσιάζονται στοιχεία αφίξεων, διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας για τα έτη 2011 έως 2022.

- **Αφίξεις αλλοδαπών:** Οι αφίξεις αλλοδαπών στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής δείχνουν κυριαρχία στα ποσοστά σε σύγκριση με τη Θεσσαλονίκη και την Πιερία, καθώς η Χαλκιδική αντιπροσωπεύει το 50% και, σε ορισμένες χρονιές, πάνω από το 50% του συνόλου των αλλοδαπών αφίξεων στην Περιφέρεια. Αυτό υποδηλώνει ότι η Χαλκιδική αποτελεί σημαντικό προορισμό για αλλοδαπούς τουρίστες, κάτι που ενισχύεται από τα φυσικά της χαρακτηριστικά και τις τουριστικές υποδομές της περιοχής.
- **Αφίξεις ημεδαπών:** Οι αφίξεις ημεδαπών στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής δείχνουν μικρότερα ποσοστά σε σύγκριση με τη Θεσσαλονίκη ενώ είναι ελαφρώς μεγαλύτερα από της Πιερίας. Ωστόσο, η Χαλκιδική εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό προορισμό για Έλληνες τουρίστες, αν και τα ποσοστά κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τις αφίξεις αλλοδαπών. Τα ποσοστά για τις αφίξεις ημεδαπών στη Χαλκιδική κινούνται σταθερά μεταξύ 12% και 21% κατά την περίοδο 2011-2022, δείχνοντας κάποια ευαισθησία σε εξωγενείς παράγοντες, όπως η οικονομική κατάσταση και οι συνθήκες της αγοράς.
- **Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών:** Οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής παρουσιάζουν σημαντικά ποσοστά, καταδεικνύοντας τη μεγάλη προτίμηση των ξένων τουριστών για την περιοχή. Συγκεκριμένα, τα ποσοστά κυμαίνονται σταθερά πάνω από το 60% κατά την περίοδο 2011-2022, με την υψηλότερη τιμή να καταγράφεται το 2011 (71%) και τη χαμηλότερη το 2020 (57%), πιθανότατα λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας. Αυτό δείχνει ότι η Χαλκιδική αποτελεί έναν από τους βασικούς προορισμούς για τους αλλοδαπούς τουρίστες στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ελκυστικότητα της περιοχής και τη δυνατότητά της να προσελκύει και να διατηρεί τουρίστες για μεγαλύτερες περιόδους διαμονής.
- **Διανυκτερεύσεις ημεδαπών:** Οι διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής παρουσιάζουν σταθερά ποσοστά κατά την περίοδο 2011-2022, με τα ποσοστά να κυμαίνονται μεταξύ 19% και 29%. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι, αν και η Χαλκιδική είναι δημοφιλής προορισμός για αλλοδαπούς, διατηρεί επίσης μια σημαντική προσέλευση ημεδαπών τουριστών που επιλέγουν να διανυκτερεύσουν στην περιοχή. Η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται το 2021 με ποσοστό 25%, ενώ παρατηρείται μικρή μείωση στο 24% το 2022. Αυτά τα στοιχεία υπογραμμίζουν τη σταθερή ζήτηση της Χαλκιδικής από Έλληνες τουρίστες, αν και η δυναμική είναι πιο περιορισμένη σε σύγκριση με τις διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.1-11: Διακινηθέντες εσωτερικού από το 2019-2022 για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

			ΔΙΑΚΙΝΗΘΕΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΒΙΒΑΣΗ (ΚΑΤΑΠΛΟΙ)	ΔΙΑΚΙΝΗΘΕΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΙΒΑΣΗ (ΑΠΟΠΛΟΙ)	ΣΥΝΟΛΑ ΔΙΑΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ
ΕΤΟΣ	Περιφερειακή Ενότητα	Λιμάνι	ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΜΕ Ε/Γ - Ο/Γ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΜΕ Ε/Γ - Ο/Γ	ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΜΕ Ε/Γ - Ο/Γ
2022	Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκης	45.674	47.824	93.498
	Χαλκιδική	Αμμουλιανή (Νησίς)	125.530	119.993	245.523
		Δάφνη Αγίου Όρους	70.414	48.132	118.546
		Ουρανόπολη	46.137	67.870	114.007
		Τρυπητή	121.988	128.074	250.062
	Σύνολο Περιφέρειας		409.743	411.893	821.636
2021	Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκης	34.710	34.228	68.938
	Χαλκιδική	Αμμουλιανή	85.524	84.273	169.797
		Ουρανούπολη	26.593	36.307	62.900
		Δάφνης Αγίου Όρους	38.665	28.575	67.240
		Τρυπητής	86.255	87.882	174.137
	Σύνολο Περιφέρειας		271.747	271.265	543.012
2020	Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκης	0	0	0
	Χαλκιδική	Αμμουλιανή	79.849	79.585	159.434
		Ουρανούπολη	32.327	38.724	71.051
		Δάφνης Αγίου Όρους	41.472	34.484	75.956
		Τρυπητής	81.742	82.597	164.339
	Σύνολο Περιφέρειας		235.390	235.390	470.780
2019	Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκης	1.391	0	1.391
	Χαλκιδική	Αμμουλιανή	137.495	135.490	272.985
		Ουρανούπολη	68.041	92.415	160.456
		Δάφνης Αγίου Όρους	95.070	70.424	165.494
		Τρυπητής	137.873	140.150	278.023
	Σύνολο Περιφέρειας		439.870	438.479	878.349

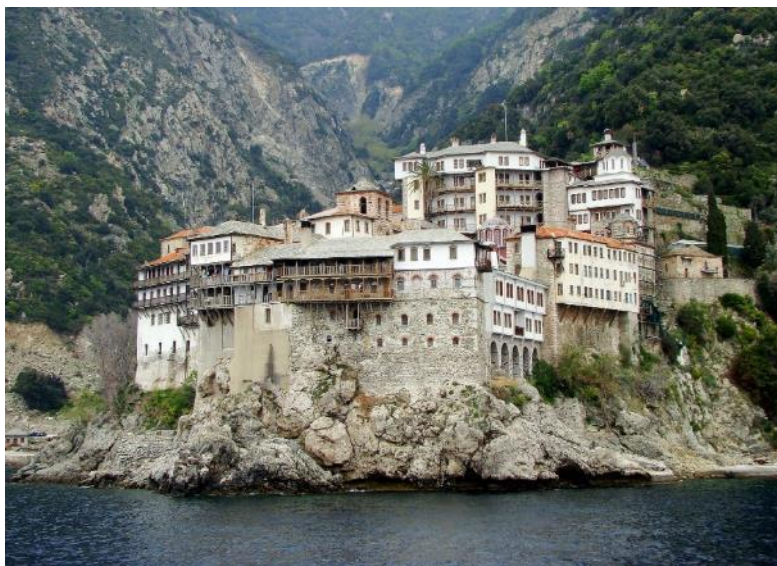
Πηγή: INSETI Intelligence

Ο **πίνακας 2.6.1.11**, παρουσιάζει τα δεδομένα επιβατικής κίνησης σε λιμάνια της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για τα έτη 2019 έως 2022, διαχωρισμένα ανά Περιφερειακή Ενότητα και λιμάνι. Πολύ έντονη παρατηρείται η επιβατική κίνηση από και προς τα λιμάνια της Χαλκιδικής κυρίως για τα έτη 2019 και 2022, με την εντονότερη να εμφανίζεται στα λιμάνια Αμμουλιανής και Τρυπητής. Αντίστοιχα, στην Π.Ε Θεσσαλονίκης η επιβατική κίνηση είναι πολύ μικρότερη δείγμα της λιγότερο ανεπτυγμένες τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή. Τέλος, από το 2019-2021 παρατηρείται μείωση στον αριθμό των επιβατών δείγμα το οποίο πηγάζει από την εμφάνιση της πανδημίας του κορονοϊού.

2.6.2 Τουριστικοί πόροι

Ο Νομός Χαλκιδικής διαθέτει έναν πλούτο τουριστικών πόρων, όπως φυσικές ομορφιές και πολιτιστική κληρονομιά, τα οποία αν προβληθούν σωστά, μπορούν να αυξήσουν σημαντικά τον αριθμό των επισκεπτών και να ενισχύσουν την απασχόληση. Η γειννίαση με το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης αποτελεί τόσο απειλή όσο και ευκαιρία. Από τη μια πλευρά, η Θεσσαλονίκη προσφέρει μια μεγάλη δεξαμενή εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού που μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά για την τοπική απασχόληση. Από την άλλη πλευρά, αποτελεί μια τεράστια αγορά για τις επιχειρήσεις και τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του τριτογενούς τομέα της Χαλκιδικής. Στη συνέχεια, εξετάζονται μερικοί από τους πιο σημαντικούς τουριστικούς πόρους του νομού (Πνευματικός, 2007).

- **Το Άγιον Όρος**

Πηγή: Βήμα Ορθοδοξίας, 2024

Το Άγιον Όρος, αναγνωρισμένο ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από την UNESCO, βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του Νομού Χαλκιδικής και είναι αυτοδιοικούμενο τμήμα του ελληνικού κράτους, όπως ορίζεται από το Ελληνικό Σύνταγμα.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Στην περιοχή φιλοξενούνται 20 μοναστήρια (17 ελληνικά, 1 ρωσικό, 1 βουλγαρικό και 1 σερβικό) με κέντρο τις Καρυές. Κατά μέσο όρο, το Άγιον Όρος υποδέχεται πάνω από 250.000 προσκυνητές κάθε χρόνο, που έρχονται να θαυμάσουν τα εξαιρετικά αρχιτεκτονικά έργα, τις υπέροχες τοιχογραφίες και τις εκατοντάδες εικόνες από διάφορες εποχές. Επίσης, υπάρχουν μωσαϊκά δάπεδα, σταυροί διαφόρων μεγεθών και άλλα σημαντικά αντικείμενα (Πνευματικός, 2007; Διεθνές Πρακτορείο Εκκλησιαστικών Ειδήσεων, 2019).

- **Το Σπήλαιο των Πετραλώνων**

Πηγή: Η Ναυτεμπορική, 19/3/2024

Το Σπήλαιο των Πετραλώνων, πλούσιο σε σταλακτίτες, διαθέτει θαλάμους και διαδρόμους συνολικού μήκους περίπου 2 χλμ. Κοντά στην τεχνητή είσοδό του, ανακαλύφθηκε το 1960 ένα απολιθωμένο κρανίο, που λείπει μόνο η κάτω γνάθος. Τα χαρακτηριστικά του, σύμφωνα με τους ανθρωπολόγους, μοιάζουν πολύ με τον τύπο του "Homo Neanderthalensis" (άνθρωπος του Νεάντερταλ). Το σπήλαιο περιλαμβάνει επίσης παλαιολιθικά εργαλεία, καθώς και διάφορα παλαιοανθρωπολογικά και παλαιοντολογικά ευρήματα ηλικίας 10-11 εκατομμυρίων ετών. Το Σπήλαιο των Πετραλώνων ήταν, μετά τη Βεργίνα είναι ο δεύτερος αρχαιολογικός χώρος στη βόρεια Ελλάδα, με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα, που άγγιζε τους 70.000 επισκέπτες ετησίως πριν τον Covid- 19. Με τη βοήθεια του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας - ΕΣΠΑ 2014-2020 και ένα ύψος χρηματοδότησης 1.053.848 ευρώ ξεκίνησαν εργασίες για την αναβάθμιση του σπηλαίου με όνομα έργου «Ανάδειξη του Σπηλαίου Πετραλώνων και Αναβάθμιση των Υποδομών του», και πλέον θα είναι ανοιχτό στο κοινό (Newsroom-Huffpost Greece, 17/9/2022; Η Ναυτεμπορική, 19/3/2024; Πνευματικός, 2007)

- **Η Αρχαία Όλυνθος**

Πηγή: Visit-halkidiki.gr

Η Αρχαία Όλυνθος είναι ένα μοναδικό παράδειγμα αρχαίας ελληνικής πόλης που κατασκευάστηκε εξ ολοκλήρου σε μια συγκεκριμένη περίοδο, ακολουθώντας το Ιπποδάμειο σύστημα πολεοδομίας. Οι αρχαιολόγοι την θεωρούν σπάνια πόλη των κλασικών χρόνων, με παρατηρήσεις που ξεκινούν από τους αρχαϊκούς χρόνους. Κατά μέσο όρο, την περιοχή επισκέπτονταν περίπου 20.000 άτομα ετησίως, έχοντας την ευκαιρία να δουν από κοντά την αρχιτεκτονική και τον πολεοδομικό σχεδιασμό της εποχής εκείνης. Μετά την πανδημία COVID-19, η επισκεψιμότητα στην Αρχαία Όλυνθο έχει σημειώσει σημαντική αύξηση. Συγκεκριμένα, οι επισκέπτες στον αρχαιολογικό χώρο έχουν αυξηθεί κατά 44% το 2022 σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Αυτή η αύξηση μπορεί να αποδοθεί στις νέες ψηφιακές εφαρμογές και τις βελτιώσεις στον χώρο, που κάνουν την εμπειρία της επίσκεψης πιο ελκυστική και διαδραστική (Πνευματικός, 2007; Εφημερίδα Μακεδονία, 6/9/2024; tornos news, 5/8/2024).

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.2-1: Επισκέπτες σε Μουσεία / Αρχαιολογικούς Χώρους από 2010-2022 για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ: Επισκέπτες σε Μουσεία / Αρχαιολογικούς χώρους 2015-2022									
Περιφερειακές Ενότητες		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ημαθίας	Μουσεία	9.243	9.022	10.299	11.539	9.100	3.184	3.460	8.313
	Αρχαιολογικοί χώροι	211.132	186.627	203.632	222.503	223.151	37.586	56.790	168.444
Θεσσαλονίκης	Μουσεία	470.502	595.589	597.611	582.438	591.475	122.052	175.640	433.859
	Αρχαιολογικοί χώροι	9.864	11.615	22.803	20.911	24.295	11.871	22.935	52.453
Κιλκίς	Μουσεία	242	487	636	2.244	3.005	413	0	0
	Αρχαιολογικοί χώροι	0	0	186	209	554	794	934	2.469
Πέλλας	Μουσεία	19.800	16.774	27.960	34.904	26.303	5.450	8.574	26.476
	Αρχαιολογικοί χώροι	9.070	6.482	14.936	19.362	14.221	3.547	5.110	13.652
Πιερίας	Μουσεία	14.547	14.222	16.915	26.608	33.433	6.617	8.977	21.557
	Αρχαιολογικοί χώροι	57.439	71.211	72.897	118.222	122.528	29.827	52.800	96.065
Σερρών	Μουσεία	25.614	14.929	14.104	17.618	19.231	3.711	4.880	11.230
	Αρχαιολογικοί χώροι	0	0	0	0	0	0	0	0
Χαλκιδικής	Μουσεία	1.245	2.054	1.381	7.931	5.170	2.401	4.716	8.993
	Αρχαιολογικοί χώροι	62.601	64.919	74.918	76.665	10.722	3.477	5.395	7.663
Σύνολο	Μουσεία	541.193	653.077	668.906	683.282	687.717	143.828	206.247	510.428
	Αρχαιολογικοί χώροι	350.106	340.854	389.372	457.872	395.471	87.102	143.964	340.746

Πηγή: INSETE Intelligence

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Αναφορικά με τον **πίνακα 2.6.2.1**, η επισκεψιμότητα σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους έχει μια αυξητική πορεία από το 2010 έως το 2019, ενώ την περίοδο της πανδημίας ελαττώθηκε κατά πολύ. Ωστόσο, από το 2020 και μετά τα νούμερα αυξήθηκαν και θα συνεχίσουν να αυξάνονται με την είσοδο νέων τεχνολογιών και καινοτομιών. Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο η Π.Ε Χαλκιδικής βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα από άποψη επισκεψιμότητας καθώς τοποθετείται στην 4η θέση μετά την Π.Ε Κιλκίς και Σερρών.

Πίνακας 2.6.2-2: Αρχαιολογικοί χώροι της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Άγιος Αθανάσιος Συκιάς	Μεσαιωνικός Πύργος Νέας Φώκαιας
Άκανθος – Οικοδόμημα	Ναός Άμμωνα Δία
Άκανθος Μνημειακός Ναός	Ναός Απόλλωνα Ήλιου
Αρχαϊκό Ιερό Πόλης Σταγείρων	Παλιό Σχολείο στην Κασσάνδρεια
Βασιλική Σωφρονίου	Πύργος της Κρούνας (Ιερισσός)
Βυζαντινός Πύργος Γαλάτιστας	Σιδηροκαύσια – Στάγειρα
Διατείχισμα Κασσάνδρειας	Σπήλαιο ΠετραλώνωνΝεκρόπολη
Θολωτός Τάφος Στύλου	Στοά πόλης Σταγείρων
Ιερό Ποσειδίου	Τείχος Πόλης Σταγείρων
Κάστρο Τορώνης	

Πηγή: INSETE 2021

Πίνακας 2.6.2-3: Μουσεία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Ανθρωπολογικό Μουσείο Πετραλώνων	Εκκλησιαστικό Μουσείο Ταξιάρχη
Αρχαιολογικό Μουσείο Ολύνθου	Λαογραφική Συλλογή Βάβδου
Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου	Λαογραφικό Μουσείο Ακτή Ελιάς
Δασικό Μουσείο Πανεπιστημιακού Δάσους Ταξιάρχη	Λαογραφικό Μουσείο Αφύτου
Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αρναίας	Λαογραφικό Μουσείο Κρήνης
Λαογραφικό Μουσείο Αφύτου	Λαογραφικό Μουσείο Νέας Τενέδου
Λαογραφικό Μουσείο Βιθυνίας	Λαογραφικό Μουσείο Νέας Τρίγλιας
Λαογραφικό Μουσείο Πολυγύρου	Λαογραφικό Μουσείο Παρθενώνα
Μουσείο Πύργου Ουρανούπολης	Λαογραφικό Μουσείο Πετροκέρασων
Έκθεση Λαογραφίας (οικία Δ.Τσιότρα)	Μουσείο Αλιευτικών Σκαφών και Εργαλείων

Πηγή: INSETE 2021

Σε όλα τα προαναφερθέντα προστίθενται και οι δύο παραδοσιακοί οικισμοί του Παλαιοκάστρου και του Παρθενώνα. Αυτοί οι παραδοσιακοί οικισμοί διακρίνονται για τη σημαντική ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική, λαογραφική, κοινωνική και αισθητική τους φυσιογνωμία, διατηρώντας αμετάβλητη την εικόνα που είχαν στο παρελθόν, καθώς και τον τοπικό τους χαρακτήρα (Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2015-2019 ΠΚΜ).

2.6.3 Γαστρονομία και Οίνος

Στην περιοχή της Χαλκιδικής υπάρχουν προϊόντα με την ένδειξη «Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης» (Π.Ο.Π.). Ο όρος «Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης» (Π.Ο.Π.) αναφέρεται σε προϊόντα που διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά: α) προέρχονται από καθορισμένη περιοχή, β) η ποιότητα ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους αποδίδονται κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά στο ιδιαίτερο γεωγραφικό περιβάλλον, το οποίο περιλαμβάνει τόσο φυσικούς όσο και ανθρώπινους παράγοντες, και γ) όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας λαμβάνουν χώρα μέσα στα όρια της καθορισμένης γεωγραφικής περιοχής. Κατά συνέπεια, τα προϊόντα με την ένδειξη Π.Ο.Π. που απαντώνται στην Περιφερειακή Ενότητα της Χαλκιδικής περιλαμβάνουν το Αγουρέλαιο Χαλκιδικής, τις Πράσινες Ελιές Χαλκιδικής, το ελαιόλαδο Γαλανό Μεταγγισίου Χαλκιδικής, τον Μπάτζο Χαλκιδικής, τη Φέτα Χαλκιδικής, το Κασέρι Χαλκιδικής και το Μανούρι Χαλκιδικής. Επιπλέον, στην Περιφερειακή Ενότητα της Χαλκιδικής λειτουργούν εστιατόρια που έχουν τιμηθεί με διακρίσεις στον εθνικό θεσμό των Χρυσών Σκούφων, προσφέροντας στους επισκέπτες εξαιρετικές γαστρονομικές εμπειρίες βασισμένες στην παραδοσιακή και μοντέρνα ελληνική κουζίνα, σε ένα καλαίσθητο περιβάλλον με υψηλού επιπέδου υπηρεσίες εστίασης.

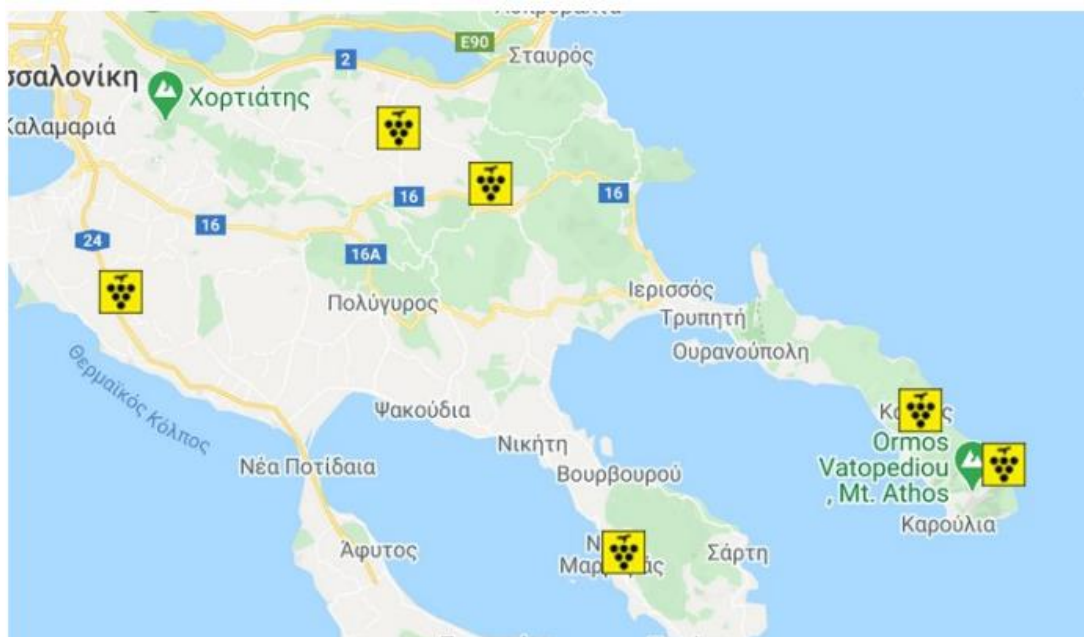
Επίσης, η Χαλκιδική, με το ιδιαίτερο κλίμα και το έδαφός της, διαθέτει αμπελώνες και οινοποιεία υψηλής ποιότητας. Οι εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής ευνοούν την καλλιέργεια ποικιλιών όπως το Ασύρτικο, το Αθήρι, η Μαλαγουζιά και ο Ροδίτης. Οι αμπελώνες της Χαλκιδικής βρίσκονται στη Δυτική Ακτή (Νέα Προποντίδα, Άγιος Παύλος), στη Σιθωνία, στην Ορεινή Χαλκιδική (Αρναία και Μαραθούσα), καθώς και στο Άγιο Όρος. Οι επισκέπτες της περιοχής μπορούν να ακολουθήσουν τη «Διαδρομή του Κρασιού της Χαλκιδικής», η οποία ξεκινά από τον Άγιο Παύλο στη χερσόνησο της Χαλκιδικής με το οινοποιείο της εταιρείας Τσάνταλη, συνεχίζει στο Κτήμα Πόρτο Καρράς στη Σιθωνία, περνάει από την ορεινή Χαλκιδική (Αρναία) με το Κτήμα Κλαούντια Παπαγιάννη, έπειτα περνάει από τη Μαραθούσα Χαλκιδικής με το Κτήμα Λειβαδιώτη, και καταλήγει στο Άγιο Όρος, στους αμπελώνες της Τσάνταλη στο Μετόχι Χρωμίτσας και το οινοποιείο Μυλοπόταμος στο Ιερό Κελί Αγίου Ευσταθίου στον Μυλοπόταμο.

Στην περιοχή της Χαλκιδικής παράγονται εξαιρετικοί οίνοι με ιδιαίτερη ταυτότητα, συμπεριλαμβανομένων των οίνων με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (Π.Ο.Π.) Πλαγιές Μελιτώνα στη Σιθωνία. Επιπλέον, στην περιοχή παράγονται και οίνοι με ένδειξη Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.), όπως οι οίνοι Π.Γ.Ε. Χαλκιδικής, Π.Γ.Ε. Σιθωνίας και Π.Γ.Ε. Αγίου Όρους. Αυτές οι κατηγορίες οίνων αναδεικνύουν την πλούσια οινοπαραγωγική παράδοση της περιοχής και αντικατοπτρίζουν τη μοναδικότητα του γεωγραφικού περιβάλλοντος και των καλλιεργητικών πρακτικών της Χαλκιδικής (Κουφός, 2022; INSETE)

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Χάρτης 2.6.3-1: Διαδρομή του κρασιού της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Πηγή: Κουφός, 2022

2.6.4 Αθλητικές Εκδηλώσεις και Πολιτιστικά Φεστιβάλ

Πίνακας 2.6.4-1: Αθλητικές εκδηλώσεις στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής

Περιγραφή γεγονότος	Τόπος διεξαγωγής	Ημερομηνία τέλεσης
Κολυμβητικός διάπλου του Τωρωναίου	Καλλιθέα-Νικήτη(24 χιλ.)	Τελευταία Κυριακή του Ιουλίου.
Πανελλαδικοί αγώνες ποδηλασίας	Άγιο Νικόλαο	Ιούνιο
Πανελλήνιο διασυλλογικό πρωτάθλημα Tae Kwon Do,	Δήμος Πολυγύρου	Νοέμβριο
ΡΑΛΛΥ της Δ.Ε.Θ	Ορεινή Χαλκιδική	Σεπτέμβριο
Αγώνας δρόμου ανωμάλου δρόμου προς τιμήν των αγωνιστών Επανάστασης της Χαλκιδικής	Δήμος Πολυγύρου	17 Μαΐου
Πανελλαδικοί αγώνες ιστιοπλοΐας	Ναυτικό Όμιλο Νέων Μουδανίων	Ιούλιο

Πηγή: Σαϊτιώτης, 2020

Φεστιβάλ και Εκδηλώσεις, Πανηγύρια , Γιορτές		
Πολύγυρος , Πολιτιστικός Αύγουστος	Περίοδος: 1-30 Αυγούστου	Φεστιβάλ παραδοσιακών χορών και τραγουδιού.
Αρναία , Δεκαήμερο Πολιτιστικών Εκδηλώσεων	Περίοδος: τελευταία εβδομάδα Ιουλίου	Αγία Παρασκευή διάφορες εκδηλώσεις
Σίβηρη , Φεστιβάλ Κασσάνδρας	Περίοδος: Ιούλιος – Αύγουστος	Στο αμφιθέατρο δίνονται θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες.
Φούρκα , Πανηγύρι Αγίας Μαρίας	Περίοδος: 17 Ιουλίου	Γλέντι στην πλατεία του χωριού με παραδοσιακή μουσική και χορό
Σάνη , Φεστιβάλ Σάνη	Περίοδος: Ιούλιος – Αύγουστος	Οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στο λόφο του Σάνη
Νέα Μουδανιά , “ΦΕΣΤΙΒΑΛ της ΘΑΛΑΣΣΑΣ”	Θάλασσας- Περίοδος: Ιούλιος – Αύγουστος	Στο αμφιθέατρο δίνονται θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες
Άφυτος , Άφυτος της Αθύτου	Περίοδος: Ιούλιος – Αύγουστος	Εκδηλώσεις παραδοσιακής μουσικής και χορού αλλά και κλασσικής και σύγχρονης μουσικής
Βαρβάρα ,Φεστιβάλ Βαρβάρας	Περίοδος: τέλος Ιουλίου αρχές Αυγούστου	Στο προαύλιο του Σχολείου μουσικές συναυλίες και φαγητό
Νέα Φώκεια , Βυζαντινός Πύργος Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο χώρο του Πύργου Παλαιολόγου.	Περίοδος: Ιούλιος – Αύγουστος	Εκθέσεις ζωγραφικής, αγιογραφίες, συναυλίες, θέατρο και χορευτικά συγκροτήματα
Πολύγυρος , Καρναβάλι Απόκριες	Περίοδος: Απόκριες	Την τελευταία Κυριακή της αποκριάς γίνεται παρέλαση αρμάτων
Βάβδος , Πανηγύρι Αι-Λιά	Περίοδος: 19-20 Ιουλίου	Λαϊκό γλέντι όλη την ημέρα με παραδοσιακή μουσική
Βράσταμα , Πανηγύρι Αγίων Αναργύρων	Περίοδος: 1η Ιουλίου	Διανομή παραδοσιακού φαγητού και κρασιού στους προσκυνητές
Ορμύλια , Πανηγύρι Αγίων Αποστόλων	Περίοδος: 28-30 Ιουνίου	Θρησκευτικό πανηγύρι. παραδοσιακό “κουρμπάνι”.
Άγιος Μάμμας . Εμποροπανήγυρη Αγίου Μάμμα	Περίοδος: 1-5 Σεπτεμβρίου	Πατροπαράδοτο εμπορικό πανηγύρι με παράλληλες πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως το Αγιομαμίτικο Συμπόσιο (φαγητό με ψητό λουκάνικο)
Όλυνθος , Γιορτή ελιάς	Περίοδος: Τελευταίο τριήμερο Ιουλίου	Την τελευταία ημέρα γίνεται συναυλία και διανομή τσίπουρου και ελιάς δωρεάν

Φεστιβάλ και Εκδηλώσεις, Πανηγύρια , Γιορτές

Ν. Μουδανιά , Γιορτή σαρδέλας Πολιτιστικές εκδηλώσεις για 6 μέρες.	Περίοδος: 2η εβδομάδα Ιουλίου	Διανέμονται δωρεάν ψητές σαρδέλες με λευκό κρασί.
Νικήτη , Κολυμβητικός Διάπλους Τορωναίου	Τελευταία εβδομάδα του Ιουλίου	Αγώνας κολύμβησης μεγάλων αποστάσεων στον οποίο αθλητές από όλο τον κόσμο διασχίζουν τον Τορωναίο κόλπο ξεκινώντας από την Καλλιθέα Κασσάνδρας τερματίζοντας στην παραλία Νικήτης.
Μαραθούσα , Εορτή της Αποδόσεως της Κοιμήσεως της Θεοτόκου	Περίοδος: 22-23 Αυγούστου	Εορτή στο χωριό Μαραθούσα στην Ορεινή – Κεντρική Χαλκιδική

Πηγή: Σαϊτιώτης, 2020

2.6.5 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, έχει ως στόχο την παροχή οδηγιών, κανόνων και κριτηρίων για την χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού και των αναγκαίων υποδομών. Σκοπός του είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, η εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, καθώς και η ενίσχυση των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό, η περιοχή της Χαλκιδικής κατατάσσεται σε διάφορες κατηγορίες περιοχών ανάλογα με την προτεραιότητα στον τουρισμό. Αυτές οι κατηγορίες καθορίζουν τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες ανάπτυξης για κάθε περιοχή, με στόχο την καλύτερη οργάνωση και διαχείριση του τουριστικού προϊόντος, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την προστασία του περιβάλλοντος και των πολιτιστικών πόρων.

Η χερσόνησος της Κασσάνδρας και παραλιακοί οικισμοί των Δήμων Μουδανιών, Τρίγλιας και Καλλικράτειας ανήκουν στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων τουριστικά περιοχών.

(Χάρτης 4 Παράρτημα Χαρτών) (Κατηγορία Α): Οι βασικές κατευθύνσεις για αυτές τις περιοχές περιλαμβάνουν:

1. Ανάδειξη Στοιχείων Ταυτότητας και Αναγνωσιμότητας:

- Προώθηση των χαρακτηριστικών στοιχείων που κάνουν την περιοχή μοναδική, ώστε να ενισχυθεί η ταυτότητά της και να γίνει πιο αναγνωρίσιμη στους επισκέπτες.

2. Ένταξη Αναξιοποίητων Τουριστικά Πόρων της Ενδοχώρας:

- Αξιοποίηση των τουριστικών πόρων της ενδοχώρας που δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους.

3. Μέτρα Εξυγίανσης και Βελτίωσης:

- Υλοποίηση μέτρων για την εξυγίανση και βελτίωση περιοχών που συγκεντρώνουν σημαντικά τουριστικά ενδιαφέροντα, καθώς και των τουριστικών διαδρομών.

4. **Αύξηση Χωρητικότητας με Προστασία του Περιβάλλοντος:**

- Δράσεις για την αύξηση της χωρητικότητας της περιοχής, με ταυτόχρονη προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου, μέσω της βελτίωσης των παραμέτρων που το συνθέτουν.

5. **Αναβάθμιση του Δομημένου Χώρου:**

- Δράσεις αναβάθμισης του δομημένου χώρου με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων και ιδιωτικών χώρων.

6. **Προστασία, Ανάδειξη και Αποκατάσταση του Φυσικού Περιβάλλοντος:**

- Μέτρα για την προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

7. **Αναβάθμιση Υποδομών:**

- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών.

8. **Κατασκευή Νέων Καταλυμάτων:**

- Κατασκευή νέων καταλυμάτων 4 και 5 αστέρων.

9. **Παροχή Κινήτρων για Εκσυγχρονισμό:**

- Παροχή κινήτρων για τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών.

10. **Κατασκευή Νέων Υποδομών Φιλοξενίας και Εστίασης:**

- Κατασκευή νέων υποδομών φιλοξενίας και εστίασης, κατά προτεραιότητα εντός οικισμών και οργανωμένων υποδοχέων.

11. **Κατεδάφιση Κτιρίων που Προσβάλλουν το Τοπίο:**

- Παροχή κινήτρων για την κατεδάφιση κτιρίων τουριστικής χρήσης που προσβάλλουν το τοπίο.

12. **Συμπλήρωση Ελλείψεων σε Καταλύματα:**

- Προσανατολισμός των ιδιωτικών επενδύσεων για τη συμπλήρωση ελλείψεων σε καταλύματα και υποδομές που αναβαθμίζουν το τουριστικό προϊόν.

13. **Βελτίωση Κυκλοφορίας και Ασφάλειας Πεζών:**

- Προώθηση μέτρων για τη βελτίωση της κυκλοφορίας και την ασφάλεια των πεζών.

14. **Τοπικά Προγράμματα Βελτίωσης Υπηρεσιών:**

- Ανάπτυξη τοπικών προγραμμάτων για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, με παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής τους.

Για αυτές τις περιοχές, το όριο αρτιότητας για τη δόμηση τουριστικών καταλυμάτων εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών ορίζεται σε 15 στρέμματα με μέγιστη πυκνότητα 6 κλίνες/στρέμμα. Αυτές οι ρυθμίσεις δεν ισχύουν για τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων καταλυμάτων κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος.

Κατηγορία Β1: Περιοχές με Περιθώρια Ανάπτυξης Μαζικού Τουρισμού

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν παραλιακοί οικισμοί των Δήμων Παναγίας, Πολυγύρου, Ορμύλιας, Σιθωνίας και Τορώνης. Ισχύουν οι κατευθύνσεις της κατηγορίας Α, πλην των περιπτώσεων 4 και 8, καθώς και οι εξής:

1. Πρόληψη Υποβάθμισης Πόρων:

- Λήψη μέτρων για την πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων.

2. Βελτίωση Προσβασιμότητας:

- Βελτίωση της προσβασιμότητας στους δυσπρόσιτους τουριστικούς πόρους.

3. Αξιοποίηση Εναλλακτικών Πόρων:

- Ενθάρρυνση χωροθετήσεων που αξιοποιούν εναλλακτικούς πόρους εκτός από τον ήλιο και τη θάλασσα.

4. Κατασκευή Νέων Καταλυμάτων:

- Κατασκευή νέων καταλυμάτων 3, 4 και 5 αστέρων.

5. Αναβάθμιση Παλαιότερων Καταλυμάτων:

- Παροχή κινήτρων για την αναβάθμιση παλαιότερων καταλυμάτων.

Κατηγορία Β2: Περιοχές με Περιθώρια Ανάπτυξης Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν παραλιακοί οικισμοί των Δήμων Καλλικράτειας, Σιθωνίας, Σταγίρων-Ακάνθου και Τορώνης. Οι βασικές κατευθύνσεις περιλαμβάνουν:

1. Διατήρηση και Προστασία Οικισμών:

- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του χαρακτήρα, της κλίμακας και των χαρακτηριστικών των οικισμών.

2. Πρόληψη Υποβάθμισης Πόρων:

- Λήψη μέτρων για την πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων.

3. Συγκρότηση Τοπικών Δικτύων:

- Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων και βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ των πόλων και πόρων που τα συγκροτούν με περιβαλλοντικά ήπιες παρεμβάσεις στις οδικές συνδέσεις.

4. Κατασκευή και Αναβάθμιση Υποδομών:

- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία κλπ.).

5. Περιορισμός Δόμησης Νέων Υποδομών:

- Περιορισμός της δόμησης νέων υποδομών φιλοξενίας, εστίασης και λοιπών τουριστικών υποδομών στον ηπειρωτικό χώρο, εντός οικισμών και σε μια ζώνη πλάτους 500 μέτρων από τα όρια τους, σε περιπτώσεις κορεσμού (ποσοστό αδόμητων γηπέδων <40%).

6. Προσαρμογή Τυπολογίας Καταλυμάτων:

- Προσαρμογή της τυπολογίας των καταλυμάτων και άλλων τουριστικών υποδομών (μορφολογικοί περιορισμοί, δυναμικότητα, τάξεις) σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και των ειδικών μορφών τουρισμού που υποστηρίζουν.

7. Προστασία και Ανάδειξη Περιβάλλοντος και Τοπίου:

- Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου.

8. Επανάχρηση Αξιόλογων Κτιρίων:

- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων

9. Αξιοποίηση Πόρων με Ήπιες Μορφές Τουρισμού:

- Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.α.) για την αξιοποίηση των πόρων.

10. Στήριξη Δραστηριοτήτων για Αναβάθμιση της Εικόνας του Αγροτικού Χώρου:

- Στήριξη δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της εικόνας και στην ανάδειξη των χαρακτηριστικών και της φυσιογνωμίας του αγροτικού χώρου.

11. Δημιουργία Δικτύων Μονοπατιών:

- Δημιουργία δικτύων μονοπατιών (εθνικών, ευρωπαϊκών) και διαδρομών.

12. Στήριξη Αγροτικών Δραστηριοτήτων Φιλικών προς το Περιβάλλον:

- Προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον, όπως ολοκληρωμένη ή βιολογική γεωργία, προϊόντα ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακές τεχνικές.

13. Ενίσχυση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για Αγροτική Ανάπτυξη:

- Ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων (Leader+, ΟΠΑΑΧ) προς μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη, πέραν της αποκλειστικής χρηματοδότησης καταλυμάτων.

Ορεινές Περιοχές του Νομού

Για τις ορεινές περιοχές του νομού (οικισμοί Δήμων Ανθεμούντα, Αρναίας, Πολυγύρου, Σιθωνίας και Σταγίρων-Ακάνθου), το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο προβλέπει:

- Προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη των πόρων.
- Βελτίωση της προσβασιμότητας.
- Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων.
- Αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών.
- Προβολή των προορισμών.

Πεδινές και Ημιορεινές Περιοχές

Για τις πεδινές και ημιορεινές περιοχές που δεν συμπεριλαμβάνονται στις κατηγορίες Α, Β1 και Β2, το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο δεν προβλέπει τη λήψη ειδικών μέτρων, αλλά δεν αποκλείει τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με άλλες ρυθμίσεις σχεδιασμού του χώρου.

Αρχαιολογικοί Χώροι και Μνημεία

Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο προβλέπει:

- Εξασφάλιση προσβασιμότητας, επισκεψιμότητας και οργάνωσης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.
- Εξωραϊσμό του περιβάλλοντος χώρου.
- Έλεγχο των χρήσεων και εγκατάστασης δικτύων υποδομής για τη βέλτιστη ανάδειξη τους.

Ειδικές Προβλέψεις

- **Θεσσαλονίκη:** Ανάδειξη ως ένα από τα 11 κέντρα θαλάσσιου τουρισμού στην Ελλάδα, με επιρροή στο Θερμαϊκό και τη Χαλκιδική.
- **Νέα Μουδανιά:** Δημιουργία εγκαταστάσεων γκολφ.
- **Σιθωνία:** Ανάδειξη ως πόλος συνεδριακού τουρισμού.
- **Άγιον Όρος:** Ανάδειξη ως πόλος θρησκευτικού τουρισμού.

Αυτές οι κατευθύνσεις στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε κατηγορίας περιοχής και την ανάγκη για προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2009)

2.6.6 Υπηρεσίες

Ο κλάδος των υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα ετερογενής και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα επιχειρησιακών δραστηριοτήτων. Αυτές οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν:

- **Λιανικό και Χονδρικό Εμπόριο:** Καταστήματα και επιχειρήσεις που ασχολούνται με την πώληση προϊόντων τόσο σε τελικούς καταναλωτές (λιανική) όσο και σε άλλες επιχειρήσεις (χονδρική).
- **Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες:** Τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, επενδυτικές εταιρείες και άλλοι φορείς που παρέχουν οικονομικές υπηρεσίες.
- **Υγεία:** Νοσοκομεία, κλινικές, ιατρεία και άλλες μονάδες που προσφέρουν ιατρικές και νοσηλευτικές υπηρεσίες.
- **Μεταφορές:** Υπηρεσίες που αφορούν τη μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών, όπως αεροπορικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες και οδικές μεταφορές.
- **Παιδεία:** Εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των επιπέδων, από πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση μέχρι πανεπιστήμια και επαγγελματικά κέντρα κατάρτισης.
- **Τηλεπικοινωνίες:** Παροχή υπηρεσιών επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των τηλεφωνικών, διαδικτυακών και δορυφορικών υπηρεσιών.
- **Πληροφορική:** Υπηρεσίες που σχετίζονται με την τεχνολογία των πληροφοριών, όπως ανάπτυξη λογισμικού, παροχή υποστήριξης IT και διαχείριση δεδομένων.
- **Δημόσια Διοίκηση:** Υπηρεσίες που παρέχονται από κυβερνητικούς φορείς και οργανισμούς για τη διαχείριση και ρύθμιση διαφόρων τομέων της κοινωνίας.

Αυτός ο πολυποίκιλος κλάδος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία, παρέχοντας αναγκαίες υπηρεσίες που υποστηρίζουν άλλους τομείς και συμβάλλουν στην ευημερία των πολιτών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.6.6-1: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών και αριθμός απασχολούμενων (σε ποσοστά), στον τριτογενή τομέα, στο σύνολο της Χώρας, Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και Π.Ε Χαλκιδικής για το 2021

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ			ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)			ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ		
Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	Χαλκ./Συνολο	Περιφ./Συνολο	Χωρα./Συνολο	Χαλκ./Συνολο	Περιφ./Συνολο	Χωρα./Συνολο	Χαλκ./Συνολο	Περιφ./Συνολο	Χωρα./Συνολο
A	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	31,7%	34,5%	29,5%	60,8%	73,2%	59,7%	20,0%	27,7%	22,4%
B	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	4,7%	7,0%	7,9%	4,0%	5,5%	7,1%	3,0%	4,3%	5,2%
Γ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	37,1%	12,5%	13,9%	23,2%	5,5%	5,1%	48,4%	18,8%	17,9%
Δ	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	0,6%	2,2%	2,7%	0,4%	1,7%	5,2%	0,3%	1,8%	2,7%
Ε	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0,9%	1,8%	2,2%	0,3%	1,4%	8,3%	0,3%	1,1%	2,2%
ΣΤ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	1,7%	1,4%	1,8%	0,4%	0,4%	1,0%	0,7%	0,6%	0,8%
Ζ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	9,3%	19,3%	19,4%	3,2%	4,8%	5,3%	4,4%	7,9%	8,1%
Η	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2,7%	2,3%	3,1%	2,9%	2,1%	2,9%	2,9%	4,8%	4,6%
Θ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	0,1%	0,1%	0,1%	1,7%	0,2%	0,3%	4,8%	4,6%	11,6%
Ι	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2,0%	2,6%	2,9%	0,4%	0,6%	0,5%	7,6%	11,7%	9,8%
Κ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	2,8%	8,2%	8,0%	1,2%	3,1%	2,5%	3,4%	9,5%	8,5%
Λ	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	2,1%	2,4%	2,9%	0,4%	0,7%	1,3%	1,6%	2,4%	2,3%
Μ	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	4,1%	5,5%	5,3%	1,1%	0,8%	0,6%	2,7%	4,6%	3,5%
Ν	Άγνωστη δραστηριότητα	0,2%	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία επεξεργασία

Στον **πίνακα 2.6.6.1**, παρουσιάζονται οι επιχειρήσεις, ο κύκλος εργασιών και ο αριθμός των απασχολούμενων (σε ποσοστά) για το σύνολο της Χώρας, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής ως προς το σύνολο του τριτογενή τομέα για την κάθε χωρική ενότητα. Η Χαλκιδική εμφανίζει σημαντική εξειδίκευση στον τομέα των υπηρεσιών παροχής καταλύματος, σε σύγκριση με άλλες περιοχές. Συγκεκριμένα, το 48,4% των απασχολούμενων στον τομέα αυτόν εντοπίζεται στη Χαλκιδική, ποσοστό που υπερβαίνει κατά πολύ το 18,8% της Περιφέρειας και το 17,9% της υπόλοιπης χώρας. Επιπλέον, παρατηρείται μια μέτρια εξειδίκευση στον κλάδο του Χονδρικού και Λιανικού εμπορίου, με ποσοστά που προσεγγίζουν αυτά της υπόλοιπης χώρας. Ωστόσο, η Περιφέρεια παρουσιάζει μεγαλύτερη εξειδίκευση στον κλάδο αυτόν σε σχέση με τη Χαλκιδική. Η εξειδίκευση στον κλάδο των υπηρεσιών παροχής καταλύματος οφείλεται στο αρκετά ανεπτυγμένο τουριστικό προϊόν που κατέχει.

Συμπεράσματα: Η Χαλκιδική, με τους πλούσιους φυσικούς και περιβαλλοντικούς πόρους της, κατέχει ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα. Αυτοί οι πόροι, σε συνδυασμό με τις εκτενείς ακτογραμμές της, έχουν αποτελέσει τη βάση για την τουριστική της ανάπτυξη μέχρι σήμερα και εγγυώνται περαιτέρω ανάπτυξη στο μέλλον.

Ωστόσο, ο τουρισμός είναι κυρίως ανεπτυγμένος στο νότιο τμήμα του νομού, ενώ το βόρειο τμήμα δεν επωφελείται το ίδιο. Η γεωμορφολογία της βόρειας Χαλκιδικής και η έντονη τουριστική δραστηριότητα της παραθαλάσσιες περιοχές του νότου έχουν οδηγήσει σε μειωμένη τουριστική ανάπτυξη και απασχόληση στο βόρειο τμήμα. Επομένως, είναι απαραίτητο να επικεντρωθεί η ανάπτυξη του τουρισμού στο βόρειο τμήμα μέσω της αξιοποίησης και προβολής του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της περιοχής, της ανάδειξης νέων τουριστικών πόλων (ιστορικά μέρη, παραδοσιακοί οικισμοί, αρχιτεκτονικά μνημεία, μοναστήρια), και της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Επιπλέον, απαιτείται μια προγραμματισμένη ανάπτυξη του τουρισμού με στόχο την αποφυγή της περαιτέρω υποβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Η τρέχουσα πορεία ανάπτυξης παρουσιάζει προβλήματα που την καθιστούν ευάλωτη και υποσκάπτουν τις δυνατότητες για μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη και να εφαρμοστούν κατάλληλα οι κατευθύνσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό. Όσον αφορά τους υπόλοιπους κλάδους του τριτογενούς τομέα, δεν παρουσιάζουν τη δυναμική του τουρισμού εκτός από τον κλάδο του Εμπορίου ο οποίος εμφανίζει αρκετά μεγάλη δυναμική γεγονός που οφείλεται στον αναπτυγμένο πρωτογενή τομέα της περιοχής.

Η στρατηγική για τη μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής χρειάζεται να επικεντρωθεί στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, καθώς και στην προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Επίσης, είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι τομείς των υπηρεσιών και του εμπορίου μέσω της ανάπτυξης σύγχρονων χρηματοπιστωτικών προϊόντων, υπηρεσιών πληροφορικής και επικοινωνιών, συνδυασμένων μεταφορών, υπηρεσιών έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, εκπαίδευσης και υγείας.

2.6.7 Υποδομές

Εισαγωγή

Οι υποδομές, στη σύγχρονη εποχή, αποτελούν βασικό θέμα συζήτησης καθώς είναι ζωτικής σημασίας για τον χωρικό και αναπτυξιακό σχεδιασμό. Η σημασία των υποδομών έγκειται τόσο στη φύση τους ως επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο, το οποίο σε μεγάλο βαθμό υποστηρίζει τις κοινωνικοοικονομικές δομές συνολικά, όσο και στη χωρική και παραγωγική αναδιάρθρωση που η κατασκευή και λειτουργία τους επιφέρει στην περιφερειακή ανάπτυξη, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην υποστήριξη διαφόρων ανθρώπινων δραστηριοτήτων (Πνευματικός, 2007).

2.6.7.1 Βασικές υποδομές της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Κατά τη θερινή περίοδο στη Χαλκιδική, η αυξημένη συγκέντρωση πληθυσμού δημιουργεί υψηλή ζήτηση για βασικές υποδομές κοινής ωφέλειας. Οι υπάρχουσες υποδομές συχνά δεν επαρκούν, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται ελλείψεις και προβλήματα σε περιοχές όπως η Σιθωνία και η Κασσάνδρα.

Τα προβλήματα που εμφανίζονται είναι ποικίλα, περιλαμβάνοντας την αδυναμία κάλυψης των αυξημένων αναγκών σε νερό, την αυξημένη ποσότητα απορριμμάτων, την ανεπάρκεια των αποχετευτικών συστημάτων, τις μεταφορές και τις υγειονομικές υπηρεσίες. Σχετικά με την **υδροδότηση**, πολλές περιοχές δεν καλύπτονται επαρκώς με καθαρό πόσιμο νερό και παρουσιάζουν διακοπές κατά τις περιόδους υψηλής ζήτησης. Αυτό οφείλεται τόσο στις κλιματικές αλλαγές όσο και στην αύξηση του πληθυσμού κατά τη θερινή περίοδο. Παρόμοια προβλήματα εντοπίζονται και στα **αποχετευτικά συστήματα**, ειδικά σε τουριστικές περιοχές με απαρχαιωμένες υποδομές, που δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στο αυξημένο φορτίο.

Τα τελευταία χρόνια, οι τοπικοί Δήμοι, αξιοποιώντας χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδίους πόρους, προσπαθούν να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα με την κατασκευή νέων ή με την βελτίωση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων. Αυτές οι εγκαταστάσεις αφορούν την επεξεργασία του νερού, των λυμάτων, αντικαταστάσεις η κατασκευές νέων δικτύων νερού ή αποχετεύσεων, την κατασκευή ή επέκταση χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων.

Όσον αφορά το **δίκτυο ηλεκτροδότησης**, όλοι οι οικισμοί της Χαλκιδικής συνδέονται με το δίκτυο του ΔΕΔΔΗΕ και τους υποσταθμούς του. Κατά τη θερινή περίοδο, όταν η ζήτηση αυξάνεται, το δίκτυο φτάνει συχνά στα όριά του. Ωστόσο, οι βελτιώσεις των τελευταίων ετών έχουν συμβάλει θετικά. Όσον αφορά το δίκτυο τηλεπικοινωνιών, ο Ο.Τ.Ε. παρέχει ευρεία κάλυψη σε όλη τη Χαλκιδική για επικοινωνίες και διαδίκτυο με ικανοποιητικές ταχύτητες. Παρόμοια είναι και η κάλυψη από τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας (**Χάρτης 5-Παράρτημα Χαρτών**).

Σχετικά με τις **υγειονομικές υπηρεσίες**, η Χαλκιδική διαθέτει ένα Γενικό Νοσοκομείο στην πρωτεύουσα του νομού, τον Πολύγυρο. Επίσης, υπάρχουν Κέντρα Υγείας σε περιοχές όπως τα Νέα Μουδανιά, η Καλλικράτεια, η Κασσανδρεία, ο Άγιος Νικόλαος Σιθωνίας και το Παλαιοχώρι.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Το δίκτυο υγείας συμπληρώνεται από περιφερειακά ιατρεία σε διάφορα χωριά και ιδιωτικά διαγνωστικά κέντρα. Κατά την τελευταία δεκαετία, οι περικοπές στον τομέα της υγείας έχουν επιδεινώσει την κατάσταση, με πολλά περιφερειακά ιατρεία να κλείνουν και τα ήδη υποστελεχωμένα κέντρα υγείας να αντιμετωπίζουν επιπλέον πιέσεις. Κατά τη θερινή περίοδο, η αύξηση των κατοίκων και των επισκεπτών επιβαρύνει το σύστημα υγείας του νομού, καθιστώντας δύσκολη την κάλυψη των αυξημένων αναγκών.

Οι βασικοί άξονες του νομού είναι η Εθνική οδός Θεσ/νίκη - Νέα Μουδανιά που διακλαδίζεται προς Σιθωνία και Κασσάνδρα, και η Εθνική οδός Θεσ/νίκη - Αγ. Πρόδρομος. Το **οδικό δίκτυο** της περιοχής είναι εκτεταμένο, αλλά σε αρκετά σημεία παρουσιάζει προβλήματα και κακοτεχνίες. Κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου, οι πιέσεις αυξάνονται σημαντικά λόγω της μαζικής εισροής τουριστών, δημιουργώντας καθυστερήσεις και ζητήματα ασφάλειας, ιδίως στις τουριστικές περιοχές της Κασσάνδρας και της Σιθωνίας. Ωστόσο, έχουν γίνει προσπάθειες βελτίωσης του οδικού δικτύου, με την ολοκλήρωση σημαντικών έργων όπως ο οδικός άξονας Μουδανιών – Κασσάνδρας και η διαπλάτυνση του δρόμου Θεσσαλονίκης – Πολυγύρου. Παρά τις βελτιώσεις, τα προβλήματα παραμένουν και απαιτούνται περαιτέρω επενδύσεις για να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες ανάγκες και να βελτιωθεί η κατάσταση των υποδομών (Κουφός, 2022; Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2016).

Εκτός από τα ιδιωτικά οχήματα, οι επισκέπτες μπορούν να εξερευνήσουν τη Χαλκιδική χρησιμοποιώντας το **ΚΤΕΛ Χαλκιδικής**. Τα τοπικά λεωφορεία του ΚΤΕΛ προσφέρουν δρομολόγια τόσο εντός του νομού όσο και προς και από τη Θεσσαλονίκη, με δρομολόγια που καλύπτουν το βόρειο και το νότιο τμήμα της Χαλκιδικής. Επιπλέον, κατά τη θερινή περίοδο, πολλοί επισκέπτες επιλέγουν να νοικιάσουν αυτοκίνητα, μηχανές και ποδήλατα από διάφορες εταιρείες ενοικίασης. Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, επαγγελματίες οδηγοί ταξί προσφέρουν υπηρεσίες ασφαλούς μετακίνησης εντός και εκτός της Χαλκιδικής. Η Χαλκιδική συνδέεται **αεροπορικώς** μέσω του Διεθνούς Αερολιμένα Θεσσαλονίκης «Μακεδονία», απ' όπου οι επισκέπτες φτάνουν και στη συνέχεια συνεχίζουν οδικώς προς την επιθυμητή περιοχή.

Η περιοχή διαθέτει επίσης αρκετούς **λιμένες**. Το λιμάνι της Ουρανούπολης εξυπηρετεί δρομολόγια προς το Άγιο Όρος και τα κοντινά νησάκια Δρένια. Το λιμάνι της Ιερισσού παρέχει δρομολόγια προς το ανατολικό τμήμα της χερσονήσου του Άθω, ενώ εκεί δένουν εκδρομικά σκάφη και αλιευτικά. Το λιμάνι της Δάφνης Αγίου Όρους είναι το μεγαλύτερο λιμάνι του Αγίου Όρους και συνδέεται ακτοπλοϊκά με την Ουρανούπολη. Το λιμάνι του Νέου Μαρμαρά προσφέρει δυνατότητες ελλιμενισμού ιδιωτικών και επαγγελματικών σκαφών αναψυχής.

Το λιμάνι των Νέων Μουδανιών λειτουργεί ως βοηθητικό του λιμανιού της Θεσσαλονίκης, εξυπηρετώντας φορτηγά πλοία, και διαθέτει τη μεγαλύτερη ιχθυόσκαλα της Βόρειας Ελλάδας. Επίσης, στη Χαλκιδική υπάρχουν αρκετά δημοτικά λιμάνια και μαρίνες μικτής χρήσης, που εξυπηρετούν τις ανάγκες των μόνιμων κατοίκων και των επισκεπτών που επιθυμούν να αγκυροβολήσουν τα σκάφη τους. Αυτά τα λιμάνια λειτουργούν συνήθως ως **αλιευτικά καταφύγια**, λιμάνια σκαφών αναψυχής και τμήματα εμπορικών λιμανιών.

Ορισμένα από τα μεγαλύτερα δημοτικά λιμάνια στη Χαλκιδική είναι:

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

α) Το λιμάνι της Νικήτης, όπου αγκυροβολούν κυρίως σκάφη αναψυχής με δυνατότητα παραμονής μεγάλης διάρκειας. β) Το λιμάνι του Όρμου Παναγιάς, στο οποίο προσορμίζονται τουριστικά σκάφη. γ) Το λιμάνι του Πόρτο Κουφό, ένα από τα μεγαλύτερα και ομορφότερα φυσικά λιμάνια της Ελλάδας. δ) Το λιμάνι της Ιερισσού. ε) Το λιμάνι της Ουρανούπολης (Κουφός, 2022).

Εκτός από τα δημοτικά λιμάνια και μαρίνες, στη Χαλκιδική πολλά πολυτελή ξενοδοχεία διαθέτουν ιδιωτικές μαρίνες σκαφών αναψυχής. Αυτές οι μαρίνες προσφέρουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, σχεδιασμένες για να ικανοποιούν τις ανάγκες των πελατών με μεγάλα σκάφη και ιστιοπλοϊκά ανοικτής θαλάσσης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι μαρίνες στα ξενοδοχεία Σάνη, Πόρτο Καρράς και Miraggio.

Πίνακας 2.6.7-1: Λιμάνια – Μαρίνες στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής

Λιμάνια-Μαρίνες	Χρήση
Ν. Μουδανιών	Μικτή χρήση (και εμπορικό, εξυπηρετώντας τα μεταλλεία Γερακινής και τουριστική μαρίνα και αλιευτικό καταφύγιο)
Πυργαδικίων	Μικτή χρήση (αλιευτικό και τουριστικό καταφύγιο)
Ν. Φώκαιας	Μικτή χρήση (αλιευτικό και τουριστικό καταφύγιο)
Νικήτης	Τουριστικό καταφύγιο
2 λιμάνια Αγίου Νικολάου	Μικτή χρήση (αλιευτικά και τουριστικά καταφύγια)
Ν. Μαρμαρά	Μικτή χρήση (αλιευτικό και τουριστικό καταφύγιο)
Ιδιωτικές Μαρίνες (Ξενοδοχείων Πόρτο Καρράς στο Ν. Μαρμαρά, Sani Beach στην Κασσανδρεία και Miraggio στο Παλιούρι)	-
Ιερισσού, Ν. Ρόδων, Ολυμπιάδος, Σάρτης, Ν. Σκιώνης και Ν. Καλλικράτειας.	Μικτή χρήση (αλιευτικά και τουριστικά καταφύγια)
Τρυπητής	Μικτή χρήση (Επιβατικό, τουριστικό και αλιευτικό)
Στρατωνίου	Μικτή χρήση (Επιβατικό, τουριστικό και αλιευτικό)
Πόρτο Κουφό Συκιάς	Μικτή χρήση (αλιευτικό και τουριστικό καταφύγιο)

Πηγή: Σαϊτιώτης, 2020

2.6.7.2 Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας

Σε όλο τον Νομό Χαλκιδικής, οι ανάγκες των κατοίκων για ιατρική φροντίδα εξυπηρετούνται από το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Πολυγύρου. Παρ' όλα αυτά, το νοσοκομείο αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα, κυρίως λόγω της έλλειψης εξειδικευμένων ιατρών, του ανεπαρκούς ιατρικού εξοπλισμού και της χαμηλής ποιότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων. Ως αποτέλεσμα, πολλοί κάτοικοι του νομού αναγκάζονται να μεταβαίνουν στη Θεσσαλονίκη για να λάβουν την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Οι ανάγκες ιατρικής φροντίδας καλύπτονται επίσης από τη λειτουργία έξι Κέντρων Υγείας όπου και σε αυτή την περίπτωση οι ελλείψεις είναι αξιοσημείωτες. Επίσης, καλύπτονται από τη λειτουργία 25 Περιφερειακών Ιατρείων ενώ σε κάθε σχεδόν Δημοτική κοινότητα υπάρχει ένα αγροτικό ιατρείο. (<https://www.hospitalchalkidiki.gr/ypiresies-monades/kentra-ygeias/>)

Πίνακας 2.6.7-2: Κέντρα υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ
Κ.Υ. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	Ν. Συλλάτων, Ν. Καλλικράτειας, Ολύνθου, Σημάντρων, Ν. Τριγλίας
Κ.Υ. ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	Αμμουλιανής, Γαλάτιστας, Ιερισσού, Μ. Παναγιάς, Ν. Ροδών, Ριζών, Στατωνίκης, Ταξιάρχης, Αρναίας, Βαρβάρας
Κ.Υ. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	Συκιάς, Ορμιλίων, Βραστάδων, Ν. Μαρμαρά, Νικήτης
Κ.Υ. ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	Καλάνδρας, Ν. Φωκαίας, Αγ. Παρασκευής, Πευκοχωρίου
Κ.Υ. ΑΓ. ΟΡΟΥΣ (ΚΑΡΥΩΝ)	Λειτουργεί ως ΠΙ του ΚΥ Παλαιοχωρίου
Κ.Υ. ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΛΙΚΡΑΤΕΙΑ	

Πηγή: <https://www.hospitalchalkidiki.gr/ypiresies-monades/kentra-ygeias/>

Πρόνοια

- 30 Παιδικοί σταθμοί
- 18 Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
- Γηροκομεία
- Προγραμμάτων παροχής βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων και ατόμων που χρήζουν βοήθειας, όπως το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι».

(<https://www.xo.gr/dir-az/K/KAPI/Nomos%20Chalkidikis/>)

2.6.7.3 Υποδομές παιδείας

Πρωτοβάθμια-Δευτεροβάθμια εκπαίδευση*Πίνακας 2.6.7-3: Κατανομή Νηπιαγωγείων, Δημοτικών, Γυμνασίων & Λυκείων στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής*

Περιοχή/Δήμος	Αριθμός Δημοτικών Σχολείων	Αριθμός Νηπιαγωγείων	Αριθμός Γυμνασίων	Αριθμός Λυκείων
Αριστοτέλη	15	17	3	3 ΓΕΛ & 1 Επαγγελματικό
Κασσάνδρας	12	15	3	2 ΓΕΛ & 1 Επαγγελματικό
Νέας Προποντίδας	20	30	5	5 ΓΕΛ & 1 Επαγγελματικό
Πολυγύρου	13	16	3	3 ΓΕΛ & 1 Επαγγελματικό
Σιθωνίας	7	8	2	2 ΓΕΛ & 1 Επαγγελματικό
Σύνολο	67	86	16	20

Πηγή: Δ/ση 1^ο Βάθμιας & 2^ο Βάθμιας εκπαίδευσης Π.Ε Χαλκιδικής

Ο πίνακας παρουσιάζει τον αριθμό των εκπαιδευτικών μονάδων ανά επίπεδο εκπαίδευσης σε κάθε δήμο της Χαλκιδικής, καθώς και τον συνολικό αριθμό των σχολείων για το νομό.

Παρατηρήσεις:

- Ο Δήμος Νέας Προποντίδας έχει τον μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευτικών μονάδων σε όλες τις κατηγορίες.
- Ο Δήμος Σιθωνίας έχει τον μικρότερο αριθμό εκπαιδευτικών μονάδων.
- Ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευτικών μονάδων δείχνει μια καλή κατανομή σε όλη τη Χαλκιδική, με την Νέα Προποντίδα να εξυπηρετεί τον μεγαλύτερο αριθμό μαθητών.
- Οι αριθμοί αυτοί αντικατοπτρίζουν την ανάγκη για υποστήριξη και ενίσχυση των εκπαιδευτικών υποδομών, ιδίως στους δήμους με λιγότερες μονάδες, ώστε να εξασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους τους μαθητές της περιοχής.

Αυτή η ανάλυση βοηθάει στην κατανόηση της κατανομής των εκπαιδευτικών μονάδων στην περιοχή και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την εκπαιδευτική πολιτική και τη διάθεση πόρων (Πνευματικός, 2007; Κουφός, 2022).

2.7 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Σύμφωνα με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, η ανάπτυξη των ΑΠΕ αποτελεί κύρια προτεραιότητα με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την ενεργειακή ασφάλεια. Ειδικότερα για τη Χαλκιδική, το Πλαίσιο αναφέρει ότι τα γεωθερμικά πεδία, κυρίως χαμηλής ενθαλπίας, που υπάρχουν στην περιοχή, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στους τομείς του τουρισμού, της υγείας, καθώς και στις χερσαίες και υδάτινες καλλιέργειες (όπως θερμοκήπια κ.λπ.). Επιπλέον, το Πλαίσιο κατατάσσει τη βορειοανατολική Χαλκιδική σε περιοχές που μπορούν να αξιοποιήσουν την αιολική ενέργεια (μέση ετήσια ταχύτητα ανέμου: 5-6 m/s).

Ωστόσο, σύμφωνα με το Πλαίσιο, η περιοχή κατατάσσεται σε χαμηλή κατηγορία όσον αφορά τη δυνατότητα παραγωγής ενέργειας από βιομάζα, μέσω της αξιοποίησης ζωικών και αγροτικών υπολειμμάτων. Σε ό,τι αφορά την υδροηλεκτρική ενέργεια, το Πλαίσιο δεν προβλέπει την κατασκευή νέων έργων για την εκμετάλλευση του υδάτινου δυναμικού, πέρα από την αξιοποίηση των δύο μονάδων που λειτουργούν στο Άγιο Όρος. Αξίζει να αναφερθεί ότι από το διάστημα Απρίλιος 2020 έως τον Απρίλιο του 2024 έχουν γίνει αρκετές αιτήσεις για εγκατάσταση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ωστόσο μόνο δύο βρίσκονται σε λειτουργία με συνολική ισχύς τις 20 (MW) οι οποίες βρίσκονται και οι δύο στην περιοχή της Γαλάτιστας του Δήμου Πολυγύρου. (ΑΔΜΗΕ. <https://www.admie.gr/systima/syndesi-hriston/paragogeni-ape>), Πνευματικός, 2007; Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2008)

2.8 Διαχείριση αποβλήτων

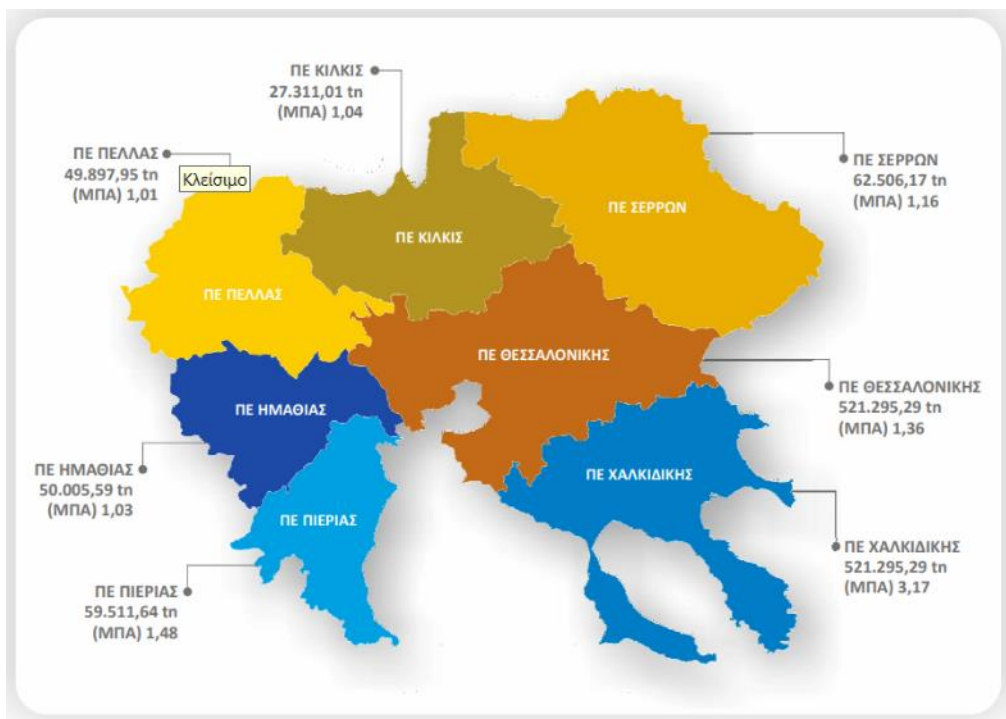
Αναφορικά με τα ζητήματα των απορριμμάτων η Π.Ε Χαλκιδικής αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα λόγω της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες όπου αυξάνεται σοβαρά ο όγκος των αποβλήτων κάτι που επιβαρύνει τις ήδη πιεσμένες υποδομές διαχείρισης αποβλήτων. Επιπλέον, η ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων σε μη εγκεκριμένες τοποθεσίες αποτελεί ένα σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα. Στο νομό αυτή τη στιγμή υπάρχουν 3 ΧΥΤΑ (Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων), οι οποίοι βρίσκονται στους Δήμους Κασσάνδρας και Πολυγύρου με το ΧΥΤΑ Κασσάνδρας να βρίσκεται σε κατάσταση παύσης λειτουργίας με την υπ'αρ. 297/2014 Απόφαση της Ε.Ε. του ΦοΔΣΑ Κ.Μ. Το εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ/ΚΜ (Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων) προβλέπει τη δημιουργία άλλων δύο ΧΥΤΑ στις περιοχές της Ανατολικής Χαλκιδικής και της Σιθωνίας.

Επιπλέον, στη Χαλκιδική, υπάρχουν **δύο Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ)** οι οποίοι είναι : ΣΜΑ Ιερισσού και ΣΜΑ Νικήτης οι οποίοι λειτουργούν με σκοπό τη συγκέντρωση και συμπίεση των απορριμμάτων πριν και μετά τη μεταφορά τους στους ΧΥΤΑ.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Χάρτης 2.8-1: Ποσότητες παραγωγής ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας (2023) - Δείκτης Μοναδιαίας Ποσότητας Απορριμμάτων (ΜΠΑ)

Πηγή: ΦΟΣΔΑ (Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων) & Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 2.8-1: Ποσότητες (tn) ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2022

Α/Α	ΠΕ Κεντρικής Μακεδονίας	Ποσότητα ΑΣΑ (tn) 2022	Ποσοστό (%) ΑΣΑ
1	ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	434.335	56,70
2	ΠΕ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	85.560	11,17
3	ΠΕ ΣΕΡΡΩΝ	70.951	9,26
4	ΠΕ ΠΙΕΡΙΑΣ	53.080	6,93
5	ΠΕ ΠΕΛΛΑΣ	46.551	6,08
6	ΠΕ ΗΜΑΘΙΑΣ	43.649	5,70
7	ΠΕ ΚΙΛΚΙΣ	31.878	4,16
	ΣΥΝΟΛΟ	766.007	100

Πηγή: ΦΟΣΔΑ (Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων) & Ιδία επεξεργασία

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Πίνακας 2.8-2: Ποσότητες (tn) ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2021

α.α.	ΠΕ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Ποσότητα ΑΣΑ (tn) 2021	Ποσοστό (%) ΑΣΑ
1	ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	438.995,32	58,82
2	ΠΕ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	83.959,12	11,25
3	ΠΕ ΣΕΡΡΩΝ	54.379,88	7,29
4	ΠΕ ΠΙΕΡΙΑΣ	52.419,85	7,02
5	ΠΕ ΠΕΛΛΑΣ	46.004,72	6,16
6	ΠΕ ΗΜΑΘΙΑΣ	44.808,43	6
7	ΠΕ ΚΙΛΚΙΣ	25.774,51	3,45
	ΣΥΝΟΛΟ	746.341,83	100

Πηγή: ΦΟΣΔΑ (Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων) & Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 2.8-3: Ποσότητες (tn) ΑΣΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικής Μακεδονίας για το έτος 2020

α.α.	ΠΕ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Ποσότητα ΑΣΑ (tn) 2020	Ποσοστό (%) ΑΣΑ
1	ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	435.510	60,29
2	ΠΕ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	68.251	9,45
3	ΠΕ ΣΕΡΡΩΝ	54.300	7,52
4	ΠΕ ΠΙΕΡΙΑΣ	48.433	6,70
5	ΠΕ ΠΕΛΛΑΣ	46.391	6,42
6	ΠΕ ΗΜΑΘΙΑΣ	41.912	5,80
7	ΠΕ ΚΙΛΚΙΣ	27.600	3,82
	ΣΥΝΟΛΟ	722.397	100

Πηγή: ΦΟΣΔΑ (Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων) & Ιδία επεξεργασία

Όπως παρατηρούμε και από τους παραπάνω πίνακες, η Π.Ε Χαλκιδικής καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση όσον αφορά την παραγωγή αστικών στερεών αποβλήτων πίσω από τη, Π.Ε Θεσσαλονίκης με μια σταδιακή αύξηση του όγκου από το 2020 έως το 2023. Το 2020 λόγω του Covid-19, οι ποσότητες απορριμμάτων ήταν πολύ μικρές. Το 2023 στην Π.Ε Χαλκιδικής παρατηρούμε μία αύξηση 6 φορές πάνω από το 2020 γεγονός που οφείλεται στην πολύ έντονη τουριστική δραστηριότητα της (Παράσχα, 2017; Μπανιάς, 2015).

Συμπεράσματα: Από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε, διαπιστώνεται ότι η κατάσταση των υποδομών στη Χαλκιδική ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο υποδομών που εξετάζεται. Στον τομέα των μεταφορών, το οδικό δίκτυο παρουσιάζει προβλήματα, κυρίως λόγω της χαμηλής ποιότητας των δρόμων, ενώ αναγκαία είναι η βελτίωση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών και η σύνδεση με την Εγνατία Οδό. Επιπλέον, η περιοχή δεν καλύπτεται από σιδηροδρομικό δίκτυο, ενώ για τις αεροπορικές μεταφορές εξυπηρετείται από το αεροδρόμιο "Μακεδονία". Όσον αφορά τις λιμενικές υποδομές, είναι ικανοποιητικές ωστόσο χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης κυρίως για τη σύνδεση του νομού με άλλους νομούς. Μάλιστα, είναι κρίσιμη η ανάπτυξη λιμενικών εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας για την εξυπηρέτηση πελατών με μεγαλύτερες οικονομικές απαιτήσεις.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Σχετικά με τις υποδομές ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, η Περιφερειακή Ενότητα καλύπτεται επαρκώς από τα δίκτυα. Σύμφωνα με το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ, ο νομός Χαλκιδικής παρουσιάζει προοπτικές για την ανάπτυξη γεωθερμικής και αιολικής ενέργειας. Όσον αφορά τις υδραυλικές υποδομές, η κατάσταση του δικτύου ύδρευσης σε πολλές περιοχές δεν είναι ικανοποιητική, με συχνά προβλήματα ανεπάρκειας νερού, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Επιπλέον, είναι αναγκαία η κατασκευή νέων Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων, καθώς και η ολοκλήρωση των προγραμματισμένων φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών.

Οι υποδομές υγείας στη Χαλκιδική αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση, όπως η έλλειψη εξειδικευμένων ιατρών και κατάλληλου ιατρικού εξοπλισμού, καθώς και οι κακές κτιριακές συνθήκες. Ένα ζήτημα που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή είναι ο ανταγωνισμός από τη Θεσσαλονίκη όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών υγείας στον τοπικό πληθυσμό. Για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των κατοίκων στις ιατρικές υπηρεσίες της περιοχής, είναι αναγκαία η αναβάθμιση του τοπικού συστήματος υγείας, τόσο σε επίπεδο υπηρεσιών όσο και υποδομών.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση καλύπτονται γενικά ικανοποιητικά με την ύπαρξη σχολείων σε όλους τους δήμους της Χαλκιδικής. Η προγραμματισμένη ίδρυση νέων σχολικών μονάδων στο εγγύς μέλλον αναμένεται να ενισχύσει περαιτέρω την εκπαιδευτική υποδομή του νομού, βελτιώνοντας την πρόσβαση και την ποιότητα της εκπαίδευσης για τους μαθητές.

Τέλος, αναφορικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων η έντονη τουριστική δραστηριότητα τους καλοκαιρινούς μήνες έχει οδηγήσει σε αύξηση του όγκου των απορριμμάτων, κάτι που επιβαρύνει τις ήδη περιορισμένες και πιεσμένες υποδομές διαχείρισης αποβλήτων της περιοχής. Απαιτείται άμεση ενίσχυση των υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων στη Χαλκιδική για να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες ανάγκες και να προστατευτεί το περιβάλλον.

2.9 Φυσικό Περιβάλλον

2.9.1 Έδαφος

Γεωλογικά η Π.Ε Χαλκιδικής εντάσσεται σε τρεις γεωτεκτονικές ζώνες από το σύνολο των Ελληνίδων ζωνών στις οποίες διαιρείται η χώρα:

- τη Ζώνη Παιονίας, που καλύπτει το δυτικό τμήμα της περιοχής και αποτελεί τμήμα της Ζώνης Αξιού.
- Την Περιοδοτική ζώνη, που καλύπτει τα κεντρικά τμήματα της περιοχής και τη χερσόνησο της Σιθωνίας.
- τη Σερβομακεδονική ζώνη που καλύπτει το ανατολικό τμήμα της περιοχής.

Σύμφωνα με το χάρτη του ΙΓΜΕ στην περιοχή μελέτης κυριαρχούν οι ακόλουθοι γεωλογικοί σχηματισμοί:

- Κρυσταλλικοί σχιστόλιθοι
- Μάργες, μαργαίκοι ασβεστόλιθοι, αργιλούχες μάργες, άργιλοι, άμμοι, ψαμμίτες, κροκαλοπαγή Νεογενούς και κατά θέσεις Πλειστοκαινικής ηλικίας

- Όξινα έως ουδέτερα πλουτώνεια και ηφαιστειακά πετρώματα, ηλικίας προτεταρτογενή

Με βάση τον χάρτη εδαφικών ενώσεων της Ελλάδας και το απόσπασμα αυτού όπως δίνεται στην εικόνα που ακολουθεί, στην περιοχή του Δασαρχείου Πολυγύρου απαντούν οι ακόλουθες κλάσεις εδάφους:

➤ **Cambisols**

Τα Cambisols είναι εδάφη με μικρή ή μέτρια ανάπτυξη, μετρίως εξελιγμένα με τουλάχιστον έναν αρχόμενο σχηματισμό εδάφους κάτω από την επιφάνεια. Αυτή η ομάδα εδάφους λειτουργεί καλά ως γεωργική γη και χρησιμοποιείται για γεωργία και ως βοσκότοποι και δασικές εκτάσεις. Τα Cambisols αποτελούν την κυρίαρχη κλάση στην περιοχή.

➤ **Luvissols**

Τα Luvissols είναι εδάφη με συσσώρευση αργίλου στο Β-ορίζοντα (αργιλικός ορίζοντας). Αυτή η ομάδα εδάφους χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργία.

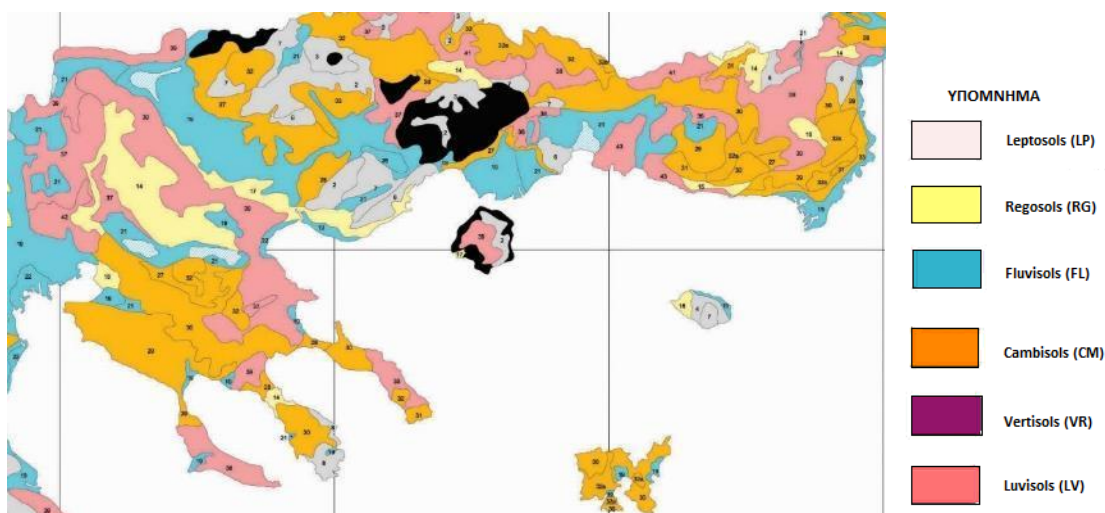
➤ **Fluvisols**

Τα Fluvisols είναι αλλουβιακά εδάφη με μικρή ή καμιά εδαφογενετική εξέλιξη. Τα Fluvisols χαρακτηρίζονται από κακή αποστράγγιση. Αυτή η ομάδα εδάφους χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργία (ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ, 2023).

➤ **Leptosols**

Τα Leptosols είναι εδάφη ρηχά με ασθενή εδαφογενετική εξέλιξη και περιορισμένο βάθος λόγω της παρουσίας συνεχούς συμπαγούς πετρώματος ή λόγω υψηλού ασβεστούχου υλικού ή συνεχούς τσιμεντοποιημένου επιπέδου. Πρόκειται για εδάφη χωρίς εμφανείς εδαφικές ζώνες και ιδιαίτερα συνηθισμένα σε λοφώδεις ή ορεινές περιοχές. Αυτή η ομάδα εδάφους χρησιμοποιείται ως βοσκότοποι και δασικές εκτάσεις. Τα Leptosols απαντούν το νότιο και ανατολικό άκρο της χερσονήσου Σιθωνίας (ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ, 2023).

Εικόνα 2.9.1-1: Χάρτης εδαφικών ενώσεων της Ελλάδας

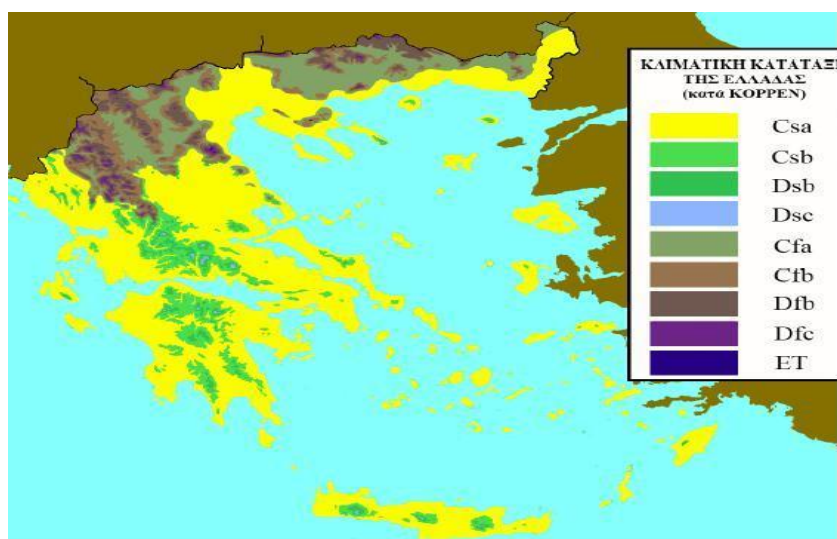
Πηγή: Γιάσογλου, 2004

2.9.2 Κλίμα

Με βάση την κλιματική κατάταξη της Ελλάδας κατά Korpen-Geiger όπως δίνεται στην εικόνα που ακολουθεί, στην περιοχή του Δασαρχείου Πολυγύρου κυριαρχεί το Θαλάσσιο κλίμα με διακριτό ξηρό και πολύ θερμό θέρος (Csa) στις πεδινές περιοχές και το Θαλάσσιο αξηρικό κλίμα με πολύ θερμό ή θερμό θέρος (Cfa και Cfb αντίστοιχα) στις ορεινές περιοχές. Ακολουθώντας δίνονται οι ορισμοί των προαναφερόμενων κλιματικών τύπων, όπου T_{ψ}/θ = μέση θερμοκρασία ψυχρότερου και θερμότερου μήνα αντίστοιχα, $\rho\theta$ = μέσο ύψος βροχής θερμότερου μήνα:

- Θαλάσσιο κλίμα (C): $T_{\psi} > 0^{\circ}\text{C} < 18^{\circ}\text{C}$
- Csa: Θαλάσσιο κλίμα με διακριτό ξηρό και πολύ θερμό θέρος ($\rho\theta < 30\text{ mm}$ & $T_{\theta} > 22^{\circ}\text{C}$)
- Cfa: Θαλάσσιο αξηρικό κλίμα με πολύ θερμό θέρος ($\rho\theta > 30\text{ mm}$ & $T_{\theta} > 22^{\circ}\text{C}$)
- Cfb: Θαλάσσιο αξηρικό κλίμα με θερμό θέρος ($\rho\theta > 30\text{ mm}$ & $T_{\theta} < 22^{\circ}\text{C}$)

Εικόνα 2.9.2-1: Κλιματική κατάταξη της Ελλάδας (κατά KÖPPEN)

Πηγή: ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ 2023

2.9.3 Θερμοκρασία

Στον **πίνακα 2.9.3.1** δίνονται συγκεντρωτικά δεδομένα μηνιαίας θερμοκρασίας (μέσης, μέγιστης και ελάχιστης) για το μετεωρολογικό σταθμό Πολυγύρου.

Πίνακας 2.9.3-1: Συγκεντρωτικά δεδομένα θερμοκρασίας για το μετεωρολογικό σταθμό Πολυγύρου

Παράμετρος	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση μηνιαία θερμοκρασία (οC)	4,6	6,3	8,7	12,7	17,3	21,6	24,2	24,7	20,3	14,6	10,9	6,5
Μέση μέγιστη θερμοκρασία (οC)	16,4	19,7	20,7	26,7	33,8	36,3	36,7	36,9	34,0	28,9	22,8	19,1
Μέση ελάχιστη θερμοκρασία (οC)	-14,7	-5,9	-5,7	-0,7	6,5	7,7	12,3	13,1	8,2	1,3	-2,2	-6,1

Πηγή: ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ 2023

Στον **πίνακα 2.9.3.2** δίνονται συγκεντρωτικά δεδομένα μηνιαίας θερμοκρασίας (μέσης, μέγιστης και ελάχιστης) για το μετεωρολογικό σταθμό Κασσανδρείας.

Πίνακας 2.9.3-2: Συγκεντρωτικά δεδομένα θερμοκρασίας για το μετεωρολογικό σταθμό Κασσανδρείας

Παράμετρος	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση μηνιαία θερμοκρασία (οC)	7,9	8,7	10,2	13,3	18,6	23,9	26,8	26,9	22,3	17,3	14,4	10,8
Μέση μέγιστη θερμοκρασία (οC)	17,6	19,4	22,1	26,0	30,7	35,7	36,5	36,5	32,9	27,0	22,6	18,7
Μέση ελάχιστη θερμοκρασία (οC)	-3,5	0,0	0,5	3,6	9,1	13,5	16,4	17,2	12,0	7,7	3,8	-0,3

Πηγή: ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ 2023

Στον **πίνακα 2.9.3.3** δίνονται συγκεντρωτικά δεδομένα μηνιαίας θερμοκρασίας (μέσης, μέγιστης και ελάχιστης) για το μετεωρολογικό σταθμό Στρατωνίου.

Πίνακας 2.9.3-3: Συγκεντρωτικά δεδομένα θερμοκρασίας για το μετεωρολογικό σταθμό Στρατωνίου

Παράμετρος	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση μηνιαία θερμοκρασία (οC)	7,8	8,5	9,9	13,0	18,3	23,4	26,5	26,9	22,6	17,4	13,9	10,0
Μέση μέγιστη θερμοκρασία (οC)	16,4	17,6	19,9	23,6	27,6	32,8	33,8	35,5	30,8	25,6	20,8	18,6
Μέση ελάχιστη θερμοκρασία (οC)	-1,6	1,2	2,1	6,1	11,7	15,0	18,6	19,4	14,3	9,2	5,5	1,4

Πηγή: ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ 2023

2.9.4 Φυσικοί Πόροι

2.9.4.1 Ύδατα

Ακτές θαλασσών, λίμνες, βαλτώδεις εκτάσεις, ποτάμια, ρέματα και χείμαρροι

- ΛΑΠ “Χαλκιδικής” (EL1005), η οποία είναι η μεγαλύτερη ΛΑΠ του ΥΔ EL10, αποτελείται από τις λεκάνες απορροής των λιμνών Βόλβη και Λαγκαδά (Κορώνεια), την τεχνητή λίμνη Μαυρούδας, των ποταμών Ανθεμούντα και Χαβρία, τις υδρολογικές λεκάνες του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης και περί αυτού, καθώς και άλλες μικρότερες υπολεκάνες της ΠΕ Χαλκιδικής. Εκτείνεται από το κέντρο σχεδόν του ΥΔ έως το νότιο-ανατολικό τμήμα του, στο δυτικό και κεντρικό ακρωτήριο της Χαλκιδικής.

Σύμφωνα με την 1η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κεντρικής Μακεδονίας (ECOS Μελετητική Α.Ε. κ.α. 2017) στην περιοχή της Π.Ε Χαλκιδικής εντοπίζονται:

- 42 ποτάμια συστήματα
- 1 μεταβατικά συστήματα
- 12 παράκτια συστήματα

Στην περιοχή δεν εντοπίζεται κανένα λιμναίο και κανένα μεταβατικό σύστημα. Τα κυριότερα υδατικά συστήματα που εμπίπτουν στην περιοχή είναι: ο ποταμός Χαβρίας, ο χείμαρρος Βατόνιας, το Μεγάλο ρέμα, το ρέμα Μηλιαδινό, και η λιμνοθάλασσα Αγίου Μάμα το ρέμα Βαρβάρας, ο ποταμός Χολομώντας και το ρέμα Ξινονέρι και μία συλλογή υδάτων (λίμνη Μαριών).

Το κυριότερο ποτάμιο σύστημα που εμπίπτει στην περιοχή είναι ο Ζωγραφιτικός Λάκκος και η σημαντικότερη συλλογή υδάτων ο Υγροβιότοπος Σάνη. Το υδρογραφικό δίκτυο συμπληρώνεται από άλλες μικρότερες συλλογές υδάτων και ρέματα μικρότερης τάξης αλλά και από χειμάρρους μη μόνιμης ροής που διατρέχουν το σύνολο της περιοχής. Με την περιοχή της Π.Ε Χαλκιδικής σχετίζονται επίσης τα παράκτια συστήματα του Έξω Θερμαϊκού κόλπου, της Διώρυγας της Ποτίδαιας, του Κασσανδρινού Κόλπου, των Ακτών Σιθωνίας και του Σιγγιτικού Κόλπου του κόλπου Ιερισσού και του ακρωτηρίου Ελευθέρα.

Εικόνα 2.9.4-1: Υδατικό διαμέρισμα Π.Ε Χαλκιδικής

Πηγή: Υ.Π.ΕΝ-1^η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών του ΥΔ Κεντρικής Μακεδονίας (ΕΛ10)

Σύμφωνα με την **εικόνα 2.9.4.1**, παρατηρείται μια έλλειψη στο υδάτινο δυναμικό κυρίως στις περιοχές των Δήμων Κασσάνδρας και Σιθωνίας δείγμα της μεγάλης πίεσης που δέχεται το έδαφος από την αυξημένη τουριστική ζήτηση στις περιοχές αυτές.

2.9.4.2 Χλωρίδα και Πανίδα της Περιοχής

Η **χλωρίδα** της περιοχής χαρακτηρίζεται από εκτεταμένα δάση και περιορισμένες εκτάσεις βοσκοτόπων, με τη φυσική βλάστηση να χωρίζεται σε διάφορες κατηγορίες. Στην κατηγορία της **υψηλής δενδρώδους βλάστησης** περιλαμβάνονται δάση με αείφυλλα και πλατύφυλλα είδη, όπως δρύες, οξιές και μαύρες πεύκες, καθώς και καστανιές, που κυριαρχούν ιδιαίτερα στην Κοινότητα Ταξιάρχη και προσελκύουν πολλούς επισκέπτες.

Στην κατηγορία της **χαμηλής θαμνώδους βλάστησης**, κυριαρχεί το πουρνάρι, μαζί με άλλα φυτά όπως κουμαριές, όρια και ερείκες, που συχνά απαντώνται κάτω από τη δενδρώδη βλάστηση. Επίσης, στην περιοχή αναπτύσσονται μονοετή και πολυετή αγροστώδη φυτά και ψυχανθή, τα οποία βρίσκονται τόσο στις δασικές όσο και στις καλλιεργούμενες εκτάσεις, αλλά και στους βοσκοτόπους. Το τοπίο της περιοχής, που περιλαμβάνει λοφώδεις εκτάσεις κοντά στη θάλασσα, προσδίδει ιδιαίτερη αισθητική αξία, ενώ οι εκτεταμένες φυτείες ελιάς δημιουργούν μια όμορφη αντίθεση με το χρυσοπράσινο φύλλωμά τους και το έντονο πράσινο των δασικών ειδών (Ελευθερούδη, 2019).

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η **πανίδα** της Χαλκιδικής περιλαμβάνει μια ποικιλία ειδών από διαφορετικές κατηγορίες ζώων, τα οποία βρίσκονται σε διάφορα οικοσυστήματα της περιοχής, όπως δάση, ορεινές περιοχές, και παράκτιες ζώνες. Ακολουθεί μια σύνοψη των βασικών ειδών πανίδας που συναντώνται στη Χαλκιδική:

- **Θηλαστικά:** Λύκος, Αλεπού, Αγριόχοιρος, Σκίουρος
- **Πτηνά** Κουκουβάγια, Κούκος, Κίσσα, Καρακάξα
- **Ερπετά** Χελώνα, Σαύρα, Σαλαμάνδρα, Φίδια
- **Έντομα** Ασπόνδυλα, Λεπιδόπτερα, Κολεόπτερα

Αυτά τα είδη είναι μόνο μια αντιπροσωπευτική επιλογή από την πλούσια πανίδα της Χαλκιδικής. Η προστασία τους είναι σημαντική για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της οικολογικής ισορροπίας της περιοχής (ΟΜΙΚΡΟΝ Α.Ε-Σύμβουλοι Περιβάλλοντος-Κατάρτιση Σχεδίου Αντιπυρικής Προστασίας στην περιοχή ευθύνης των Δασαρχείων Πολυγύρου, Κασσάνδρας & Αρναίας).

2.9.4.3 *Ορυκτοί Πόροι*

Η Χαλκιδική διαθέτει σημαντικό ορυκτό πλούτο και δικαίως θεωρείται η πιο πλούσια περιοχή της Ελλάδας σε έγχρωμα μέταλλα και ορυκτά. Με εξαίρεση τον Άθω και τη Χερσόνησο της Σιθωνίας, εμφανίσεις, συγκεντρώσεις και κοιτάσματα εντοπίζονται σε πολλές περιοχές.

Οι κύριες μεταλλευτικές ζώνες βρίσκονται στα υψώματα του Στρατονικού και του Καλαύρου και τις προεκτάσεις τους, δηλαδή στα ανατολικά και δυτικά τμήματα του νομού, με κύρια κέντρα τη Στρατονίκη, την Ορμύλια και τη Γερακινή. Στον Μαντέμ Λάκκο (Σιδηρόλακκο) της Στρατονίκης υπάρχουν σημαντικά κοιτάσματα μικτών θειούχων μεταλλευμάτων.

Στο Στρατονικό Όρος λειτουργεί μεταλλείο μαγγανίου, ενώ εντοπίζονται και κοιτάσματα σιδήρου. Στα υψώματα του Καλαύρου (538 μ.), κοντά στα σύνορα με τον Νομό Θεσσαλονίκης, υπάρχει βωξίτης (Ελαιοχώρι, Κρήνη, Βάβδος, Καλύβες). Στη Βάβδο, τη Γερακινή και την Ορμύλια υπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα λευκολίθου. Στη Βάβδο λειτουργεί περιστροφικός κλίβανος παραγωγής καυστικής μαγνησίας, ενώ στη Γερακινή παράγονται διπύρου και καυστικής μαγνησίας. Στις Σκουριές, κοντά στη Μεγάλη Παναγιά, εντοπίζονται κοιτάσματα χαλκού, ενώ άλλες εμφανίσεις χαλκού υπάρχουν στη Βαρβάρα, το Νεοχώρι, την Ολυμπιάδα και το Παλαιοχώρι. Κοιτάσματα μαγνησίτη εντοπίζονται στα Νέα Μουδανιά και τη Γαλάτιστα.

Ωστόσο, η περιοχή υστερεί σε ορυκτά καύσιμα και υδροενεργειακά αποθέματα, καθώς οι λιγνίτες είναι σπάνιοι και δεν υπάρχουν ποτάμια, κάτι που παλαιότερα εμπόδιζε την ανάπτυξη της εξορυκτικής βιομηχανίας. Επίσης, υπάρχουν ιαματικές πηγές σε διάφορες περιοχές της Χαλκιδικής, με αναγνωρισμένες να είναι η χλωριονατρίουχα αλκαλική πηγή της Αγίας Παρασκευής και η αλκαλική οξυπηγή των Αγίων Αποστόλων στα Δουμπιά. (https://www.palaiiochori.gr/2019/04/blog-post_10.html).

Χάρτης 2.9.4.3-1 Χάρτης 2.9.4-3 : Μεταλλικές Ορυκτές Πρώτες Ύλες

Πηγή: https://www.palαιοchori.gr/2019/04/blog-post_10.html

2.9.4.4 Προστατευόμενες Περιοχές

Η ποικιλία του ανάγλυφου και της γενικότερης γεωμορφολογίας, καθώς και η πλούσια χλωρίδα και πανίδα της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής, σε συνδυασμό με την ποικιλία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντός της, έχουν οδηγήσει στη δημιουργία πολλών αξιοσημείωτων τοπίων, τα οποία διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τα χαρακτηριστικά τους. Αυτά τα τοπία, που συχνά εμφανίζονται ενωμένα σε μορφή ζωνών, άλλοτε κυριαρχούνται από τον ορεινό χαρακτήρα της περιοχής, άλλοτε από τη θάλασσα και τις ακτές, ή από τη βλάστηση και την ανθρώπινη καλλιέργεια. Πολύ συχνά, αυτά τα στοιχεία συνδυάζονται με το δομημένο περιβάλλον, όπως αρχαιολογικούς χώρους, παραδοσιακούς οικισμούς, μοναστήρια, και εκκλησίες.

Η σύγχρονη προσέγγιση για τις προστατευόμενες περιοχές αναγνωρίζει ότι αυτές δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απομονωμένα νησιά από το ευρύτερο γεωγραφικό, φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Αντίθετα, πρόκειται για περιοχές όπου η προστασία της βιοποικιλότητας πρέπει να συνδυάζεται με τη διατήρηση των τοπικών κοινωνικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την αναδιανομή των τοπικών εισοδημάτων.

Ένας από τους κύριους στόχους στη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών είναι η επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει την υποστήριξη συγκεκριμένων οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων που είναι συμβατές με τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες εκμεταλλεύονται τους διαθέσιμους περιβαλλοντικούς πόρους με τρόπο που το όφελος από αυτή την εκμετάλλευση να διαχέεται, όχι μόνο στην παρούσα, αλλά και στις μελλοντικές γενεές. Η περιβαλλοντική διαχείριση με αυτόν τον τρόπο αποκτά έναν σαφή αναπτυξιακό χαρακτήρα, προσφέροντας μια ποιοτικά διαφορετική μορφή ανάπτυξης που διαφέρει από τους παραδοσιακούς, ανεξέλεγκτους τρόπους ανάπτυξης.

Οι προστατευόμενες περιοχές μπορούν και πρέπει να λειτουργούν ως τοπικοί πόλοι βιώσιμης ανάπτυξης. Η ανάδειξη αυτών των περιοχών, μέσω της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της υποστήριξης τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των τοπικών εισοδημάτων. Επιπλέον, αυτός ο προσανατολισμός μπορεί να αντιμετωπίσει τον κοινωνικό και γεωγραφικό αποκλεισμό που συχνά παρατηρείται στις περιοχές αυτές, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Η ανάπτυξη τέτοιων πρωτοβουλιών και η ενσωμάτωση των προστατευόμενων περιοχών σε ένα ευρύτερο αναπτυξιακό πλαίσιο, μπορεί να οδηγήσει σε μακροπρόθεσμα οφέλη, όχι μόνο για την τοπική κοινωνία, αλλά και για το φυσικό περιβάλλον, εξασφαλίζοντας την αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με τη φύση.

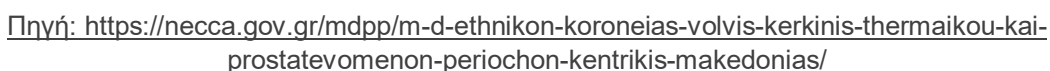
A. Περιοχές του Δικτύου «Natura 2000»

Πίνακας 2.9.4.4-1: Περιοχές εθνικού καταλόγου του προγράμματος Natura 2000

Αρ.	Κωδικός	Περιοχή	Τύπος	Έκταση (σε στρέμματα)
36	GR1270001	Όρος Χολομώντας	ΕΖΔ	15,543.63
37	GR1270002	Όρος Ίταμος Σιθωνία	ΕΖΔ	18,031.62
-	GR1270003	Χερσόνησος Άθως	ΕΖΔ	33,567.805
38	GR1270004	Λιμνοθάλασσα Αγίου Μάμα	ΕΖΔ- ΖΕΠ	663.15
39	GR1270005	Όρος Στρατονίκο-Κορυφή Σκαμνί	ΕΖΔ	8,128.17
40	GR1270007	Ακρωτήριο Ελιά - Ακρωτήριο Κάστρο-Εκβολή Ραγούλα	ΕΖΔ	532.82
41	GR1270008	Παλιούρι-Ακρωτήριο	ΕΖΔ	286.11
42	GR1270009	Πλατανίτσι - Συκιά: Ακρ. Ρήγας-Ακρ. Αδόλο	ΕΖΔ	988.96
43	GR1270010	Ακρωτήριο Πύργος - Όρος Κύψας-Μαλαμό	ΕΖΔ	1,150.97
44	GR1270012	Όρος Χολομώντας	ΖΕΠ	26,413.93
45	GR1270013	Υγρότοποι Νέας Φώκαιας	ΖΕΠ	439.58
46	GR1270014	Χερσόνησος Σιθωνίας	ΖΕΠ	23,451.17

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 2016

Χάρτης 2.9.4.4-1: Προστατευόμενες περιοχές της Π.Ε Χαλκιδικής

Β. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν.Δ. 996/71)

Σε αυτά περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον. Η θεσμοθέτησή τους υλοποιήθηκε βάσει του Δασικού Κώδικα. Στην Π.Ε Χαλκιδικής έχουν χαρακτηριστεί 3 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, τα οποία δίνονται ακολούθως:

Πίνακας 2.9.4.4-2: Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν.Δ. 996/71)

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	ΦΕΚ
Το πεύκο της Νικήτης Χαλκιδικής	738/Β/1975
Ο πλάτανος στον Γεροπλάτανο Χαλκιδικής	738/Β/1975
Ο πλάτανος της Βάβδου	738/Β/1975

Πηγή: Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 2016

Γ. Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους

Πίνακας 2.9.4.4-3: Θεσμοθετημένα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής

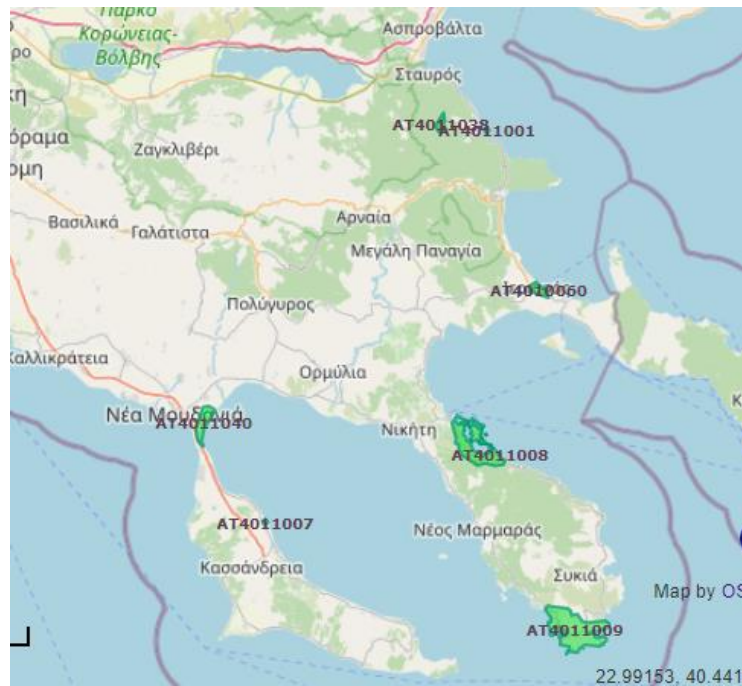
ΠΕΡΙΟΧΗ	Απόφαση / ΦΕΚ	ΝΟΜΟΣ
Περιοχή της κοινότητας Αφύτου (Τομέας Δ) Ν. Χαλκιδικής.	ΥΑ 1391/92 (ΦΕΚ 1331Δ/92)	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ
Ευρύτερη περιοχή των συνόρων του Αγίου Όρους μέχρι τα διοικητικά όρια του Δήμου Ιερισσού και των νήσων Αμολιανής του Ν. Χαλκιδικής.	ΥΑ 1964/92 (ΦΕΚ 11Δ/92)	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ
Περιοχές στους οικισμούς: ΟΛΥΝΘΟΣ, ΜΗΚΥΒΕΡΝΑ, ΠΟΤΕΙΔΑΙΑ, ΑΦΥΤΟΣ, ΙΕΡΟ ΑΜΜΩΝΟΣ ΔΙΟΣ ΑΦΥΤΟΣ, ΑΚΑΝΘΟΣ, ΔΙΟΥΡΥΓΑ ΑΘΩ, ΣΤΑΓΕΙΡΑ, ΠΥΡΓΑΔΙΚΙΑ, ΜΕΤΑΓΓΙΤΣΙΟ, Περιοχή ΚΕΛΛΙΟΥ ΒΡΑΣΤΩΝ, ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΜΑΣ, ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ – ΠΥΡΓΟΣ, ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΕΤΡΙΝΟ, ΒΡΑΣΤΑ, ΓΑΛΑΤΙΣΤΑ, ΜΟΛΥΒΟΠΥΡΓΟΣ, ΝΕΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ, ΝΕΑ ΣΥΛΛΑΤΑ, ΝΕΑ ΣΥΛΛΑΤΑ – ΒΕΡΙΑ, ΝΕΑ ΤΡΙΓΛΙΑ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΦΛΟΓΗΤΑ, ΠΟΛΥΓΥΡΙΣ: ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΣΑΝΗ	Φ31/36676/2920 (ΦΕΚ 1194Β.73)	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου (Κασσάνδρα)	4701/3.3.67 (ΦΕΚ183Β/1967)	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 2016

Πίνακας 2.9.4.4-4: Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους από την Βάση Δεδομένων «ΦΙΛΟΤΗΣ»

Όνομα Τόπου	Κωδικός
Άγιος Μάμας	ΑΤ4011040
Άθυτος Κασσάνδρας	ΑΤ4011007
Βουρβουρού Σιθωνίας	ΑΤ4011008
Ιερισσός	ΑΤ4010060
Στάγειρα (Ολυμπιάδα) και νησίδα Κάπρος	ΑΤ4011001
Τορώνη-Πόρτο Κουφό Σιθωνίας	ΑΤ4011009
Χαράδρα Κηπουρίστρα Στρατωνικού	ΑΤ4011038

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 2016

Πηγή: https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/?category=1&geo_code=1%2C2%2C7

Δ. Καταφύγια Άγριας Ζωής

Πίνακας 2.9.4.4-5: Καταφύγια άγριας ζωής στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής

Ονομασία Καταφύγιου Άγριας Ζωής	Περιοχή	Έκταση (εκτάρια)	Διασφαγείο στο οποίο υπάγεται	ΦΕΚ
Κρουονέρι-Καλογερίκο	Σταγίρων-Στρατονίκης	2800	Αρναίας	976/27-7-76
Μπροστόμνιστα	Στρατονίκης	2400	Αρναίας	435/29-6-84
Ντόνια-Κωτάκη	Αρναίας-Παλαιοχωρίου	2800	Αρναίας	574/5-10-83
Σκουριές-Καστέλι- Κακκαβός	Μεγ.Παναγίας-Γοματίου- Ιερισσού-Σταγίρων	3500	Αρναίας	977/27-7-76
Χολομώντας	Αρναίας	1650	Αρναίας	435/19-8-87
Κάμπος	Πυργαδικίων	625	Αρναίας	907/Β/97
Παραλίες-Μεγ.Αμμούδα	Αμμουλιανής	325	Αρναίας	959/21-7-76
Άγιος Δημήτριος	Νέας Φώκαιας-Αφύτου	850	Κασσάνδρας	353/15-5-89
Κασσανδρεία-Φούρκα	Κασσανδρείας	1500	Κασσάνδρας	354/12-6-90
Αναστασίτικο	Κασσανδρινού	1000	Κασσάνδρας	353/15-5-89
Παλιούρι	Αγία Παρασκευή	1350	Κασσάνδρας	570/25-7-91
Άγιος Πρόδρομος	Βάβδου	2000	Πολυγύρου	713/28-8-79
Προφήτης Ηλίας- Τσουκαλάς-Ξυλογουρνά	Πολυγύρου	2100	Πολυγύρου	717/29-9-82
Κατσικά-Κρήνη	Πετραλώνων	1990	Πολυγύρου	630/7-7-80
Δρουγουντέλι Νέου Μαρμαρά	Σιθωνίας-Συκίας-Σάρτης	8500	Πολυγύρου	154/31-3-87
Κτήμα Καρά	Νέου Μαρμαρά	1700	Πολυγύρου	1090/6-9-76

Πηγή: Πνευματικός, 2007

Ε. Περιοχές προστασίας τοπίου που θεσμοθετούνται από εγκεκριμένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ

Υπάρχουν Ζώνες Προστασίας τοπίου που θεσμοθετούνται από εγκεκριμένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ της ΠΚΜ, ως ΠΕΠΔ (Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού της Δόμησης) Προστασίας Τοπίου. Αφορούν την Π.Ε. Χαλκιδικής, όπου πέραν των θεσμοθετημένων ΤΙΦΚ που ενσωματώνονται (όπως π.χ. στην Περιοχή της Ιερισσού), ΠΕΠΔ Τοπίου εντοπίζονται:

- Στις Δημοτικές Ενότητες Μουδανίων, Σιθωνίας, Παλλήνης (αφορούν κυρίως παράκτιες ζώνες).
- Στην Δ.Ε. Τρίλιας ορίζεται ζώνη προστασίας του Σπηλαίου των Πετραλώνων.

Ζ. Γεώτοποι

- το σπήλαιο Πετραλώνων Χαλκιδικής (ανθρωπολογικού και αισθητικού ενδιαφέροντος)

Η. Υποβαθμισμένα τοπία

Πίνακας 2.9.4.4-6: Υφιστάμενες περιοχές εξορύξεων

Κωδικός	Περιοχή	Έκταση (στρέμματα)
YPOR1	Δυτικά Στρατωνίου	1181
YPOR2	Μεταλλεία Βάβδου	5255
YPOR3	Μεταλλεία Γερακινής	7784
YPOR4	Εξορύξεις Καλυβίων Πολυγύρου (βορειοδυτικά Γερακινής)	2204
YPOR5	Εξορύξεις βορείως της Νέας Τενέδου	197
YPOR6	Εξορύξεις ανατολικά Ορμυλίων	370
YPOR7	Εξορύξεις Δυτικά Ολυμπιάδας	1118

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 2016

2.9.4.5 Περιβαλλοντικές απειλές

• Ρύπανση του Θαλάσσιου Μετώπου

Η Χαλκιδική είναι γνωστή για τις πανέμορφες ακτές της, ωστόσο, σε ορισμένα σημεία της ακτογραμμής της παρατηρούνται φαινόμενα ρύπανσης. Οι αιτίες της ρύπανσης του θαλάσσιου μετώπου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

Απορροές χειμάρρων, καναλιών και αγωγών όμβριων υδάτων: Ορισμένοι χείμαρροι και ποταμοί, όπως ο Βατούνιας και η Άσπρη Γούβα, μεταφέρουν στη θάλασσα ρύπους από φυτοφάρμακα, λιπάσματα, κτηνοτροφικά απόβλητα και βιομηχανικά ή αστικά απόβλητα που προέρχονται από δραστηριότητες στην ξηρά.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Απορροές από βιολογικούς καθαρισμούς με διαφορετικά επίπεδα επεξεργασίας λυμάτων:

Σε πολλές περιοχές, οι βιολογικοί καθαρισμοί που καταλήγουν στη θάλασσα δεν πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές λειτουργίας, είτε λόγω κακής συντήρησης είτε λόγω λανθασμένης κατασκευής. Αυτό οδηγεί σε σοβαρή ρύπανση, με συνέπειες για το υδάτινο οικοσύστημα και τη δημόσια υγεία.

Αγωγοί άμεσης διάθεσης αποβλήτων στη θάλασσα: Πολλά ξενοδοχειακά συγκροτήματα, οικισμοί και μεμονωμένες κατοικίες απορρίπτουν ανεπεξέργαστα λύματα απευθείας στη θάλασσα, μέσω επιφανειακών ή υπόγειων αγωγών, επιβαρύνοντας την ποιότητα του νερού.

Παρόλο που οι ακτές της Χαλκιδικής θεωρούνται κατάλληλες για κολύμβηση, οι διάσπαρτες εστίες ρύπανσης μπορούν να προκαλέσουν τοπικά προβλήματα και να επηρεάσουν αρνητικά την οικολογική ισορροπία της περιοχής αν δεν ληφθούν κατάλληλα μέτρα.

- **Εκμετάλλευση Ορυκτού Πλούτου**

Η πλούσια σε κοιτάσματα γη της Χαλκιδικής έχει οδηγήσει στην εγκατάσταση σημαντικών μεταλλευτικών μονάδων και εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Παρά τις προσπάθειες επεξεργασίας των αποβλήτων, οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι παραμένουν, ειδικά σε περιοχές με ευαίσθητα οικοσυστήματα και διαφορετικές χρήσεις γης κοντά η μία στην άλλη.

Οι μεγαλύτερες μεταλλευτικές δραστηριότητες εντοπίζονται κυρίως στις περιοχές του Στρατωνίου και της Γερακινής, με αισθητές αλλοιώσεις στο φυσικό τοπίο και υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος σε κοντινές περιοχές, όπως αυτή του Δήμου Ανθεμούντα. Οι κύριες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα λατομεία και μεταλλεία περιλαμβάνουν την αισθητική υποβάθμιση, τη διάβρωση του εδάφους, τη ρύπανση των υδάτων και της ατμόσφαιρας, καθώς και τη διατάραξη της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής.

- **Στερεά Απόβλητα**

Η ανεξέλεγκτη διάθεση των απορριμμάτων, χωρίς τις απαραίτητες υγειονομικές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές, έχει ως αποτέλεσμα τη ρύπανση του εδάφους και των υδάτων, καθώς και την αισθητική υποβάθμιση του τοπίου. Η προγραμματισμένη δημιουργία 2 Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ), σε συνδυασμό με εγκαταστάσεις και προγράμματα ανακύκλωσης, αναμένεται να βελτιώσει την κατάσταση και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων.

- **Βιομηχανικά Απόβλητα**

Παρόλο που η Χαλκιδική δεν διαθέτει βαριά βιομηχανία, οι ρυπογόνες δραστηριότητες που υπάρχουν στην περιοχή, όπως βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, σφαγεία και μεταλλεία, δημιουργούν προβλήματα ρύπανσης. Τα ελαιοτριβεία, συγκεκριμένα, προκαλούν σημαντική ρύπανση των υδάτων λόγω των αποβλήτων τους, που περιέχουν μεγάλες ποσότητες οργανικού φορτίου.

- **Αγροχημικά και Φυτοφάρμακα**

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η υπερβολική χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων αποτελεί σοβαρή απειλή για τους υπόγειους υδροφορείς, καθώς οι υπερβολικές ποσότητες διεισδύουν στα κατώτερα στρώματα του εδάφους. Η εντατική γεωργία στην περιοχή ενέχει τον κίνδυνο νιτρορύπανσης, ιδίως σε συνδυασμό με τη μείωση των αποθεμάτων νερού.

- **Δασικά Οικοσυστήματα**

Τα δασικά οικοσυστήματα της Χαλκιδικής αντιμετωπίζουν κινδύνους από ανεξέλεγκτη βόσκηση, λαθροϋλοτομία, εκχερσώσεις, πυρκαγιές και παράνομο κυνήγι. Αν και στο παρελθόν οι δραστηριότητες αυτές οδήγησαν σε σημαντική υποβάθμιση, πρόσφατες προσπάθειες έχουν μειώσει αυτούς τους κινδύνους, με σημαντική βελτίωση της κατάστασης (Πνευματικός, 2007).

2.10 Πολεοδομική Οργάνωση

Τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και τα Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ) καθορίζουν τις κατευθυντήριες αρχές για τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων. Στοχεύουν στη διασφάλιση οργανωμένης οικιστικής ανάπτυξης, στην προστασία του περιβάλλοντος, και στην ανάδειξη πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων. Η εκπόνηση αυτών των σχεδίων γίνεται σε δύο στάδια: ανάλυση και πρόταση, ενώ προωθείται η συμμετοχή πολιτών και τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ο βασικός και γενικός άξονας των παρεμβάσεων σε πολεοδομικό επίπεδο καθορίζεται από τον ν. 2508/1997, ο οποίος συμπλήρωσε και τροποποίησε τον ν. 1337/1983. Με αυτόν τον νόμο δημιουργήθηκε ένα πλαίσιο που λειτουργεί ως εργαλείο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων, διασφαλίζοντας οργανωμένη οικιστική ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος. Βάσει του Ν.2508/97, όλοι οι Δήμοι είναι υποχρεωμένοι να προχωρήσουν στην εκπόνηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) ή Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) για ολόκληρη την περιοχή που καλύπτουν.

Πίνακας 2.10: Εγκεκριμένα ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

	A/A	ΜΕΛΕΤΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗ	ΔΗΜΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΦΕΚ
1	1	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΣΙΘΩΝΙΑΣ	ΤΟΡΩΝΗΣ	83 ΑΑΠ/ 29-2-2008
2	2	ΣΧΟΟΑΠ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ	286 ΑΑΠ/ 21-7-2010
3	3	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	Ν. ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ	Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ	520 ΑΑΠ/ 3-12-2010
4	4	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	Ν. ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ	Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	118 ΑΑΠ/ 3-4-2008
5	5	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	ΑΡΝΑΙΑΣ	534 ΑΑΠ/ 14-12-2010
6	6	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	ΠΑΝΑΓΙΑΣ	420 ΑΑΠ/ 13-9-2007
7	7	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ - ΑΚΑΝΘΟΥ	332 ΑΑΠ/ 10-8-2010
8	8	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	ΟΡΜΥΛΙΑΣ	260 ΑΑΠ/ 27-6-2008
9	9	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΣΙΘΩΝΙΑΣ	ΣΙΘΩΝΙΑΣ	406 ΑΑΠ/ 12-9-2008
10	10	ΣΧΟΟΑΠ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	ΠΑΛΛΗΝΗΣ	Διόρθ.σφάλμ. + συμπλ. 534 ΑΑΠ/25-11-2008
11	11	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	Διόρθ.σφάλμ. + συμπλ. 205 ΑΑΠ/11-8-2011
12	12	ΓΠΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	Τροπ.-Διόρθ.σφάλμ + συμπλ. 227ΑΑΠ/16-7-2014

Πηγή: <https://www.m-t.gov.gr/poleodomikos-shediasmos/>

2.10.1 Β' Κατοικία

Ζώνες Δεύτερης Κατοικίας: Υπάρχουν θεσμοθετημένες ζώνες όπου η ανάπτυξη δεύτερης κατοικίας είναι επιτρεπτή, όπως στις περιοχές της Νέας Καλλικράτειας και της Σωζόπολης. Αυτές οι ζώνες έχουν καθοριστεί από νομοθετικά πλαίσια (ΦΕΚ 416Δ/1985) και ακολουθούν συγκεκριμένους όρους δόμησης και χρήσης γης. Οι ζώνες δεύτερης κατοικίας υπόκεινται σε συγκεκριμένους όρους, όπως το ελάχιστο μέγεθος των οικοπέδων, οι συντελεστές δόμησης, και οι περιορισμοί στο ύψος των κτιρίων. Αυτοί οι όροι στοχεύουν στη διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος και στην ορθολογική ανάπτυξη της περιοχής (Πνευματικός, 2007)

Πίνακας 2.10-1: Κατοικίες ανά κατάσταση κατοικίας για το σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για το 2011

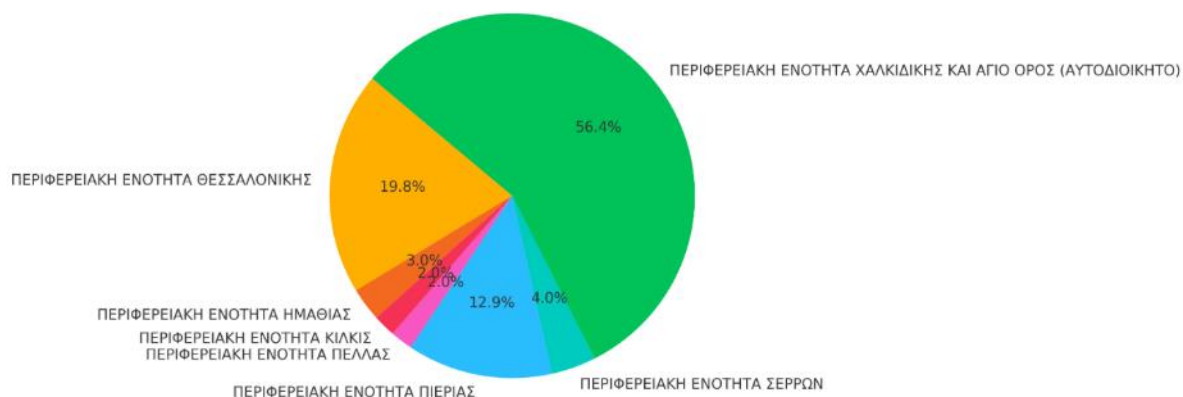

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Περιγραφή	Σύνολο κανονικών κατοικιών	Κανονικές κατοικίες					
		Κατοικούμενες	Κενές				
			Σύνολο κενών κατοικιών	για ενοικίαση ή πώληση	εξοχικές	δευτερεύουσες	για άλλο λόγο
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	6.371.901	4.122.088	2.249.813	542.897	729.964	621.881	355.071
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.074.242	713.252	360.990	111.610	109.282	91.013	49.085
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	587.927	429.039	158.888	62.752	22.261	45.723	28.152
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	65.861	49.775	16.086	3.810	3.029	5.819	3.428
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	44.350	30.547	13.803	2.392	2.398	6.116	2.897
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	66.758	50.596	16.162	3.586	1.838	7.513	3.225
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	70.833	44.825	26.008	4.183	13.880	4.758	3.187
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	97.877	69.062	28.815	4.962	3.902	15.000	4.951
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟ)	140.636	39.408	101.228	29.925	61.974	6.084	3.245

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.10-1 : Ποσοστά εξοχικών κατοικιών (B κατοικίας) για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα για το 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Ιδία Επεξεργασία

Το **διάγραμμα πίτας 2.10.1** δείχνει μια σαφή συγκέντρωση εξοχικών κατοικιών στη Χαλκιδική, η οποία μόνη της καλύπτει περισσότερο από το μισό του συνολικού ποσοστού (56,4%). Αυτό υποδηλώνει μια σημαντική προτίμηση ή διαθεσιμότητα εξοχικών κατοικιών σε αυτή την περιοχή, πιθανόν λόγω της γεωγραφικής και τουριστικής της ελκυστικότητας. Η Θεσσαλονίκη και η Πιερία διαδραματίζουν επίσης σημαντικούς ρόλους, με κάθε μία να συνεισφέρει ένα αξιόλογο ποσοστό στο σύνολο. Οι υπόλοιπες περιοχές (Σέρρες, Ημαθία, Κιλκίς, Πέλλα) έχουν πολύ μικρότερα μερίδια, υποδεικνύοντας λιγότερες εξοχικές κατοικίες ή μικρότερη ζήτηση σε αυτές τις περιοχές.

Με βάση τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μια πληθώρα εξοχικών (παραθεριστικών) κατοικιών στη Χαλκιδική γεγονός το οποίο μπορεί να επηρεάσει με τους εξής τρόπους την περιοχή:

- Υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, με υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων και ρύπανση
- Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, η μεγάλη εισροή παραθεριστών μπορεί να προκαλέσει υπερπληθυσμό, με αποτέλεσμα την υπερφόρτωση των τοπικών υποδομών, όπως το οδικό δίκτυο, η παροχή νερού, και οι υπηρεσίες υγείας.
- Η αυξημένη ζήτηση για παραθεριστικές κατοικίες μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των ακινήτων, καθιστώντας την αγορά ή ενοικίαση κατοικιών πιο δύσκολη για τους μόνιμους κατοίκους και τους ντόπιους εργαζόμενους. Αυτό μπορεί να επιδεινώσει το πρόβλημα της "υποβάθμισης" της μόνιμης κατοικίας σε αυτές τις περιοχές.
- Η έντονη τουριστική ανάπτυξη μπορεί να αλλοιώσει τον τοπικό χαρακτήρα και την πολιτιστική ταυτότητα των κοινοτήτων, καθώς οι τοπικές κοινωνίες μετατρέπονται για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των παραθεριστών.

2.10.2 Συγκρούσεις Χρήσεων Γης

Η Χαλκιδική, όπως και πολλές άλλες περιοχές της Ελλάδας, αντιμετωπίζει συγκρούσεις χρήσεων γης που επηρεάζουν τόσο το φυσικό όσο και το ανθρωπογενές περιβάλλον. Οι κύριες πτυχές αυτών των συγκρούσεων είναι οι εξής:

1. **Ανεξέλεγκτη Βόσκηση:** Στις ορεινές περιοχές όπου αναπτύσσεται η κτηνοτροφία, η ανεξέλεγκτη βόσκηση μπορεί να προκαλέσει υποβάθμιση του εδάφους και απώλεια της βιοποικιλότητας. Αυτό το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα προβληματικό στις προστατευόμενες περιοχές, όπως αυτές που περιλαμβάνονται στο δίκτυο Natura 2000.
2. **Ανοικοδόμηση σε Εκτός Σχεδίου Περιοχές:** Η συνεχής ανοικοδόμηση σε περιοχές εκτός σχεδίου, χωρίς την τήρηση των απαραίτητων προδιαγραφών, είναι ένα συχνό φαινόμενο που οδηγεί σε αυθαίρετη δόμηση και περιβαλλοντική υποβάθμιση. Αυτό το ζήτημα είναι κρίσιμο στις τουριστικές περιοχές της Χαλκιδικής, όπου η ζήτηση για παραθεριστικές κατοικίες είναι υψηλή.
3. **Εξορυκτική Δραστηριότητα:** Η επέκταση της εξορυκτικής δραστηριότητας πέρα από τις θεσμοθετημένες ζώνες προκαλεί σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως η καταστροφή τοπίων και η ρύπανση υδάτινων πόρων.
4. **Ανεξέλεγκτη Χωροθέτηση Βιομηχανιών:** Η εγκατάσταση βιομηχανιών και βιοτεχνιών χωρίς οργανωμένους υποδοχείς εγκατάστασης οδηγεί σε συγκρούσεις με άλλες χρήσεις γης, κυρίως σε περιοχές που γειτνιάζουν με οικιστικές ζώνες.
5. **Τουριστική Ανάπτυξη έναντι Προστασίας Φυσικών Περιοχών:** Η Χαλκιδική είναι γνωστή για τις όμορφες παραλίες και τα φυσικά τοπία της, γεγονός που την καθιστά δημοφιλή τουριστικό προορισμό. Η επέκταση των τουριστικών εγκαταστάσεων μπορεί να συγκρούεται με την ανάγκη προστασίας αυτών των φυσικών περιοχών, ειδικά σε παράκτιες ζώνες.
6. **Αστική Ανάπτυξη και Πολιτιστική Κληρονομιά:** Στη Χαλκιδική υπάρχουν αρχαιολογικοί χώροι και παραδοσιακοί οικισμοί που επηρεάζονται από την οικιστική και τουριστική ανάπτυξη (Μπεκιάρης 2010).

Συμπεράσματα: Η ανάλυση της πολεοδομικής οργάνωσης στη Χαλκιδική αποκαλύπτει ότι, παρά την ύπαρξη εγκεκριμένων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΓΠΣ) και Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ), η περιοχή αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα με την αυθαίρετη δόμηση και την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη παραθεριστικών κατοικιών. Αυτά τα προβλήματα οδηγούν σε υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και ασκούν πίεση στις τοπικές υποδομές. Η ανεξέλεγκτη κατασκευή παραθεριστικών κατοικιών, συχνά χωρίς τήρηση των απαραίτητων προδιαγραφών, μπορεί να προκαλέσει αλλοίωση του τοπίου και προβλήματα στον τοπικό πληθυσμό, όπως υπερπληθυσμό τους καλοκαιρινούς μήνες και αύξηση των τιμών ακινήτων, δυσκολεύοντας την πρόσβαση των μόνιμων κατοίκων σε κατοικίες.

Επιπλέον, η Χαλκιδική αντιμετωπίζει σημαντικές συγκρούσεις χρήσεων γης, όπως ανεξέλεγκτη βόσκηση, αυθαίρετη δόμηση, επέκταση εξορυκτικών δραστηριοτήτων και ανεξέλεγκτη χωροθέτηση βιομηχανιών. Αυτές οι συγκρούσεις προκαλούν υποβάθμιση του περιβάλλοντος και αλλοίωση του τοπικού χαρακτήρα, ενώ η τουριστική ανάπτυξη συγκρούεται με την ανάγκη προστασίας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η Χαλκιδική, για να αντιμετωπίσει τις υπάρχουσες προκλήσεις και να διασφαλίσει τη βιώσιμη ανάπτυξη, χρειάζεται έναν καλά συντονισμένο στρατηγικό σχεδιασμό που θα ενσωματώνει τόσο πολεοδομικούς όσο και περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Πρώτον, πρέπει να ενισχυθεί η αυστηρή εφαρμογή των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΓΠΣ) και των Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ), ώστε να περιοριστεί η αυθαίρετη δόμηση και να διασφαλιστεί ότι η ανάπτυξη της περιοχής θα γίνεται με οργανωμένο και ελεγχόμενο τρόπο.

Επιπλέον, η κατασκευή παραθεριστικών κατοικιών πρέπει να ρυθμίζεται βάσει καθορισμένων προδιαγραφών και κανονισμών, που θα λαμβάνουν υπόψη την προστασία του φυσικού τοπίου και την αποφυγή υπερφόρτωσης των τοπικών υποδομών. Η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, όπως το νερό και το έδαφος, είναι απαραίτητη για να αποφευχθούν περιβαλλοντικά προβλήματα όπως η υποβάθμιση του εδάφους και η ρύπανση των υδάτινων πόρων.

Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών αρχών, της πολιτείας και των πολιτών είναι κρίσιμη, ώστε να εξασφαλιστεί η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών στη διαδικασία σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων. Η ενδυνάμωση των μηχανισμών επιτήρησης και επιβολής των κανονισμών, καθώς και η ενίσχυση των πόρων και της τεχνογνωσίας για την εφαρμογή αυτών των κανονισμών, είναι επίσης αναγκαίες για την επίτευξη μακροπρόθεσμης και ισορροπημένης ανάπτυξης της περιοχής. Με αυτές τις παρεμβάσεις, η Χαλκιδική μπορεί να διατηρήσει την ελκυστικότητά της ως τουριστικός προορισμός, προστατεύοντας ταυτόχρονα το φυσικό και πολιτιστικό της περιβάλλον.

Κεφάλαιο. 3ο SWOT Ανάλυση

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη κάθε περιοχής καθορίζεται από διάφορους παράγοντες, οι οποίοι εντοπίζονται είτε εντός, είτε εκτός του περιβάλλοντός της. Η συνδυασμένη επίδραση αυτών των παραγόντων μπορεί να έχει άλλοτε ευνοϊκά και άλλοτε αρνητικά αποτελέσματα για την περιοχή που εξετάζεται. Για αυτόν τον λόγο, είναι σημαντικό να ληφθούν μέτρα για την ορθολογική αξιοποίηση των παραγόντων που έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν την αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών που προέρχονται από παράγοντες που λειτουργούν ως εμπόδια στην ανάπτυξή της.

Το εργαλείο που χρησιμοποιείται για την ανάλυση και αξιολόγηση αυτών των παραγόντων είναι η ανάλυση SWOT (Δυνάμεις, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές), η οποία έχει ως στόχο τη συστηματική, λεπτομερή και, όπου είναι δυνατόν, κωδικοποιημένη αποτύπωση της τρέχουσας αναπτυξιακής κατάστασης και των σχετικών τάσεων.

Η ανάλυση SWOT χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος: Αφορούν τα υπάρχοντα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες της περιοχής.
- Στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος: Αφορούν τις ευκαιρίες και τις απειλές που επηρεάζουν την περιοχή.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ο κύριος στόχος της ανάλυσης SWOT είναι να εντοπίσει τα ισχυρά σημεία (δυνατότητες) πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή πορεία της περιοχής, καθώς και να καθορίσει τις κατευθυντήριες γραμμές για μια συνολική στρατηγική ανάπτυξης. Παράλληλα, η ανάλυση SWOT στοχεύει στον εντοπισμό των αδύναμων σημείων, που απαιτούν την εφαρμογή πολιτικών και δράσεων για την εξάλειψή τους. Επιπλέον, η ανάλυση παρουσιάζει τις ευκαιρίες που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο ενός στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδιασμού, καθώς και τις απειλές που μπορεί να αντιμετωπίσει η περιοχή στο μέλλον.

Η συνδυασμένη ανάλυση των δυνατών σημείων και των αδυναμιών της περιοχής, μαζί με τις ευκαιρίες και τις απειλές, οδηγεί στην προκαταρκτική διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής, των στόχων και την ιεράρχηση των στρατηγικών προτεραιοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τον χρονικό ορίζοντα που απαιτείται για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων. Στη συνέχεια, ακολουθεί η ανάλυση SWOT για τον Νομό Χαλκιδικής, με έμφαση στην ιεράρχηση και την ξεχωριστή αναφορά στα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές (Πνευματικός, 2007).

A. Δυνατά Σημεία

1. Πλούσιο Φυσικό Περιβάλλον και Βιοποικιλότητα:

- **Εκτεταμένη Ακτογραμμή:** Με μήκος 550 χλμ., η Χαλκιδική διαθέτει τη μεγαλύτερη ακτογραμμή στην Ελλάδα, με πεντακάθαρες θάλασσες, γραφικούς κολπίσκους και παραλίες που προσελκύουν τουρίστες από όλο τον κόσμο.
- **Πλούσια Δασική Κάλυψη:** Τα δάση της Χαλκιδικής καλύπτουν περίπου το 45% της συνολικής της έκτασης (1.330.000 στρέμματα), με κυρίαρχα δέντρα όπως οι Δρύες, τα Πεύκα και τα Έλατα, τα οποία συμβάλλουν στην περιβαλλοντική ισορροπία και την προστασία από τη διάβρωση των εδαφών.
- **Ποικιλία Οικολογικών Περιοχών:** Οι προστατευόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων NATURA 2000, διασφαλίζουν τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της φυσικής κληρονομιάς (Μιχαηλίδου, 2019).

2. Ισχυρός Τουριστικός Τομέας:

- **Δημοφιλής Προορισμός:** Η Χαλκιδική αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς στην Ελλάδα, χάρη στις πανέμορφες παραλίες, τα παραδοσιακά χωριά και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά.
- **Πολυμορφία Τουριστικών Υποδομών:** Η ύπαρξη ενός ευρέος φάσματος τουριστικών υποδομών, από πολυτελή ξενοδοχεία και θέρετρα έως παραδοσιακά καταλύματα και κάμπινγκ, προσφέρει επιλογές για διαφορετικές κατηγορίες τουριστών.

3. Πλούσια Πολιτιστική και Ιστορική Κληρονομιά:

- **Ιστορικά Μνημεία:** Από τα παλαιολιθικά ευρήματα στα Πετράλωνα έως τις αρχαίες πόλεις και το μοναστικό κέντρο του Αγίου Όρους, η Χαλκιδική διαθέτει σημαντική πολιτιστική και θρησκευτική κληρονομιά που προσελκύει τουρίστες και προσκυνητές.

- **Συμβολή στην Ελληνική Ιστορία:** Η Χαλκιδική είχε σημαντική συμμετοχή στην Ελληνική Επανάσταση και αποτελεί μέρος της ιστορικής κληρονομιάς της Μακεδονίας.

4. Αγροτική και Κτηνοτροφική Παραγωγή Υψηλής Ποιότητας:

- **Γεωργία:** Η Χαλκιδική είναι γνωστή για την παραγωγή ελαιόλαδου, επιτραπέζιων ελιών, κρασιού και μελιού, με τα ελαιοκομικά προϊόντα να αποτελούν σημαντική πηγή εισοδήματος.
- **Κτηνοτροφία:** Η περιοχή φιλοξενεί εκτροφεία αιγοπροβάτων, βοοειδών και πτηνών, ενώ η μελισσοκομία αναπτύσσεται συνεχώς λόγω των ευνοϊκών κλιματικών συνθηκών.

5. Στρατηγική Θέση και Γειτνίαση με Θεσσαλονίκη:

- Η Χαλκιδική βρίσκεται σε στρατηγική θέση, κοντά στη Θεσσαλονίκη, το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας, κάτι που επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση τόσο για τουρίστες όσο και για εμπορικές δραστηριότητες μέσα από το Λιμάνι, το αεροδρόμιο καθώς και το σιδηροδρομικό δίκτυο, συμβάλλοντας άμεσα στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.
- **Γειτνίαση με τις Βαλκανικές Χώρες:** Η κοντινή απόσταση της Χαλκιδικής από τις Βαλκανικές χώρες (όπως η Βουλγαρία, η Σερβία, η Ρουμανία, και η Βόρεια Μακεδονία) αποτελεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα. Αυτό επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση των Βαλκάνιων τουριστών, οι οποίοι μπορούν να επισκέπτονται τη Χαλκιδική οδικώς, καθιστώντας την έναν προτιμώμενο προορισμό για σύντομες διακοπές ή παρατεταμένες διαμονές.

6. Έντονη Γαστρονομική παράδοση, προϊόντα ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΓΕ

- **Προϊόντα Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.:** Η Χαλκιδική παράγει εξαιρετικά προϊόντα με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (Π.Ο.Π.) όπως το Αγουρέλαιο, οι Πράσινες Ελιές, το ελαιόλαδο Γαλανό Μεταγγισίου, καθώς και τυροκομικά προϊόντα όπως η Φέτα και το Μανούρι. Τα προϊόντα αυτά αναγνωρίζονται για την υψηλή τους ποιότητα, ενισχύοντας τη φήμη της περιοχής.
- **Πλούσια οινοπαραγωγική παράδοση:** Η Χαλκιδική διαθέτει σημαντικούς αμπελώνες και οινοποιεία που παράγουν οίνους Π.Ο.Π. (Πλαγιές Μελιτώννα στη Σιθωνία) και Π.Γ.Ε. (Χαλκιδικής, Σιθωνίας, Αγίου Όρους). Η ποικιλία των τοπικών κρασιών ενισχύει τη γαστρονομική ταυτότητα της περιοχής.
- **Βραβευμένα εστιατόρια:** Τα εστιατόρια της Χαλκιδικής που έχουν τιμηθεί με Χρυσούς Σκούφους προσφέρουν υψηλού επιπέδου γαστρονομικές εμπειρίες, συνδυάζοντας την παραδοσιακή με τη μοντέρνα ελληνική κουζίνα.
- **Τουριστική απήχηση:** Η Χαλκιδική είναι ήδη ένας δημοφιλής τουριστικός προορισμός, γεγονός που συμβάλλει στη διαφήμιση και προώθηση των τοπικών προϊόντων και γαστρονομικών εμπειριών (Κουφός, 2022).

• **Β. Αδύνατα Σημεία**

1. Γήρανση και Μείωση Πληθυσμού:

- **Δημογραφικά Προβλήματα:** Ο πληθυσμός της Χαλκιδικής παρουσιάζει γήρανση, με υψηλό δείκτη γήρανσης που υποδεικνύει αυξημένες ανάγκες για κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες. Παράλληλα, η μείωση του πληθυσμού κατά την τελευταία δεκαετία αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, περιορίζοντας την οικονομική βιωσιμότητα και το δυναμικό ανάπτυξης.
- **Έλλειψη Νέων Εργατικών Χεριών:** Η μειωμένη παρουσία νεανικού πληθυσμού οδηγεί σε περιορισμό του εργατικού δυναμικού, ειδικά σε κρίσιμους τομείς όπως η γεωργία και ο τουρισμός.

2. Εξάρτηση από τον Τουρισμό:

- **Οικονομική Ευαισθησία:** Η οικονομία της Χαλκιδικής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό, γεγονός που την καθιστά ευάλωτη σε εξωτερικούς κινδύνους, όπως οικονομικές κρίσεις, υγειονομικές απειλές (π.χ. COVID-19) και διακυμάνσεις της τουριστικής ζήτησης.
- **Περιορισμένη Τουριστική Περίοδος:** Η τουριστική περίοδος στη Χαλκιδική είναι κυρίως καλοκαιρινή, γεγονός που περιορίζει τα έσοδα και τη διαθεσιμότητα θέσεων εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- **Εξάρτηση από συγκεκριμένες αγορές:** Η Χαλκιδική εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από επισκέπτες από συγκεκριμένες αγορές (όπως τα Βαλκάνια), γεγονός που την καθιστά ευάλωτη σε οικονομικές κρίσεις στις χώρες αυτές.
- **Ανεπαρκείς τουριστικές υποδομές σε ορισμένες περιοχές:** Παρόλο που υπάρχουν σημαντικές τουριστικές υποδομές, σε κάποιες περιοχές της Χαλκιδικής οι υποδομές μπορεί να μην είναι ανεπτυγμένες στο βαθμό που απαιτεί η αυξημένη τουριστική ζήτηση.
- **Ελλιπής τουριστική ταυτότητα και brand name:** Η Χαλκιδική, παρά τα πλούσια φυσικά και πολιτιστικά της πλεονεκτήματα, δεν έχει καταφέρει να αναπτύξει μια ισχυρή τουριστική ταυτότητα ή ένα διακριτό brand name που να είναι αναγνωρίσιμο σε διεθνές επίπεδο. Αυτό περιορίζει την ικανότητα της περιοχής να ανταγωνιστεί άλλους δημοφιλείς προορισμούς.
- **Μοντέλο τουρισμού βασισμένο στον μαζικό τουρισμό "Ήλιος & Θάλασσα":** Ο τουρισμός στη Χαλκιδική είναι κυρίως προσανατολισμένος στο μοντέλο "Ήλιος & Θάλασσα", το οποίο προσελκύει μεγάλο αριθμό επισκεπτών κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Αυτό το μοντέλο τουρισμού συχνά χαρακτηρίζεται από χαμηλή προστιθέμενη αξία, καθώς επικεντρώνεται σε δραστηριότητες και υπηρεσίες που έχουν περιορισμένα περιθώρια διαφοροποίησης και αυξημένης αξίας.

3. Ανεπαρκής Ανάπτυξη στον Δευτερογενή Τομέα:

- **Περιορισμένη Βιομηχανική Δραστηριότητα:** Ο δευτερογενής τομέας είναι περιορισμένος, με την πλειονότητα των επιχειρήσεων να επικεντρώνεται στη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και στις κατασκευές. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν περιορισμένες δυνατότητες διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.
- **Μικρή Ανάπτυξη Τεχνολογιών και Καινοτομιών:** Η χρήση νέων τεχνολογιών στη βιομηχανία είναι περιορισμένη, γεγονός που μειώνει την ανταγωνιστικότητα των τοπικών επιχειρήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

4. Περιβαλλοντική Υποβάθμιση και Συγκρούσεις Χρήσεων Γης:

- **Περιβαλλοντικές Πιέσεις:** Η υπερβολική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, όπως οι δασικές εκτάσεις, και οι συγκρούσεις χρήσεων γης (π.χ. τουρισμός vs γεωργία) οδηγούν σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος και περιορίζουν την αειφορία της περιοχής.
- **Αυθαίρετη Δόμηση:** Η αυθαίρετη δόμηση, ιδιαίτερα στις παράκτιες ζώνες, αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που απειλεί την ποιότητα ζωής και την τουριστική ελκυστικότητα της Χαλκιδικής.
- **Υπερσυγκέντρωση Παραθεριστικών Κατοικιών:** Η αυξημένη ζήτηση για εξοχικές κατοικίες (Β Κατοικία) έχει οδηγήσει σε υπερσυγκέντρωση τους, γεγονός που προκαλεί περιβαλλοντική υποβάθμιση, πίεση στις τοπικές υποδομές καθώς και έχει ανεβάσει τις τιμές των ακινήτων, καθιστώντας δύσκολη την αγορά ή ενοικίαση κατοικιών για τους μόνιμους κατοίκους.

5. Ανεπαρκείς Υποδομές (πχ οδικό δίκτυο, ύδρευση, υγεία, τουρισμός):

- **Προσβασιμότητα και Συγκοινωνίες:** Οι μεταφορικές υποδομές στη Χαλκιδική, αν και επαρκείς για την κάλυψη βασικών αναγκών, παρουσιάζουν σημαντικές αδυναμίες. Η οδική σύνδεση με τη Θεσσαλονίκη και άλλες περιοχές δεν είναι πάντοτε η βέλτιστη, ενώ η απουσία σιδηροδρομικού δικτύου και η περιορισμένη ανάπτυξη των δημόσιων συγκοινωνιών περιορίζουν την πρόσβαση στην περιοχή. Αυτό επηρεάζει αρνητικά την τουριστική εμπειρία και τις εμπορικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα κατά την υψηλή τουριστική περίοδο.
- **Αδυναμία ανταπόκρισης υφιστάμενων υποδομών:** Υπάρχουν έντονες πιέσεις στα οδικά δίκτυα, δίκτυα ύδρευσης και στις υποδομές διαχείρισης αποβλήτων εξαιτίας της υπερσυγκέντρωσης της τουριστικής κίνησης, με αποτέλεσμα την αδυναμία ανταπόκρισης και την επικείμενη υποβάθμιση της εμπειρίας των τουριστών-κατοίκων. (Κουφός, 2022)
- **Αναγκαιότητα Αναβάθμισης Υποδομών:** Υπάρχει ανάγκη για αναβάθμιση των οδικών δικτύων, βελτίωση της συνδεσιμότητας με τα κοντινά αστικά κέντρα, και ανάπτυξη εναλλακτικών μέσων μεταφοράς, όπως ποδηλατόδρομοι και δίκτυα πεζοδρόμων, για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων και η εμπειρία των επισκεπτών. (Μιχαηλίδου, 2019)

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

- **Περιορισμένες Υποδομές Υγείας και Εκπαίδευσης:** Οι υποδομές υγείας στη Χαλκιδική είναι περιορισμένες, με βασικές ανάγκες όπως νοσοκομεία, κέντρα υγείας και εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες να είναι συχνά ανεπαρκείς, ειδικά κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου όπου ο πληθυσμός της περιοχής αυξάνεται σημαντικά. Ομοίως, οι εκπαιδευτικές υποδομές, ειδικά σε απομακρυσμένες περιοχές, δεν καλύπτουν πάντα τις ανάγκες του πληθυσμού.
- **Περιορισμένες Τουριστικές Υποδομές Υψηλής Ποιότητας:** Παρά την έντονη τουριστική ανάπτυξη, σε ορισμένες περιοχές της Χαλκιδικής λείπουν οι πολυτελείς τουριστικές εγκαταστάσεις και υποδομές υψηλής ποιότητας, όπως μαρίνες, γήπεδα γκολφ, και κέντρα ευεξίας, που θα μπορούσαν να προσελκύσουν πιο απαιτητικούς και υψηλότερου εισοδηματικού επιπέδου τουρίστες. Επιπλέον, η διαχείριση των αποβλήτων και οι υποδομές καθαρισμού νερού χρειάζονται περαιτέρω βελτιώσεις για να διασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη του τουρισμού.

Γ. Ευκαιρίες

1. Ανάπτυξη Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού:

- **Αγροτουρισμός και Οικοτουρισμός:** Υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός και ο θρησκευτικός τουρισμός, που μπορούν να επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο και να προσελκύσουν επισκέπτες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- Η ενίσχυση του κεντρικού τουριστικού προϊόντος της Χαλκιδικής «**Ήλιος & Θάλασσα**» μέσω της στοχευμένης ανάπτυξης, προώθησης και προβολής πολυδιάστατων τουριστικών πακέτων που περιλαμβάνουν πολιτιστικό και θρησκευτικό τουρισμό, γαστρονομικές εμπειρίες, οικοτουρισμό, καθώς και τουρισμό υπαίθριων δραστηριοτήτων και ήπιας άσκησης.
- Ο **θρησκευτικός τουρισμός** αποτελεί μια τάση που γνωρίζει διαρκή άνοδο, καθώς όλο και περισσότεροι ταξιδιώτες αναζητούν προορισμούς με πνευματική και πολιτιστική σημασία. Το Άγιο Όρος, ως μοναδικός θρησκευτικός προορισμός με διεθνή φήμη, έχει τη δυνατότητα να προσελκύσει ακόμη περισσότερους επισκέπτες, ειδικά μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων που θα αναβαθμίσουν τις γειτονικές υποδομές, όπως οι λιμένες της Ιερισσού και της Ουρανούπολης. Η ανάπτυξη αυτών των λιμένων και των σημείων αγκυροβολίας θα μπορούσε να ενισχύσει την κρουαζιέρα προωθώντας περαιτέρω τον θαλάσσιο τουρισμό και συνδέοντας το θρησκευτικό στοιχείο με την ευρύτερη τουριστική εμπειρία.
- **Προώθηση Τοπικών Πολιτιστικών Εκδηλώσεων:** Η ανάπτυξη και προβολή τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων και φεστιβάλ μπορεί να ενισχύσει την τουριστική κίνηση και να προσελκύσει νέες κατηγορίες τουριστών (Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τουρισμού, 2021-2025).

2. Ενίσχυση της Βιολογικής Γεωργίας και Αύξηση Εξαγωγών:

- Η ζήτηση για **βιολογικά προϊόντα** αποτελεί μια αυξανόμενη παγκόσμια τάση, καθώς οι καταναλωτές αναζητούν όλο και περισσότερο τρόφιμα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και την υγεία. Η Χαλκιδική, με τις ευνοϊκές κλιματικές και γεωμορφολογικές συνθήκες της, έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει περαιτέρω τη βιολογική γεωργία. Τα βιολογικά προϊόντα της περιοχής, όπως το ελαιόλαδο, τα φρούτα και τα λαχανικά, μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά την τοπική οικονομία μέσω της αύξησης των εξαγωγών, ικανοποιώντας τη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση στην εγχώρια και διεθνή αγορά.
- **Δημιουργία Τοπικού Brand:** Η προώθηση των τοπικών προϊόντων με ένα ενιαίο brand μπορεί να αυξήσει την αναγνωσιμότητα της περιοχής και να προσελκύσει διεθνή ενδιαφέρον για τα προϊόντα της Χαλκιδικής.

3. Εκμετάλλευση Νέων Τεχνολογιών

- **Ψηφιακός Τουρισμός και Προώθηση μέσω Διαδικτύου:** Η Χαλκιδική μπορεί να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες του ψηφιακού τουρισμού, προωθώντας τις τουριστικές της υπηρεσίες μέσω προηγμένων τεχνολογιών, όπως εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (AR), εικονικές περιηγήσεις (VR), και προηγμένες διαδικτυακές πλατφόρμες κρατήσεων και προβολής. Αυτό μπορεί να ενισχύσει την προσβασιμότητα των υπηρεσιών και να προσελκύσει πιο τεχνολογικά ενημερωμένους τουρίστες.
- **Ευφυής Γεωργία:** Η ενσωμάτωση τεχνολογιών ευφυούς γεωργίας μπορεί να αυξήσει την αποδοτικότητα και την ποιότητα των αγροτικών προϊόντων, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα σε διεθνές επίπεδο.
- **Καινοτομία και Εκσυγχρονισμός στη Μεταποίηση:** Η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στη βιομηχανία μεταποίησης μπορεί να αυξήσει την παραγωγικότητα και να οδηγήσει σε ανάπτυξη νέων προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας (Ηλιάδης, 2023).

4. Αυξανόμενη τάση για τουριστικές υποδομές υψηλής ποιότητας, και έμφαση στην ασημένια οικονομία (silver economy):

- Η Χαλκιδική έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει τον τουριστικό της τομέα μέσω της δημιουργίας **υποδομών υψηλής ποιότητας** που θα προσφέρουν υπηρεσίες πολυτελείας, προσελκύοντας έτσι ένα πιο απαιτητικό κοινό. Η κατασκευή νέων ξενοδοχειακών μονάδων 5 αστέρων, η ανάπτυξη μαρίνων, και η παροχή υπηρεσιών spa, ευεξίας και γαστρονομίας μπορούν να αυξήσουν τον τουριστικό κύκλο εργασιών, παρατείνοντας παράλληλα την τουριστική σεζόν. Η παγκόσμια τάση για υποδομές υψηλότερης ποιότητας αντανάκλα την αυξανόμενη ζήτηση από τουρίστες που επιζητούν πολυτέλεια και εξατομικευμένες εμπειρίες, καθιστώντας την επένδυση σε αυτές τις υποδομές αναγκαία για τη διεθνή ανταγωνιστικότητα.

- Επιπλέον, η εκμετάλλευση της παγκόσμιας τάσης του **silver economy** που αφορά τις αυξανόμενες ταξιδιωτικές και καταναλωτικές ανάγκες των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω την τουριστική προσέλκυση της περιοχής. Η δημιουργία υπηρεσιών που απευθύνονται σε αυτό το κοινό μπορεί να συνδυαστεί με την προώθηση συνεδριακού τουρισμού και παροχών για ψηφιακούς νομάδες, συμβάλλοντας στην οικονομική διαφοροποίηση της περιοχής και στην ενίσχυση της διεθνούς φήμης της Χαλκιδικής ως προορισμού υψηλών προδιαγραφών (ΠΕΠ ΚΜ, 2021-2027).

5. Ανάπτυξη Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ):

- **Εκμετάλλευση Ηλιακής και Αιολικής Ενέργειας:** Η Χαλκιδική έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδιαίτερα στους τομείς της ηλιακής και αιολικής ενέργειας. Η γεωγραφική της θέση και το κλίμα της είναι ευνοϊκά για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάρκων και αιολικών σταθμών, τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην ενεργειακή αυτάρκεια της περιοχής και να μειώσουν την εξάρτηση από μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- **Επενδύσεις σε Υποδομές και Έρευνα για ΑΠΕ:** Η προσέλκυση επενδύσεων σε υποδομές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η κατασκευή και συντήρηση εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, μπορεί να ενισχύσει την τοπική οικονομία και να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, η προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα των ΑΠΕ μπορεί να βελτιώσει την αποδοτικότητα και την βιωσιμότητα των ενεργειακών έργων στην περιοχή (ΙΝΣΕΤΕ, 2023).

Δ. Απειλές

1. Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι και Υποβάθμιση:

- **Υποβάθμιση Φυσικών Πόρων:** Η υπερβολική εκμετάλλευση των δασών, η εντατική γεωργία και οι εξορυκτικές δραστηριότητες μπορεί να οδηγήσουν σε υποβάθμιση των φυσικών πόρων και απώλεια βιοποικιλότητας, επηρεάζοντας αρνητικά τη βιωσιμότητα της περιοχής, φαινόμενο το οποίο κυριαρχεί και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας με έντονο τουριστικό χαρακτήρα (πχ νησιά).
- **Κλιματική Αλλαγή:** Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η άνοδος της θερμοκρασίας και η μείωση των βροχοπτώσεων, μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την αγροτική παραγωγή και τον τουρισμό.
- **Περιβαλλοντικές απειλές από τη Συγκέντρωση Απορριμμάτων:** Η Χαλκιδική αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στη διαχείριση των απορριμμάτων, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου, όταν ο πληθυσμός αυξάνεται σημαντικά. Οι υφιστάμενες υποδομές διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης είναι συχνά ανεπαρκείς, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε περιβαλλοντική ρύπανση και αρνητικές συνέπειες για τη δημόσια υγεία, την ελκυστικότητα της περιοχής και την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Αυτό το πρόβλημα είναι εντονότερο στη Χαλκιδική λόγω του υψηλού όγκου τουριστών, αλλά παρατηρείται και σε άλλες τουριστικές περιοχές της Ελλάδας, όπου οι υποδομές δεν μπορούν να ανταποκριθούν στην εποχική αύξηση των απορριμμάτων.

2. Ανταγωνισμός από Άλλους Τουριστικούς Προορισμούς:

- **Εσωτερικός και Εξωτερικός Ανταγωνισμός:** Η Χαλκιδική αντιμετωπίζει αυξημένο ανταγωνισμό τόσο από άλλες τουριστικές περιοχές στην Ελλάδα (πχ Κυκλάδες, Κρήτη), όσο και από διεθνείς προορισμούς (πχ Ισπανία, Ιταλία), κυρίως σε προσφορά υψηλού επιπέδου υπηρεσιών γεγονός που μπορεί να μειώσει το μερίδιό της στην τουριστική αγορά (Κουφός, 2022).
- **Απώλεια Ελκυστικότητας:** Αν δεν υπάρξει στρατηγική αναβάθμισης των τουριστικών υπηρεσιών και υποδομών, η Χαλκιδική κινδυνεύει να χάσει την ελκυστικότητά της, ιδίως σε σχέση με πιο ανεπτυγμένους και καινοτόμους προορισμούς.

3. Δημογραφικές Προκλήσεις και Αστυφιλία:

- **Συνεχιζόμενη Μείωση Νέων και Μετανάστευση:** Η συνεχής μείωση του νεανικού πληθυσμού στη Χαλκιδική, σε συνδυασμό με την αυξημένη μετανάστευση νέων προς τα αστικά κέντρα, όπως η Θεσσαλονίκη και άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω συρρίκνωση της τοπικής οικονομίας και μείωση της παραγωγικής ικανότητας. Αυτό το φαινόμενο, το οποίο παρατηρείται έντονα και σε άλλες αγροτικές και περιφερειακές περιοχές της Ελλάδας, αυξάνει την απειλή της δημογραφικής γήρανσης και της αποδυνάμωσης της τοπικής κοινωνίας, με αρνητικές συνέπειες για την οικονομική και κοινωνική συνοχή της περιοχής.
- **Αύξηση της Αστικοποίησης:** Η εξάρτηση από τη Θεσσαλονίκη ως κέντρο πρώτου επιπέδου μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη αστικοποίηση και αποδυνάμωση των τοπικών κοινοτήτων, επηρεάζοντας αρνητικά την κοινωνική συνοχή και την τοπική κουλτούρα.

4. Οικονομικές και Πολιτικές Αστάθειες:

- **Επιπτώσεις από Οικονομικές Κρίσεις:** Η εξάρτηση από τον τουρισμό και τη γεωργία καθιστά την Χαλκιδική ευάλωτη σε οικονομικές κρίσεις και διακυμάνσεις της αγοράς, που μπορούν να μειώσουν τα εισοδήματα και την απασχόληση.
- **Αλλαγές στην Εθνική και Ευρωπαϊκή Πολιτική:** Τυχόν αλλαγές στην εθνική ή ευρωπαϊκή πολιτική, όπως μειώσεις επιδοτήσεων στον αγροτικό τομέα ή αυστηροί περιβαλλοντικοί κανονισμοί, μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την τοπική οικονομία.

5. Αναποτελεσματική αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων:

- Παρόλο που υπάρχουν διαθέσιμα κρατικά και ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία (όπως το ΕΣΠΑ, ο Αναπτυξιακός Νόμος και το Ταμείο Ανάκαμψης), η αναποτελεσματική ή καθυστερημένη αξιοποίησή τους μπορεί να περιορίσει την ικανότητα της περιοχής να επιλύσει ζητήματα βασικών υποδομών και να προάγει την προστασία του περιβάλλοντος και την κυκλική οικονομία.

- **Έλλειψη Αναβάθμισης Τουριστικών Εγκαταστάσεων:** Παρά την ανάγκη για αναβάθμιση των τουριστικών εγκαταστάσεων, υπάρχει περιορισμένο ενδιαφέρον από τον ιδιωτικό τομέα, κυρίως λόγω της χαμηλής ρευστότητας των επιχειρηματιών. Αυτό περιορίζει τη δυνατότητα βελτίωσης της ποιότητας των υπηρεσιών και της συνολικής τουριστικής εμπειρίας.
- **Ανεπαρκής χρηματοδότηση για έργα υποδομής:** Η ανεπαρκής χρηματοδότηση για έργα υποδομής αποτελεί σημαντική απειλή για τη Χαλκιδική. Εάν οι δημόσιοι φορείς δεν καταφέρουν να εκμεταλλευτούν πλήρως τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και δεν προσελκύσουν επαρκές ενδιαφέρον από τον ιδιωτικό τομέα για την υλοποίηση έργων ΣΔΙΤ (Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα), υπάρχει κίνδυνος να παραμείνουν άλυτα τα προβλήματα στις βασικές υποδομές της περιοχής. Αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά την τουριστική εμπειρία και να θέσει σε κίνδυνο την περιβαλλοντική βιωσιμότητα της Χαλκιδικής, υπονομεύοντας τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της περιοχής.

6. **Αδυναμία ικανοποίησης της αυξανόμενης ζήτησης για τοπικά προϊόντα:**

- Η συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για τοπικά και παραδοσιακά προϊόντα, καθώς και για πιστοποιημένα αγροτικά προϊόντα (Π.Γ.Ε. και Π.Ο.Π.), ενδέχεται να δημιουργήσει πιέσεις στις τοπικές μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες μπορεί να μην είναι σε θέση να ανταποκριθούν στην αυξημένη ζήτηση λόγω περιορισμένων πόρων ή υποδομών. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μειωμένη ανταγωνιστικότητα και αποτυχία να εκμεταλλευτούν πλήρως τις ευκαιρίες της αγοράς.
- **Αναποτελεσματική αξιοποίηση της ζήτησης για βιώσιμα τρόφιμα:** Εάν οι τοπικές επιχειρήσεις δεν καταφέρουν να προσαρμοστούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις των ταξιδιωτών για υγιεινά, θρεπτικά και τοπικά παρασκευασμένα τρόφιμα μέσω βιώσιμων διαδικασιών, υπάρχει ο κίνδυνος να χάσουν σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης και να μειωθεί η ανταγωνιστικότητά τους σε σύγκριση με άλλες περιοχές που προωθούν πιο επιτυχημένα τη βιωσιμότητα και την τοπική παραγωγή.

Συμπέρασμα: Η SWOT ανάλυση της Χαλκιδικής αποκαλύπτει έναν συνδυασμό πλεονεκτημάτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών που επηρεάζουν την περιοχή. Από τη μία πλευρά, η Χαλκιδική διαθέτει σημαντικά δυνατά σημεία, όπως το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, η εκτεταμένη ακτογραμμή, η πλούσια πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, και η ισχυρή τουριστική απήχηση. Αυτά τα στοιχεία προσφέρουν μια ισχυρή βάση για την προώθηση της περιοχής ως προορισμού υψηλής ποιότητας.

Ωστόσο, οι αδυναμίες όπως η εξάρτηση από τον τουρισμό, η γήρανση του πληθυσμού, και οι ανεπαρκείς τουριστικές υποδομές σε ορισμένες περιοχές, αποτελούν σοβαρά εμπόδια για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται, όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, οικότουρισμός), η προώθηση τοπικών προϊόντων και η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, μπορούν να συμβάλουν στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Χαλκιδικής. Οι απειλές, όπως οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, η κλιματική αλλαγή, και ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από άλλους τουριστικούς προορισμούς, απαιτούν άμεση προσοχή και στρατηγικές αντιμετώπισης.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ο **αναπτυξιακός σχεδιασμός** στη Χαλκιδική θα εστιάζει στη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού, αξιοποιώντας τα δυνατά σημεία της περιοχής και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού μπορεί να συμβάλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη υποδομών υψηλής ποιότητας, είναι κρίσιμη για τη διατήρηση της ελκυστικότητας της περιοχής. Επιπλέον, η ενίσχυση των τοπικών επιχειρήσεων και της βιολογικής γεωργίας μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία ενός ενιαίου brand που θα προωθεί τη Χαλκιδική ως προορισμό ποιότητας.

Τέλος, η προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες και η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορούν να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα της περιοχής μακροπρόθεσμα. Ο συνδυασμός αυτών των στρατηγικών στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδιασμού μπορεί να οδηγήσει στη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού στη Χαλκιδική, εξασφαλίζοντας την οικονομική ευημερία της περιοχής και την προστασία του φυσικού της περιβάλλοντος.

Κεφάλαιο. 4ο Η Στρατηγική Ανάπτυξης της Π.Ε Χαλκιδικής

4.1 Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής

Η Χαλκιδική είναι μια από τις πιο τουριστικές περιοχές στην Ελλάδα, προσελκύοντας επισκέπτες από όλο τον κόσμο και αποτελώντας έναν από τους κορυφαίους διεθνείς τουριστικούς προορισμούς. Το αναπτυξιακό όραμα για τη Χαλκιδική διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις επικαιροποιημένες καταγραφές των αναγκών, των προτεραιοτήτων και των αδυναμιών της. Περιλαμβάνει στόχους και δράσεις, οι οποίες θα καταστήσουν την περιοχή ελκυστικότερη στο καινοτόμο, επενδυτικό περιβάλλον, ενισχύοντας την οικονομία και τον τουρισμό μέσω της προώθησης των καινοτόμων τεχνολογιών και εφαρμογών.

Η γειτνίαση της Χαλκιδικής με τη Θεσσαλονίκη, τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας, και η εύκολη πρόσβαση από τα Βαλκάνια προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα, ενισχύοντας τις αναπτυξιακές προοπτικές της και καθιστώντας την εύκολα προσβάσιμη σε τουρίστες και επενδυτές. Παρ' όλα αυτά, για να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη αυτά, είναι κρίσιμο να βελτιωθούν όχι μόνο οι οδικές μεταφορές, αλλά και άλλες βασικές υποδομές.

Η αναβάθμιση του οδικού δικτύου πρέπει να συνοδεύεται από βελτιώσεις στις λιμενικές υποδομές και στα μέσα μαζικής μεταφοράς (MMM), ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και άνετη μετακίνηση επισκεπτών και κατοίκων. Επιπλέον, απαιτούνται βελτιώσεις στις υποδομές υγείας, εκπαίδευσης, διαχείρισης απορριμμάτων και ανακύκλωσης στα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης καθώς και στις τουριστικές υποδομές. Αυτές οι ενέργειες θα ενισχύσουν την εμπειρία των επισκεπτών και θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ παράλληλα θα αυξήσουν την ασφάλεια και θα συμβάλουν στη συνολική ανάπτυξη και βιωσιμότητα της περιοχής. Με τον τρόπο αυτό, η Χαλκιδική θα καταστεί ακόμα πιο ελκυστική ως τουριστικός και επενδυτικός προορισμός, προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο και σύγχρονο δίκτυο υποδομών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Η υιοθέτηση νέων πρακτικών και προτύπων, σε συνδυασμό με τη βελτίωση της εικόνας της περιοχής και της ποιότητας ζωής των πολιτών, ενισχύει το τουριστικό αποτύπωμα της Χαλκιδικής, μεταμορφώνοντας τις αναπτυξιακές της προοπτικές και καθιστώντας την ικανή να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις. Η επέκταση της τουριστικής περιόδου είναι ζωτικής σημασίας, καθώς θα ενισχύσει την τοπική οικονομία, προσφέροντας ευκαιρίες για διάφορες δραστηριότητες και υπηρεσίες που δεν περιορίζονται μόνο στους καλοκαιρινούς μήνες. Μορφές τουρισμού όπως ο πολιτιστικός, ο θρησκευτικός, ο αθλητικός και ο οικοτουρισμός μπορούν να προσελκύουν επισκέπτες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Αυτή η στρατηγική θα συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση των εσόδων, στη σταθεροποίηση της απασχόλησης και στη μείωση της εποχικότητας, δημιουργώντας συνεχή ευκαιρίες για εργασία και ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, ο ρόλος του στρατηγικού μάρκετινγκ είναι κρίσιμος σε αυτή τη διαδικασία, καθώς θα βοηθήσει όχι μόνο στην προώθηση της Χαλκιδικής ως έναν προορισμό που προσφέρει ποικιλία εμπειριών καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, αλλά και στη συνολική προβολή του.

Ο πρωτογενής τομέας της Χαλκιδικής διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην οικονομία της περιοχής, καθώς η γεωργία και η αλιεία είναι σημαντικές πηγές εισοδήματος για πολλούς κατοίκους. Η στήριξη και ανάπτυξη αυτού του τομέα, μέσω βιώσιμων πρακτικών και τεχνολογικών καινοτομιών, καθώς και η βιώσιμη συνύπαρξη με τον δευτερογενή τομέα (μεταποίηση-παραγωγή προϊόντων), θα συμβάλλει στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και στη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς της περιοχής.

Παράλληλα, η γαστρονομία της Χαλκιδικής, με βάση τα τοπικά προϊόντα, αποτελεί σημαντικό στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής και προσφέρει μοναδικές γευστικές εμπειρίες στους επισκέπτες. Η διαφοροποίηση του τουριστικού προτύπου, με την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο οινοτουρισμός και η γαστρονομία, επιτρέπει τη διασύνδεση του πρωτογενούς τομέα με τον τουρισμό. Αυτό προσφέρει αυθεντικές εμπειρίες στους επισκέπτες, ενισχύοντας την τοπική παραγωγή και κατανάλωση, και ταυτόχρονα συμβάλλει στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής κουλτούρας και των παραδόσεων της Χαλκιδικής.

Ακόμα, η ενίσχυση του υπάρχοντος τουριστικού προτύπου "sun & beach" με την ανάπτυξη και δημιουργία υποδομών υψηλής ποιότητας είναι ζωτικής σημασίας για την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Χαλκιδικής. Η έμφαση στην παροχή υπηρεσιών και εγκαταστάσεων high class θα προσελκύσει τουρίστες με υψηλότερες απαιτήσεις και αγοραστική δύναμη, συμβάλλοντας στην αύξηση των εσόδων και στη διαφοροποίηση του τουριστικού προφίλ της περιοχής. Παράλληλα, ο συνδυασμός αυτού του μοντέλου με τον εναλλακτικό τουρισμό θα προσφέρει επιπλέον ευκαιρίες για την προσέλκυση ενός ευρύτερου φάσματος επισκεπτών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ένας βασικός τομέας στον οποίο πρέπει να εστιάσει η Χαλκιδική είναι η "ασημένια οικονομία" (silver economy), δηλαδή ο τομέας της οικονομίας που στοχεύει στην παροχή υπηρεσιών και προϊόντων προς τους ηλικιωμένους τουρίστες, οι οποίοι αναζητούν άνεση, πολυτέλεια και ποιότητα στις διακοπές τους. Παράλληλα, η Χαλκιδική πρέπει να δώσει έμφαση στην "πράσινη οικονομία" (green economy), η οποία επικεντρώνεται στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η υιοθέτηση φιλικών προς το περιβάλλον πρακτικών, όπως η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η εξοικονόμηση ενέργειας και η σωστή διαχείριση αποβλήτων, θα διασφαλίσει ότι η τουριστική ανάπτυξη δεν θα επιβαρύνει το φυσικό περιβάλλον.

Επιπλέον, η "μπλε οικονομία" (blue economy) είναι ένας σημαντικός τομέας για τη Χαλκιδική, αξιοποιώντας βιώσιμα τους θαλάσσιους και παράκτιους πόρους της. Περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως αλιεία, θαλάσσιο τουρισμό, υδατοκαλλιέργεια και ανανεώσιμες θαλάσσιες πηγές ενέργειας. Με την εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών και την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, η μπλε οικονομία μπορεί να ενισχύσει την τοπική οικονομία και να διατηρήσει το θαλάσσιο περιβάλλον. Ουσιώδης προϋπόθεση για βιώσιμη ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων αποτελεί η ποιότητα τόσο του δομημένου όσο και του φυσικού περιβάλλοντος.

Το αναπτυξιακό όραμα της Χαλκιδικής επικεντρώνεται στη δημιουργία ενός βιώσιμου και πολυδιάστατου τουριστικού προορισμού

Το αναπτυξιακό όραμα της Χαλκιδικής θα επιτευχθεί μέσα από την αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης, της πλούσιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της. Βασικός στόχος αποτελεί η προστασία και οικολογική διαχείριση του περιβάλλοντος καθώς και η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών και τουριστικών πόρων.

Το αναπτυξιακό όραμα εστιάζει στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την εξοικονόμηση ενέργειας, στη διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων, στην προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού και αύξηση της τουριστικής περιόδου, στη βελτίωση των υποδομών και στην παροχή υψηλής ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών. Επίσης, το όραμα της προσβλέπει στην ισότιμη-ισόρροπη κοινωνική ευημερία των πολιτών ώστε να επέλθει η συγκράτηση του πληθυσμού και η κατάργηση της εποχικότητας. Τέλος, προβλέπεται η τεχνολογική της αναβάθμιση, ο τεχνολογικός της εκσυγχρονισμός και η αξιοποίηση των πόρων της, όπως το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει, και έχει ως απώτερο σκοπό την ενίσχυση της οικονομίας δημιουργώντας μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στα προϊόντα και στις υπηρεσίες.

Όλα τα παραπάνω σχέδια, καθώς και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που θα αναπτυχθούν, χρειάζονται κάποια μορφή πιστοποίησης και ελέγχου για να διασφαλιστεί η ποιότητα και η συνέπεια με τις καθορισμένες προδιαγραφές.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Αυτό θα περιλαμβάνει την εφαρμογή και τη συμμόρφωση με συγκεκριμένα πρότυπα ποιότητας και βιωσιμότητας, διασφαλίζοντας έτσι ότι όλες οι υποδομές και οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των επισκεπτών και των κατοίκων, ενώ παράλληλα σέβονται και προστατεύουν το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της Χαλκιδικής. Οι διαδικασίες πιστοποίησης και ελέγχου θα ενισχύσουν την αξιοπιστία και την ανταγωνιστικότητα της περιοχής ως τουριστικού και επενδυτικού προορισμού, προσφέροντας υψηλά πρότυπα υπηρεσιών και προϊόντων που προσελκύουν επισκέπτες με υψηλές απαιτήσεις και αγοραστική δύναμη.

4.2 Στρατηγικοί στόχοι & δράσεις

Στρατηγικός Στόχος 1: Βελτίωση και Εκσυγχρονισμός Υποδομών

Δράσεις:

1.1 Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου: Επέκταση και βελτίωση του οδικού δικτύου για την ασφαλή και γρήγορη πρόσβαση σε τουριστικές και μη περιοχές.

- Βελτίωση – διαπλάτυνση τμήματος Ν. Μουδανιά-Ποτίδαια του κάθετου άξονα Εγνατίας οδού Θεσσαλονίκη-Ν. Μουδανιά-Ποτίδαια (Σε φάση ολοκλήρωσης).
- Βελτίωση επιπέδου οδικής ασφάλειας οδικού άξονα Θεσσαλονίκης-Πολυγύρου (Σε φάση ολοκλήρωσης).
- Διεύρυνση του Αυτοκινητοδρόμου Α24 από την Κασσάνδρεια προς το Πευκοχώρι και το Παλιούρι.
- Αναβάθμιση του οδικού δικτύου με νέους φωτεινούς σηματοδότες χαμηλής κατανάλωσης LED, σύγχρονο ηλεκτροφωτισμό, ψηφιακές πινακίδες οδηγών τεχνολογίας Full Matrix, ευδιάκριτες διαγραμμίσεις, βελτιωμένο ασφαλοτάπητα, έξυπνα φανάρια και διαβάσεις.

1.2 Ενίσχυση Λιμενικών Υποδομών: Αναβάθμιση των λιμανιών για να υποδέχονται κρουαζιερόπλοια και σκάφη αναψυχής, και δημιουργία νέων λιμενικών εγκαταστάσεων και δρομολογίων.

- Αναβάθμιση και βελτίωση των λιμενικών υποδομών σε Ουρανούπολη και Αμμουλιανή, με στόχο την κάλυψη των αναγκών της επιβατικής κίνησης κατά την τουριστική περίοδο.
- Κατασκευή υδατοδρομίων σε ξενοδοχειακά συγκροτήματα και θέρετρα, καθώς και σε κατάλληλες υδάτινες τοποθεσίες στην περιοχή, με σκοπό να ενισχύσουν τη διασύνδεση της περιοχής με άλλους δημοφιλείς προορισμούς στην Ελλάδα και να επιτρέπουν τη μεταφορά επισκεπτών χωρίς να ενοχλούν τους λουόμενους.
- Κατασκευή χερσαίων και λιμενικών υποδομών για τη βελτίωση και την επέκταση του λιμανιού των Νέων Μουδανίων με στόχο την εξυπηρέτηση σκαφών αναψυχής.
- Συντήρηση, βελτίωση αλιευτικών / τουριστικών καταφυγίων και λιμένων.
- Σύνδεση Χαλκιδικής-Πιερίας μέσω των λιμανιών Ν. Μουδανίων και Λιτόχωρου για την εξυπηρέτηση τουριστικών μετακινήσεων

1.3 Επανεξέταση της εφικτότητας και σκοπιμότητας επέκτασης του σιδηροδρομικού δικτύου προς το αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης, νοτιοανατολικά προάστια και τη Χαλκιδική (Κασσάνδρα).

1.4 Αναβάθμιση Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (MMM): Δημιουργία αποδοτικών και περιβαλλοντικά φιλικών συστημάτων MMM, όπως λεωφορεία και πλοία που συνδέουν τις κύριες πόλεις και τουριστικές περιοχές.

- Βελτίωση-Αναβάθμιση τοπικών συγκοινωνιακών σταθμών/κέντρων Ιερισσού, Αρναίας, Μ. Παναγίας, Ολυμπιάδας.
- Αύξηση του αριθμού και της συχνότητας των δρομολογίων, καθώς και της χωρητικότητας των λεωφορείων, για την ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής διασύνδεσης.
- Εισαγωγή σύγχρονων υπηρεσιών στα ΚΤΕΛ, όπως ηλεκτρονική έκδοση εισιτηρίων, παροχή Wi-Fi στα λεωφορεία, και χρήση τηλεματικής για την παρακολούθηση δρομολογίων, τον βελτιστοποιημένο προγραμματισμό και την ενημέρωση του επιβατικού κοινού.

1.5 Εκσυγχρονισμός Υποδομών Υγείας και Εκπαίδευσης: Δημιουργία και ενίσχυση υγειονομικών κέντρων και σχολικών μονάδων για την εξυπηρέτηση τόσο των κατοίκων όσο και των τουριστών.

- Επένδυση σε νέες τεχνολογίες και εξοπλισμό για την αναβάθμιση των υφιστάμενων υγειονομικών κέντρων, διασφαλίζοντας την άμεση και ποιοτική περίθαλψη ασθενών και ειδικότερα εξειδίκευση στις ανάγκες των ηλικιωμένων όπως μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων, κέντρα αποκατάστασης και φυσικοθεραπείας (Silver economy).
- Εισαγωγή σύγχρονου εξοπλισμού και εκπαιδευτικών εργαλείων, όπως διαδραστικοί πίνακες, ψηφιακές πλατφόρμες και σύνδεση στο διαδίκτυο, για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Ανακαίνιση και επέκταση των υφιστάμενων σχολικών κτιρίων, ώστε να παρέχουν ένα σύγχρονο και ασφαλές περιβάλλον μάθησης για τους μαθητές με σκοπό την αντιμετώπιση της μελλοντικής αύξησης των κατοίκων και των εποχικών επισκεπτών.

1.6 Υποδομές Διαχείρισης Απορριμμάτων και Ανακύκλωσης: Εγκατάσταση και αναβάθμιση των συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης για την προστασία του περιβάλλοντος.

- Αποκατάσταση-ολοκλήρωση-αναβάθμιση & εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) των Δ.Κ Μουδανίων και Καλλικράτειας (Σε φάση ολοκλήρωσης).
- Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων στους οικισμούς Χανιώτης και Πευκοχωρίου (Σε φάση ολοκλήρωσης).
- Επέκταση ΧΥΤΑ Κασσάνδρας

Στρατηγικός Στόχος 2: Επέκταση, εμπλουτισμός και αναβάθμιση του Τουριστικού Προϊόντος

Δράσεις:

2.1 Προώθηση Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού: Ανάπτυξη και προβολή μορφών τουρισμού όπως ο πολιτιστικός, θρησκευτικός, αθλητικός και οικοτουρισμός που μπορούν να προσελκύσουν επισκέπτες όλο το χρόνο.

- Δημιουργία Θεματικών Διαδρομών και Τουριστικών Πάρκων: Ανάπτυξη θεματικών διαδρομών (π.χ. αρχαιολογικές, φυσιολατρικές) και θεματικών πάρκων που προβάλλουν την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της περιοχής.
- Σχεδιασμός ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων και θεματικών εμπειριών που θα συνδυάζουν το μοντέλο Sun & Beach με χώρους θρησκευτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος (όπως το Άγιο Όρος, το Σπήλαιο Πετραλώνων, η Όλυνθος, και η Ιερά Μονή Ζυγού), υψηλής ποιότητας γαστρονομία, υπηρεσίες ευεξίας και χαλάρωσης, υπαίθριες δραστηριότητες ψυχαγωγίας και ήπιας άσκησης (όπως πεζοπορία, ποδηλασία, γκολφ), καθώς και θαλάσσιες δραστηριότητες (όπως καταδύσεις).
- Εκπόνηση σχεδίων branding-place marketing κυρίως για αρχαιολογικό τουρισμό.
- Συντήρηση, αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, χώρων πολιτιστικής- θρησκευτικής κληρονομιάς και των υποστηρικτικών τους υποδομών.

2.2 Επέκταση της τουριστικής περιόδου με την εφαρμογή ευέλικτης τιμολογιακής πολιτικής από ιδιωτικές επιχειρήσεις και δημόσιους φορείς που διαχειρίζονται τουριστικά αξιοθέατα, την αύξηση των αεροπορικών συνδέσεων εκτός αιχμής και τη λειτουργία περισσότερων επιχειρήσεων όλο τον χρόνο.

2.3 Υλοποίηση μιας συνολικής και ευέλικτης στρατηγικής επικοινωνίας και προώθησης, επικεντρωμένης στον διακεκριμένο προορισμό «Χαλκιδική», στο πλαίσιο ανάπτυξης Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού (DMO). Η στρατηγική θα εστιάζει στα προϊόντα προς ανάπτυξη και στις κύριες αγορές-στόχους για κάθε προϊόν, χρησιμοποιώντας έναν κατάλληλο συνδυασμό διαφημιστικών καναλιών και υλικών προώθησης. Παράλληλα, θα αξιοποιούνται σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία για την αναγνώριση και προσέγγιση συγκεκριμένων πελατειακών ομάδων.

2.4 Ενίσχυση Τουρισμού "Sun & Beach" και προσθήκη High Class Υπηρεσιών: Δημιουργία και βελτίωση εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας για να προσελκύσουν τουρίστες υψηλότερων απαιτήσεων.

- Δημιουργία εγκαταστάσεων για γκολφ και άλλες δραστηριότητες αναψυχής που προσελκύουν τουρίστες υψηλού εισοδήματος. Παροχή εγκαταστάσεων για τένις, ιππασία και άλλα πολυτελή αθλήματα.
- Συνεργασία με κορυφαίους σεφ και οινοπαραγωγούς για τη δημιουργία γαστρονομικών εμπειριών που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των τουριστών υψηλού εισοδήματος.
- Προώθηση δραστηριοτήτων όπως ιστιοπλοΐα, καταδύσεις, και θαλάσσια σπορ, παρέχοντας εξειδικευμένες υπηρεσίες και εξοπλισμό.

- Προσέλκυση επενδυτών για την κατασκευή πολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων που προσφέρουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες, όπως ιδιωτικές πισίνες, σπα, γκουρμέ εστιατόρια και εξατομικευμένες εμπειρίες για τους επισκέπτες.
- Κατασκευή μαρίνων που προσφέρουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, όπως 24ωρη ασφάλεια, υποδομές για μεγάλες θαλαμηγούς, εστιατόρια και καταστήματα καθώς και κατασκευή ελικοδρομίων για άμεση πρόσβαση.

2.5 Ανάπτυξη Γαστρονομικού Τουρισμού στην ορεινή Χαλκιδική: Προώθηση τοπικής κουζίνας και προϊόντων μέσω γαστρονομικών φεστιβάλ, γευσιγνωσίας και συνεργασιών με τοπικά εστιατόρια.

- Συνεργασίες με Τουριστικούς Πράκτορες: Δημιουργία πακέτων διακοπών που να συνδυάζουν την τοπική κουζίνα με άλλα τουριστικά αξιοθέατα της περιοχής.
- Καθιέρωση ετήσιων φεστιβάλ γαστρονομίας που θα περιλαμβάνουν τοπικά φαγητά, παραδοσιακές συνταγές, και εκδηλώσεις γευσιγνωσίας.

2.6 Ανάπτυξη "Ασημένιας Οικονομίας": Δημιουργία υποδομών και υπηρεσιών που απευθύνονται σε ηλικιωμένους τουρίστες υψηλού εισοδήματος, προσφέροντας άνεση, υγεία και αναψυχή.

- Δημιουργία και εξοπλισμός εγκαταστάσεων όπως θερμαινόμενες πισίνες, σπα, χαμάμ, και χώρους γυμναστικής, τα οποία να προσφέρουν υπηρεσίες που προάγουν την υγεία και την ευεξία των ηλικιωμένων.
- Προώθηση της Χαλκιδικής ως προορισμού φιλικού προς ηλικιωμένους μέσω διεθνών τουριστικών εκθέσεων, διαφημιστικών καμπανιών, και συνεργασιών με τουριστικούς πράκτορες που ειδικεύονται σε ταξίδια για ηλικιωμένους.
- Προσφορά οργανωμένων προγραμμάτων αναψυχής και δραστηριοτήτων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ηλικιωμένων, όπως οργανωμένες εκδρομές, πολιτιστικές εκδηλώσεις, γιόγκα, γυμναστική για ηλικιωμένους, και περιπάτους στη φύση.

Στρατηγικός Στόχος 3: Ενίσχυση Πρωτογενούς και Δευτερογενούς Τομέα και διασύνδεση με τον τουρισμό

Δράσεις:

3.1 Στήριξη Βιώσιμης Γεωργίας και Αλιείας: Προώθηση βιώσιμων γεωργικών και αλιευτικών πρακτικών για την παραγωγή υψηλής ποιότητας τοπικών προϊόντων (π.χ. ελιά, μέλι κ.α.)

- Οργάνωση σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους αγρότες και αλιείς, με στόχο την ενημέρωσή τους σχετικά με βιώσιμες γεωργικές και αλιευτικές πρακτικές, τη βιολογική καλλιέργεια και την αειφόρο διαχείριση των θαλάσσιων πόρων.
- Ανάπτυξη συστημάτων διαχείρισης νερού που ελαχιστοποιούν τη χρήση και τη σπατάλη του νερού, όπως αρδευτικά συστήματα χαμηλής κατανάλωσης και ανακύκλωση υδάτων.

- Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών που βελτιώνουν την αποδοτικότητα των πόρων και μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως οι έξυπνες γεωργικές εφαρμογές και τα συστήματα διαχείρισης υδατοκαλλιεργειών (ευφυή Γεωργία).
- Ενίσχυση αγροτικών και αλιευτικών υποδομών όπως αποθηκευτικοί χώροι, κέντρα επεξεργασίας και εγκαταστάσεις διανομής που υποστηρίζουν τη βιώσιμη παραγωγή και τη διατήρηση της ποιότητας των προϊόντων.

3.2 Ανάπτυξη Τοπικών Μονάδων Μεταποίησης: Στήριξη και δημιουργία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης τοπικών αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων.

- Δημιουργία στρατηγικών μάρκετινγκ για την προώθηση των τοπικών μεταποιημένων προϊόντων, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Χρήση τοπικών και διεθνών εκθέσεων, διαδικτυακής παρουσίας και συνεργασίας με τουριστικούς πράκτορες για την προώθηση των προϊόντων.
- Δημιουργία ή συνεργασία με ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και τεχνολογιών μεταποίησης. Αυτό θα συμβάλλει στην ενίσχυση της καινοτομίας και στη διαφοροποίηση των τοπικών προϊόντων.

3.3 Προώθηση Αγροτουρισμού και Οινοτουρισμού: Δημιουργία επισκέψιμων αγροκτημάτων και οινοποιείων, προσφέροντας αυθεντικές εμπειρίες στους τουρίστες.

- Κατασκευή εγκαταστάσεων υποδοχής σε αγροκτήματα και οινοποιεία, όπως αίθουσες εκδηλώσεων, καταστήματα πώλησης προϊόντων, εστιατόρια που σερβίρουν τοπική κουζίνα, και χώροι στάθμευσης.

3.4 Ανάδειξη Τοπικών Προϊόντων: Δημιουργία ενός ενιαίου brand για τα τοπικά προϊόντα της Χαλκιδικής, το οποίο θα περιλαμβάνει λογότυπο, σλόγκαν και αισθητική ταυτότητα που να αντικατοπτρίζουν την ποιότητα και τη μοναδικότητα των προϊόντων. Το brand αυτό θα προωθείται μέσω όλων των προϊόντικών γραμμών, διασφαλίζοντας τη συνοχή και την αναγνωρισιμότητα.

3.5 Δικτύωση Παραγωγών και Μεταποιητών: Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύων ανάμεσα στους παραγωγούς, μεταποιητές και τουριστικούς φορείς για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας (τοπικό cluster).

- Δημιουργία ή βελτίωση των υφιστάμενων δικτύων διανομής για την αποδοτική και οικονομική μεταφορά των τοπικών προϊόντων από τους παραγωγούς στους μεταποιητές και τους τελικούς καταναλωτές. Αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη κέντρων Logistics.

Στρατηγικός Στόχος 4: Προώθηση Βιώσιμης Ανάπτυξης και Προστασίας Περιβάλλοντος

Δράσεις:

4.1 Υιοθέτηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας: Ενθάρρυνση της χρήσης ηλιακής, αιολικής και άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις τουριστικές και παραγωγικές εγκαταστάσεις.

- Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και της αισθητικής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων και ιδιωτικών κατοικιών.

- Επενδύσεις σε τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας, όπως μπαταρίες υψηλής χωρητικότητας, που θα επιτρέψουν την αποθήκευση της ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές για χρήση σε περιόδους υψηλής ζήτησης.

4.2 Προστασία και Διαχείριση Φυσικών Πόρων: Εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, των ακτών, των δασών και των υδάτινων πόρων.

- Βελτίωση των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης, με έμφαση στη χρήση έξυπνων τεχνολογιών για την αποτελεσματικότερη διαχείριση και εξοικονόμηση πόρων.
- Έναρξη και υλοποίηση έργων κατασκευής φραγμάτων (π.χ. φράγμα Χαβρία) με στόχο την επίλυση των προβλημάτων υδροδότησης στην Περιφερειακή Ενότητα
- Υπογειοποίηση των καλωδίων ηλεκτρικής ενέργειας (ΔΕΗ) και τηλεπικοινωνιών (ΟΤΕ), καθώς και επένδυση σε δίκτυα οπτικών ινών, ιδίως στις τουριστικές περιοχές (π.χ. Κασσάνδρα).
- Ανάπτυξη συστήματος για την ποιοτική και ποσοτική παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων στις παράκτιες περιοχές και παραλίες, το οποίο θα περιλαμβάνει την αξιολόγηση της ποιότητας των υδάτων, της κατάστασης του περιβάλλοντος χώρου, της καθαριότητας και της διαχείρισης των απορριμμάτων.
- Εφαρμογή προγραμμάτων αναδάσωσης σε περιοχές που έχουν πληγεί από πυρκαγιές ή άλλες καταστροφές, σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης πυρκαγιών, τα οποία περιλαμβάνουν τη δημιουργία ζωνών πυροπροστασίας, την τακτική αποψίλωση ξερών φυτών και κλαδιών, καθώς και τη συντήρηση και καθαρισμό των μονοπατιών πρόσβασης στα δάση με το συνδυασμό νέων τεχνολογιών.

4.3 Εκπαιδευτικές Καμπάνιες για Βιώσιμες Πρακτικές: Οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και καμπανιών ευαισθητοποίησης για κατοίκους και επισκέπτες σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία και τις βιώσιμες πρακτικές με τη συνεργασία τοπικών φορέων και υπηρεσιών με τους επιχειρηματίες του τουρισμού (π.χ. ξενοδόχους).

4.4 Υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τη φέρουσα ικανότητα των τουριστικών περιοχών του προορισμού.

- Θέσπιση αυστηρών πολεοδομικών κανονισμών που περιορίζουν την έκταση και την πυκνότητα των νέων παραθεριστικών κατασκευών, διασφαλίζοντας ότι κάθε νέα δόμηση είναι συμβατή με τις αρχές της βιωσιμότητας.
- Παροχή κινήτρων για την ανακαίνιση και την ενεργειακή αναβάθμιση των ήδη υπαρχουσών παραθεριστικών κατοικιών, αντί της ανέγερσης νέων.
- Αντικατάσταση της εκτός σχεδίου δόμησης στις πόλεις και τους οικισμούς, με τη δόμηση βάσει χωροταξικού σχεδιασμού που περιλαμβάνει καθορισμό χρήσεων γης σε ψηφιακή πλατφόρμα. Αυτό θα εξασφαλίσει, αφενός, τη νομική ασφάλεια για τους επενδυτές και, αφετέρου, την προστασία και διαχείριση των περιοχών απόλυτης περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας.

- Μέτρα για την αειφορική διαχείριση του προορισμού σχετικά με τον ναυτικό τουρισμό και την ενοικίαση μικρών τουριστικών σκαφών (π.χ. στον κόλπο της Σιθωνίας Βουρβουρού), όπου παρατηρείται υπερπροσφορά, ξεπερνώντας τη φέρουσα ικανότητα του κόλπου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον συνωστισμό, την αυξημένη πιθανότητα ατυχημάτων (δεδομένου ότι δεν απαιτείται ειδικό δίπλωμα για την ενοικίαση) και τον κίνδυνο μόλυνσης των υδάτων, επιβαρύνοντας το συνολικό θαλάσσιο περιβάλλον.

4.5 Διαχείριση Αποβλήτων και Ανακύκλωση: Εφαρμογή ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης για την προστασία της περιοχής.

- Αξιοποίηση έξυπνων εφαρμογών όπως η βελτιστοποίηση δρομολογίων αποκομιδής και η χρήση αισθητήρων χωρητικότητας στους κάδους απορριμμάτων. Αυτές οι τεχνολογίες θα επιτρέψουν την πιο αποτελεσματική συλλογή απορριμμάτων, τη μείωση του κόστους λειτουργίας και την αύξηση της καθαριότητας στις αστικές και τουριστικές περιοχές, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Παροχή εκπτώσεων ή μείωση τελών αποκομιδής απορριμμάτων για όσους συμμετέχουν ενεργά στην ανακύκλωση.

Στρατηγικός Στόχος 5: Ενίσχυση της Ποιότητας Ζωής και Κοινωνικής Ευημερίας

Δράσεις:

5.1 Βελτίωση Παρεχόμενων Κοινωνικών Υπηρεσιών: Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων και των επισκεπτών.

- Εισαγωγή συστημάτων τηλεϊατρικής για την παροχή ιατρικών συμβουλών και εξετάσεων από απόσταση, δίνοντας έμφαση σε απομακρυσμένες κοινότητες της περιοχής.
- Δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης ενηλίκων για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των κατοίκων και την παροχή ευκαιριών επανεκπαίδευσης, με έμφαση σε τομείς που σχετίζονται με τον τουρισμό και την αγροτική ανάπτυξη.
- Επέκταση-προώθηση των υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρίες, καθώς και δημιουργία κέντρων ημερήσιας φροντίδας και υποστήριξης, ειδικά σε περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση ηλικιωμένου πληθυσμού.

5.2 Ενίσχυση της προσβασιμότητας κυρίως για άτομα με ειδικές ανάγκες: Συντήρηση-αναβάθμιση υποδομών προσβασιμότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης.

- Βελτίωση της πρόσβασης σε αστικές περιοχές (π.χ. Νέα Μουδανιά, Πολύγυρος, Νικήτη, Κασσανδρεία, Ιερισσός) για άτομα με αναπηρία και μειωμένη κινητικότητα, με εγκατάσταση ραμπών, ειδικές διαδρομές με κατάλληλη πλακόστρωση για άτομα με προβλήματα όρασης, συστήματα σήμανσης και πληροφόρησης, ασφαλείς πεζοδιαβάσεις και απομάκρυνση εμποδίων από τα πεζοδρόμια για ελεύθερη και ασφαλή μετακίνηση των πεζών.

- Αναβάθμιση των τουριστικών εγκαταστάσεων για την εξασφάλιση εύκολης πρόσβασης και πλήρους λειτουργικότητας για άτομα με αναπηρίες και περιορισμένη κινητικότητα.

5.3 Υποστήριξη Τοπικών Κοινοτήτων: Στήριξη και ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών και κοινοτικών προγραμμάτων που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και την τοπική πολιτιστική κληρονομιά.

- Ανάπτυξη προγραμμάτων που προσφέρουν βοήθεια και υποστήριξη σε ευπαθείς ομάδες, όπως ηλικιωμένοι, παιδιά και άτομα με ειδικές ανάγκες, μέσω δραστηριοτήτων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και κοινωνικών υπηρεσιών.

5.4 Ανάπτυξη Ψηφιακών Υπηρεσιών: Εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών στις δημόσιες υπηρεσίες και την τουριστική βιομηχανία για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της εμπειρίας των χρηστών.

- Επέκταση της ευρυζωνικότητας 5G και παροχή δωρεάν Wi-Fi σε περιοχές με υψηλό τουριστικό ενδιαφέρον, για τη βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών, ειδικά σε πολιτιστικούς χώρους.
- Ανάπτυξη εφαρμογής για κινητά και tablets που θα λειτουργεί ως οδηγός, παρέχοντας όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τους επισκέπτες.

5.5 Ενίσχυση και κατάρτιση υφιστάμενου και νέου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς κύριου ενδιαφέροντος (πρωτογενής, τριτογενής).

- Δημιουργία ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων που εστιάζουν στις ανάγκες των τομέων αυτών, όπως ευφυής γεωργία, βιώσιμη αλιεία, και προηγμένες τουριστικές υπηρεσίες.
- Ανάπτυξη διαδικτυακών πλατφορμών εκπαίδευσης (e-learning) και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, που επιτρέπουν στους εργαζομένους να αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες με ευελιξία και προσαρμοστικότητα.

Για την επιτυχή υλοποίηση των παραπάνω δράσεων, είναι ζωτικής σημασίας να δοθούν κίνητρα σε ιδιώτες επενδυτές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παροχής φορολογικών ελαφρύνσεων, επιδοτήσεων, και χαμηλότοκων δανείων για επενδύσεις. Επίσης, η διευκόλυνση των διαδικασιών αδειοδότησης και η απλοποίηση των κανονιστικών πλαισίων για την ανάπτυξη τουριστικών και παραγωγικών εγκαταστάσεων μπορούν να προσελκύσουν επιπλέον επενδύσεις. Η παροχή επιχορηγήσεων για την ενσωμάτωση τεχνολογικών καινοτομιών και η ανάπτυξη προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) θα ενθαρρύνουν τους ιδιώτες να συμμετέχουν ενεργά στην αναβάθμιση και βελτίωση των υποδομών τους.

Παράλληλα, είναι απαραίτητη η καθιέρωση αυστηρών μηχανισμών ελέγχου και πιστοποίησης για να διασφαλιστεί ότι οι επενδύσεις πληρούν τα υψηλά πρότυπα ποιότητας και βιωσιμότητας. Τακτικοί έλεγχοι συμμόρφωσης και πιστοποιήσεις ποιότητας θα πρέπει να ενσωματωθούν σε κάθε στάδιο των έργων, εξασφαλίζοντας την αποτελεσματικότητα των δράσεων και την προστασία του περιβάλλοντος, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, της ποιότητας ζωής, και της κοινωνικής ευημερίας στην περιοχή.

4.3 Συνοπτική παρουσίαση του προγράμματος ανάπτυξης της Χαλκιδικής

Στον παρακάτω **πίνακα 4.3.1** παρουσιάζονται οι στρατηγικοί στόχοι για την ανάπτυξη της Χαλκιδικής, οι απαραίτητες δράσεις για την επίτευξή τους, καθώς και οι πηγές χρηματοδότησης και το εκτιμώμενο κόστος για κάθε δράση. Το συνολικό πρόγραμμα ανάπτυξης καλύπτει την επταετία 2021-2027 και αναμένεται να υλοποιηθεί με τη συμβολή τόσο εθνικών όσο και ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών πόρων, που συνολικά φτάνουν τα **1,25 δισεκατομμύρια** ευρώ για την περιοχή της Χαλκιδικής.

Οι συνολικοί διαθέσιμοι πόροι για όλη την Ελλάδα ανέρχονται σε 64,1 δισεκατομμύρια ευρώ, οι οποίοι προέρχονται από διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα:

1. **Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:** Από το ταμείο αυτό διατίθενται 31,16 δισεκατομμύρια ευρώ, τα οποία στοχεύουν στη στήριξη της ανάκαμψης από τις επιπτώσεις της πανδημίας και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας.
2. **Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) 2023-2027:** Η ΚΑΠ προσφέρει 13,4 δισεκατομμύρια ευρώ για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης, της βιώσιμης γεωργίας και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.
3. **Τομεακά Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027:** Με συνολικούς πόρους ύψους 18,1 δισεκατομμυρίων ευρώ, τα τομεακά προγράμματα ΕΣΠΑ υποστηρίζουν διάφορους τομείς όπως την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την εκπαίδευση και την απασχόληση.
4. **Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΕΠ ΚΜ):** Για την περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας, περιλαμβανομένης της Χαλκιδικής, το ΠΕΠ ΚΜ διαθέτει πόρους ύψους 1,4 δισεκατομμυρίων ευρώ, οι οποίοι θα αξιοποιηθούν για την περιφερειακή ανάπτυξη και τη βελτίωση των τοπικών υποδομών.

Βάσει αυτών των χρηματοδοτικών πηγών και των αναγκών της περιοχής σε συνδυασμό με το πληθυσμιακό μέγεθος της, τα κονδύλια που θα διατεθούν για την ανάπτυξη της Χαλκιδικής αναμένεται να ανέλθουν σε 1,25 δισεκατομμύρια ευρώ, καλύπτοντας στρατηγικές προτεραιότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την υποστήριξη των τοπικών κοινοτήτων, και τη βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών δομών.

Πίνακας 4.3-1: Δράσεις αναπτυξιακής στρατηγικής και χρηματοδότηση

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
Στρατηγικός Στόχος 1: Βελτίωση και Εκσυγχρονισμός Υποδομών		
1.1: Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου: Επέκταση και βελτίωση του οδικού δικτύου για την ασφαλή και γρήγορη πρόσβαση σε τουριστικές και μη περιοχές.	ΕΠ «Μεταφορές» & ΠΕΠ ΚΜ	200 εκ. ευρώ
1.2: Ενίσχυση Λιμενικών Υποδομών: Αναβάθμιση των λιμανιών για να υποδέχονται κρουαζιερόπλοια και σκάφη αναψυχής, και δημιουργία νέων λιμενικών εγκαταστάσεων και δρομολογίων.	ΕΠ «Μεταφορές» & ΠΕΠ ΚΜ	157 εκ. ευρώ
1.3 Επανεξέταση της εφικτότητας και σκοπιμότητας επέκτασης του σιδηροδρομικού δικτύου προς το αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης, νοτιοανατολικά προάστια και τη Χαλκιδική (Κασσάνδρα).	Εθνικοί Πόροι	3 εκ. ευρώ
1.4 Αναβάθμιση Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (MMM): Δημιουργία αποδοτικών και περιβαλλοντικά φιλικών συστημάτων MMM, όπως λεωφορεία και πλοία που συνδέουν τις κύριες πόλεις και τουριστικές περιοχές.	ΕΠ «Μεταφορές», ΕΠ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» & ΠΕΠ ΚΜ	50 εκ. ευρώ

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
1.5 Εκσυγχρονισμός Υποδομών Υγείας και Εκπαίδευσης: Δημιουργία και ενίσχυση υγειονομικών κέντρων και σχολικών μονάδων για την εξυπηρέτηση τόσο των κατοίκων όσο και των τουριστών.	ΕΠ «Μεταφορές», ΕΠ «Ψηφιακός & ΠΕΠ ΚΜ	70 εκ. ευρώ
1.6 Υποδομές Διαχείρισης Απορριμμάτων και Ανακύκλωσης: Εγκατάσταση και αναβάθμιση των συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης για την προστασία του περιβάλλοντος.	ΕΠ «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή» & ΠΕΠ ΚΜ	20 εκ. ευρώ
Στρατηγικός Στόχος 2: Επέκταση, εμπλουτισμός και αναβάθμιση του Τουριστικού Προϊόντος		
2.1 Προώθηση Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού: Ανάπτυξη και προβολή μορφών τουρισμού όπως ο πολιτιστικός, θρησκευτικός, αθλητικός και οικότουρισμός που μπορούν να προσελκύσουν επισκέπτες όλο το χρόνο.	ΣΣ ΚΑΠ (Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027)	25 εκ. ευρώ
2.2 Επέκταση της τουριστικής περιόδου με την εφαρμογή ευέλικτης τιμολογιακής πολιτικής από ιδιωτικές επιχειρήσεις και δημόσιους φορείς που διαχειρίζονται τουριστικά αξιοθέατα, την αύξηση των αεροπορικών συνδέσεων εκτός αιχμής και τη λειτουργία περισσότερων επιχειρήσεων όλο τον χρόνο.	Εθνικοί και Ιδιωτικοί Πόροι & Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τουρισμού (2021-2025)	5 εκ. ευρώ

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
2.3 Υλοποίηση μιας συνολικής και ευέλικτης στρατηγικής επικοινωνίας και προώθησης, επικεντρωμένης στον διακεκριμένο προορισμό «Χαλκιδική», στο πλαίσιο ανάπτυξης Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού (DMO). Η στρατηγική θα εστιάζει στα προϊόντα προς ανάπτυξη και στις κύριες αγορές-στόχους για κάθε προϊόν, χρησιμοποιώντας έναν κατάλληλο συνδυασμό διαφημιστικών καναλιών και υλικών προώθησης. Παράλληλα, θα αξιοποιούνται σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία για την αναγνώριση και προσέγγιση συγκεκριμένων πελατειακών ομάδων	Εθνικοί και Ιδιωτικοί Πόροι & Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τουρισμού (2021-2025)	10 εκ. ευρώ
2.4 Ενίσχυση Τουρισμού "Sun & Beach" και προσθήκη High Class Υπηρεσιών: Δημιουργία και βελτίωση εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας για να προσελκύσουν τουρίστες υψηλότερων απαιτήσεων.	ΠΕΠ ΚΜ, Ιδιωτικοί Πόροι & ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»	180 εκ. ευρώ
2.5 Ανάπτυξη Γαστρονομικού Τουρισμού στην ορεινή Χαλκιδική: Προώθηση τοπικής κουζίνας και προϊόντων μέσω γαστρονομικών φεστιβάλ, γευσιγνωσίας και συνεργασιών με τοπικά εστιατόρια	ΣΣ ΚΑΠ (Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027) & Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τουρισμού (2021-2025)	7 εκ. ευρώ

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
2.6 Ανάπτυξη "Ασημένιας Οικονομίας": Δημιουργία υποδομών και υπηρεσιών που απευθύνονται σε ηλικιωμένους τουρίστες υψηλού εισοδήματος, προσφέροντας άνεση, υγεία και αναψυχή.	ΠΕΠ ΚΜ, Ιδιωτικοί Πόροι & ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»	73 εκ. ευρώ
Στρατηγικός Στόχος 3: Ενίσχυση Πρωτογενούς και Δευτερογενούς Τομέα και διασύνδεση με τον τουρισμό		
3.1 Στήριξη Βιώσιμης Γεωργίας και Αλιείας: Προώθηση βιώσιμων γεωργικών και αλιευτικών πρακτικών για την παραγωγή υψηλής ποιότητας τοπικών προϊόντων (πχ ελιά, μέλι κ.α.)	Ιδιωτικοί Πόροι, ΕΠ «Αλιεία, υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα», ΣΣ ΚΑΠ (Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027) & ΠΕΠ ΚΜ	60 εκ. ευρώ
3.2 Ανάπτυξη Τοπικών Μονάδων Μεταποίησης: Στήριξη και δημιουργία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης τοπικών αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων	Ιδιωτικοί Πόροι, ΕΠ «Αλιεία, υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα», ΣΣ ΚΑΠ (Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027) & ΠΕΠ ΚΜ	65 εκ. ευρώ
3.3 Προώθηση Αγροτουρισμού και Οινοτουρισμού: Δημιουργία επισκέψιμων αγροκτημάτων και οινοποιείων, προσφέροντας αυθεντικές εμπειρίες στους τουρίστες.	Ιδιωτικοί Πόροι & ΣΣ ΚΑΠ (Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027)	20 εκ. ευρώ

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
3.4 Ανάδειξη Τοπικών Προϊόντων: Δημιουργία ενός ενιαίου brand για τα τοπικά προϊόντα της Χαλκιδικής, το οποίο θα περιλαμβάνει λογότυπο, σλόγκαν και αισθητική ταυτότητα που να αντικατοπτρίζουν την ποιότητα και τη μοναδικότητα των προϊόντων. Το brand αυτό θα προωθείται μέσω όλων των προϊόντικών γραμμών, διασφαλίζοντας τη συνοχή και την αναγνωρισιμότητα.	Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τουρισμού (2021-2025) & ΠΕΠ ΚΜ	5 εκ. ευρώ
3.5 Δικτύωση Παραγωγών και Μεταποιητών: Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύων ανάμεσα στους παραγωγούς, μεταποιητές και τουριστικούς φορείς για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας (τοπικό cluster).	Ιδιωτικοί Πόροι & ΠΕΠ ΚΜ	15 εκ. ευρώ
Στρατηγικός Στόχος 4: Προώθηση Βιώσιμης Ανάπτυξης και Προστασίας Περιβάλλοντος		
4.1 Υιοθέτηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας: Ενθάρρυνση της χρήσης ηλιακής, αιολικής και άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις τουριστικές και παραγωγικές εγκαταστάσεις	ΕΠ «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή» & Ιδιωτικοί Πόροι	25 εκ. ευρώ
4.2 Προστασία και Διαχείριση Φυσικών Πόρων: Εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, των ακτών, των δασών και των υδάτινων πόρων.	ΕΠ «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή» & Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	100 εκ. ευρώ

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
4.3 Εκπαιδευτικές Καμπάνιες για Βιώσιμες Πρακτικές: Οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και καμπανιών ευαισθητοποίησης για κατοίκους και επισκέπτες σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία και τις βιώσιμες πρακτικές με τη συνεργασία τοπικών φορέων και υπηρεσιών με τους επιχειρηματίες του τουρισμού (πχ ξενοδόχους).	Ιδιωτικοί Πόροι & ΠΕΠ ΚΜ	5 εκ. ευρώ
4.4 Υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τη φέρουσα ικανότητα των τουριστικών περιοχών του προορισμού.	Εθνικοί Πόροι & Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	10 εκ. ευρώ
4.5 Διαχείριση Αποβλήτων και Ανακύκλωση: Εφαρμογή ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης για την προστασία της περιοχής.	ΕΠ «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή» & Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	20 εκ. ευρώ
Στρατηγικός Στόχος 5: Ενίσχυση της Ποιότητας Ζωής και Κοινωνικής Ευημερίας		
5.1 Βελτίωση Παρεχόμενων Κοινωνικών Υπηρεσιών: Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων και των επισκεπτών.	ΕΠ «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» & ΠΕΠ ΚΜ	30 εκ. ευρώ

Στρατηγικοί Στόχοι/Δράσεις	Πηγές Χρηματοδότησης	Προϋπολογισμός
5.2 Ενίσχυση της προσβασιμότητας κυρίως για άτομα με ειδικές ανάγκες: Συντήρηση-αναβάθμιση υποδομών προσβασιμότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης.	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας & ΠΕΠ ΚΜ	70 εκ. ευρώ
5.3 Υποστήριξη Τοπικών Κοινοτήτων: Στήριξη και ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών και κοινοτικών προγραμμάτων που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και την τοπική πολιτιστική κληρονομιά.	ΕΠ «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» & ΠΕΠ ΚΜ	5 εκ. ευρώ
5.4 Ανάπτυξη Ψηφιακών Υποδομών: Εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών στις δημόσιες υπηρεσίες και την τουριστική βιομηχανία για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της εμπειρίας των χρηστών.	ΕΠ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»	10 εκ. ευρώ
5.5 Ενίσχυση και κατάρτιση υφιστάμενου και νέου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς κύριου ενδιαφέροντος (πρωτογενής, τριτογενής).	ΕΠ «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» & ΠΕΠ ΚΜ	5 εκ. ευρώ

4.4 Συμπεράσματα

Σε αυτό το κεφάλαιο διαμορφώθηκε η συνολική αναπτυξιακή στρατηγική του Νομού Χαλκιδικής, όπως προέκυψε από την ανάλυση των δυνατών σημείων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών της περιοχής. Στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής, επιλέχθηκαν οι στρατηγικοί στόχοι που επικεντρώνονται σε βασικούς τομείς, όπως η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η επέκταση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, η ενίσχυση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και η προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και η ενίσχυση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής ευημερίας των κατοίκων.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Οι δράσεις που προτείνονται περιλαμβάνουν στοχευμένες επενδύσεις στις μεταφορικές υποδομές, στις τουριστικές εγκαταστάσεις υψηλών προδιαγραφών, στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς και στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων της περιοχής. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην τεχνολογική αναβάθμιση και την ψηφιοποίηση υπηρεσιών, προκειμένου να υποστηριχθεί η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και να εξασφαλιστεί η διασύνδεση της τοπικής οικονομίας με τις σύγχρονες τάσεις της αγοράς.

Τέλος, οι στρατηγικοί στόχοι επικεντρώνονται στη δημιουργία μιας ισόρροπης ανάπτυξης που θα μειώσει τις ανισότητες ανάμεσα στις ορεινές και παραλιακές περιοχές της Χαλκιδικής, διασφαλίζοντας ότι όλες οι περιοχές θα επωφεληθούν από τη συνολική αναπτυξιακή προσπάθεια, ενισχύοντας την τοπική κοινωνία και οικονομία, ενώ θα προστατεύεται και θα αναδεικνύεται το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής.

Με όλα τα παραπάνω αλλά και με την απαραίτητη συνεισφορά των πηγών χρηματοδότησης, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τα τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΕΠ ΚΜ) και το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ), η Χαλκιδική αναμένεται να λάβει σημαντικές οικονομικές ενισχύσεις για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων. Οι συνολικοί πόροι που θα διατεθούν για την περιοχή εκτιμώνται σε 1,34 δισεκατομμύρια ευρώ, καλύπτοντας επενδύσεις στους τομείς των μεταφορών, των τουριστικών υποδομών, της αγροτικής ανάπτυξης, της διαχείρισης περιβαλλοντικών πόρων και της κοινωνικής ευημερίας.

Με την υποστήριξη αυτών των χρηματοδοτικών εργαλείων, θα επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, η αύξηση της απασχόλησης, και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής ως τουριστικού και επενδυτικού προορισμού. Παράλληλα, η αξιοποίηση αυτών των πόρων θα βοηθήσει στη διασύνδεση των τοπικών επιχειρήσεων με την παγκόσμια αγορά, προσφέροντας νέες ευκαιρίες ανάπτυξης και δημιουργώντας ένα σταθερό, βιώσιμο οικονομικό περιβάλλον για τη Χαλκιδική.

Κεφάλαιο. 5ο Γενικά Συμπεράσματα

Πρωταρχικός σκοπός της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η σύνταξη αναπτυξιακού σχεδίου για την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, λαμβάνοντας υπόψη τις προϋποθέσεις του στρατηγικού σχεδιασμού και τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέσα από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αναδείχθηκαν τα κύρια πλεονεκτήματα και οι σημαντικότερες αδυναμίες, καθώς και οι σύγχρονες τάσεις (οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, κ.λπ.) που κυριαρχούν εντός του νομού. Στη συνέχεια, σχεδιάστηκε η αναπτυξιακή στρατηγική για το νομό, η οποία περιλαμβάνει τους κύριους στρατηγικούς στόχους και τις επιμέρους δράσεις μέσω των οποίων επιδιώκεται η δημιουργία ενός βιώσιμου και πολυδιάστατου τουριστικού προορισμού.

Η διατύπωση των γενικών συμπερασμάτων σχετικά με την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής κρίνεται αναγκαία στο κλείσιμο αυτής της μελέτης, προκειμένου να παρουσιαστούν με συντομία όλα τα ευρήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της εκπόνησής της.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Μέσα από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης η Χαλκιδική, βάση του Ν.3852/2010 αποτελείται από 5 Δήμους (Πολυγύρου, Κασσάνδρας, Νέας Προποντίδας, Σιθωνίας και Αριστοτέλη). Τα οικιστικά κέντρα της Χαλκιδικής κατατάσσονται από το 3ο έως το 5ο επίπεδο, ενώ κέντρο 1ου (και 2ου) επιπέδου δεν υπάρχει στην περιοχή. Τον ρόλο αυτό αναλαμβάνει η Θεσσαλονίκη, από την οποία εξαρτάται το οικιστικό δίκτυο της Χαλκιδικής

Σχετικά με τα **δημογραφικά χαρακτηριστικά**, φαίνεται ότι παρουσιάζεται χαμηλή δυναμική καθώς την περίοδο 2001-2021 σημειώθηκε μείωση του πληθυσμού κατά 2,7%. Ακόμα, παρατηρείται γήρανση του πληθυσμού με υψηλότερο δείκτη σε σχέση με τα υπερκείμενα επίπεδα. Επιπλέον, το μορφωτικό επίπεδο παρουσιάζεται ικανοποιητικό, με τα χαμηλά ποσοστά να εμφανίζονται στους κατόχους μεταπτυχιακού-διδακτορικού και πτυχιούχους πανεπιστημίου, γεγονός που μπορεί να οφείλεται στην απουσία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στην έντονη ενασχόληση με τον τουριστικό κλάδο.

Αναφορικά με τα **οικονομικά χαρακτηριστικά**, το κ.κ ΑΕΠ βρίσκεται στο 78,3% του μέσου όρου της χώρας (2021) ενώ όσον αφορά τη διάρθρωση των τομέων, ο τριτογενής τομέας κατέχει κυρίαρχη θέση, τόσο στην απασχόληση όσο και στη συμβολή στο συνολικό ΑΕΠ της περιοχής. Η επικράτηση αυτού του τομέα υποδηλώνει τη σταδιακή μετατροπή της οικονομίας της Χαλκιδικής προς την κατεύθυνση της επικέντρωσης σε υπηρεσίες και τουριστικές δραστηριότητες. Επιπλέον, η περιοχή εμφανίζει άνοδο στο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού περί 9,7% τη δεκαετία 2011-2021 ενώ το ποσοστό ανεργίας ελαττώθηκε ελαφρώς κατά 0,6%.

Στον **πρωτογενή τομέα**, η περιοχή παρουσιάζει μια ευρεία γκάμα παραγωγικών δραστηριοτήτων, τόσο στη φυτική όσο και στη ζωική παραγωγή. Αυτό καθιστά τον πρωτογενή τομέα του νομού πολυσύνθετο, καλύπτοντας σχεδόν όλες τις αγροτικές δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν. Σημαντικότερη καλλιέργεια αποτελεί αυτή της ελιάς ενώ στον τομέα της κτηνοτροφίας κυριαρχεί η μελισσοκομία.

Μάλιστα, το κλίμα και το ανάγλυφο της νότιας Χαλκιδικής ευνοούν την καλλιέργεια περισσότερων ειδών, ενώ στη βόρεια Χαλκιδική κυριαρχεί η κτηνοτροφία. Προκειμένου, ωστόσο, τα αγροτικά προϊόντα της περιοχής να ανταγωνιστούν επιτυχώς σε ένα σύγχρονο παγκόσμιο περιβάλλον, απαιτούνται στοχευμένες παρεμβάσεις. Η μετάβαση από το τρέχον παραγωγικό μοντέλο σε ένα νέο, πιο προσανατολισμένο στην αγορά, θα πρέπει να δίνει έμφαση στη γνώση, την τεχνολογία, την εργασία, την πιστοποιημένη ποιότητα και τη φροντίδα για το περιβάλλον. Παράλληλα, είναι κρίσιμο να ενισχυθεί η διαφοροποίηση της παραγωγής και να αυξηθεί η εξωστρέφεια, τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και διάθεσης προϊόντων.

Ο **δευτερογενής τομέας** της περιοχής χαρακτηρίζεται από την απουσία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, με τις επιχειρήσεις που τον συνθέτουν να είναι κυρίως μικρού ή μεσαίου μεγέθους. Η πλειοψηφία αυτών των επιχειρήσεων επικεντρώνεται στον κλάδο των κατασκευών, αντανakλώντας την τοπική οικονομική δομή και τις ανάγκες της περιοχής. Ο τομέας είναι λιγότερο ανεπτυγμένος στην Περιφερειακή Ενότητα σε σχέση με τους άλλους δύο παρόλα αυτά μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στη συνολική ανάπτυξη της περιοχής κυρίως μέσα από τις επιχειρήσεις μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων.

Η ύπαρξη πλούσιων φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων στην περιοχή αποτελεί βασικό παράγοντα για την έντονη ανάπτυξη του **τουρισμού**.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Συγκεκριμένα, μπορούμε να πούμε ότι η Χαλκιδική αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στον τομέα του τουρισμού, καθώς ο νομός έχει, κατά μέσο όρο, την πιο ανεπτυγμένη τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή. Κατέχει πάνω από το 50% των ξενοδοχείων και των κλινών που υπάρχουν στην Περιφέρεια κατέχοντας την πρώτη θέση ανάμεσα στις υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες. Οι υπόλοιποι τομείς του **τριτογενούς τομέα**, δηλαδή οι τομείς των υπηρεσιών και του εμπορίου στην περιοχή δεν παρουσιάζουν την ίδια δυναμική με τον τουρισμό, καθώς η ανάπτυξή τους, όπως και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Συνεπώς, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, καθώς και στην ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ειδικά στη βόρεια Χαλκιδική. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να ενισχυθούν οι τομείς των υπηρεσιών και του εμπορίου, όπως τα σύγχρονα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, οι υπηρεσίες πληροφορικής και επικοινωνιών, οι συνδυασμένες μεταφορές, οι υπηρεσίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, καθώς και η περαιτέρω ανάπτυξη των υπηρεσιών εκπαίδευσης και υγείας.

Οι υποδομές αντιμετωπίζουν προβλήματα ειδικότερα όσον αφορά την κακή ποιότητα του οδικού δικτύου, την άσχημη κατάσταση του δικτύου ύδρευσης και την πολύ έντονη παραγωγή απορριμμάτων ειδικότερα τους θερινούς μήνες. Ακόμα, προβλήματα εντοπίζονται και στον τομέα της υγείας κυρίως λόγω της απουσίας νέων υποδομών, χαμηλής ποιότητας υφιστάμενων, έλλειψη ειδικοτήτων και ιατρικών μηχανημάτων. Στόχος είναι να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις μέσω της ανάπτυξης σύγχρονων υποδομών και της βελτίωσης των υφιστάμενων δομών.

Το **φυσικό περιβάλλον** της Χαλκιδικής αποτελεί έναν εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα λόγω της μοναδικής ποικιλομορφίας των τοπίων και της ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς της περιοχής. Ωστόσο, η παρούσα διαχείριση των φυσικών πόρων έχει δημιουργήσει προκλήσεις που επηρεάζουν τόσο τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των πόρων όσο και τη διατήρηση του φυσικού τοπίου. Κυριότερα προβλήματα αφορούν τη συστηματική υπερβολική χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, την ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων από ελαιοτριβεία, καθώς και την ανεπαρκή και μη ορθολογική εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων. Η εφαρμογή πρακτικών αιεφόρου διαχείρισης είναι κρίσιμη, όχι μόνο για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της περιοχής στους επισκέπτες. Εξίσου σημαντική είναι η ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών θησαυρών της περιοχής, όπως το Άγιον Όρος, το οποίο παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεκμετάλλευτο, αν και θα μπορούσε να αποτελέσει κέντρο προσέλκυσης ποιοτικού τουρισμού.

Από την ανάλυση **SWOT** προέκυψε ότι τα βασικότερα πλεονεκτήματα της περιοχής είναι το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, η ανάδειξη της Χαλκιδικής ως τουριστικό κέντρο για την Περιφέρεια και η άμεση γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη.

Τα κυριότερα μειονεκτήματα είναι η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η εξάρτηση από τον τουρισμό η γήρανση του πληθυσμού καθώς και οι ανεπαρκείς υποδομές στην Περιφερειακή Ενότητα. Αυτά, αποτελούν προβλήματα που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης με σκοπό να αποτελέσουν έναυσμα για την περαιτέρω ανάπτυξη της Χαλκιδικής. Επίσης, σημαντικές ευκαιρίες αποτελούν η εκμετάλλευση νέων τεχνολογιών σε τομείς όπως η γεωργία, και η αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού καθώς και η προοπτική δημιουργίας υψηλής ποιότητας υποδομών και υπηρεσιών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Ωστόσο, υπάρχουν και ορισμένα στοιχεία που αποτελούν απειλές για την περιοχή, όπου εάν δεν δοθεί η απαραίτητη προσοχή, μπορούν να οδηγήσουν σε δυσμενείς επιπτώσεις για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Χαλκιδικής. Οι κυριότερες απειλές είναι αναποτελεσματική αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων, οι προκλήσεις που προκύπτουν από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η εξάρτηση της οικονομίας από τον τουρισμό.

Η **αναπτυξιακή στρατηγική** για την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής καθορίζει ένα σύνολο φιλόδοξων, αλλά ρεαλιστικών στόχων για το προσεχές μέλλον, με σκοπό να αξιοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό οι δυνατότητες και οι προοπτικές της περιοχής. Παράλληλα, επιδιώκει να αντιμετωπίσει τα μειονεκτήματα και τις απειλές που ενδέχεται να εμποδίσουν την πορεία αυτή. Ειδικότερα, οι 5 στρατηγικοί στόχοι που τέθηκαν είναι η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η επέκταση, ο εμπλουτισμός και η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, η ενίσχυση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα και η διασύνδεση με τον τουρισμό, η προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης και προστασίας περιβάλλοντος καθώς και η ενίσχυση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής ευημερίας.

Η επίτευξη των παρπάνω στόχων θα δώσει στην περιοχή μια ανανεωμένη αναπτυξιακή φυσιογνωμία, που θα αντικατοπτρίζει το σύγχρονο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο. Θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής προόδου, ενισχύοντας το ανθρώπινο δυναμικό, αναβαθμίζοντας τις υποδομές μεταφορών, και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές δομές. Θα προωθήσει την ανάπτυξη διαφορετικών μορφών τουρισμού και αναψυχής, την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής, την καθιέρωση ποιοτικής, πιστοποιημένης και περιβαλλοντικά βιώσιμης γεωργίας δημιουργώντας έναν προορισμό υψηλής ποιότητας και βιωσιμότητας, που θα προσελκύει επισκέπτες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Η περιοχή δύναται να καθιερωθεί ως πρότυπο ανάπτυξης πολλαπλών δραστηριοτήτων, όπως τουρισμός, αγροτική παραγωγή και μεταποίηση, που θα συνδυάζονται αρμονικά με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Παράλληλα, η ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών και η ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και εξωστρέφειας θα ενδυναμώσουν την ανταγωνιστικότητα της περιοχής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, συμβάλλοντας στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην ενίσχυση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Ωστόσο, για να πραγματοποιηθούν όλα τα παραπάνω χρειάζεται μια σειρά από ενέργειες όπως οργάνωση, προγραμματισμός, συμμετοχικές διαδικασίες, άμεση δράση και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Βιβλιογραφία

ΑΔΜΗΕ. (n.d.). **Σύνδεση χρηστών - Παραγωγοί ΑΠΕ.** Ανακτήθηκε από <https://www.admie.gr/systima/syndesi-hriston/paragogoi-ape>

Ασπρογέρακας, Ε., & Καλλιώρας, Δ. (2020). Χωρικός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός στην Ελλάδα: Ζητήματα σύμπλεξης. *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης*, 31, 62-93. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Βήμα Ορθοδοξίας. (13/08/2024) Άγιον Όρος. Βήμα Ορθοδοξίας. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από <https://www.vimaorthodoxias.gr/tags/tag/%CE%AC%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CE%BD-%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82/>

Βούζιου, Ε. (2022). Προγραμματική περίοδος 2021-2027: Η πολιτική συνοχής της ΕΕ και το ελληνικό ΕΣΠΑ. (Διπλωματική εργασία), Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ. (10/07/2024). Πληροφορίες για το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Από <https://www.ggde-espa.gov.gr/pde/>

Γουργιώτης, Α., Σαραντάκου, Ε., Στεφανή, Φ., & Χαϊνταρλής, Μ. (2022). Χωρικός σχεδιασμός και τουριστική επιχειρηματικότητα: η περίπτωση των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων. *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης*, 35, 42-72. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

DasoData. (5/09/2024). Στοιχεία για τη Χαλκιδική. Από <https://dasodata.gr/images/EFARMOGES/Perifereia/chalkidiki.htm>

Δασαρχείο. (18/08/2024) Δασαρχείο Gates. Δασαρχείο. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από https://dasarxeio.com/dasergates_dase/

Ελευθερούδη, Ε. (2019). Βάση Γεωγραφικών Δεδομένων Πυρκαγιών στο Ν. Χαλκιδικής: Οπτικοποίηση και Επικύρωση. (Διπλωματική Εργασία) Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Γεωγραφίας.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ). Στατιστικές, Μητρώα και Ταξινομήσεις 2001-2021 Ανακτήθηκε από <https://www.statistics.gr>.

Εμμανουηλίδης, Γ. (2018). **Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού** (Διπλωματική εργασία). Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Ένωση εταιρειών «ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ». (2023). Κατάρτιση σχεδίου αντιπυρικής προστασίας στην περιοχή ευθύνης του Δασαρχείου Αρναίας. Προμελέτη (Σύμβαση ΣΠ-01), Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Ένωση εταιρειών «ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ». (2023). Προμελέτη κατάρτισης σχεδίου αντιπυρικής προστασίας στην περιοχή ευθύνης του Δασαρχείου Πολυγύρου (Σύμβαση ΣΠ-01). Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Ένωση εταιρειών «ΟΜΙΚΡΟΝ ΑΕ – kartECO ΟΕ». (2023). Προμελέτη κατάρτισης σχεδίου αντιπυρικής προστασίας στην περιοχή ευθύνης του Δασαρχείου Κασσάνδρας (Σύμβαση ΣΠ-01). Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. (2008). ΦΕΚ 2464/Β/2008: Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. (2009). ΦΕΚ 1138/Β/2009: Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Ζωγράφος, Ι. (2022). **Ο Στρατηγικός και Επιχειρησιακός Σχεδιασμός στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη** (Μεταπτυχιακή διατριβή). Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ηλιάδης, Σ. (2023). **Αναβάθμιση και προώθηση τουριστικού προϊόντος στα πλαίσια Στρατηγικού Πλάνου Μάρκετινγκ για την Π.Ε. Χαλκιδικής** (Μεταπτυχιακή διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Ημερησία. (2023, Σεπτέμβριος 6). Greco Islands: Το στοίχημα των «πράσινων» νησιών – Ποιοι παίρνουν σειρά μετά. Από https://www.imerisia.gr/epiheiriseis/energeia/89774_greco-islands-stoihima-ton-prasinon-nision-poiOI-pairnoyn-seira-meta

ΙΝΣΕΤΕ. (2021). Προορισμός Χαλκιδική: Σχέδια δράσης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του τουριστικού τομέα. Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

ΙΤΙΑ - Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. (10/09/2024) **Βιότοποι της Ελλάδας.** Ανακτήθηκε από https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/?category=1&geo_code=1%2C2%2C7

Κούτρας, Γ., & Μάνου, Ε. (2005). **Στρατηγικός αναπτυξιακός σχεδιασμός για το νομό Φλώρινας** (Διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Κούφος, Δ. Γ. (2022). **Ανάλυση τουριστικού κλάδου στη Χαλκιδική: Το παρόν και το μέλλον** (Διπλωματική εργασία). Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (01/03/2009). Χαλκιδική: Ιστορία 2000 χρόνων στην παραγωγή ελιάς. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από <https://www.makthes.gr/chalkidiki-istoria-2000-chronon-stin-paragogi-elias-32633>

Μιχαηλίδου, Α. (2019). **Η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στον τουρισμό στην Ελλάδα: Η περίπτωση της Χαλκιδικής** (Διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

Μοσχοβίδης, Ν. (2022). Η διακυβέρνηση της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Σχεδίου Ανάκαμψης για την Ευρώπη: Η περίπτωση της Ελλάδας. Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Μουτάφη, Ι. (χ.χ.). Παραδοσιακές ποικιλίες ελιάς στο νομό Χαλκιδικής. Docplayer.gr. Από <https://docplayer.gr/2996998-Paradosiakes-poikilies-elias-sto-nomo-halkidikis-ioakeim-moytafi-georponoy-d-nsi-agrotikis-oikonomias-ktiniatrikis-pe-halkidikis.html>

Μπανιάς, Γ. (2023). Διαχείριση αποβλήτων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας: Υφιστάμενη κατάσταση, ευκαιρίες και μελλοντικές προκλήσεις στη βάση του νέου ΕΣΔΑ (Παρουσίαση PowerPoint). Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας.

Μπεκιάρης, Ι. Α. (2010). Επιχειρησιακός Σχεδιασμός Δήμου: Το παράδειγμα του Δήμου Καλλικράτειας Νομού Χαλκιδικής (Διπλωματική εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών.

Ναυτεμπορική. (Τρίτη, 19 Μαρτίου 2024). Χαλκιδική: Ανοίγει, έπειτα από πέντε χρόνια, το σπήλαιο των Πετραλώνων. Ναυτεμπορική. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από <https://www.naftemporiki.gr/culture/museums/1618593/chalkidiki-anoigei-epeita-apo-pente-chronia-to-spilaio-ton-petralonon/>

Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ). (χ.χ.). Αρχεία & Βιβλιοθήκη. ΟΠΕΚΕΠΕ. Ανακτήθηκε από <https://www.opekepe.gr/opekepe-organisation-services-gr/file-library-gr>

Palaiochori.gr. (2019, Απρίλιος 10). Ο ορυκτός πλούτος της Χαλκιδικής. Palaiochori.gr. Από https://www.palaiochori.gr/2019/04/blog-post_10.html

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. (2015). Εγκεκριμένο Στρατηγικό Σχέδιο Επιχειρησιακού Προγράμματος ΠΚΜ 2015-2019.

Πνευματικός, Τ. (2007). Στρατηγικές ανάπτυξης και άμβλυνσης των χωρικών ανισοτήτων στο Νομό Χαλκιδικής. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Σαϊτιώτης, Θ. (2020). Πολιτιστικός Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη – Μελέτη περίπτωσης: Ευρύτερη περιοχή της Αρχαίας Ολύνθου Χαλκιδικής (Μεταπτυχιακή εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Tornos News. (08/07/2024). Αρχαία Όλυνθος | Μοναδική εμπειρία περιήγησης στον χώρο και στον χρόνο Tornos News. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από <https://www.tornosnews.gr/permalink/68938.html>

Τσίτσος, Χ., 2023. Κριτική επισκόπηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας "Ελλάδα 2.0". Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

ΥΠΑΙΘΡΟΣ. (13/11/2016). Υπηρεσία ευφύους γεωργίας στη Χαλκιδική. ΥΠΑΙΘΡΟΣ. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από <https://www.ypaithros.gr/ypiresia-efyous-georgias-sti-xalkidiki/>

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. (2021). Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας 2021-2027

Υπουργείο Εσωτερικών (2024). Δομή και λειτουργία της τοπικής και περιφερειακής δημοκρατίας στην Ελλάδα.

Διαμαντόπουλος Μάρκος-Ιωάννης

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (2009). Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Τεύχος Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων και Πολεοδομικών Θεμάτων, Αρ. Φύλλου 151.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (2016). Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Αθήνα: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (2017). Επισκόπηση των σημαντικών θεμάτων διαχείρισης των υδατικών πόρων: 1η αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του ΥΔ Κεντρικής Μακεδονίας (EL10)

Υπουργείο Τουρισμού. (2021). Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τουρισμού 2021-2025. Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Τομέα Τουρισμού.

Halkidiki Post. (2021, Μάιος 13). Όλες οι αλλαγές στους δήμους της Χαλκιδικής. Από <https://www.halkidikipost.gr/2021/05/oles-oi-allages-stous-dimous-tis-chalkidikis/>

Halkidiki Hotels. (15/07/2024) Τοπική γαστρονομία: Τοπικά προϊόντα. Halkidiki Hotels. από <https://www.halkidiki-hotels.gr/el/things-to-do/local-gastronomy/local-products/>

HuffPost. (17/09/2022) Πιο ασφαλές και σύγχρονο από ποτέ: Το σπήλαιο των Πετραλώνων ανοίγει ξανά τις πόρτες του. HuffPost. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από https://www.huffingtonpost.gr/entry/pio-seychrono-kai-asfales-apo-pote-to-spelaio-ton-petralonon-anoiyei-xana-tis-portes-toe_gr_6325850fe4b0eac9f4e22f1c

Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων Κεντρικής Μακεδονίας. (Χ.Χ.). **Στατιστικά δεδομένα.** Ανακτήθηκε [ημερομηνία], από <https://fodsakm.gr/thelo-namatho/%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%84%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-%ce%b4%ce%b5%ce%b4%ce%bf%ce%bc%ce%ad%ce%bd%ce%b1/>

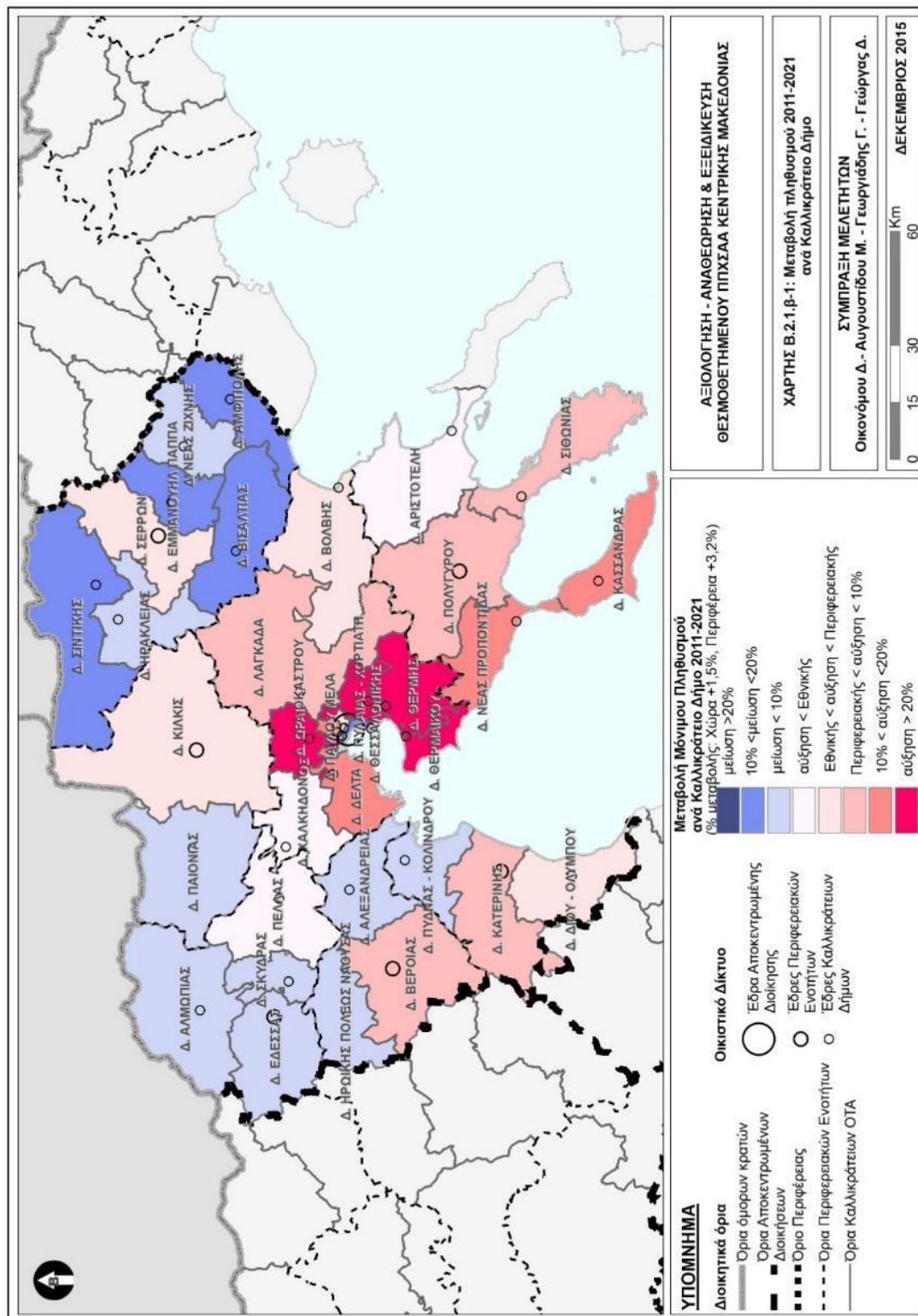
Χατζηνικολάου, Α. (2022). Περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε. της περιόδου 2021-27: Η περίπτωση της Ελλάδας (ΕΣΠΑ 2021-2027) (Διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Χ.Ο. (Χ.Χ.). Κτηνοτροφία, χοιροτροφία, πτηνοτροφία - Νομός Χαλκιδικής. Χ.Ο. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024, από <https://www.xo.gr/dir-az/K/Ktinotrofeia-Choirotrofeia-Ptinotrofeia/Nomos%20Chalkidikis/>

Παράρτημα Χαρτών

Χάρτης 1: Μεταβολή Μόνιμου Πληθυσμού ανά Καλλικρατικό Δήμο 2011-2021

Πηγή:
Υπουργείο

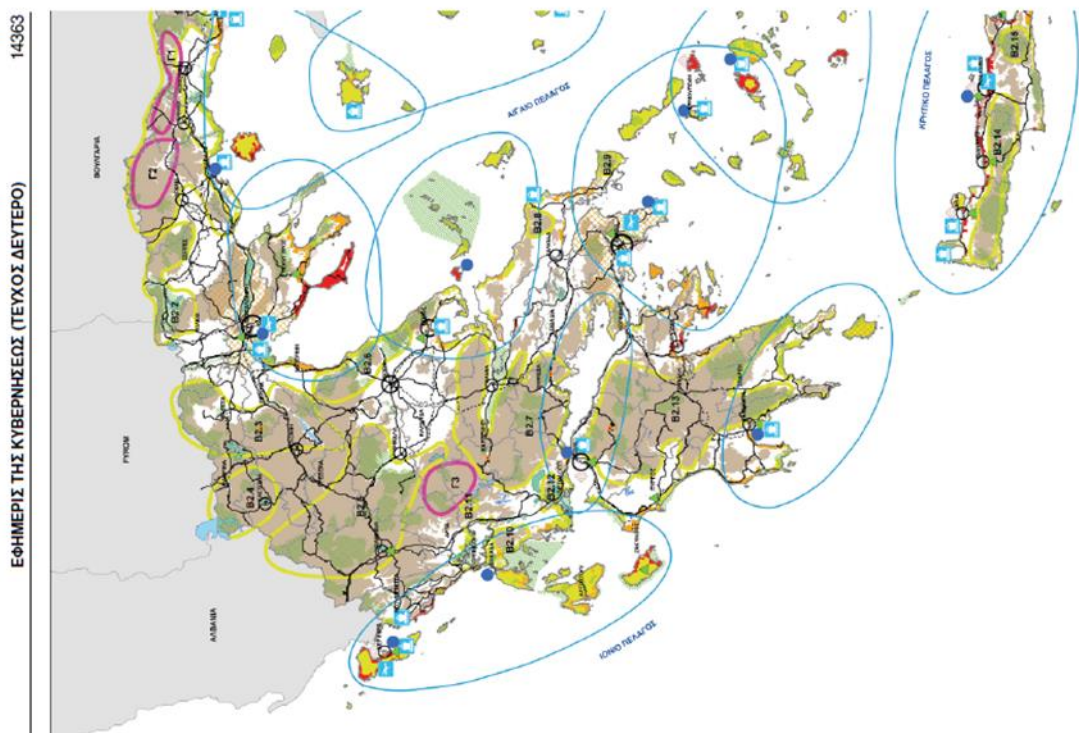
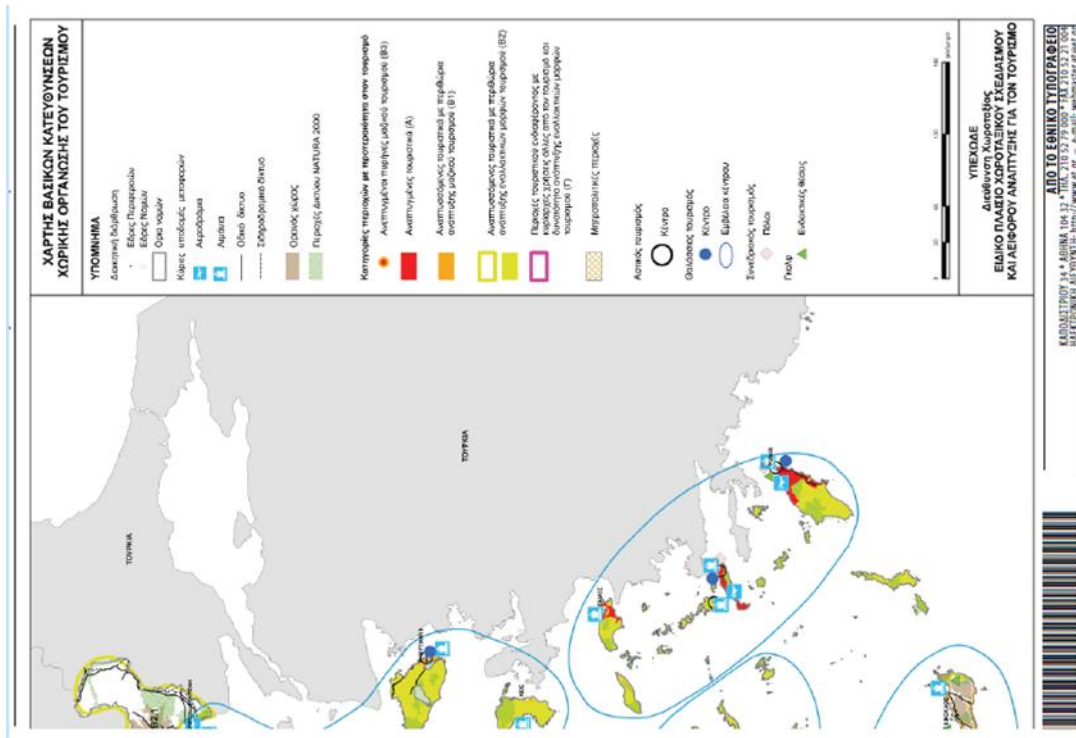

Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2016

[illegible]

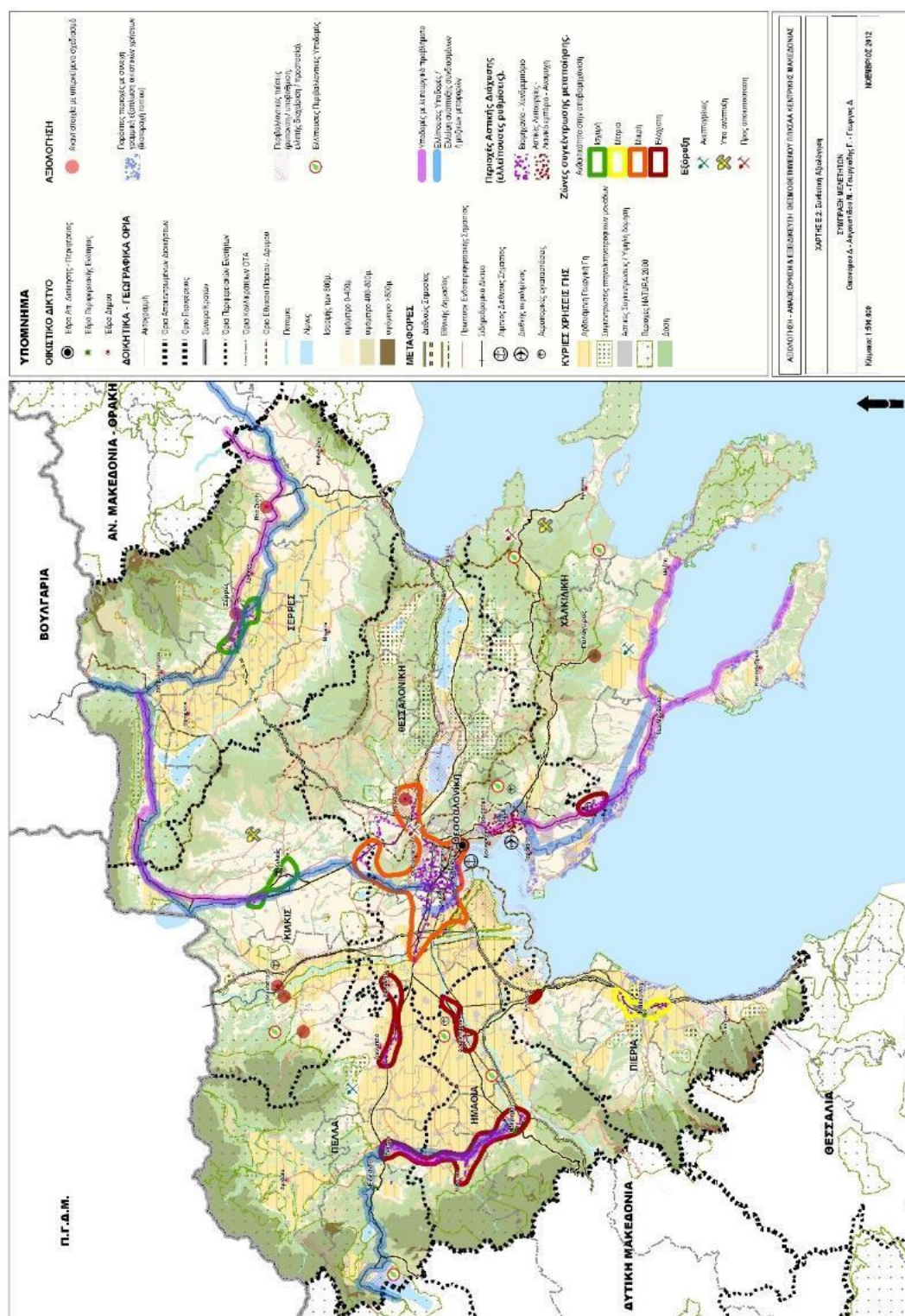
Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2016

Χάρτης 4: Βασικές Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης του Τουρισμού

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2009

Χάρτης 5: Συνθετική αξιολόγηση

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2012